

INSTITUTUM HISTORICUM POLONICUM ROMAE

**E L E M E N T A
AD FONTIUM EDITIONES
XX**

**RES POLONICAE EX ARCHIVO REGNI DANIAE
II PARS**

ediderunt

**CAROLINA LANCKOROŃSKA
et GEORGIUS STEEN JENSEN**

NON EXSTINGUETUR

ROMAE 1969

INSTITUTUM HISTORICUM POLONICUM ROMAE
VIA DEGLI SCIPIONI 284 - ROMA

IAM PRIDEM ROMAE PRODIERUNT HAEC VOLUMINA
(continuatio *Studia Teologiczne* — Wilno, vol. I-X):

- XI — MEYSZTOWICZ V., *Repertorium bibliographicum pro rebus Polonicis Archivi Secreti Vaticani*. Vaticani, 1943.
- XII — MEYSZTOWICZ V., *De archivo Nuntiaturae Varsaviensis quod nunc in Archivo Secreto Vaticano servatur*. Vaticani, 1944.
- XIII — SAVIO P., *De Actis Nuntiaturae Poloniae quae partem Archivi Secretariatus Status constituunt*. Romae, 1947.
- XIV — MEYSZTOWICZ V., *Prospectica descriptio Archivi Secreti Vaticani*. (Ed. chirotypica, exhausta).

ANTEMURALE, I-XII, Roma, 1954-1968

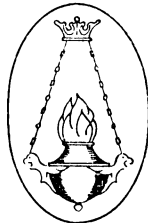
INSTITUTUM HISTORICUM POLONICUM ROMAE

**E L E M E N T A
AD FONTIUM EDITIONES
XX**

**RES POLONICAE EX ARCHIVO REGNI DANIAE
II PARS**

ediderunt

**CAROLINA LANCKOROŃSKA
et GEORGIUS STEEN JENSEN**

NON EXTINGUETUR

R O M A E 1 9 6 9

SUMPTIBUS
FUNDATIONIS
LANCKORŃSKI
FRIBURGI HELVETIAE

EDIDIT:
INSTITUTUM HISTORICUM POLONICUM ROMAE
VIA DEGLI SCIPIONI, 284 - ROMA

EDITIONEM CURAVERUNT:
VALERIANUS MEYSZTOWICZ
WANDA WYHOWSKA DE ANDREIS

INDEX RERUM

Introductio	Pag.	V
Textus documentorum	»	3
Index nominum propriorum	»	261
Index chronologicus	»	267
Regesta	»	269
Tabulae	»	325

INTRODUCTIO

Rerum gestarum studiosis porrigimus nunc volumen vigesimum nostrae seriei, quod secundum est res Polonicas ex Archivo Regni Daniae continens.

Ordinem eiusdem Archivi (norma nostra iubente) sequentes, adducti sumus ad typis imprimendam immediate sequentem partem epistolarii regum, quod iam in volumine IX Elementorum inceptum erat. In illo edidimus partem « Polen A.I.1. » Cancellariae Germanicae eiusdem Archivi, litteras Sigismundi I ac Sigismundi Augusti (1526-1572) continentem, nunc autem afferimus alias partes Archivi A.I.2. et 3. cum litteris Stephani, Sigismundi III, Vladislai IV, Ioannis Casimiri, Michaelis, Ioannis III, quae ad annos 1577-1696 referuntur. Hic notare iuvat: data in documentis Polonicis inde ab a. 1582 iuxta calendarium Gregorianum adducuntur, dum in Dania calendarium Iulianum usque ad a. 1700 adhibebatur, in Suecia vero usque ad 1753.

Deinde vero poterimus typis imprimere documenta maioris momenti, quae non erunt solae epistolae regiae, sed complebunt nostrum volumen IX, imprimis scripta quae ad tempora Sigismundi Augusti, ad eius negotia publica internationalia pertinent.

Litterae regiae, in praesenti volumine editae, de multis variisque rebus agunt.

Ex novem epistolis Stephani Bathorei magna eiusdem regis animi vis ac fortitudo apparet, cui non solum iura sua regia curae sunt, sed qui subditorum etiam, tam suorum quam Danicorum, commodis, in difficilibus praesertim commercii maritimi negotiis, omni ope consulere studet.

Opus plane arduum est paucis verbis dicere, quae argumenta in 75 Sigismundi III epistolis tractentur, quarum varietas omnino immensa apparet. Minoris momenti videntur esse scripta, ad liberum per Daniam transitum vinorum Rhenensium vel marmorum Belgicorum pertinentia, quae demonstrant eiusmodi mercium transitum per terras Germanicas, dato statu Imperii, tunc temporis minime perfici potuisse. Habentur quoque commendationes servitorum regionum vel defensiones subditorum per aquas Danicas navigantium. Non desunt denique complures epistolae regiae, de arduis rebus Sueticis tractantes, praesertim quod ad vindicanda iura ad regnum hereditarium Sueciae attinet; eiusmodi iura vindicare significabat etiam alam sinistram in continuo adversus Moscoviam certamine tutam sibi ac securam reddere.

In 87 epistolis Vladislai IV eadem argumenta partim repetuntur. Praeterea agitur praesertim de transportatione armorum ex Hollandia in Poloniam, quae quidem quaestio non parvi momenti est belli Moscovitici tempore. Aliquae litterae Vladislai IV ad indutias cum Suecis pertinent; studet rex Poloniae regem Daniae ad pacem in Imperio restaurandam participem reddere. Admodum mirandus est non exiguus numerus epistolarum, quae libertates civium Polonorum Danicorumque defendunt, in rebus praesertim commercii maritimi exercendi.

Habemus deinde 38 epistolas Ioannis Casimiri, quarum maximi valoris procul dubio eae sunt, quae ad bellum regis Sueciae cum Polonia et Dania

pertinent. Praeterea denuo tractantur quaestiones ad commercia ac vectigalia spectantes, de quibus iam praedecessores reges abunde egerant.

Volumen concluditur 21 epistolis Ioannis III, gloria ac splendore bellico plenis, tum praesertim cum victoriae Viennensis et Parcanensis triumphaliter enarrantur.

Maior earum litterarum pars hactenus typis impressa non fuit. Quod ad iam editas attinet, eas praesertim signandas duximus, quae a W. Czaplinski in Actis Poloniae Maritimis, VII, Gedani 1951 et 1959 publici iuris factae sunt (A.P.M.).

In hoc volumine nostro, alias quam in omnibus praecedentibus, duo editorum nomina leguntur. Cuius rei causa haec est, quod pars documentorum lingua Suetica, quam ignoro, scripta sunt. Cl. mus Dominus Georgius Steen Jensen, linguae et historiae Polonae s. XVII gnarus, munus libenter suscepit omnia ea documenta ad editionem parandi, quae non latino sermone scripta sunt. Hac oblata occasione, ex animo salutamus iuvenem collegam, cuius opera valde utilis et optime promittens apparuit. Maximae gratiae quoque debentur Cl. mae Dominae Wandae Wyhowska De Andreis pro eius perutili collaboratione in documentis ad editionem praeparandis, proque correctione exemplariorum typographicorum.

Ceterum, regulas ab Instituto nostro hactenus observatas, fideliter secuti sumus. Litteras maiusculas et minusculas (nisi evidenter textus interpretationem corrumpent) intactas, sicut in manuscriptis, reliquimus. Ad signa interpunctionis quod attinent, hodie vigentes regulas plerumque observamus. Similiter litteram Germanicam « asperam S » geminata littera « s » (ss) transcribimus, « y » autem in textibus Suedicis sicut « ij », in latinis vero sicut « ii » scribimus.

Regnantium titulos prima vice occurrentes in extenso transcripsimus, deinde nonnisi prima eorum verba adduximus, abbreviatione « etc. » adiuncta. Brevitatis nostrorum regestorum causa omittimus in eis regum Poloniae alios titulos.

In indice primum latinas nominum formas, si ita in textu occurrunt, posuimus.

Institutum Historicum Polonicum Romae maxime gratum est Archivo Regni Daniae, quod pretiosa documenta investigare a nobis ac imprimere permittit, praesertim vero Clarissimis Moderatoribus Archivi, dr. phil. Sune Dalgård ac dr. phil. Henry Bruun et omnibus Archivistis, qui nobis suum doctum et benevolum auxilium atque hospitalitatem in opere nostro explendo praestiterunt.

Operibus ad Poloniam spectantibus in eodem archivo, quae Cl. mus Dominus Koczy notatu digna invenit, addere volumus sequentia:

CZAPLIŃSKI W., Władysław IV wobec wojny 30-letniej (1637-1645) (Polska Akademia Umiejętności. Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego. Seria II, t. XIV, nr. 3). Kraków 1937.

CZAPLIŃSKI W., Polska a Bałtyk w latach 1632-1648. Dzieje floty i polityki morskiej (Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. Seria A, nr. 44). Wrocław 1952.

CZAPLIŃSKI W., Przyczynki do dziejów mecenatu artystycznego Zygmunta III (in Sarmatia Artistica. Księga pamiątkowa ku czci Prof. Władysława Tomkiewicza). Warszawa 1968 (pp. 95-100).

FRIDERICIA J.A., Danmarks ydre politiske historie 1629-1645, I-II, København 1876-1881.

PALME S.U., Sverige och Danmark 1596-1611. Uppsala 1942 (Diss.).

C. L.

Textus documentorum ex fasciculis

« T.K.U.A., SPECIEL DEL. POLEN, A.I.2., A.I.3. »

In castris ad Gedanum, 8 Iulii 1577.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae,
quem de incursione, in litore Pucensi facta, obiurgat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Stephanus, Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Mazoviae, Samogitiae Livoniaeque etc. nec non Princeps Transilvaniae Serenissimo Principi, Domino Friderico Secundo, Dei gratia Daniae, Norvegiae, Gothorum Vandalorumque Regi, Duci Slesnici, Holsatiae, Stormariae ac Dethmarsiae, Comiti in Oldenburg et Delmendorst, Amico nostro charissimo salutem plurimam, et mutui amoris ac omnium rerum continuum incrementum.

Serenissime Princeps, Amice charissime.

Nuper ad littus Pucense dititionis nostrae ex navibus, quae Serenitatis Vestrae esse dicebantur, armati homines excensionem fecerunt, damna subditis nostris dederunt, ac villam nostram combusserunt ^{a)}. Sparguntur praeterea a multis rumores, qui, si veri essent, non satis amicum animum Serenitatis Vestrae erga nos ac Poloniae Regnum demonstrarent. Quod nos, ut de Serenitate Vestra credamus, in animum inducere non possumus. Scilicet Serenitatem Vestram, cum nulla hostilitate provocata sit, commoda, quae ex bona vicinitate ad utriusque Regnum pervenire possint, spernere et ad bellum minime sibi necessarium devenire. Nos quidem quod nostram et Regni nostri Poloniae Civitatem a subiectione contra omnia divina et humana iura recedentem ad obedientiam revocamus, facimus officium nostrum, ad quod sumus astricti, quemadmodum et Serenitas Vestra, omnes Regni sui Civitates sub obedientia eius retinere astricta est. Quod vero ad animum nostrum erga Serenitatem Vestram attinet, is talis fuit, ut cum omnium Regum atque Principum Christianorum amicitiam magni faciamus, tum vero Serenitati Vestrae, vicino Regi, iam inde ab inito Regno suis occasionibus omne genus benevolentiae declarare studuerimus. Nec vero etiam nunc ab amicitia Serenitatis Vestrae refugimus. Quod itidem ipsam a nostra non refugere existimamus. Verum tamen summum cuiusque Regis munus est, Regnum suum sartum et tectum conservare, ac incolumitatem subditorum sibi populorum procurare. Proinde Regis etiam officium est scire, non suspicari, quid de vicini Regis amicitia sibi polliceri debeat. Itaque post incommodum illud, quo districtus Pucensis affectus est, misso hoc Cubiculario nostro Nobili Martino Stradomski cum litteris nostris de his rumoribus atque damno ex navibus, de quibus supra scripsimus, districtui Pucensi dato, Serenitatem Vestram admonendam putavimus, ut simul intelligeremus, quae voluntas sit Serenitatis Vestrae, et utrum, ita ut nostra, ad tuendam bonam vicinitatem

prompta et parata. Tandem Serenitatem Vestram diu ac foeliciter valere optamus. Datum in Castris ad Gedanum, die VIII mensis Julii, anno Domini M.D.L.XXVII°, Regni vero nostri anno secundo.

Stephanus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Secundo *etc.*

Alia manu: Stephani Poloniae Regis omnium primae litterae ad Fridericum 2 Regem Daniae missae.

Productae Kronenburgii XXVI Julii Anno LXXVII.

a) *in ms.* combuserunt.

N. 2.

Mariaeburgi, 5 Octobris 1577.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae;
adversus novas maioresque incursiones indignatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Stephanus, Dei gratia Rex Poloniae, *etc.* Serenissimo Principi, Domino Friderico Secundo, Dei gratia Daniae *etc.* Regi *etc.*

Serenissime Princeps, Amice noster carissime.

Quae inter nos non ita pridem utrinque scripta sunt, arbitramur ea Serenitatem Vestram probe memoria tenere. Verum quo pacto milites Serenitatis Vestrae, qui in navibus ad litora nostra versantur, hoc tempore sese gesserint, et quae damna hostiliter nostris hominibus dederint, id Serenitati Vestrae significandum esse existimavimus. Illapsi igitur ii milites per profundum maris in lacum Hab dictum, primum in portum civitatis nostrae Elbingensis ex improviso irruerunt et quicquid poterant, id totum ferro et igni illic vastarunt, ac eiusdem civitatis aliquot villas exusserunt ^{a)}. Mox ad alias vicinas villas et oppida nostra ad litora posita, nullis vero munitionibus septa, conversi, impetum in illa fecerunt, variisque direptionibus, depraedationibus et vexationibus, pecuniarumque violentis extorsionibus affecerunt; ac nominatim ab oppido Brunsberg quinque millia et ab oppido Framburg quatuor millia talerorum extorserunt. Nec vero ita grassandi finem imposuissent, nisi, adventantibus nostris militibus, in fugam se convertere et ad naves recipere coacti essent. Quamobrem cum hoc propter omnem spem nostram acciderit, non possumus id, quemadmodum Serenitas Vestra idem quoque facile conicere potest, non nisi graviter et acerbo animo ferre. Verum tamen non dubitamus, quin Serenitas Vestra, pro ea voluntate et studio, de quo nos per litteras suas certiores fecit, eas rationes sit initura, ut nobis et nostris hominibus memorata damna sarciantur. Mittimus autem Serenitati Vestrae exemplum litterarum ante damna data a praefecto illarum navium ad ea oppida, quae direpta sunt, scriptarum, ut Serenitas Vestra ex eo facilius perspiciat, quanta ea damna sint facta, quorum ^{b)} antea eiusmodi vis per litteras de-

nunciabatur. Et quoniam habemus nonnullos etiam captivos, ex numero eorundem militum, qui in proelio cum nostris hominibus commisso, capti sunt, ex iis etiam Serenitas Vestra, si id necessitas postulaverit, eiusmodi violentiarum et damnorum rationem omnem posthac planius cognoscere poterit. Bene valere Serenitatem Vestram et in omnibus foelicem et fortunatam esse cupimus. Datum in Arce nostra Marienburgensi, die V mensis Octobris, Anno Domini M.D.LXXVII°, Regni vero nostri anno secundo.

Stephanus Rex

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Friderico Secundo, etc.

Alia manu: Productae in Coenobio Sora 1^a die Novembris anno LXXVII.

a) *in ms. exuserunt.*

b) *in ms. quarum.*

N. 3.

Leopoli, 14 Iunii 1578.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae;
amicitiam suam Friderico protestatur eique equum dono mittit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Stephanus, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Friderico Secundo, Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice charissime.

Accepimus Serenitatis Vestrae epistolam, e qua animum Serenitatis Vestrae amicitiae nostrae cupidum cognoscimus. Ea mens, id studium est nostrum, ut vestigiis Serenissimorum Poloniae Regum antecessorum nostrorum insistamus. Quibus quidem cum iam inde a multis saeculis amicitia non solum benevolentiae studiis, sed etiam foederum communione cum Serenissimis Daniae Regibus et Serenitate Vestra ipsa quoque semper firma constaret, neque nos ipsi ab eo sumus alieni, quin cum Serenitate vestra mutuam benevolentiam et amicitiam servemus et teneamus, idque non verbis, sed re ipsa, cum usus postulaverit. De equo autem uno atque altero quod nos Serenitas Vestra admonet, cum nos equis abundare existimet, in eo genere quippe libenter profecto Serenitati Vestrae gratificaremur. Sed hoc tempore complures tam inter nostros homines quam externos Principes distribuimus. Nihilominus qualem praesto habuimus, mittimus Serenitati Vestrae iuvenem quidem equum, sed ubi exercitium aliquod accesserit, non indignum stabulo Serenitatis Vestrae futurum. Cum autem ipsi pluribus eiusmodi equis opus habeamus, eorum causa in Ungariam, Turciam et Hispaniam misimus, qui postquam nobis adducti fuerint, non intermitteremus, quin digno Serenitate Vestra equo morem Serenitati Vestrae geramus, et non hoc tantum, sed etiam alio quovis studii et officii

genere Serenitati Vestrae optimam voluntatem nostram testari cupimus. Feliciter valere Serenitatem Vestram optamus.

Datum Leopoli, die XIII Junii, anno Domini M^oD^oLXXVIII^o, Regni vero nostri anno tertio.

Stephanus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Secundo, etc.

Alia manu: Allatae Schanderburgi per Casparum Wiess. XXIII die Septembris Anno LXXVIII°.

N. 4.

Varsaviae, 24 Februarii 1581.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae;
rogat, ut Georgio Farenbeck, militem ad bellum Moscoviticum conducenti,
tutum liberumque iter concedatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Stephanus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Friderico Secundo Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine charissime.

Etsi ad eas litteras nihil dum responsi acceperimus, quas ad Serenitatem Vestram Generoso Georgio Farenbeck, superiore proximo Decembri mense dedimus, quibusque inter caetera a Serenitate Vestra expetivimus, ut Farenbeccio, qui operam, animi fortitudinem ac rei militaris scientiam plurimum nobis probavit, ad nos certis cum copiis revertendi, nobisque operam in bello hoc Moscovitico diutius navandi facultatem concedere vellet; tamen nobis persuademus Serenitatem Vestram id non invitam pro nostra inter nos necessitudine facturam esse adeoque eam facultatem Farenbeccio concessisse. Mittimus igitur pro ea persuasione nostra hoc tempore ipsi Farenbeccio litteras nostras, quarum fide certas peditum copias nobis scribat ac conducat. Cum autem eum militem per ditiones maritimas Serenitatis Vestrae ad nos rectissime adductum iri animadvertamus, maiorem in modum postulamus a Serenitate Vestra, ut, cum militem illum Farenbeccius coegerit, ei atque ipsi militi per dominia ditionesque suas tutum iter concedat, ac si Farenbeccius ulla in re Serenitatis Vestrae auctoritatem openque eo in negotio imploraverit, ut eam illi accommodet et hac in causa Farenbeccium clementer promotum et per se adiutum velit, quod nobis hoc facilius de Serenitate Vestra pollicemur, quo magis institutum hoc nostrum bello communem utriusque nostrum hostem diutius persequendi atque ad certam tutamque pacem adducendi ad Serenitatis Vestrae tranquillitatem commoditatemque spectare potest: nos quidem hoc omne studium, quod Serenitas Vestra ad hoc, quod litteris hisce expetimus, contulerit, mutua benevolentia et gratificandi promptitudine libenter compensabimus. Quod hostem nostrasque cum illo pacificandi ac-

tiones attinet, eius Oratores ad haec Regni nostri Comitia adduci curavimus, in quibus etsi ipsorum flagitatu saepius cum iis actum sit, tamen ea tantum, quae hostis, dum nos rerum in nostro Poloniae Regno potimur, in Livonia occupavit, redditum iri ostenderunt, reliqua Livonia se per mandata sui Ducis decedere posse negarunt, quod cum nobis ad arma deponenda pacemque suscipiendam satis esse non potest, omnemque Livoniam usque ad veteres Moscoviae fines liberatam velimus, et illi descendere istuc recusarent, ipsos Oratores dimisimus, et ex omnium Regni nostri ordinum sententia bellum hoc decreta ditiorum nostrarum biennii contributione continuare constituimus. Qua quidem in re ut nobis Serenitas Vestra pro mutua et amicitiae et vicinitatis necessitudine, tum pro causa contra utriusque nostri hostem communi consilio, studio omnique ope adsit, quemadmodum de eo Serenitatem Vestram pluribus per Generosum Georgium Farensebecium appellavimus, iterum atque iterum expectimus et responsum a Serenitate Vestra expectamus. Serenitatem Vestram bene valere atque omni successuum a) felicitate florere cupimus. Datum Warsaviae in generali Regni nostri conventu, die XXIII mensis Februarii Anno Domini M.D.LXXXI, Regni vero nostri anno quinto.

Stephanus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Secundo etc.

Alia manu: Productae Coldingae XVI° Martii anno LXXXI°.

a) *successorum in ms.*

N. 5.

Rigae, 26 Martii 1582.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae;
Ioannem a Garonne, Gallum, per ditiones Danicas iturum, commendat.*

(Orig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Stephanus, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Friderico Secundo Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine charissime.

Fuit in nostris servitiis Nobilis Joannes a Garonne Capitaneus Gallus, omneque officium boni ac fortis militis implevit. Cum vero is per Regnum Serenitatis Vestrae iturus sit, postulamus pro mutua nostra amicitia, ut illi favorem suum ac benevolentiam demonstret. Quod Serenitatem Vestram tanto citius facturam existimamus, quod sciamus eum quoque Serenitati Vestrae bene notum esse et in illius servitiis bene versatum. Serenitatem Vestram bene valere cupimus. Datum Rigae, die XXVI° mensis Martii, Anno Domini M^o.D^o.LXXXII°, Regni vero nostri Anno VI°.

Stephanus Rex

Rigae, 24 Aprilis 1582.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae
de negotio navis Mauricii Scheueke.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Stephanus, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Frederico Secundo, Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine charissime.

Accepimus Serenitatis Vestrae litteras una cum Illustris Principis Domini Udalrici Ducis Megapolensium et Rostochiensium litteris in negotio navis Mauricii Scheueke in portu Warnemundensi, ab annis iam non paucis arrestatae, implicatae et postremo distractae, ad nos missas. Quoniam autem et Rostochiensis una et acta ad eam causam pertinentia ad nos miserunt, non habuimus in praesentiarum quid Serenitati Vestrae responderemus, priusquam is, cuius hoc negotium est, ipse nimirum Mauricius Scheueke, ad nos advenerit et illum etiam ex altera parte audierimus. Quantum quidem ex actis ipsis, quae a Jurisconsultis nostris revisa sunt, nobisque de illis relatum est, animadvertimus, causam antiquam esse constat, in foro iudicii Rostochiensis actam et peractam et ita quidem, ut et navis Mauricio adiudicata et causa prorsus finita esse videatur, constareque videtur Rostochienses navem quidem actori adiudicasse, sed illi eidem tamen nec traditam, nec satisfactum esse nunc postulat Serenitas Vestra ad Illustris Principem Ducem Udalricum, tanquam legitimum illius civitatis Magistratum, causam istam remitti, et repressales Serenissimi Antecessoris nostri Poloniae Regis concessas a nobisque confirmatas tolli, etsi videretur praeposterum in fine decisae causae ad aliud forum, in quo non fuerit antea de illa controversum, eam remitti. Tamen in neutram partem descendendum esse putavimus, donec ipse Mauricius ad nos vocatus fuerit. Quo praesente, quicquid erit aequitatis, quicquid denique ad singularis studii nostri erga Serenitatem Vestram et amicitiae nostrae mutuae declarationem pertinebit, lubenter facturi sumus. Etsi mallems, ut ea res iam tandem inter partes iustis aliquibus mediis terminetur. Qua de re cum ipsi Illustri Principi Udalrico et Rostochiensibus uberius scribamus, non est quod ea de re pluribus cum Serenitate Vestra agamus. Bene et foeliciter valere Serenitatem Vestram ex animo cupimus. Datum e Civitate nostra Riga, XXIII die mensis Aprilis, Anno Domini M.D.LXXXII, Regni vero nostri anno sexto.

Stephanus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Secundo etc.

Alia manu: Productae Hafniae XVII die Iunii anno 82.

Responsoriae Regis Poloniae etc. in causa Mauritii Scheueken etc.

Varsaviae, 6 Decembris 1582.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae
de causa Severini Hegelundt et Iacobi Schreiber cum Leonardo Kithlicz.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Stephanus, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino
Friderico Secundo, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine charissime.

Causam Serenitatis Vestrae subditorum Severini Hegelundt Wiburgensis et Jacobi Schreiber Flensburgensis, cum subdito nostro Generoso Leonhardo Kithlicz Praefecto Cremonensi ^{a)}, quam nobis Serenitas Vestra per litteras suas commendaverat, ad praesens definire non potuimus, quod idem Kithlicz, cuius insimulatur iniuriae, prorsus se immunem esse asseveret. Visum autem nobis est hoc negocium ad Illustrem et Reverendum in Christo Patrem Dominum Georgium Radzivil, Ducem in Olika et Nieswiesz, Episcopum Vlnensem et Locumtenentem nostrum in Livonia referre eidemque committere, ut ibi, ubi factum id commissum esse dicitur, illud recognoscat, reiue veritatem in re praesenti hac in parte exploret et postmodum de eius statu nos informet. Prout iam idipsum ad eum relatum eidemque specialibus litteris nostris commissum est, posteaquam vero eo in negotio ab ipso Locumtenente nostro informabimur, nihil in nobis desiderari patiemur, quominus Serenitatis Vestrae subditis sua aequitas constet. Eandemque Serenitatem Vestram diu, bene et foeliciter valere optamus. Datum Warssoviae, die VI mensis Decembris, Anno Domini M.D.LXXXII, Regni nostri anno septimo.

Stephanus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Secundo etc.*Alia manu:* Productae Haderslebiae XXIX Martii Anno 83.^{a)} Krzemieniec.

Niepolomiciis, 14 Martii 1583.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae
quattuor equos dono mittit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Stephanus, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino
Friderico Secundo, eadem gratia Divina Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster charissime.

Litterae Serenitatis Vestrae, quas nobis Nobilis Franciscus Rantzovius,
Serenitatis Vestrae Aulicus reddidit, multis nominibus nobis fuerunt gra-

tissimae: tum quod iisdem Serenitas Vestra benevolentiam propensionemque in nos suam satis copiose testatam fecit, tum quod confidenter atque amice nos de equis gradariis requisiverit. Utrumque id singulari illius humanitati in nosque amori tribuimus, utque eidem Serenitati Vestrae in mutuae benevolentiae atque amicitiae officiorum declaratione reipsa respondeamus, omnem dabimus operam. Quamvis si unquam alias, nunc certe equis praestantioribus, quos in praeteritis Moscoviticis bellis fere omnes amisimus, plane destituti simus, ut tamen Serenitatis Vestrae desiderio nostroque erga eandem studio satisfaciamus, mittimus eidem per eundem Serenitatis Vestrae Aulicum quatuor equos passus levioris, non omnibus quidem numeris absolutos, tantoque Principe dignos, sed tales, quos ad praesens ad manum habere potuimus. Eos, ut interim Serenitas Vestra grato velit suscipere animo, neque ab illorum vilitate nostrum in se benevolentiae officiorumque studium metiri ab eadem maiorem in modum petimus. Postea, cum praestantiorum equorum habebimus copiam, eorum Serenitatem Vestram faciemus participem. Neque solum in re adeo exilli, sed in maioribus officiis, ut illi gratificemur, Serenitas Vestra paratos nos habebit semper. Caeterum ad priores Serenitatis Vestrae literas adhuc Varsovia ante discessum inde nostrum Serenitati Vestrae respondimus, eaque spe sumus, hactenus iam illud responsum nostrum Serenitati Vestrae esse redditum: atque ex eo, quae mens sit nostra, iam Serenitati Vestrae constare; exactiorem porro intentionis nostrae declarationem iisdem in rebus Serenitas Vestra ex homine nostro, quem sine mora ad eam ablegabimus, cognoscet. Commendamus iterum benevolentiae et amicitiae officia studiaque nostra eidem Serenitati Vestrae, utque diu, bene et foeliciter valeat, ex animo precamur. Datum Niepolomiciis, die XIII mensis Martii anno Domini M.D.LXXXIII°, Regni vero nostri anno septimo.

Stephanus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Secundo etc.

Alia manu: Productae Haderslebiae VIII° die Maii Anno LXXXIII°
Schickt Pferde.

N. 9.

Cracoviae, 14 Septembris 1583.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae;
de causa Christophori Bosch, regis Daniae subditi, a iudicibus Gedanensibus acta.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Stephanus, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Friderico Secundo eadem gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Amice et Vicine noster charissime.

Quam causam subditus Serenitatis Vestrae civis Ottoniensis Christophorus Boschius agendam apud nos susceperit, cum ex litteris Serenitatis Vestrae, quibus diligentissime causam hanc eius nobis commendat, tum ex libello eius supplice intelleximus. Et si autem desiderium id eius prop-

ter et negotii ipsius, quod in cognitionem vocatur, gravitatem, et iustitiae aequitatisque rationem, etiam sine ulla cuiusquam intercessione, merito tantum apud nos valere debere facile intelligamus, ut ad id cognoscendum curam studiumque nostrum omne libenter adiungamus; cum tamen ad id Serenitatis quoque Vestrae diligentissima commendatio accedat, quod alias muneris nostri ratione in hac subditi Serenitatis Vestrae accusatione iustitiae defuturi non eramus, nunc propter nostrum etiam erga Serenitatis Vestrae amorem ac mutuam eius erga nos benevolentiam eo magis faciendum etiam id nobis videmus. Quia vero negotium ipsum, de quo nihil antehac inaudiveramus, plane novum nobis accidit; quo quid ex iure hac in re statuendum nobis esset, facilius perspiceremus, id unum hoc tempore faciendum iudicavimus, ut mandata ad magistratum civitatis Gedanensis daremus, quibus, ut quomodo acta res esset, studiose inquireret, ac primo quoque tempore de ea nos edoceret, ei iniungeremus. Quod cum factum fuerit, libenter faciemus, ut et iustitiae quam possumus maximam et non parvam etiam Serenitatis Vestrae Commendationis rationem a nobis habitam Serenitas Vestra intelligat. Serenitatem Vestram quam optime valere cupimus eique omnium rerum felices successus optamus. Cracovia, die XIII mensis Septembris anno Domini M^oD^oLXXX^oIII^o, Regni vero nostri anno octavo.

Stephanus Rex

Alia manu: Productae Scanderburgae IX. Calend. Februarii Anno LXXXIII°.

In negotio Christophori Busch Civis Otoniensis.

N. 10.

Gedani, 17 Octobris 1587.

*Sigismundus III rex Poloniae
a Friderico II rege Daniae
petit, ut archiducem Maximilianum moneat, ne Regnum Poloniae turbare
pergat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Serenissimo Principi, Domino Friderico Secundo, Dei gratia Daniae etc. Regi etc. Amico et Vicino carissimo Sigismundus III, Dei gratia electus Rex Poloniae Magnus Dux Lithuaniae, etc. Suecorum, Gottorum, Vandalorumque Rex designatus, Magni Principatus Finlandiae etc. haeres salutem et mutuae benevolentiae testificationem.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine carissime.

Cum huc Gedanum feliciter appulissemus, hincque a Regni Poloniae Ordinum Oratoribus honorifice excepti, iureiurando Reipublicae reddito Cracoviam protectionem pararemus, scribendum ad Maiestatem Vestram putavimus, ut nostram erga Maiestatem Vestram optimam voluntatem literis nostris testaremur. Est enim is noster animus, ut in hoc Regno, haud magno interiecto Baltici maris spatio, Maiestati Vestrae vicino, amicitiam mutuaque cum Maiestate Vestra optima vicinitatis officia colamus. Quod cum Maiestati Vestrae cum Antecessoribus nostris Poloniae Regibus pacis convenientissimum sit, minime dubitamus Maiestatem Vestram etiam a sua parte studiose esse facturam. Caeterum non possumus in praesentia

Maiestati Vestrae non conqueri de Illustrissimo Principe Domino Maximiliano Archiduce Austriae etc., qui ab aliquot tantum, ac in iis spe et re profligata, nonnullis Rex nominatus hanc inanissimi iuris speciem armis prosequi parat, atque fines Regni nostri turbare vult. Quod quam inique faciat, Maiestas Vestra facile intelligit, cum nos non a quatuor Senatoribus, ut illius Illustritas temere renunciati, sed uno omnium ore, unaque tam praesentium in Comitibus quam absentium voce Rex creati, id Regnum adeamus, quod ex tanto tot hominum nobis nulla re obnoxiorum, pro nostra dignitate, consensu ab ipso Optimo Maximo Deo nobis destinatum esse iudicamus. Quapropter amice a Maiestate Vestra postulamus, ut quemadmodum Maiestas Vestra publica tranquillitate pro sua parte procuranda Christiani Principis officium sedulo tuetur, ita etiam Illustrissimo Archiduci Maximiliano auctor esse velit, ut ab istis consiliis desistat, quorum demum possit Illustritatem suam poenitere facile est enim turbas movere, sed semel excitatas haud facile sopire. Itaque si communia mala communesque clades ab hominibus Christianis (quod minime dubitamus) procul abesse Maiestas Vestra cupit, det operam, quantum auctoritate persuasionemque sua potest, diligentissimam, ut Illustrissimus Princeps Maximilianus hoc nostrum Regnum, quod suo iure libertateque nihil habet carius, quietum et tranquillum esse patiatur. Qua in re optime Maiestas Vestra auctoritatem studiumque suum collocabit, optimeque de pace ac tranquillitate publica merebitur. Quod reliquum est, cupimus Maiestatem Vestram diu felicissime valere. Datum Gedani, die XVII Octobris, anno Domini M^o.D^o.LXXXVII°.

Sigismundus Rex Electus

In margine sup. alia manu: Petitur Archiducem Maximilianum moneri, ne Regnum Poloniae turbare pergat. 17 Octobris 1587.

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Friderico II etc.

Alia manu: Sigismundi Electi Poloniae Regis litterae. Redditae Hadersleebii 3 Novembris Anno 87.

N. 11.

Iczynki, 26 Ianuarii 1589.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de libera transportatione vini Rhenani.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus Tertius, Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae Livoniaeque nec non Regni Sueciae proximus haeres et futurus Rex etc., Serenissimo Principi Domino Christiano eadem Dei gratia Daniae, Norvegiae, Gottorum Vandalorumque Regi, Duci Slesvici, Holsatiae, Stormariae ac Dietmarsiae, Comiti in Oldenburg et Delmenhorst, Amico, Vicino et Affini nostro carissimo salutem et continuum foelicitatis incrementum.

Serenissime Princeps, Domine, Amice, Vicine et Affinis noster carissime.

Dedimus negotium Spectabili et Famato Jacobo Andreae, civi Gedanensi, fideli nobis dilecto, ut pro usibus mensae nostrae vina Rhenana, ubi commodius videbitur, coemat. Quo in negotio Serenitas Vestra, ut illi auctoritatem suam praestare velit, quo ille tot vasa vini Rhenani, quot pro conditione nostra Regia opus habebimus, coemere et libere terra marive, prout commodius videbitur, apportare et ad nos deducere valeat. Neque pro more inter Christianos Principes usitato teloneorum et licentiarum exactionibus illum ipsiusque mandatarium gravari et remorari a quoquam suorum patiat, quin opem et auxilium, si qua in re eo opus habuerit, illi ne deneget. Quo faciet rem nobis gratam et pari benevolentia, cum usus venerit, compensandam. Cupimus Serenitatem Vestram recte valere. Datae in oppido nostro Iczynki, die XXVI Ianuarii, Anno Domini M.D.LXXXIX, Regni vero nostri secundo.

Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano etc.

Alia manu: Bitt. Reinische weine Zollfrey Passiren Zulassen.

N. 12.

Gedani, 9 Septembris 1593.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV Regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

*Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae sicut doc. N. 11 cum
his praecipuis variantibus:*

N. 11.

N. 12.

Famato Iacobo Andreae
civi Gedanensi

Famato Ioanni Steinhalen

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano etc.

Alia manu: Productae Haffniae, 24 Maii 1594. 63. ahmen wein.

N. 13.

Cracoviae, 30 Aprilis 1595.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
Ioannem Nykirke, servum olim suum patrisque sui, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus thenn Tridie med Gudz nåde konung till Pålen, storfurste till Littowenn, Rydzenn, Prydzenn, Masurenn, Samogitienn,

Kiouienn, Wolhinienn och Lifland herre, så och Sueriges, Göthes och Wendes konungh, storfurste till Finnland, Carelenn, Wätzkipetin och Ingermanland i Rydzland och öfuer the Ester udi Lifland hertigh, tilbiude denn högborne furste her Christienn, Danmarckz, Noriges, Gottes och Wendes uthwald konung, hertig till Holstenn, Slesswijk, Stormar och Dijttmarsk, grefue till Oldennborg och Delmenhorst, wår synnerlige gode wänn och naboo, wår wennlige och naboerlige helsenn, sampt huad mere kärtt och gått wij förmå med Gudh alzmechtig nu och alltidh tilförrende.

Högborne furste, synnerlige gode wänn och naboo.

Wij wele E.Kär:tt wenligenn och naboerligenn icke förhålle, att efter thenne brefuisere, wår unndersåthe af adell Hans Nykercke, huilckenn wår salige her fader, höglofligh ihugkommelsse, många åhr tientt hafuer, sigh hafuer föresatt att begifue sigh uthur wår tienist och försökie sigh hoos andre herrer. Så medenn hann och synnerlig lust hafuer att tiene E.K:tt fram för andre, derföre hafuer hann ödmiukeligenn beditt oss om wår förfordringz bref till E:s Kär:tt, huilckett wij honom deste heller hafue gifue latidt, allthennstund wij och hafue pröfuet honom icke ware otiennligh och elliest alltid förnummit hans troheett och flijtt, så lenge hann udi hög bemelte wår her faders och wår tienist sigh förhollit hafuer.

Huarföre begäre wij af E:s K:tt naboerligenn wennligenn, att E:s Kär:tt will för thenne wår förfordringz skull lathe anname och bruke honom udi sin tienist, inthed tuifennedes, att hann sin ödmiuke troheett, råtrådighheett och flijtt E:s Kär:tt alltid beuisendes warder, udi alle motte honom kann ware mögeligitt. Och udi huad motte wij kunne ware E:s K:tt till naboerligitt god wille och wännskap, antingenn i lijke heller större saker, lathe wij oss der till alltidh finnes benägne.

Befalennedes här med E:s Kär:tt Gudh alzmechtig med all sin käre omwårdneder till all andeligh och timeligh welfärd, wennligenn naboerligenn. Schriffuitt på wårtt konung:e slott Crakou, denn 30 Aprilis anno 1595, udi wår regementz tidh här i Polenn på thet ottende och Swerige på thet andre.

Sigismundus Rex

N. 14.

Varsaviae, 16 Ianuarii 1597.

Sigismundus III rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

pro responso accepto per missos suos gratias agit; causam Henrici Ramel in Comitibus se adiuturum pollicetur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sweriges, Gothes och Wendes konungh, storfurste till Finnland, Carelenn, Wätshipethin och Ingermanneland udi Rydzland och öfuer the Ester i Liflandt hertigh, så och konnung till Pöland, storfurste till Littouenn, Rydzenn, Prydzenn, Masurenn, Samogitienn, Kiouienn, Wolinien och Liflandt herre, tilbiude denn

stormechtige, högborne furste och herre, her Cristian thenn Fierde, Dannmarcks, Noriges, Wenndes och Göttis konnung, hertig udi Slesswijk, Holstenn, Stormarn och Dittmarschenn, grefue till Oldennborg och Delmennhorst, wår besynnerlige gode wen och naboo, wår wennlige naborlige helssenn, sampt huadh mhære kært och gott wij förmå medh Gudh alzmechtigh tilförende.

Högborne furste, besynnerlige gode wenn och nabo.

Wij lothe E.K:tt naborligenn och wennligenn forstå, att denn förklarinngh, som E.K:tt munndtligenn giortt hafuer, på huadh ährennder, wij hooss E.K:tt senest medh wåre trogne menn och senndebud, edle och wälborne herr Carl Göstafsonn ¹⁾, wår stadhollere i Smålannd, på Calmere och Öland, och wår secreterer Peer Rasmussonn, wårfue och ahndrage lathe, hafue wij uthaf förb:de wår secreterers underdånige berättelse wijdlöfftigt förnummit. Och såsom E.K:tt udi sin schrifuelse medh förb:de Peer Rasmussonn förmåler, att E.K:tt förmoder sigh således hafue sigh emoot oss förklaret på samme wår legation, att wij dhermed ^{a)} wennligenn och naborligenn schulle ware tilfridz. Så kunne wij E.K:tt derpå naborligenn och wennligenn iche förholle, att the suaar, som E.K:tt hafuer oss medh oftbe:te wårt senndebudh Peer Rasmussonn Secreterere tilbakesenndt, sampt annen wännschap och benägennehet, wij udaf E. K:tt förmedelst samme legation hafue förnummit, är oss iche allenest behageligit, uthann ochså kært och tacknemligit, såsom dedh som oss är wederefareth iche udaf wår besynnerlige gode wenn och nabo, uthann af wår broder. Huarföre wij och E.K:t broderligenn och wennligenn här medh wele hafue betacket.

Huadh wijdere denn andre E.K:tz schrifuelse tilkommer, belannennendes een summa penninger, som E. K:tz troo mann, rådh och tysche canntzler, oss elscheligh, ädle och wälborne Henrich Ramell, hafuer att kräffe här i wårt whalkonungerijke Pålenn, är oss och medh synnerligh flitigh commendation underdånigst öfuerandtwardedh af oss elscheligh wår troo mann och hoffrådh, ädle wälborne herr Anders Keyt, frijherre och riddere till Dignewall i Skottland och Fårsholm i Suerige, sampt oftbe:te wår secreterer Peer Rasmussonn. Och enndogh wij icke på denne tijdh, huru gerne wij dedh och göre wille, fulkomligenn kunne oss på för:ne gäldsaack förklare, efter ährenndet är fast gammelt, kommer icke oss heller allene widh att gifue där enndtlich resolution på, uthann menige rijkzenns stennder i Pålann och Littouenn måtte och gifue theres samtycke och bewillinngh dher till. Må E.K:tt leel fulkomligenn förlåthe sigh dedh till oss, att huadh wij för rättwijsennes och E.K:tz schull göre kunne medh sampt rijkzens, der wele wij ingen flijt hafue ospardh udi. Och der förb:te Henrich Ramell will medh sin fulmechtige lathe besökie denn rijkzdagh här i Pålenn, som een måned här efter schall begynnes här i Warsaw, wele wij befijte oss der om, att hann schall komme till enndtligt besluth medh saakenn, där hann schall wethe sigh efter rätte.

Och udi huad måtte wij eliest kunne bewijse E.K:tt och E.K:tz undersåther dedh, som denn naborlige correspondentz, gode wylie och benägennehet fordrer och kann ware likmätigt, som oss och E.K:tt och begges wåre unndersåther och konnungerijker emellen hålles bör efter denn stetinsche ewigwarende fridzförbund, dher till schall E.K:tt altijld befinne oss godwilligh och benägen. Udi denn fulkomlige tilförsicht och förhopningh E.K:t och warder görendes thet samme på sin sijde, att dedh, som nu oss emillenn wäl är påbegynt, måtte medh alt gott förökes och bekrefftiges, efter som E.K:tt oss dett hafuer tilbiude latidt.

Befalendes här medh E.K:tt medh E.K:tz höge omwårdned Gudh alzmechtigh till lyckligt regemennte, godh helsse och wälmåge, sampt all andeligh och timeligh wälfärdh, wennligenn naborligenn. Schrifuit i Warsaw denn 16. Januarii anno 1597.

Sigismundus Rex

In dorso: Denn högorne fürste och herre, herr Christian thenn Fierde, Danmarckz etc.

Alia manu: Er registerit.

a) med *add. sup. lin.*

1) *scil.* Karl Gustavsson [Stenbock].

N. 15.

Varsaviae, 19 Iunii 1597.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Andrae Keith, ad navem « Auream Columbam » dictam iura sua vindicanti, fautorem se protestatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus med Gudz nåde Sweriges etc. konung etc., så och konung udi Polenn etc., tilbiude denn stormechtige, högorne fürste och herre, her Christiahn ^{a)} thenn Fiarde, med Gudz nåde Danmarckz etc. konung etc.

Högorne förste, besynnerlige gode wenn och naboe.

Wij göre oss ingenn twijfuelsmähl, E.Kär:tt skall iu någott wara wetterligitt om denn gamble wijdlöftige saack, oss elskelig wår tro mann, unndersåte och hoffråd, denn edle, wälbornne her Annders Keith, frijherre till Dignawall och riddere till Forssaholm hafwer öfwer fem och tiugu år haft att thale och fordre opå udi Danmarck. Nemligenn om ett örligsskep med kapperstycker och krigzmunitioen wäll uttrusedt, Gyllenedufuen benempd, som wälb:te her Annders på sine och sine rytteres för-tiännte besoldningh udi Swerige hade fhått udi betalning utaf wår salige, käre her fader (christeligh och högloflig i åminnelse) konnung Jahan för trättonn tusenn rijckzdaler. Och ännodog för:te her Anders hafwer med åthskillelige budh och befordinggzschrifter giordt annfordring udi Danmarck hoos E.Kär:tz (och christelig och högloflig ihugkommelsze) salige, käre her fader, konung Frederich, så och hoos rijckzenns råd i Danmarck, icke uthann stor möde och swår umkostenn i så månnge år, der på till thett minste halfue summen är urgånggenn ^{b)} och förspijltt, är hann leel icke allenest till ingenn god ännde der med kommin, oannseett att både hög:te potentater, bægges wåre käre herfäder, desslikes bægge rijckernes gode männ och råd på både sijder, så myckit der om giortt och sigh bemödt hafue. Är och efter wijdlöftig unnderhandning på sidstene så

wijdt kommitt, at någre af wälb:te gode herrer Danmarckz rijckzråd, efter hög:te konung Frederichz befalning, huilkenn hög:te konungh Jahan till wilie och naborlig wälbehaag på hans m:ttz mangfallige wennlige förschrifter, så och för rätwijneses skuld, hafuer sigh der till beweke latitt, hafue med deres breek och segell, huilkett ännu är tilstådes, och wij sielfue seet och läsit hafue, giort wälb:te gode herrer Sweriges rijkes råd fulkommelig förtröstning på betalningenn ¹⁾.

Utahn i fiord om höst när åfteb:te her Anders Keith, allenest för samme saackz skuld, war sielf dragenn till Danmarck udi denn fulkommelige förhopning någott fruchtbarligitt hoos E.Kär:tt udi sitt rätfärdige ärennde att skulle hafua förmått utträtte, blef honom udaf hofmesterenn ²⁾ och cantzelerenn ³⁾ all wijdere förmodenn på någonn restitution platt afslagenn, så att hann ud af denn saack slätt intett wijdere skall hafue i Danmarck at wännte. Hwarföre efter sådannt är honom öfuer all tilförsicht och, som han meener, emott rätt skeet, befinner han sigh der udi högeligenn beswäredt. Och hafuer för thenn skuld unnderdånigst besöcht oss om wår nådige befordingh hoos E.Kär:tt, huilkenn wij, för denn besynnerlige benägenheet wij äre honom, såsom wår och Sweriges rijkes trognne och wälförtännte man och unndersåte, med bewågne, icke hafwe wist honom att förwägre. Och efter om E.Kär:tt icke annedt är till att förmode, änn att E.Kär:tt skall iu gärne göre dett rätwijst är, och i denne saack för all ting bör öfwerwäges och betrachtes, hwad som tilförende udaf bägges wåre salige, käre herfäder, hög:te konunger i Swerige och Danmarck, tesslikes bagge ²⁾ rijckernes gode männ udi denne saack uttlåfwett och begunnt är, så och hwad som gode wenner och naboer, där rätt och sanskylligh tilförsicht, wenskap och correspondens emillenn är och holles, denn ene den andre till ähre och wåre bör och göre kunne.

Bidie wij derföre och naborligen och wennligenn begäre, E.Kär:tt wille för wåre skuld, annseendes denn uprättede wenskap och tilförsicht oss och wåre rijker och unndersåter emillenn wara bör, så och monge andre lägenneeter, som sigh udi denne saack reede begifuit hafue och hände kunne, ähnnu tage dette ährendet udi rätmatigt betännkiennde, late sigh der om rätwijsligenn och nödtorfteligen unnderwijse och berättte och sedenn der udi göre beslute, hwad E.Kär:t sielf befinner ware både skäligidt och tilböriligitt. Och der E.Kär:t då seer och förnimmer, att denne saack till ewenntyrs kann med afwund och obenägenheet hafue waret beswärett, och derföre så lenge blefuen uppehollenn och förlänngedt och nu på sidstene platt uttslaginn, E.Kär:tt wille då deruthi hafwe ett konungligitt och rättwijst innseennde och nu denne gång för alle (efter ofte och wälb:te her Annders är nu på reesenn ått Skottlannd och warder E.Kär:tt här om ödmiukeligenn med denne wår naborlige wennlige och fljigtige intercession besökienndes) göre een sådana ände der på, att först och frempst E.Kär:tz lust och wilie till rättwijsonn, så wäll här efter som ifrå E.Kär:tz regementz begynnelsse, motte deraf spörises och berömes. Sedenn och att så monnge höge och myndige personers befordinger, som för dette ärenndett skuld skedde äre, och icke border achtet alle ware gjorde i eenn orätwijz saack (elliest kunne och dhe lyffte och tillsäjelsser, som på betalningenn uthaf hög:te konung Frederich och hanns kär:tz gode männ och råd äre skedde, såsom och denn rinnge betalningh udi skytt som her Annders för någre år på een rächning bekommitt hafwer af archelijedt i Danmarck ⁴⁾, synes wara orätwijst) icke aldeles motte wara fåfenne och förtappede.

Tij wij förnimme och, att E.Kär:tz käre swåger, stormechtige högborne förste och herre, her Jacob konung i Skåtlannd, wår besynnerlige gode wenn och nabo, skall och med sinn wennlige swågerlige befordring hoos E.Kär:tt udi denne saack hafua intercederet ⁵⁾. Och, som wij förnimme af copienn af hanns skrifwelsse, bekänner, att wålb:te her Annders Keith är der üdi skeedt uppennbar orätt, att för:ne Gyldenndufwe är någre Skåtter ⁶⁾ igenngifuin efter regenntens begärens i Skotlannd ⁷⁾, efter wålb:te regentz skrifwelsse icke annedt förmeller, ähnn at samma skep skulle lefreres rätte ägden. Och dett hafwer altijd warit och ähnn är wålb:te her Anders och inngenn annan, efter som E.Kär:tt sielf, utaf hög:te E. Kär:tz swåger konungenn i Skotlanndz eginn schrifwelsse till E.Kär:tt, wijdere hafuer till att förnimme. Och så som wij äre udi denn fulkommelige wisse förhåpning (dåt wij och ännu till öfwerflöd naborlignen och gannska wenlignen af E.Kär:tt bedie och begäre) att E.Kär:tt warder härudinnen hafwennedes ett tilbörlogitt betännckiennde och anseende till desse uptalde lägenhheeter, serdeles efter denn förnemste och fasteste grund, som dhe synes fothe opå, som denne handdell så hädske äre, nemlignen att skipet är någre andre Skotter på regenntens begärens öfueranntwardett, blifwer med hög:te konungz wärdes witesbyrd af Skåtlannd till intet giordt och kullstödt. Så wele wij och för wår personn naborlignen och wennlignen hafua oss tilbuditt här med och altijd gärne wele finnes godwillige och benägenn till att bewijse E.Kär:tt och E.Kär:tz undersåter ^{c)} alt, huad een trogenn wenn och gunstig nabo kann och bör att göre i alt dett, wij kunne wette E.Kär:tt wara till ähre, gagn och gode, efter som denn naborlige wile och tilförsicht fordrer och kräfuier, som oss och wåre unndersåter och kunngerijker emillenn udi hög:te wår herfåders tijdh är begynt och sedenn med bægges wåre gode männ och senndebudh förnyiedt och bekräftigett, förmodenndes dat samma af E.Kär:tt igenn.

Och befale E.Kär:tt här med till ett lonngwarigt och lyckesampt regemente med alt dett, E.Kär:tt wåll will, Gudh thenn alzmechtigeste, naboerligen wennlignen. Schrifuit i Warsou denn 19. Junii anno 1597 ^{d)}.

Sigismundus Rex

In dorso: Den stormechtige, högborne furste och herre, her Christian den Fjärde, Danmarckz etc. konung etc.

Alia manu: Kon.mts aff Polen forschriff for her Anders Kitt, ett skib Den gilden due angaende.

Redditae Hafniae 1. Octobris anno [15]97.
Er registerit.

Item alia manu, sub sigillo: A K S

- a) Christiahn *h posterius add.*
- b) urgånngenn *correct. ex uppgånngen*
- c) undersåter *add. sup. lin.*
- d) är begynt... 1597 *add. posterius, eadem manu*
- z) *sic in ms.*
- 1) *scil. 12.X.1580, v. Sverges Traktater med främmande magter, V, 1, ed. O.S. Rydberg et C. Hallendorff, Holmiae 1903, p. 33.*
- 2) *scil. Kristoffer Valkendorff*
- 3) *scil. Christian Friis*

- 4) *scil. in 1589, v. litteras Jacobi I ad Christianum IV. 10.XII.1596, T.K.U.A. Skotland. A.I.2.*
- 5) *v. supra*
- 6) *scil. Thomas Henderson, John Strang, Jacob Logan et Walter Morrisson., v. litteras Joannis Erskine, Earl of Mar, ad Fridericum II, 1.VIII.1572, T.K.U.A. Skotland. A.I.2.*
- 7) *scil. John Erskine, Earl of Mar, v. supra.*

Varsaviae, 27 Iunii 1597.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
duarum navium Suecicarum in freto Oresundico detentionem requirit;
similiter rogat, ut duae aliae naves, a duce Carolo olim constructae,
in freto Oresundico detineantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Swerigis *etc.* konung *etc.*, så och konung udi Polen *etc.*, tilbiude den stormechtige högbornne furste och herre, her Christiern then Fierde, medh Gudz nåde Danmarcks *etc.* konungh *etc.*

Högbornne förste, besynnerlige gode wen och naboe.

Wij wele E.Kär:tt naborligen och wenligen icke förholle, att wij förnimme, däd någre våre unndersåter och bångere udi vår kunglige hufudstad i Swerige, Stockholm, skole udi denne vår fråwere uthur vårt fädernes och arfkonungerijke hafue latid gifue sigh udi bettalning tu våre och cronenes örligskesep medh munition och all krigztilbehör till siös, achte och uthsände samme schep westwart och dem der met last och alle förtyre och sälie. Så efter ded samme schep höre åss til och ingen annen, tij dhe åre medh vår och cronenes umkåsten bygde, wele wij icke städie dem att gifues köpmän udi bettalning och således afhändes åss och Sweriges crone, hålst efter för:ne köpmän dem uthan vår wilie och åss aldeles owitterligen hafue bekommet.

Hwarföre är vår naborlige och wenlige begären, att E.Kär:tt wille medh ded förste göre den förårdning genom sin skrifuelse till stadholderen ¹⁾ och tulleren i Öresund ²⁾, att dher dhe förnimme någre schep kåmme i Sunded från Swerige, såm hafue anthen högbornne förstes och herres, her Carll, Sweriges rijkets arfförstes, hertigh till Södermanland, Näricke och Wermeland, vår faderbroders, eller och Stockholms stadz siöbreef för tu schep, såm skole höre två tyske bångere i Stockholm till, widh namn Dirich Böckman och Dirich Skekerman, och achte sigh åth Spanien, Franckrijke, Nederland eller någenstadz i Westersiön, att dhe på våre wågne måtte blifue der i Sunded upholdne och arresterede och ingelunde städies igenom, till widere beskeed frå åss anthen genom vår skrifuelse eller medh eged budh, såm samme schep udi vårt namn annammer och förer dijt, wij dem beskedendes warde.

Wij begäre och i lijke måtte, att der högbe:te furste, vår farbroder hertigh Carll, lothe fårdre tu nybygde schep ifrå Elfzbårg in udi Östersiön genom Öresund, såm åss eendels är för wisse berätted, E.Kär:tt wille, för våre skull och åss till wilie och synnerlig behaag, icke heller late städie samme schep länger än i Sunded, uthen och qwarrhålle dem der till widere förklaring ifrå åss.

Och såsom dette är icke allenest den uprättede ewigwarende fridh och förening lijckmätigt dässe låflige benåborde konungerijker Swerige och Danmarck emillen, såm förmå, att den eene parten den andres bästa wethe och fårdre, skade och fördärf före kåmme och afwårie, förplichted ware schall, uthan kåmmer och öfuereens med den naborlige wenlige för-

klaring, tilsejelse och löfte, E.Kär:tt hafuer giort och åss tillbiude latedt på vår siste legation till E.Kär:tt i fiord. Så wele och wij deremoot altijd lathe åss willige och benägne befinnes att bewise E.Kär:tt vår naborlige wille, wenskap och wälbehaag igen, udi huad måtte wij kunne.

Befalendes E.Kär:tt här medh till idt långwaright och lyckesampt regemendte medh alt ded, E.Kär:tt wäll will, Gudh den alzmechtigeste, naboerligen kärligenn. Schrifuid i Warsow den 27. Junii ^{a)} anno 1597.

Sigismundus Rex

In dorso: Dhenn stormechtige, högborne furste och herre, her Christiann thenn Fierde, Dannmarcks *etc.* konungh *etc.*

Alia manu: Redditæ Frideris[burgi] 12. Jullii anno [15]97.

Item alia manu: Er registeret.

a) 27. Junii *verisim. add. posterius*

1) *scil. Ditlev Holck*

2) *scil. Frederik Leitel*

N. 17.

Varsaviae, 27 Iunii 1597.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;*

rumores se audivisse nuntiat de quorundam servitorum suorum Suecicorum in Daniam projectione; notitias expetit de litterarum commercio inter regem Daniae et ducem Carolum.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sweriges *etc.* konung *etc.*, så och konung udi Polenn *etc.*, tilbiude denn stormechtige, högborne furste och herre, her Christiern thenn Fierde, med Gudz nåde Danmarcks *etc.* konung *etc.*

Högborne furste, besynnerlige gode wänn och naboe.

Wij komme udi förfarenheet, att någre våre gode männ, rijkz och regeringrådh udi vårt käre fädernes och arfkonungerijke Swerige, samt någre andre våre undersåter och tienere skole i desse förlidne tider sigh begifuid hafue uthur Swerige in udi E.Kär:tz kongerijker Dannmarck och Norige, och att den högborne furste her Carll, Sweriges rijkets arfförste, hertigh till Sudermanneland, Näricke och Wermeland, vår faderbroder, seden han förnam, att the sigh udi Norie, Halland och Skone förhölle, skall hans kär:tt genom sin budh och skrifuelsse hafue E.Kär:tt derom besöcht. Så efter thed oss om desse sakers lägenheter inthed meer är kunnigt, än huad wij allenest derudaf hört hafue, dogh ingen wiss kundskap genom budh eller bref bekommedt, huarcken frå E.Kär:tt, högbelte förste hertig Carll, förbenempde vårt rijkzrådh eller andre. Begäre wij naborligenn och wenligenn, E.Kär:tt wille oss med sin skrifuelsse

förståndige, huru thed sigh der om udi grunden hafue kann, huru widt och udi huad mening högbe:te wår faderbroder E.Kär:tt om welbemelte wåre gode män, rådh och undersåter hafuer tilskrifuid, så och om E.Kär:tt udi någen annen motte uthaf högbe:te furste hertigh Carl åm Sweriges och Danmarcks rijkes saker år blefuen anmodet eller besöcht.

Och tuifle wij inthed, att ehuru der om ware kann, antten någet sådent af högbe:te furste skeett är eller och till ewentyrs här efter tilbiudes kunde eller icke, warder E.Kär:tt meer achtendes den naborlige wenlige tilförsicht, gode willie och correspondens, sãm oss och E.Kär:tt desligest begges wåre konungerijker och undersåter emillen efter thed stetinske ewigwarende fridzförbund altijdh ware och aldeles oförkränckt på både sijder widh macht holles, förökes och förmeres bör, än någenn annen lägennheet eller wilkor, sãm antten der emot sträfuede, eller wore och de förtrogne lyfte och gode tilseijlsser icke lijmätigt, sãm E.Kär:tt oss, särdeles i fiord med wåre gode män och fullmyndige sendebudh, oss elskelige denn edle och welborne her Carl Göstafzonn ¹⁾, wår stådthållere i Smålannd, på Calmar och Öland, och wår secreterer Peer Rassmusson, så widtlöftigt och med synnerligh benägenhetz tilbudh naborligenn och wenligen hafuer göre latidt.

Dogh må E.Kär:tt wete, att oss år berättet wårded, ded E.Kär:tt skall hafue gifuid högbe:te hertig Carl sådene swar på sin skrifuelsse belangendes well och förbemelte wåre undersåter, sãm sigh udi E.Kär:tz lannd och konungerijker nu förhålle, att huadh E.Kär:tt udi denn motte gör, ded skal skeep för wåre skull och oss till ähre, willie och behagh. Huarföre (der så skeedt år) då wele wij E.Kär:tt för sådene tilbenägenheet först och frempst moot oss, såsãm sin besynnerlige gode wån och naboe, seden och till wåre trogne männ, rådh och undersåter, sãm till E.Kär:tt före wåre skull och på den willie och wenskaps förtröstning, oss och begges wåre benåborde konungerijker Swerige och Danmarck emillen år och ware bör, lijthe och sökie naboerligen, wenligenn och på thed flitigeste hafue betacked.

Wele och sådentt och alt anned, E.Kär:tt oss och wåre till ähre och gode beuiser, med all naborlig wenskap och benägenheet alltidh lathe oss öfuerbödigh och ganske willig befinne tilböriligenn att förskulle udi alle de motte, wij kunne wethe E.Kär:tt, och E.Kär:tz lannd och undersåter kunde lännde till ähre, behagh, gagn och gode, aldeles efter sãm både förbe:te stetinske uprättede fridzforeening, desligest den förnyede wenskap och benägenhet fordrer och kräfuer, sãm oss emillen efter begges wåre framlidne och i Gudh afsåmnede her faders död (christeligh och hög-låflig i åminnelssse) genom wåre sendebudh och breff wäll begyntt år.

Befalenndes E.Kär:tt här med till idt långwarigt och lyckesamt regementte med alt thed, E.Kär:tt wäll will, Gudh denn alzmechtigeste, naborligenn kärligenn. Schrifuit i wår stad Warsaw den 27. Junii anno 1597.

Sigismundus Rex

In dorso: Dhenn stormechtige, högbornne furste och herre, her Christiann thenn Fierde, Danmarcks etc. konungh etc.

Alia manu: Redditæ Friderichsburgi 12. Jullii anno [15]97.

Item alia manu: Er registeret.

1) scil. *Karl Gustavsson [Stenbock]*

Varsaviae, 12 Aprilis 1598.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
requirit frumenti detentionem, quod ex Westro-Gothia in Daniam importatum erat vel importabitur; item exigit, ut homines nominati detineantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sweriges *etc.* konungh *etc.*, så och konungh udi Polenn *etc.*, tilbiude denn stormechtige, högborne furste och herre, her Christiann den Fierde Danmarckz *etc.* konungh *etc.*

Högborne furste, besynnerlige gode wänn och naboe.

Efthersåm wij tilförende wenligenn naboerligenn hafue latidt besökie E.Kär:tt med wår fullmyndige sendebudh och canntzeler, edle och welbornne her Erich Sparre, om någre wåre anliggiennde ärender, på huilcke wij ifrån E.Kär:tt dagligenn fulkomligh resolution och gode swar förwännter, så kunne wij efter samme gode naboerlige tillförsicht till E. Kär:tt naboerligenn wenligenn icke förhålle, att sedenn welbemelte wår sendebudh är här ifrån förreest, oss ware förekommedt, huruledes wår undersåthe grefue Axell ¹⁾ skall holle hus uthi wårt furstendöme Westergöttlannnd, der hann wåldsåmligenn tager ifrån wåre undersåter allt dädh, hann kann öfuerkomme, såsåm dädh sigh ansee lather uthi den acht och meningh, att när hann så mykitt hafuer sammandragedt, såm honom synes, att hann då med sitt anhang will sättie sigh upp emot oss heller rycke af landed med dädh, hann bekommet hafuer, huarföre hann och allerede, såm oss berättedt är, skall hafue latidt före till E.K:tz stadh Marstrand och flere stedes under Danmarckz och Noriges crone någre tusende tunner spannemåll med mykid anned, såm han undersåterne hafuer aftruged. Dädh samme skole och någre andre af dädh orolige partijedt där udi Swerige, såm med hertigh Carll holle, hafue i sinnedt till att göre, på dädh de icke skole sware till dädh, såm de udi wår fråware bedrifuit och giordt haffue.

Så efter oss inthed tuifler, att E. Kär:tt udi sådenn ynckeligh handell drager med oss wenligitt naboerligitt medlidende och elliest wäll sigh ihugkommer, huadh dädh stetinske fördragett der om udi sådene fall förmår, huilcket wij och på wår sijde bägges wåre högloflige konungerijker till styrcke och förmerelse äre redebogne obrotzligenn att holle. Derföre så är wår gannske wenlige och naboerlige begäre, att E.Kär:tt will lathe göre den förordning udi sine rijker, att alle sådene godz och wharur i peninger heller peningers wårde, ehud nampen de helst hafue kunne, såm antingen af förbe:de grefue Axell heller andre af den oproriske hopen blifue införde udi E.K:tz rijker, motte mäd däd förste blifue arestere, så och sielfue personerne anholdne mäd dädh, dem kunne tilkomme, heller de af wårt och wåre undersåters eget kunne mädh sigh hafue, antingen de då komme till Sundedt i Danmarck heller dän wägen genom Norige, till wijdere beskeed ifrån oss. Och efter wij om dette ärendett hoos E.K:tt yttermere att anhölle och bestelle hafue opålagdt och ombetrodt welbemelte wår canntzeler her Erich Sparre, så begäre wij na-

boerligenn wenligen, E.K:tt will fulkomligh tro och låfuen till honom ställe. Och udi huadh motte wij åther igen kunne beuise E.K:tt all naboerligh godh wenskap och willie, åre wij der till alltidh redebogne och benågne.

Befalendes här med E.K:tt samt E.K:tz elskelige kåre husfru och droningh med E.K:tz kåre wårdneder Gudh alzmechtigh till all ewigh och timeligh welfård, alltidh wenligen naboerligen. Schrifuit i wår stad Warsaw den 12. Aprilis anno 1598.

Sigismundus Rex

In dorso: Denn stormechtige, högbornne furste och herre, her Christiann denn Fierde, Danmarkcz etc. konung etc.

Alia manu: Redditæ 29. Junii anno [15]98.
Er registerit.

1) scil. Axel Leijonhufvud

N. 19.

Varsaviae, 20 Aprilis 1598.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
consiliarios quosdam se misisse significat, qui cum Daniae oratore de causa
Henrici Ramel agerent.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus med Gudz nåde Swerigis etc. konungh etc., så och konung udi Polen etc., tilbiude den stormechtige, högborne furste och herre, her Christiano den Fierde, Danmarkcz etc. konung etc.

Högborne furste, besynnerlige gode wen och nabo.

Wij kunne E.K:tt här medh naborligen och wenligen iche förholle, att E.K:tt till oss nu affårdige orator, höglård man doctor Nielss Krage, hafuer underdånigest och medh synnerlig flijt gifuit oss til kenna, huadh E.K:tt honom nådigst hafuer pålagt och befalet hoss oss på E.K:tt, så och E.K:tt tro man och rådh, den edle och welbördige Hindrich Rammell till Beckeskogh wegnar att förrätte. Så ändogh hwarken wij eller wåre undersåter, stenderne här i wårt kongerijke Polen, kunne effter dette whalrijkis constitutioner befinne os wara plichtige att swara till den gæld, som wäll:de doctor hafuer på welbe:te Hindrich Rammels wegnar kraft och fordrat. Icke dess mindre på det E.K:tt deste uttryckeligere see och förnimme må, medh huadh besynnerligh och godh naborlig willie och wenskap wij åre E.K:tt bewågne, hafue wij E.K:tt till naborligit gått welbehag förordnet någre förnemme af wåre gode män och rådh, som medh E.K:tt uttskickede om samma gældh hafua handlet. Och seden den egenom en frijwilligh afhandlingh år till een skåligh summa bracht, oss för E.K:tt schuld den upåtagit på wisse tijder och stelle af wår enskijlte inkomst att lathe bettala, efter som wij förmode och försee oss, att wäll:e E.K:tt orator warder wetendes E.K:tt underdånigst att berätta.

Huad rhågängen i Lappemarken är belangendes, wele wij den i nest-tilkommende ^{a)} på den tijdh, som E.K:tt samtyckt hafuer, lathe stella i wärket, hafue och nu latidt skrifua våre fougter till i Lappemarken och dem alfuarligen förbudet, att dhe desse förinnen inted intrengsell göra schulle, öfuer det som af ålder hafuer warit sedwanligt. Och uthi huad måtto wij kunne bewijsa E.K:tt naborlig willie, wenskap och welbehag, der till willie wij altijd finnes willige och redbogne.

Och befale E.K:tt här medh sampt E.K:tz elskelige käre dråttning Gudh den alzmechtigste till idt långwarigt och lyckesampt regemente, altijdh naborligen wenligen. Schrifuitt i vår stad Warsou den 20. Aprilis anno 1598.

Sigismundus Rex

In dorso: Denn stormechtige, högbornne furste och herre, her Christian then Fierde Danmarkz *etc.* konung *etc.*

Alia manu: Redditæ Cronneburgi 6. Maii anno [15]98.
Er registerit.

a) *spatium, verbum omnino deletum.*

N. 20.

Varsaviae, 2 Maii 1598.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
responsum Christiani IV se recepisse nuntiat, quo liber transitus per di-
tiones Danicas terra marique permittitur; petit saluum conductum
in itinere versus Sueciam.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sweriges *etc.* konung *etc.*, så och konung udi Polen *etc.*, tilbiude den stormechtige, högbornne furste och herre, her Christiano den Fierde, Danmarckz *etc.* konung *etc.*

Högbornne furste, besynnerlige gode wän och nabo.

Wij wele E.K:tt här medh naborligen wenligen iche haffue förhollet, att wij för någon tijdh seden hafue bekommit den endtliche resolution och swar, som E.K:tt våre fullmyndige utskickede sendebudh, dhe edle wällbördige och wälborne, her Erich Sparre, herre till Sundby, vår tro man, rikzrådth och cantzler, sampt vår secreterer Jonas Axberg till Bergzhammer, på dhe wärf och ährender skriftlig hafuer latidt gifua, som dhe på våre wägnar hoos E.K:tt hafue framsatt och ähnwärfuat. Deruthi E.K:tt sigh särdeles ibland anned wenligenn hafuer förklaret, att såframpt wij af storm, owäder eller ellist andre förefallende lägenheeters schuld kunne blifue förorsakade att begifua oss på E.K:tz strömer eller och landstiga någonstadz på E.K:ttz landh, att oss ded aldeles frijtt, säkert och obehindret schall wara efterlatidt, och oss sampt vårt konunglige fölie allt naborligt gått betendt och wederfarit. Så ändogh wij gerna hade seet, att

E.K:tt sigh och udi dhe andre puncter hade kunnet något närmare till vår wenlige begären bequeme. Icke dess mindre mäden E.K:tt däd förwender, att E.K:tt lägenheet på denna tijd iche annorledes will ded medhgifua, wele wij så lathedt wedh E.K:tt undskyllan blifue och dogh lichuell E.K:tt för den förklaring, som skeedh är, wenligen hafue betacket.

Naborligen begärendes, att E.K:tt oss nu medh ded alleförsta, förmedelst wälbe:te vårt sendebudh her Erich Sparre, en sådann schriftligh frij och säker geleigde will meddela, med huilken wij sampt vårt konunglige medhfölie, efter christne potentaters och fursters, som gode wenner och naboe äre, loflige bruk och sedwana, kunne noghsamligen wara försäkrede. Wij wele theremott sådan förordningh göra lathe, att E.K:tt undersäter iche i ded ringeste schole hafue någon orsack sigh öfuer oss eller vårt konunglige fölie med rätta att beswära. Och udi huad mätto wij kunne sådan och all annor E.K:tt naborlige gode benägenheet emott oss wenligen förshylla, der till schall E.K:tt altijd finna oss wäluiligh och redhebogen.

Befalendes E.K:tt här medh sampt E.K:tt elskelige käre drottningh och umwårdned Gudh den alzmechtigeste till idt långwarigt och lyckesamt regemente, altijd naborligen wenligen. Schrifuidh i vår stad Warsou den 2. ^{a)} Maj anno 1598.

Sigismundus Rex

In dorso: Denn stormechtige, högbornne furste och herre, her Christian then Fierde, Danmarckz etc. konung etc.

Alia manu: Redditæ Haffniæ 29. Junii anno [15]98.
Er registerit.

a) 2 *add. posterius*

N. 21.

Varsaviae, 16 Maii 1598.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut Christianus virginem Idam von der Wisch ita adiuuet, ut bonis
suis hereditariis uti possit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wier Sigismundus der Dritte vonn Gottes gnaden köhnig in Pohlen etc., dan auch der Schweden etc. köhnig etc., entbieten dem grossmechtigen fürsten, unserm freündtlichen lieben ohimb, schwager und nachbarn, herrn Christiano dem Vierten zu Dennemarcken etc. köhnige etc.

Grossmechtieger fürst, freündtlicher lieber ohimb, schwager und nachbar.

Wier müegen E.L. wolmeinend nicht verhalten, dass gegenwertiege briefeszeigerinne, die edle und tugentsahme jungkfrau Ida von der Wische, des verstorbenen Moritz von der Wische aus Holsteinn nachgelassene tochter, so sich unter unsern schutz und beschirmung, gleichwie andere unsere unterthanen, in unserm köhnigreich Pohlen begeben, und dorein die zeit ihres lebens hintzubringen und endlich zuschliessen gedenckett,

bei uns wie sonst an unsere unterthanen alhier, also und füernemblich auch an E.L. umb unsere intercession und vorschrifft untertheniglich anhalten und bitten lassen, in betrachtung das sie unter E.L. gebiet im Ditmarschen ihre erbgutt Bargaenstedt mit etzlichen huben landes und anderen zubehörungen noch zur zeitt liegend, auch über das etzliche gelde bei gewissen sorenden stehendt hatt. Welches ihr ihre verwanten und freünde umb der ursache willen, das sie sich dieser örter verhelte, nicht möchten folgen lassen, und sie sich allerlei gefehrd besorgen muss.

Ob nuhn wol kein zweifel ist, das E.L. einem jeden ohne ansehen der persoen die heilige gerechtigkeit administriren und wiederfahren lassen wirdt. Demnach weill sich gedachte supplicantin gewisse hoffnung gemacht, sie werde bei E.L. vermittelst unserer vorschrifft desto ehr und besser gefürdert werden, derowegen wier ihr dieselbiege nicht verweigern, sondern wolmeinendlich mittheilen wollen. Und gesinnen demnach an E.L. und begehren hiemit freündlich, weill solch ihr gudt niemands besser den E.L. gelegen, dieselbe wolle ümb unser vorbitte willen solch ihr gudt ann sich nehmen, sie doraus, was E.L. recht und es werdt sein düncken wirdt, gantzlich entrichten, ihr wieder ihre freünde gewisser gelde halb hülf ertzeigen, und die verschaffung thuen, das sie ihre alda vorhabende sachen fürderlich ausrichten, auch andere alhier angefangene hendel nicht veräumen dörffe. Und sie sonsten in aller guten befürderung, schutz und schirm vor alle gewaltt und unrecht im besten lassen beuohlenn sein, damit sie dieser unser wolmeinendlichen intercession und vorschrifft im besten genossen zu haben in der taedt empfinden müege, dasselbiege alss wier uns zu E.L. gantzlich verstehen.

Also seintt wier es ümb E.L., deren wier ohne das alle freündtliche nachbarschafft angenehmen willen und gutes zu erzeigen geneigt in dergleichen und anderen freündtlichen zuerwiedern erböttig. Die wier hiemit zu langwieriger leibes wolmüegenheit und glugklichen regiment in den schutz des Allerhöegsten empfehlen. Datum in unser statt Warschaw den 16. Maii anno 1598, unserer reiche aber des polnischen im eilfften, und des schwedischen im fünfften.

Sigismundus Rex

In dorso: Dem groesmechtigenn fürstenn, unserem freündtlichen lieben ohimb, schwager unnd nachbarn, herrn Christiano dem Vierten zu Denemarcken etc. köhninge etc.

In margine, alia manu: Vorschrifft fur jungfraw Ida von der Wisch, 16. Maii 1598.

N. 22.

Calmariae, 9 Augusti 1598.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
adventum suum in arcem Calmar in Suecia nuntiat; rogat, ut subditi rebelles, si in Daniam venerint, detineantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Swerigis etc. konnung etc., så och konung i Polenn etc., tillbiude denn stormechtige, högbornne furste och herre, her Cristian den Fiärde, Danmarkz etc. konung etc.

Höghbornne furste, besynnerlige gode wenn och nabo.

Wij kunne E.K:t naboerligenn och wenligen icke förholle, att wij genom Gudz nådige tilhielp äre medh hellssenn och wälbeholdne öfuerkomne hijt till Swerigie inn på wårtt slott Callmer, och twifle inthed att sådannt (anseendes denn naboerlige wenskap och correspondents) är E.K:t behageligidt, hoppes och att Gudh alzmechtig oss udi wår rättfärdige sak och företagende ytherliger hielpendes warder. Tacke och E.K:t derhoos naboerligenn och wenligen för denn säkerheet och gode befordring, som wij förnimme hafuer waredt för oss udi E.K:tz lannd Blekinge bereedt och förordnedt, huilcked och all annen willie och wennndskap wij alltid wele medh allt gått förskulle och ihugkomme.

Och bedie nu som tillförennde, naboerligenn och wennligen, att der någre af wåre afwekne och mothwillige unndersåther, serdeles gref Axell ¹⁾ eller andre flere medh theres annhanng, worde kommandes ther inn i Danmarck, att E.K:tt them medh theres medhhafuennde godz der sammstedz will lathe till lagh och rätte och på wår beskeed och ytherliger fullmacht annholle och quarsettie. Huilched like som thed är denn oprättede stetineske fridzcontract aldeles i bookstafwen likmätigt. Alttsa wele wij thet både ^{a)} och i slik och än ytherligere i annen måtte medh naboerlig wenskap och allt gått förskulle och wedergelle.

Och befalle E.K:t medh sampt des elskelige käre husfru och drottning Gudh denn alzmechtigeste till ett långwarigt, lyckesampt och roligid regementte. Nober ligen ^{b)} och wenligen. Schrifuidt på wårtt slott Callmer denn 9. Augusti anno 1598.

Sigismundus Rex

In dorso: Den stormechtige, högborne furste och herre, her Cristian den Fiärde, Danmarckz etc. konnung etc.

Alia manu: Redditæ 30. Augusti anno [15]98.

Item alia manu: Sigismundi III breff, att ahnholde greff Axel och andre Suenske som drog ind her udi riigett. Dat. Calmar den 9. Augusti anno [15]98.

a) både *add. sup. lin.*

b) ligen *add. sup. lin.*

1) *scil. Axel Leijonhufvud*

N. 23.

Varsaviae, 17 Februarii 1599.

Sigismundus III rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

cunctanter respondet ad Christiani IV promptitudinem mediationis inter ipsum et Carolum. Nullum ablegatum in Sueciam mittere potest.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus med Gudz nåde Swerigis etc. konung etc., så och konung i Polenn etc., tilbiude den stormechtige, högborne furste och herre, herr Christian denn Fierdhe, Danmarkz etc. konung etc.

Stormechtige, högborne furste, besynnerlige gode wänn och naboe.

Wij wele E. Ker:tt naborligen och wenligen icke förhålle, att såsom wij altid hafwe förmärkt E.Ker:tz wille och tillneghenheet att bewijse oss all naborlig wenskap och behagh, så hafwe wij däd och nu särdeles förnummid af denn naborlige och wennlige förklaring och swar, som E.Ker:tt oss hafwer gifwe latid med wåre utskickede fullmyndige sändebudh Gerdt Denhof och Jören Finke, huilke för fiortten dager seden hijtt till oss i Warsow från E.Ker:tt kånne ähre. Wele och E.K:tt därföre synnerligen wenligen och naborligen hafwe betacked, att E.Ker:tt sine gode männ och legater till wårt arfkonngerijke Swerige så godwilligen på wår begären och ahnmoden deputeret och förordnedt hafwe ^{a)}. Och effter E.Ker:tt därhoos förmäller, att E.Ker:tt inge bättre medell kan besinne där egenum den widtlöfftigheet, millen oss och wår faderbroder, högborne furste hertig Carll af Södermanland upkåmnen ähr, till een god uttgång och ände uthen wijdere blodzuttgutelse måtte blifwe wänd och händenleedd ähnn wennlige och tydelige tractater och underhandlingar, tilbudendes sigh och för sin personn därpå gärne förarbethe wele, där E.Ker:tt wiste wår wille och meening därudinnen. Krafte wäll sielfwe sakernes nödtorfft och lägenheet, att wij os därpå moot E.Ker:tt fulkommeligen declarerede och förklarede, huilked oss doch så hastigt att göre icke är lägliged, ehuru gärne wij och wille. Doch wele wij framdeles så resoluere oss därpå moot E.Ker:tt, såsom wåre och wåre konngerijkers och undersåters lägenheete fordre och tillseije kunne, och effter som wij förnimme, högbe:te furste ställer sigh udi dänne handell moot E.Ker:tt och dhe andre potentaters sändebudh, såm till däd beramede möthe i Swerige äre beskedde.

Hwad däd tilkåmmer, att wij på för:de möthe i Swerige schulle hafwe een äller någre wåre såsom directores, där legaterne sigh äm allehåndhe kunne mädh berådslå och befråge, så hade wij och däråm gärne beståltt. Men effter alle nu see och weethe, huru högbe:te förste hertig Carll med wåldh och tyrannij ställer sigh emot wåre egne undersåther och tjänere i Swerige, både främmende och inlendske, hafwe wij ingen kunnedt där till förnhå, som sigh till sådenne reese hafwer torde wåge äller bruke lathe. Hwarföre oss och hoos alle däm, såm allting rättwijsligen och såm sakerne i sanning begifwe, sigh mädh åftebe:te förstes förhafwende besinne och öfwerwåge wele, bör i den måtten ware endskylligede. Och hafwe ^{a)} E.Ker:tt dätte i een hast dänne tijdh och till ytterligere declaration framdeles, såm förbe:tt är, naborligen och wenligen weled förnimme lathe. Tilbudendes oss alltid godwillige och benågne att lathe befinne udi allt däd, som dän naborlige wennlige correspondens och tillförsicht, bågges wåre herrfäder (christelige och höglåffige i åminnelse) och dässe tu låffige och mächtige konngerijker Swerige och Danmark emillen i Stetinn uprätted, aldeles fordrer och kräfwer.

Befalendes E.Ker:tt med sampt E.Ker:tz elskelige kåre husfru och dråttning nu här med och altid udi Gudh thenn alsmechtiges milde skydd och beskårm till långwarig lijfz sundheet och wellmoge, andelig och tijmelig wellfårdh, naborligen och wenligen. Schrifuitt i wår stad Warsou then 17. Februarii anno 1599. Udi wår regementz tijd i Swerige på thed siette och i Polen thed tolfte.

Sigismundus Rex

In dorso: Denn stormechtigeste, högborne furste och herre, herr Christian then Fierde Danmarkz etc. konung etc.

Alia manu: Redditæ Antuorschouæ 8. Martii anno [15]99.

Sigismundi III breff, betackendis hans k.m. for den wenlig forklaring och suar h.m. hans m. af Pollens ^{b)} sendebudt haffuer giffuet. Och effther som hans m. tilbyder sig at wille indschieke nogen af h.m. raadh och ^{c)} thro mendt ind udi Suerrige ohm en wenlig forhandling emellem hoybete k.m. af Pollen och hertug Karll, begerer h.m., at hans k^t welle och nogen af hans ket^z gode mendt udi Swerig indschieke ^{d)} cuius petitioni innuere non audet propter tyrannidem Caroli.

a) hafwe: r in hafwer *omnino deletum*.

b) Pollens s *add. posterius*, udschickede *ex-punct.*

c) raadh och *add. sup. lin.*

d) udi *expunct.*

N. 24.

Varsaviae, 27 Iunii 1599.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
permissionem expetit captivorum cum Carolo in oppido Rönneby permu-
tandorum rogatque, ut ablegato suo salvus conductus concedatur.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sweriges *etc.* konung *etc.*, så och konung i Polenn *etc.*, tilbiude dhen stormechtige, högbornne furste och herre, her Christian then Fierde, Danmarkz *etc.* konung *etc.*

Högbornne furste, besynnerlige gode wen och naboe.

Wij kunne E.K:tt naboerligen wenligen iche förholle, att wår tro man och öfuerste, edle och welbornne Wladislaus Beckis, är med högbornne furste hertigh Charll öfuereenskommen till att wäxle någre fånger oss emellom, så att wij lathe lefuerere honom någre heden ifrån, hwilke wij här hafue haft udi bestrickning, och hertigh Charll ther emott gifuer någre löse af dhe fremmende och elliest andre, som han hafuer udi sitt wåld, efter den ordning wij ther opå hafue medgifuit thenne wår tro tienere, edle och welbördig Peeter von Höesen. Och efter på både sijdher är för gått achtedt blefuet, förbe:te fångebythe skall skeep udi E.K:tz stad Rottneby.

Dherföre hafue wij welet E.K:tt ther om först och fremst tilkennefue, wenligen och naboerligen begärendes, att E.K:tt iche allenest will tilstædie, att förbemelte fångebyte udi förbemelte Rottneby må hålles, uthen och lathe göre dhen förordning, att förbe:te Peeter von Höesen heller andre wåre tienere inted wåldsamt af hertig Charls partij eller elliest måtte blifue tilfogett, såsom och meddeele them sitt pass och förfor-dringsbref igenom sitt konungerijke, att dhe seden obehindrede till oss komme måge. Udi hwad måtte wij kunne åther igen ware E.K:tt till wenligitt naboerligt welbehaag, thet göre wij altijdh gerne.

Befalendes E.K:tt med samt E.K:tz elskelige kære hussfru och dråttning nu här med och altijd udi Gudz then alzmechtiges milde skydd och beskerm till långwarige lifz sundheet och welmåge, naboerligen wenligen. Schrifuit i wår stad Warsau den 27. ^{a)} Junii anno 1599.

Sigismundus Rex

In dorso: Den stormechtige, högborne furste och herre, her Christian then Fierde, Danmarckz *etc.* konung *etc.*

Alia manu: Redditæ Fridericsburgi 1. Septembris anno [15]99.

a) 27 *add. posterius.*

N. 25.

Varsaviae, 10 Augusti 1599.

Sigismundus III rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

*petit, ut mercatoribus Danicis mercatura cum Suecis prohibeatur exte-
riq̄ue admoneantur, ne in Sueciam navigent.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sweriges *etc.* konnungh *etc.*, så och konnungh till Pälännd *etc.*, tilbiude denn stormechtige, högborne furste och herre, herr Christian denn Fierde, Danmarckz *etc.* konnung *etc.*

Högborne furste, besynnerlige gode wenn och naboe.

Eftersom E.K:tt i fiord sigh moot wår fulmyndige senndebud, herr Erich Sparre, wår cantzler, och Jonas Axberg secreterer, mundtligen och schriftligenn förklarede, och os genum dem leet tilbiude, att dher wij wille hafue någenn arrest på någre swennsche skipp anthen i Öresund eller på andre E.K:tz strömer, då wåre E.K:tt icke obenägenn oss till wilie samme arrest att efterlathe. Så tuifle wij inthet, E.K:tt warder iu samme sitt lyfte och tillsäjelse efterkommendes. Och såsom E.K:tt altijdh hafuer tilbudit sigh och os der medh förtrösted att wele i alle måtte fulgöre, huad som denn wennlige naboerlige fridzföreningh, Suerige och Danmarck des konnunger och trogne männ och unddersåther emillenn, förr så mång år seden i Stettin är bleffuen oprätted, fordrer och kräfuert. Och E.K:tt nogsampt förnummit hafuer, huad os och wårtt rikzråd̄h af någre wåre förförde orolige undersåther i wårtt arfkonnungerijke och fädernesland Suerige är wederefarendh moot eedh, lyfte och all rätt. Kunne eller bör os icke anned förtroennde drage till E.K:tt enn som till wår besynnerlige gode wenn och naboe, denn dher icke gerne schall see, att wåre mootståndere skulle i deres orätt moot os blifue förstärckte, uthann heller genom alle tiennlige och tilbörliche medell förhindrede och försuagede i deres orättwijse förehafuennde emoot os, deres rätte herre och konnung.

Huarföre wij här medh naboerligenn och wennligen bidie och begäre, att E.K:tt wille förbiude sine undersåther i Danmarck och Norige att göre någenn tilförinng eller handle medh dhe Suennske till lannd eller watten på någenn tijdh tilgörennde och wijdere förklaringsh från os. Såsom och lathe tillsäie och warne alle fremmende i Öresundh, att dhe desförinnen icke heller segle på Suerige met någenn tilförinng, huad namppn ded hälst hafue kann, widh denn fhare och skade tilgörennde, som der medh fölie bör och pläger, när een mooth förbudh och warningh gör een anners fiennde försträckningh.

Dågh på dedh denn allmeene communication och skipzhanddell i Östersjön icke måtte warde förhindred, huarckenn för E.K:tz undersåther

eller fremmende nationer, så som icke heller tullen för E.K:tt der egenum minsked, kann E.K:ttz tolner i Öresunnd gifue zedler uth på frij seglatz och handdell all annorstädz i Östersiönn, undentagenndes Suerige allenest och till hertig Carll af Sudermanland, eliest på Lifland och wårtt storfurstenndöme Finland må allom ware frijt att segle och handdle, som förre waant waridt hafuer. Huad E.K:tt och Danmarckz rijkes ströme och fharwatten i Östersiönn tilkommer, warder E.K:tt wäll görenndes denn förordning medh sin konnunglige armada, eller och elliest medh warningh till högb:te hertig Carll, att denn handdterennde köpman där må ware frij och oannfeched af hertig Carlls flotte, huilckenn medh ingenn rätt någed fiennfligit på Danmarckz ströme bör eller städies må att begynna.

Och såsom dette allt är denn naboerlige wilie och wenschap, gode correspondens och tilförsicht, som os begges wåre konngerijker emillen efter för:de fridzfördrag är och ware bör, udi ingenn måtte är emoot, uthann aldeles likmätigt, så som och i sich sielft rättwijst. Icke heller E.K:tt (dedh wij see kunne) till förfångh eller förnär, aldennstund rijkerne och poteratene udi Suerige och Danmarck till oftb:de stettinsche förening efter fördrags innehåld reciproce bör ware förbundne. Så äre wij dher emoot öfuerbödige, denne och all annen E.K:tz gode wilie och benägenneheit udi lijke och andre måtte, udi wåre lanndh och konngerijker, naboerligenn och wennligenn att förskulle, så som wij och eliest altijd wele os godwillige lathe befinne att bewijse E.K:tt all naboerligh wenschap, ähre och behagh, udi huad måtte wij kunne. Och förwennte härudinnen E.K:tz fulkommelige resolution och schrifteligh suaar opå medh dett förste.

Befalenndes E.K:tt medh sampt E.K:tz elschelige käre husfru och dråttningh nu här medh och altijdh udi Gudz thenn alzmechtiges milde skydd och beskerm till lånngwarigh lijfz sunndheet och wälmåge, andeligh och timeligh wälfärd, naboerligen och wennligen. Schrifuit i wår stadh Warsaw denn 10. a) Augusti anno [15]99, udi wår regementz tijdh i Suerige på dett siette, och här i Pålenn tollfte.

Sigismundus Rex

In dorso: Denn stormechtige, högborne furste och herre, herr Christian thenn Fierde, Danmarckz etc konnung etc.

Alia manu: Redditae Friderichsburgi. 2. Septembris anno [15]99.

a) 10 *add. posterius.*

N. 26.

Varsaviae, 12 Augusti 1599.

Sigismundus III rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

rumores a Carolo propagatos refellit, iuxta quos ipse malo animo in Dania esse creditur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sweriges etc. konung etc., så och konung i Polenn etc., tilbiude dhen stormechtige, högborne furste och herre, her Christian den Fierde Danmarckz etc. konung etc.

Högborne furste, besynnerlige gode wen och naboe.

Oss är förekommedt, huruledes högborne furste hertigh Charll af Södermanland, Närike och Wermeland skall, och så well hooss E.K:tt som andre potentater, konunger, chur och furster, hafwa fördt oss dhet rychedt på, att wij skole hafwå någre ahnslag förhender, som E.K:tz kongerijker Danmarck och Norige skole lända till skada. Så ändogh wij wethe oss dherföre aldeles frij och oskylige och hafue aldrigh tenckt ähnn sidher i werket welet stella någott, som wore dhen ewigwarende frid, förening och naboerligh wenskap emot eller olijkmätigt, som begges wåre herfåder (christlig och höglåflig i åminnelse) såsom och begge rijkerne Swerige och Danmarck emellan solenniter är oprettedt, hafuer oss lickuell iche synts mindre göret än gifue E.K:tt her om naboerligen wenligen til kenna.

Wenligen begärendes, att E.K:tt iche wille stella någon tro eller låfuen till sådant oggrundet taall eller rychte om oss, aldenstund hwarken hög:te hertigh Charll eller någon annen skall oss medh skääll någon tijdh sådant kunne öfuerbetyge. Så som wij och iche heller wele göre oss någon tuifuelmhåll dherom, att E.K:tt warder sielf, både af sitt högbeğåfuede förstånd så och framfarne handlinger emellen oss och E.K:tt, hafue oss therudinnen enskylled, well besinnendes för hwad orsaker skull sådanne sagur, helst på denne tijdh, om oss uthsprides. Udi hwad mätto wij kunne bewise E.K:tt och E.K:tz unndersåther all naborlig willie, wenskap, god correspondens och benågenheet, aldeles efter contractens innehold, der till äre wij altijd öfuerbödige och benågne.

Befalendes E.K:tt med samt E.K:tz elskelige käre hussfru och dråttning nu her medh och altijd udi Gud then alzmechtiges milde skydd och beskerm till långwarigh lifz sundheet och welmåge, andelig och tijmelig welferd, naborligenn och wenligenn. Schrifuit i wår konunglige stadh Warsaw thenn 12. a) Augusti åhr [15]99.

Sigismundus Rex

In dorso: Denn stormechtige, högborne furste och herre, her Christian then Fierde, Danmarckz etc. konung etc.

Alia manu: Redditae Friderichsburgi 2. Septembris anno [15]99.

a) 12 *additum posterius.*

N. 27.

Varsaviae, 15 Augusti 1599.

Sigismundus III rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

liberum transitum rogat pro Ioanne Gyllenstierna, qui cum octo navibus bellicis contra Caroli classem proficiscitur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sweriges etc. konnungh etc., så och konnungh i Pålen etc., tilbiude den stormechtige, högborne furste och herre, her Christian then Fierde, Danmarks etc. konungh etc.

Högborne furste.

Eders K:tt kan icke ware owetterligitt, huru otillbörligen högborne furste hertig Carll af Södermannelandh nu en tidh lång hafuer hollitt huus

udi vårt arfkongerijke Sverige, och blandh annedt huru som han hafuer latidt widh Elfborgh uthruste någre skip, ther medh han hafuer latidt göre tiltastningh ^{a)} både på Lybske och andre, så wäll innen E.K:ttz strömer och grentzer såsom eliest. Och, som wij förmärkie, achter ther i Elfborgh framdelis hafue en wiss tillflychtt för sine skip och thett roof, ther kan infördt blifue. Så meden wij nu medh förste wele sådent förhindre och afskaffe, till dess att wij widere kunne medh alfuar lathe företage sakerne på flere orter emoth honnum och hans oproriske partij. Derföre hafue wij affärdett till siödz oss elskeligh wår tro man, then edle wälborne her Johan Gyllensterne, frijherre till Lundholm och Fugelwijk, medh otte ^{b)} aff wåre öhrligzskip och innehafuendes folk, ther medh att begifue sigh genum Öhresundh till för:ne Elfborgh.

Och endogh wij hafue latidt gifue wälb:te her Johan Gyllensterne wåre öpne fulmachts och beställingz breff, icke twiflendes att han ther medh wäll kunde obehindrett samme pålagde reese fulborde. Icke dess mindre så hafue wij och eenskildt E.K:tt medh thenne wår wenlige skrifuelse welet besökie, wenligen begärendes E.K:tt wille lathe göre den alfuarlige förordningh, att när förb:te her Johan Gyllensterne medh för:ne wåre öhrligzskip warder kommendes till Öresundh, motte uthan någon opeholdningh blifue ther egenum stadd, på thet thenne reese icke motte gå oss förgäfligh af. Så som och, när lägenheeten thet så medhgifuer, åther medh huadh skip, folk och innehafuende godz, som han medh sigh hafuer, obehindrett komme genum Öresund tilbake igen. Och må E.K:tt sigh fullt och fast ther till förlate, att oftb:te her Johan Gyllensterne och hans medhförordnade icke udi thet ringeste E.K:tt eller någon af E.K:tz undersåter, ehuer the och kunne ware stadde uthan eller innen E.K:tz grentzer, någon öfuertest, wold eller skade, anthen i fram eller åtherfärdh, tillfoge skole, efter som wår förre skrifuelse till E.K:tt affärdett widere förmäller, uthan alleniste wåre rebelliske och oproriske undersåter och theris hielpere efter medhgifuen befallningh att besökie. Och såsom thenne wår wenlige begären icke kan ware E.K:tt till förfångh udi någon motte, meden den och thett ewighwarende fridzfördragh udi Stetin oprättedt och wenlige correspondentz oss emellen är aldellis lijmätigt, så hafue wij och thett wenlige förtröende och tilförsichtt, att E.K:tt warder sigh härudinnen icke wägrande. Udi hwadh motte wij kunne igen bewijse E.K:tt all naborligh godh wille, wenskap och thet E.K:tt kan ware till ähre och wälbehagh, ther till äre wij altidh öffuerbödige och benägne.

Befalendes E.K:tt medh samptt E.K:ttz elskeligh käre huussfru och drottningh här medh och altidh udi Gudh then alzmechtiges milde skydd och beskerm till långwårigh lifz sundheet och wällmåge, andeligh och timeligh wälfärdh, så och warachtigt, roligitt och lyckesamptt regemente, naborligen och wenligen. Skrifuitt udi wår kongelige stadh Warsaw then 15 ^{c)} Augusti åhr 1599, udi vårt regementz tidh i Sverige på thet siette, och här i Pålén thett tolfte.

Sigismundus Rex

In dorso: Den stormechtige, högborne furste och herre, her Christian then Fierde, Danmarckz etc. konung etc.

Alia manu: Redditæ Haffniæ 3. Octobris anno [15]99.

a) tiltastningh *corr. ex.* tiltastningh

b) otte *add. posterius.*

c) 15 *add. posterius.*

Fridericiburgi, 2 Septembris 1599.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
certiorem eum facit captivorum permutationem in oppido Rønneby se per-
mittere nequire; quam nonnisi in confinuis effici posse.*

(Concept.) *)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Christian thend Fierde med Guds naade Danmarks etc. tilbiude thend stormechtig, hogborne første och herre, her Sigismundo Sueriges, Gottes och Wendis koning etc., wor sønderlig gode wen och naabo, wor wenlig kierlig helssen, med huis mere kiertt och gott wij formaa med Gud aldmechtigste allthid thillforn.

Hogborne første, sønderlig gode wen och naabo.

E.K.^{tz} skriffuellsse, daterit Warssou thend 27.Junij sist forgangen, er oss thill hende kommitt, therudinden E.K.^{tt} er naaborligen och wenligen ^{a)} begerindis ^{b)} woris beuilling och thilladellsse, att thend fangebytte och wegschell ^{c)}, som emellom E.K.^{tz} offuerste Wradisslaus ^{d)} Beckis paa E.K.^{tz} wegne och thend hogborne første hertug Carll udi Suerig er beramit och besluttid, motte skie och handlis udi wor kiøbstad Rødneby. Saa och att E.K.^{tz} thro thiener Peter von Hørssen och andre E.K.^{tz} thiener fri, sicher ^{e)} och ubehindrett maa her igenom rigett passere.

Huor paa ^{f)} wij E.K.^{tt} ^{g)} wenligen och naaborligen ^{h)} icke kunde forholle, att wij aff nogen orssage och leilighed icke kunde thillstede ⁱ⁾ for^{ne} fangers bytte och wexel att ^{k)} skie och handlis udi for^{ne} wor kiøbstad Rødneby, meden att samme fangers bytte och wexell alleniste skier wid grendzen ^{l)}.

Huad belangindis at E.K.^{tz} thiener, for^{ne} Peter von Høessen, saawell som andre E.K.^{tz} thiener fri och ubehindrett her gienom rigett att maae passere, therefore haffue wij naadigst wor kongelig pass och leidebreff medgiffuitt, att the sicker uden ald forhindring mue her igenom rigett passere. Huilckett wij E.K.^{tt} naaborligen och wenligen icke wille forholde, och huis andet wij ellers kunde beuisse E.K.^{tt} etc. ^{m)}.

Friderichsburg 2.Septemb. anno [15]99.

In dorso: Till kongen aff Pollen det fangebytte imellom hans m. och hertug Karll anrøerenthe.

a) naaborligen och wenligen *add. in marg.*

b) att *expunct.*

c) och wegschell *add. sup. lin.*

d) Wradisslaus *verbum hoc deletum est.*

e) sicher *add. sup. lin.*

f) Huor paa *add. sup. lin.* Saa som *expunct.*

g) E.K.^{tt} *add. sup. lin.*

h) ther med thill fridz *expunct.* effther E.K.^{tz}

begiering *add. in marg., sed expunct.*

i) icke kunde forholle... thillstede *add. in marg., E.K.^{tt} beuillige expunct.*

k) wexell att *add. sup. lin., maa expunct.*

l) meden... grendzen *add. in marg. et sub lin.*

m) Huad belangindis... E.K.^{tt} etc. *add. sub*

versioe expuncta: Och haffue ochsaa medgiffuitt E.K.^{tz} thiener forne Peter von Høessen wor kongelig pass och leidebreff, at hand saa well som alle E.K.^{tz} thiener sicker uden ald forhindring mue her igenom rigett passere, huilckett wij E.K.^{tt} naaborligen och wenligen icke wille forholle. Och huis maade wij ellers kunde beuisse E.K.^{tt} naaborlig wilge och welbehag, thett giøre wij allthid gerne, wille och hermed [etc.]. *In hac etiam versioe plures correctiones habentur.*

*) *Relatum in D.K.U.A. Svenska Acta 1571-1601, fol. 463 r. - 464 r. [Pars Externa Cancellerariae Danicae. Acta Suedica].*

Fridericiburgi, 2 Septembris 1599.

*Christianus IV rex Daniae**universis;**litterae salvi conductus a Christiano IV Petro von Höesen sociisque eius concessae.**(Concept.) *)**T.K.U.A. Polen A.I.2.*

Giør alle witterlig, att effthersom thend stormechtige, hogborne første och herre, her Sigismundus, Sueriges *etc.* konning *etc.*, saa och konning udi Polen *etc.*, wor sønderlig gode wen och naaboe, haffuer wenligen och naaborligen ^{a)} oss laditt ^{b)} thilkiendegiffue, huorledis hans k^{tz} thro mand och øffuerste, thend edle och welborne Wladislaus Beckis, er paa hans k^{tz} wegne med thend hogborne første och herre, her Carll Sueriges riges arffførste, hertug thill Sudermanneland, Nericke och Wermeland, offuerens kommen att wegssle och bytte nogen fanger thennom ^{c)} emellom. Och hogbe^{te} konse w^{de} aff Suerig och Polen er wennligen och naaborligen begerindis ^{d)}, att hans k^{tz} thro thiener, oss ellskelige Peter von Høesen, och andre hans k^{tz} thienere maa fri och ubehindrett her igenom rigett passere.

Tha haffue ^{e)} wij naadigst undt, giffuitt och beuillgett och nu med thette wortt obne breff unde, giffue och beuillge for^{ne} Peter von Høessen och andre hans k^{tz} thienere wor fri kongelig sicker leide, att mue sickerlig och uden alld forhindring begiffue thennem her igenom rigett, dog schulle thethennem emod wore undersotte fredsommeligen forhollde. Thi bede wij och biude wore fougitter, embitzmend, borgemester, raadmend och alle andre wore undersotte, som ^{f)} for^{ne} Peter von Høessen och andre hogbe^{te} kon. w^{de} aff Polens thiener hender fore att komme, att I for billig bethalling fordre och fremme thennom thill thett beste, ladindis thennom her ^{g)} egenom rigett och offuer fergstederne ^{h)} fri och ubehindrett passere, ladindis thett ingenlunde *etc.* Giffuet.

*Alia manu: Actum Frederichsborg, thenndt 2.Septembris anno [15]99.*a) wid hans k^{tz} schriffuelse *expunct.*b) laditt *add. sup. lin.*c) och samme fangebytte att schulle skie udi wor kiøbsted Rodnebuy *expunct.*, *post* och *add. in marg.* er paa begge sider beramitt, *sed expunct.*d) samme fangebytte ther sammestdz att maa skie och handlis och *expunct.*, att *add. sup. lin.*, *sed expunct.*, skie och handlis *add. in marg.*, *sed expunct.*e) ... (*verba lectu difficillima*) haffue wij hans kt thill willge haffue thillatt och beuillgett,att forne fangebytte udi forne wor kiøbstad Rødneby maa paa thenne gang skie och handlis, sammeledis haffue *expunct.*, thillatt och *add. sup. lin.*, *sed expunct.*f) wore undersotte som *add. in marg.*, *atum* som *add. sup. lin.*, *sed expunct.*g) her *add. sup. lin.*h) och offuer fergstederne *add. in marg.**) *Relatum in D.K.U.A. Svenske Acta 1571-1601, fol. 464 r. - 464 v. (Pars Externa Cancellariae Danicae. Acta Suedica).*

Hafniae, 12 Octobris 1599.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
Ioanni Gyllenstierna classique eius liberum transitum concedit, pacifice se
gerentibus in navigatores Danicos; a terra tamen prohibentur.
(Concept. vel exemplar) *)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

Wii Christiann etc. thilbiude thennd stormechtige, høigbornne første och herre, her Sigismundo med Gudz naade Suerriges, Gottis och Wenndis konning etc., wor besønnderlig guode wenn och naaboe, wor wennlig kierlig hilsenn, medt huis meere kiert och gott som wij formaa med Gud aldmechtigste altid tilfornn.

Hogbornne første, besynnderlig guode wenn och naaboe.

Giffue wij E.Ker^{tt} naaborligenn och wenligenn att wide, att E.Ker^{ttz} schriiffuelse er oss tilhennde kommen. Udi huilckenn E.Ker^{tt} lader oss naaborligenn och wenligen forstaa, att E.Ker^{tt} for synnderlig leigliheed schyld haffuer till siøss afferdiget E.Ker^{ttz} thro mannd, thennd edle och welbornne her Johan Gyldenstiernn, frijherre till Lindholm ²⁾ och Fugeluick, med otte af E.Ker^{ttz} orlouffschibe och medhaffuende folch, der med att begifue sig igiennum Ørresund och thill Elfsborg. Och enddoch E.Ker^{tt} haffuer medgiffued welbemeldte her Johann Gyldenstiern E.Ker^{ttz} obne fuldmachts och bestillingsbref, icke tuifennndis, att hannd jho ther med ubehindritt samme hanns paalaugd^t reigse kunde fuldende, saa hafuer doch E.Ker^{tt} med E.Ker^{ttz} schriiffuelse wille lade oss besøgge, wenligenn af oss begierenndis, att wij uelle lade giøre thennd alffuorlig forordning, att naar welbe^{te} her Johann Gyldenstiernn kommer udi Ørresund med samme schibe, hannd da ther igiennum ubehindritt motte passere, saa well som och ubehindritt med schibe och guodz igiennum for^{ne} Ørressund att mue komme tilbage igienn. Och wij oss fuld och fast schulle tilforlade, att oftbe^{te} her Johann Gyldenstiernn och hanns medforordnede icke udi thet ringeste oss eller nogenn worre unndersotter, ehuo di kunde were, entthen indenn eller udenn worre grendtzer nogenn offuerlast, wold eller schade enten paa reigsen fremb eller tilbage att schulle tilføie, effter som E.Ker^{ttz} schriiffuelse derom widere formelder.

Saa enddoch wij slig E.Ker^{ttz} begierrinnng well kunde billigenn thage udi betenckennde nogenn orlouffschibe paa worre strømme att tilstede, wille wij doch E.Ker^{tt} paa denne ganng dett icke udslaagge, ald thennd stund wij formode, att E.Ker^{ttz} udschickede thennum tilbørligen forholder effter thennd fuldmagt^t och bestillinng, E.Ker^{tt} lader sig udi E.Ker^{ttz} schriiffwelse formercke forbe^{te} her Johann Gyldennstiern att haffue medgiffuedt, saa att hannd och hanns medfølgere dennem paa worre strømme emod thennd siøfharennde mannd fridlich forholder och icke nogennstedtz thill lanndz eller wanndz worre unndersotter nogenn schade eller offuerwold tilføiger. Ey heller nogen landgang giørrer paa vorr och kronnens grundt ³⁾. Och udi huis maade wij ellers kunde beuise E.Ker^{tt} naaborlig wilge, wenskauf och welbehaug, der thill wille wij stedze finndis naaborligen willige och tilgeneicht.

Befallenndis E.Ker^{tt} her med udi Gudz thennd aldmechtiges beskyttelse och beskermelse thill ald løckelig welfardt och itt løcksaligtt regimente, naaborligenn och wenligenn. Schreffuett Haffniæ 12.Octobris anno [15]99.

a) Ey heller nogen landgang giørrer paa vorr och kronnens grundt och eyendomb *add. in marg. alia manu, sed* och eyendomb *expunct.*, Och for thennd schyld haffue wij ladett E.Kerttz udschickede thienner wor obne søepassbreff tilstille, att E.Kerttz orlougsschibe paa denne ganng frij och

ubehindritt fremb och tilbage schulle padzere *expunct.*

z) *sic in ms.*

*) *Relatum in D.K.U.A. Svenske Acta 1571-1601, fol. 477 v. - 478 r. (Pars Externa Cancellariae Danicae. Acta Suedica).*

N. 31.

Varsaviae, 30 Ianuarii 1600.

Sigismundus III rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

tormentorum ex navi submersa « Aquila Nigra » detentorum, navis « Ionas » dictae duorumque eius praefectorum restitutionem expostulat. (Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sweriges *etc.* konnung *etc.*, så och konnungh udi Påland *etc.*, tilbiude den stormechtige, högborne furste och herre, herr Christian denn Pierde, Danmarckz *etc.* konnungh *etc.*

Högborne furste, besynnerlige gode wenn och naboe.

Wij gifue E.K:tt här medh naborligenn wenligen att wethe, dedh E.K:tz schrifuelser, daterede i Köpenhafn denn 12.Octobris nästförledit åhr, äre oss nu nyligenn tilhannde kompne, uthaf huilcke, så som och af wår troe mans, denn edle wälborne herr Johann Gyllennstiernes, frijherre till Lundholm och Fuglewijk, schriftelige berättelser, wij förnummit hafue om den naboerlige wälwilligheet, som oss af E.K:tt är wederfaren, i dett E.K:tt wåre orligsskipp udi nästförledin höst fridt och obehindred genom Öresund hafuer passere latidt. Huilcken E.K:tz gode benägenheet, så som hon os war kärkommen att spörre, huarföre wij och E.K:tt wenligenn wele hafue betacket.

Så hafuer os tuerttom igen waritt beschwärligit att förnimme, dett som för:ne herr Johann Gyllenstierna os underdånligen hafuer latidt tilkennegifue, nembligen att denn tijdh ett udaf samme wåre orligsskip, Swarte Örnen widh nampn, hade stött på ett grund udi E.K:tz farwatten, någett ifrån Elfsbargh ¹⁾, och wårt siöfolck hade bårget somtt af arkelij, som dher på war, och de andre wåre skip ware ther ifrå dragne till att förschaffe och sennde dijt folck och annet, som behöfdes till att bärga skippet och dhe andre skötten, som dher på blefue liggennedes. Een pincke undentagendes, Jonas benempd, huilcken war beskedd, att hon på någenn tijdh tilgörenndes schulle blifue hooss wraket och uptage dedh skytt och godz, som imedlertijdh tå kunne uptages. Äre E.K:tz undersåther ther öfuer kompne, huilcke icke allenest hafue uptagit och lanndförtt dhe skytt, som wore enndå qwarre på wrakedh, till nije store kopperstycken widh

pass, uthann och sedenn satt samme pincke udi arrest, denn tijdh hon kom tilbage udi Öresunnd medh dhe skött, som wårtt egett folck hade uptaget af wraket och inlagt på samma pincka. Och derutöfuer inmhant dhe tuå capitener, som på pincken wore förordnade, Joen Olson ²⁾ och Willam Kidd benempde, föregifuendes att dhe på E.K:tz strömer schulle hafue optagit någett godz aff ett köpmans skip, som någre af våre oprorische undersåther i wår stadh Gäfle tilhörde. Huilcke capitener ennu schole holles i förwharing, och pincken, så wäl medh dhe skytt som wore af wrakedh udaf wårtt folck bärgade, som dhe styckenn som till samma pincke hörde, anhollen, oannseedt att offtb:te herr Johann Gyllenstierna hade tilbudit, att hann udi gode mänsns närware wille holle een fljttig ransakningh om samme ährendet och lathe så wäl klageren som swararen wederfares, huad som rätt och rättwijst ware kunne. Hade och åhklagennenden allerede udaf samme godz någett, som enndå tilstüdes war, igen lefveret.

Så endoch wij icke hade förmodet, att någon af våre uthsendte schulle sigh hafue fördristet någett sådannt att företage, tenncke icke heller att holle dem dett til gode. Lickuäl meden dett icke på någon E.K:tz undersåthe eller fremmende är bedrefuet, uthann på våre egne rebellische undersåther, huilcke i een hast äre dem påkompne och allt onndt och fiendtligit af os och våre troгна tienere hafue förskylt, kann och ware ringe nogh dett, dhe mist hafue. Och huad dhe skyttenn är belangendes, som både uthaf wårtt eget så och E.K:tz folck uthaf wrackedh äre optagne, meden dett icke någett köpmansgodz är, huilcket undertijden pläger förbrythes, när dett på fremmande herres grund bryther eller strander, uthann wårtt eget.

Ähre wij förmodendes, såsom och naboerligen wenligen begärenndes, att så som wij huar E.K:tz örligsskip, thes godz eller folck (dett doch Gudh förbiude) widh våre stranner någon sådan olycke påkomme, äre til sinnes icke allene inthet förhinnder lathe dem wederfares, uthann för E.K:tz skull all godh hielp och befardringh bekomme. Så will och E.K:tt för denne reese os dett samme naboerligen lathe wederfares, och fördennskull os våre inmante tienere sampt quarsatte pinncke och optagne skytt, huilcke oss effter denne tijdz lägennehet högeligenn af nöden är, för een skälig bärgningslhön, thenn wij dem wele lathe gifue, som skyttenn hafue bärget, lathe ledige och obehindrede igen bekomma. Wij wele deremoot icke allenest lathe offtb:te skipscapitener bekomme tilbörlligit straff för deres öfuerträdelse, så som och effter lägenneheten lathe E.K:tz undersåther och tienere hooss oss all gunstig benägennehet wederfares, uthan och udi huad måtte wij kunne bewijse E.K:tt all naboerlig wilie, wenschap och wälbehag, dher till wele wij altijd finnes naboerligenn willige och redebogne.

Befalendes E.K:tt sampt E.K:tz elschelige kåre husfru och drottningh nu här medh och altijdh udi Gudz thenns alzmechtiges milde skydd och bescherm till länngwarigh lijfs sunndheet och wälmåge, andeligh och timeligh wälfärdh, naboerligenn och wenligen. Schrifuit i wår kong:e stadh Warsaw denn 30.Januarii anno 1600, udi wår regementz tijdh i Suerige på thet siunde, och Pålannd trettonde.

Sigmundus Rex

1) scil. in Malösund, prope Varberg.

2) scil. Jon Otousson Lackey.

Hafniae, 20 Martii 1600.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
accusationes contra praefectos reicit, navim liberat, tormenta Ioanni Gyl-
lenstierna tradidit pro 1500 talerorum summa.
(Exemplar) *)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

Wii Christian den Fierde med Gudz naade Danmarchis, Norgis, Wendis och Gottis koning etc., tilbiude den stormechtige, høgboerne første och herre, her Sigismundo Swerigis, Gottis och Wendis koning, storførste till Finland etc., wor synderlig goede wen och naaboe, wor wenlig naaboerlig helsen, met huis mhære kiert och gott wij formaa met Gud aldmechtigste tilforne.

Høgborne første, sønderligh goede wen och naaboe.

Eders Ker^{tz} schrifuelsse, daterit Warsow den 30. Januarij nest forleden, er os thil hende komen, formeldendis om Eders Ker^{tz} orloffskibe, som udi neste forgangen høst er løben egiennom Øressund. Och et af dennom, Den sorte Ørn kaldet, at were støtt paa grunden paa wor och chronens forwand ¹⁾, och folkene nogit af goedzit at hafue bierget. Och en pincke, kaltis Jonas, schall were bescheed paa nogen thiid at blifue hoes wraget och ophage det skøtt och goedz, som midtlertiid kunde ophagis, och woere undersotter midlertid were der offuer kommen, huilke schall hafue ophagit och bortført de skøtt, som endda loe stille paa wraget. Och siden schall samme pincke, den tiid den kom tilbage udi Øressundet, were blefuen arresterit med de skøtt, E.Ker^{tz} egit folck hafde ophaget af wraget och indlagt paa samme pincke, och derudtoffuer indmanet de tho capiteiner wid naufn Joen Olssen och Willom Kidd, som paa for^{ne} pincke woere forordtnede, epther at de paa woere strømme hafde pløndert in Geuels kiøbmand, huilke capiteiner endnu holdis udi forwaring med pincken och de skiøt, som ware bierget aff wraget. Uanseet at E.Ker^{tz} admirall och thienere hafde sig tillbiudet at wilde holde randsagningh om samme erende, och lade klageren och suareren wederfaris, huad ret war. Schall och klageren allerede hafue af same goedz nogit, som endda til stede war, igien leffuerit. Saa endog E.Ker^t icke hafde formodit sigh, at E.Ker^{tz} udsende till saadant sigh schulle hafue fordristedt, ei heller ere til ssindtz at holde dennom det till goede, ligeuel eptherdi det icke er bedreffuit paa nogen woere undersotter eller fremmede, meden paa E.Ker^{tz} egne rebelsche undersote och er dennom i en hast paakommen, de och alt ont af E.K. och E.Ker^{tz} thienere at hafue forschylt, der till oc at were en ringe thing, de hafue mist. Disligeste eptherdi skøtted er saa well aff E.Ker^{tz} egit folck som af woere ²⁾ ophagit, och icke er kiøbmandzgoedz, huilket undertiden pleir at forbydes, naar det strander paa fremmede herrers grund. Da er E.Ker^t naaboerligen och wenligen begierendis, att wij wilde lade E.Ker^{tz} indmaanede thienere were quit for den arrest, de ere udi, saa och den arresterede pinke, med huis der paa findis, løss gifue, ochsaa de optagne skøtt (eptherdi E.Ker^t høgiligen er der machtpaaliggendis) for en skiellig biergeløn lade igien bekomme. Tilbiudendis sig icke aldeniste at wille lade straffe offuer for^{ne} capiteiner for dieris offuerthredelse, men

och lade woere undersotte oc thienere hois E.Ker^{tz} ald gunstig genegen-
heed igien widerfarris, ephthersom E.Ker^{tz} schrifuelsse widere dess leigli-
hed formelder.

Paa huilken E.Ker^{tz} schrifuelse och ahnmodende, saa och E.Ker^{tz}
wenlige tilbud, wij icke hafuer kund underlade E.Ker^{tz} at gifue til wenligh
ahnsuar, att endog wij well hafde billig tiltalle til for^{ne} capiteiner, for huis
de dennom hafue fordristed emod ald tilforssigt och befalling at gjøre paa
woere och rigens strømme, saa wille wij dog den tiltalle, wij billigen kunde
hafue till dennom for slig dieris forsehelssse, for E.Ker^{tz} flittige forbøn
skyld lade falde, och stille det till E.K^{tz} eigen bethenckinde dennom
derforre tilbørligen at lade straffe. Den arresterede pincke med ald sin
tilbehøring, inthet undertagendis, ephther som den forfunden er, hafue wij
och løessgiffuit. Och ephtherdi at de 8 E.Ker^{tz} skøtt, som ere blefuen
biergedede, icke uden stoer bekostning och woere undersotters beswering
ere ophagen, hafue wij E.Ker. till synderligh wilge och welbehaug ladit
tilstille E.Ker^{tz} amirall, erlig och welbørdige her Johan Gyldenstiern, for en
billig biergeløn, som ere 1500 daller. Huor paa wij met hans breff oc segell
paa for^{ne} penchⁿ till en wiss tid och termin at erleggis hafue os laadit
nøige, ephtherdi hand berettede sigh ingen rede penchⁿ her at hafue til
stede. Hand och haffuer utdgiffuit hans nøigachtige reuersal till sig at
hafue anammit for^{ne} skiøtt med den arresterede ^{b)} pincke och ald anden
tilbehøring, saa for^{ne} admirall aldielis inthedt her haffuer nu ephtherlatt
aff folck, skib ^{c)}, skytt, redschab eller nogit andit, som E.Ker^t kunde
tilkomme. Och udi huis maade wij kunde beuisse E.Ker^t naaboerlig wilge,
wenschab och welbehaug, der till wille wij althid naaboerligen och
wenligen findis willige och tilgenigt.

Och befalle her met E.Ker^t Gud aldmechtigste till ald thimeligh och
ewig welferdt, naaboerligen och wenligen. Haffniæ 20. Martii anno 1600 ^{d)}.

a) er *expunct*.

b) arresterede *correct ex* arrestede

c) folck, skib *correct. ex* skib, folck

d) Haffniæ... 1600 *add. posterius*.

1) *scil. in Malö sund, prope Varberg*

*) *Relatum in D.K.U.A. Svenske Acta 1571-1601, fol. 494 r. - 495 r. (Pars Externa Cancellariae Danicae. Acta Suedica).*

N. 33.

Varsaviae, 30 Martii 1600.

Sigismundus III rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

rogat, ut Christianus IV Svante Bielke protegat, a Carolo desertionis e
Suecia accusatum, cum Calmaria a Carolo oppugnabatur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus med Gudz nåde Sweriges *etc.* konung *etc.*, szå och
konungh i Polen *etc.*, tilbiude den stormechtige, högbornne furste och
herre, her Christian then Fierde Danmarckz *etc.* konungh *etc.*

Högbornne furste, besynnerlige gode wen och naboe.

Wij foge E.K:tt här medh naboerligen wenligen att wethe, ded wår
tro undersåte, oss elskelig edell, welbördigh Swante Bielke till Ulfwåse,

hafuer oss udi underdånigheet klageligen tilkennegifuet, huruledes wår uproriske lhånsförste hertig Carll hafuer honom nu någen tijdh förleden förmedelst een procurator, Reckart Bomgard ¹⁾ benemd (den för någre åhr, som oss wetterligt år, för sin ogerningh år giord åhrelöss udi wår kiöpstad Refuell och theden fördrefuen) latedt citeres och för E.K:tz rijkzråd i Danmarck anklages för den, som sin frijwillige adelige tilsäielse, löfte och förskrifningh icke hade hollet och efterkommet, uten heemligen och oåhrligen ryndt udaf riket den tijdh, honom efter hans förskrifningz innehold hade bordt att lathe sigh finnes hos hertigen udi wår befästningz Calmare belägring och bestormning. Anhollet fördenskull och på thet fiijtigste begäret, att han för sådenne ogerning (såsom han thet nempde) motte till thet högeste blifue straffet. Så ändogh förbemelte Swante Bielke ther för rätten medh godh skåäll noghsambligen betygede, att han osanfærdeligen blef anklaget, i ded han tilkennegaf och bewiste, ded han icke godhwilligen, uthen efter hertigens befallningh war wåldförd ifrån sin faders gård till hertigens läger och der till tvungen, att han honom skulle tilsäie sin dienst. Lichwell meden han oss medh eedh och troheetz plicht war förbunden, kunde han till ingen annen än oss såsom sin rätte laghcrönte herre och konungh hafue sin tilflycht och appellering i saken. Huilket efter det att honom och af E.K:tz rijkzråd blef tilstادت och efterlatedt, dogh medh ded beskeed och wilkor att han till nestkommende Maj måned på tilstundende rijkzdagh udi Danmarck skulle sigh instelle och stå till swars för den deell, som hertigh Carll förmeener sigh att hafue honom i denne sack yttermere tiltaale. Hafuer han af oss ödmiukeligen begäret, att wij honom icke allenest wele tage och annamme udi wår konglige hägen och försvar för dette och alt annet hertigh Carls olaglige tillmåle, uthen och att wij honom med wårt kong:e bref hoos E.K:tt till thet beste wille ihugkomme och befale, huilken hans underdånige begären efter wij för rättwisennes skull honom icke hafue welet förwågre.

Derföre äre wij här medh naboerligen wenligen begärendes, att såsom wij för hans obråtzligheetz skull medh wårt öpne bref hafue taget honom udi wårt kong:e hägnn och försvar och ther medh friet och giort ledigh för förbemelte hertig Carls tiltaal, så will och E.K:t, helst meden han achter sigh på någen tijdh tilgörenndes udi Danmarck förholle, icke tilstædie, att han heller någen wår tro tienere och undersåte, som der nu stadde äre eller framdeles komme kunne, udi denna heller någen annen måtte, må någet otillböriligt eller wåldsamt blifue tilfoget. Denne wår naboerlige wenlige begären, såsom hon sielfue rättwisen är likmätig, så tuihle wij och inthet, att hon hoos E.K:t warder tillböriligt frucht skaffendes. Udi hwad måtte wij ther emott kunne ware E.K:t till naboerlig willie och wenskap, så som och lathe E.K:tz unndersåter udi wår kongerijker och förstendömer wederfares thet som rätt och rättwijst åhr, der till wele wij altijd finnes weluillige och redebogne.

Befalendes E.K:t medh sampt E.K:tz elskelige kåre drottningh nu här medh och altijdh udi Gudz then alzmechtiges milde skydd och beskerm till långwarig lijfz sundheet och welmåge, andelig och timelig wålfærd, naboerligen wenligen. Schrifuit i wår stadh Warsau den 30.Martii anno 1600.

Sigismundus Rex

In dorso: Denn stormechtige, högbornne furste och herre, her Christiann then Fierde, Danmarckz etc. konnung etc.

Alia manu: Konning Sigismundi udi Polen breff till k.m. Indehollen: Suanthe Bielke til Ulfswase, oprigtighet, oc att h. Carels fuldmegtige, Rockart Bombgardt ¹⁾, er en erløss mand. Datæ Varsou den 30. Martij anno 1600. Redditæ Hafniæ mense Maio eodem anno.

1) scil. Roger Baumgarten

N. 34.

Varsaviae, 7 Aprilis 1600.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
causam Erici Bielke ad se referendam esse asserit, si iste a Carolo in ius
de desertione vocabitur.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sweriges *etc.* konung *etc.*, så och konung i Polenn *etc.*, tilbiude denn stormechtige, högborne furste och herre, her Christian thenn Fierde, Danmarckz *etc.* konung *etc.*

Högborne furste, besynnerlige gode wänn och naboe.

Wij foge E.K:tt här med naboerligenn wenligenn att wetha, ded wår tro unndersåte, edell welbördig Erich Bielke till Peningeby, hafuer här warit och os udi unnderdånigheet klageligenn tilkennagifuitt, huruledes han så som och någre andre wåre trogne undersåter på det olaglige möthet i Jöneköping, nu idt åhr förledet, är blefwen trugad och twingad af wår meenedige lhänsförste hertig Carll, att han icke allenast skulle samma handlinger, som der blefue olagligenn förhandlade, unnderskrifua och samtyckia, uthenn och medh hand och mund lofua och tilsäia honom sin tienst. Dogh sedan medh någre andre undwekenn till Danmarck denn tijdh, hann sågh och förnam hertigens uproriske och oärlige förhafwende emott os, idet hann wåldsamligenn belägrede och bestormede wår stadh och befästning Calmar, på ded att han icke skulle brytha den troheetz eedh, hann os, sin rätte och laagerönte konung, tilförennde sworit och tilsagt hade. Och alldenstund han förnumit haffuer, att hertigh Carll skall hafua latidt citeres och till rätte stempnes för E.K:tz rijkzrådth i Danmarck them, som medh honom wore undkomne, så som och till ähre och redeligheet förolempet och på ded häftigeste till lijf och godz förfölier, befructer han, att och honom någott sådant kan framdeles tilbiudes, när han kommer till Danmarck, där han på någon tijdh achtar sigh att förholle. Hwarföre hafuer han af os ödmiukeligenn begäret, att wij honom, så som een wår eedsworne unndersåte, wille icke allenest tage udi wårt kong:e hägen och förswar, uthenn och förmedelss wåre skrifuelser hoss E.K:tt till ded bästa hafue ihugkommet och befalet. Huilken hans unnderdånige begären efter ded wij nådeligenn hafue ahnseedt.

Derföre äre wij naboerligenn wenligenn begärendes, att såframt förbe:te uproriske förste warder tilbiudendes att wela lathe citeres eller stempnes förbe:te Erich Bielke för förbe:te saakz skuld till rätta, att E.K:tt ded icke will tilstädia. Uthenn efter ded både parterne, så wäll

hertigenn, som förmeenar sig wara anklagere, så som och denna brefuise-
re, huilkenn är swaranden, äre wåre eedswornne unndersåther, och för-
denskull böhr udi deres twistige saker besöke os så som deres rätte
öfuerheet om laagh och rätt, att E.K:tt och them udi thetta ährendet will
till os förwijsa. Så som och dessföruthen, emäden ofte:te Erich Bielke
warder sigh roligenn udi E.K:tz kongerijke förhollendes, hafue honom och
alle andre wåre trogne unndersåter och tienere, som der i Danmarck nu
äre stadde heller framdeles kunne komma, för allt öfuerwäld och oret,
som ofte:te trolöse förste kann dem tilbiuda, nådeligenn beskyddat och
förswarat och till ded beste befalet. Udi huad måtte wij kunne bewijsa
E.K:t ded, som naboerlig willie och wenskap kan wara likmätigt, der till
wele wij altid finnes willige och redebogne.

Befalennedes E.K:tt medh samt E.K:tz elskelige käre drättning nu här
medh och altid udi Gudz thenn alzmechtiges milde skydd och beskerm
till långwarig lijfz sundheet och welmåge, andelig och timelig welfärd,
naboerligenn och wennligenn. Schrifuitt i wår stad Warsaw denn 7. a)
Aprilis anno 1600.

Sigismundus Rex

In dorso: Denn stormechtige, högbornne furste och herre, her Chris-
tinn thenn Fierde, Danmarckz etc. konung etc.

Alia manu: Redditæ Coronæburgi 24. Maii anno 1600.

a) 7. add. posterius

N. 35.

Varsaviae, 19 Aprilis 1600.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut debitores Henrici Leiel, magistri equitum, inducantur ad aes
alienum solvendum.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus med Gudz nåde Sweriges etc. konung etc., så och
konung i Polenn etc., tilbiude den stormechtige, högbornne furste och
herre, her Christian then Fierde Danmarckz etc. konung etc.

Högbornne furste, besynnerlige gode wän och naboe.

Wij foge E.K:tt här medh naboerligenn wänligenn att wethe, att
denne wår tro undersåte och ridmester, wälbördig Henrich Leiel till
Gilhult, hafwer os udi underdånigheet tilkennagifuitt, att han hos någre
E.K:tz undersåter i Danmarck, så och andre som pläge bruke deres
segladz igenom Öresund, hafuer någen gäld utheståendes. Till hwilkens
bettalning, på ded han deste snarare må komma, hafuer han af os ödmu-
keligen begärett, att wij honom förmedels wåre skrifuelser hos E.K:tt till
ded besta wille förfordra och ihugkomma. Så ändog wij inted tuifuelsmåll
hafue, att E.K:t är sielf krafd till att lathe hwar och een, synnerligen wåre

trogne unndersåter, wederfares, hwadh som rätt och rättwijst är. Icke des mindre mäden för:ne ridmester Leiell hafwer os både länge och åhr-ligenn tient, hafue wij honom hans ödmiuke bön icke kunnet förwägre.

Hwarföre äre wij naboerligen wenligenn begärendes, att E.K:t will lathe göra den förordning, att ehwar ofte:te Henrich Leijell warder sine gäldenärer, idtdera i Sundet heller annorstedz i E.K:tz kongerijke, fin-nendes, att dhe måge blifue der till holdne, att dhe honom uthen wijdere drögzmåll betala och förnöije, hälst medhan wij hans närwarelse igen medh ded första behöfue. Udi huad måtto wij kunne bewijse E.K:t ded, som naboerligit gått kan wara, så och lathe E.K:tz unndersåter udi wåre kongerijker wederfares ded, som rätt och rättwijso kan wara lijckmätigt, der till wele wij altijð finnes wåluillige och benägne.

Befalendes E.K:tt samt E.K:tz elskelige käre husfru och drottning nu här medh och altijð udi Gudz alzmechtiges milde skydd och beskerm till långwarig lijfz sundheet och wålmåge, andelig och timelig wålferd, na-boerligen och wenligenn. Schrifuitt i wår stadh Warsau denn 19. ^{a)} Aprilis anno 1600. Udi wår regementz tijdh i Suerige på thed siuende, och här i Polenn thet tretttonde.

Sigismundus Rex

In dorso: Denn stormechtige, höghornne furste och herre, her Christian thenn Fierde, Danmarkz etc. konung etc.

Alia manu: Productae Coronæburgi 26.Maii anno 1600.

a) 19 *add. posterius*

N. 36.

Varsaviae, 22 Julii 1600.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de uinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

*Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac doc. N. 11, cum
his praecipuis variantibus:*

N. 11.

N. 36.

Famato Iacobo Andreae
civi Gedanensi

Egregio Ioanni Baptistae Pelegrini

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IIII etc.

Alia manu: Redditae 1 Maii 1601 per Peder Jacobson v. Harlem de Olde.

Radomiae, 30 Septembris 1600.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
expetit protectionem pro Nicolao Jonsson et Ioanne Bröms aliisque e Sue-
cia profugis; monet ne nimia fides tribuatur Caroli accusationibus.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

Wij Sigismundus med Gudz nåde Sweriges *etc.* konung *etc.*, så och konung i Polen *etc.*, tilbiude den stormechtige, högborne furste och herre, her Christian then Fierde, Danmarkz *etc.* konung *etc.*

Högborne förste, besynnerlige gode wen och nabo.

Endog wij oss inted tuifuelsmåll göre, att E.K:tt iu wisserligenn warder sitt löffte efterkommendes, det E.K:tt oss, både förmedelss wåre sendebudh så och bref, på åtskillige tijder wenligen låfuet och tilsagt hafuer, att wore undersåter, som udi denna orolige tijden uthur wårt arfrijke Suerige för wår orettrådige lhänsförstes hertig Carls wåldhsamblige förehafuende skull till E.K:tz kongerijke hafue taget heller warde tagendes undflycht, skulle niutha godh säkerheet och leigde. Icke dess mindre meden desse wåre trogne unndersåter, welbördige Claes Joensonn till Barckenstorp och Hans Bröms till Ottinge, sig nu på nydt igen warde ditt begifundes, och till ewentyrs för meenförslu heller andre förefallende hinder skull icke kunne så snart sigh tädhan och dijt igen förfoga, som wij dem deres upphelle hafue nådeligen förordnet, hafue dhe udi underdånigheet oss om denna wår förskrift och påminnelse till E.K:tt besöke latidt. Huilken deres ödmiuke begären aldenstundh wij dem icke hafue welet förwägre.

Derföre äre wij naboerligen wenligen begärendes, att E.K:tt icke will tilstedia, ded förbe:te Claes Joensonn och Hans Bröms heller och någre af wåre undersåter, som dher i Danmarck nu äre stadde eller framdeles för för:ne orsackz skull kunne komma, må något wåldsambligen igenom hertig Carls tilskyndan eller ahnmodning blifue tilfoget. Uthan att dhe dher udi säkerheet måge sigh roligen förholle, till dess wij sakerne udi wårt fädernes rijke kunne komma till stadga igen.

Udi lijka måtto, efter ded wij nådeligen hafue förlänt för:ne wåre trogne undersåter Claes Joensonn och Hans Bröms wåre egne arfuegodz, som äre liggendes udi Halland och Skåne, så som wårt underskrefne bref dem der på gifuit wijdere förmeller, äre wij och naboerligen begärendes, att E.K:tt icke will tilstedia, att dhem udaf förbe:te hertig Carls partij här emott något wåldhsambligitt må tilfoges.

Till ded sidsta aldenstundh oss är berättet, att ofte:te hertig Carl esomåfttest hafuer sin budh och bref till E.K:tt, och wij wäll betenckia kunne, att han oss dher udi icke lather blifua oförmält, uthen efter sin pleghed osanfärdeligen förolempet heller något annet skadeligit för händer hafuer. Derföre äre wij så nu här medh som tilförendde naboerligen wenligen begärendes, att E.K:tt ingen tro eller låfuen will stella till sådenne hans ogrundede och sanningzlöse föregifuede, ther egenom något kan blifua anstiftet, dett oss framdeles udi wår rättfärdige sack ^{a)} kan

wara till hinder eller förfång. Udi huad måtto wij igen kunne beuijse E.K:tt dett, som godh willie, naboskap och wenskap är lijkmäßigt, der till wele wij altid finnes weluillige och redebogne.

Befalendes E.K:tt samtt E.K:z elskelige kære husfru och drotning nu här medh och altijdh udi Gudz alzmechtiges milde skydd och beskerm till långwarig lifz sundheet och welmåge, andelig och timelig wälfärdh, na-boerligenn wenligenn. Schrifuit i Radom den 30.Septembris anno 1600.

Sigismundus Rex

In dorso: Denn stormechtige, högbornne furste och herre, her Christian thenn Fierde, Danmarckz etc. konung etc.

Alia manu: Productae Haffniæ 26.Nouembris anno 1600.

a) sack correct. ez sak

N. 38.

Varsaviae, 20 Februarii 1601.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
remunerationem ex portoriis Gedanensibus (« Pfundzollkammer ») pro-
mittit Michaëli Wibe et Iverio Poulsen, quorum bona a piratis suis
direpta sunt; rogat, ne mercatura cum Suecis exerceatur neque foedera
ulla cum Carolo ineantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sweriges etc. konung etc., så och konung i Polen etc., tilbiude denn stormechtige, högbornne furste och herre, her Christian then Fierde, Danmarkz etc. konung etc.

Högbornne furste, besynnerlige gode wän och naboe.

Wij kunne E.Kär:t naboerligenn och wänligenn icke förholle, thet wij then tridie Februarij nest förleden hafue bekommet E.K:z skrifuelse lydendes iblandd annet om then bettaling, som E.K:z unndersäter Michell Wibe och Ifwer Påwelsonn skal ware tilsagt för thet godz, som them upå then Calmarske reese af wåre uttliggere blef ifråtaget, der medh dhe intill denne tijdh är blefne uppeholdne. Der opå wij här medh late E.K:tt naboerligen och wenligen wethe, att ändog wij medh ingen rätt kunne blifue skyllige till att bettale sådenne gäld, aldenstund deres skippere sigh sielf förseedt hade, ther medh att han, emott wår warningh och giord certification udi Lybeck, understodh sigh till att heemligen intage wåre rebelliske unndersätters warer ibland theres godz, och således ofredet deres eigett ^{a)} med dett andre, som ofrijt war. Så att för:te Michell Wibe och Ifuer Påwelsonn medh skäll iche hafue någon annen tiltale än deres skippere, den dhe och medh dett förste udi Köpenhamn för samme sack lagligenn hafue sättie latidit, så som Ifuer Påwelsonn thett och sielf någre reeser berätted hafuer. Så hafue och wåre tienere, dem dhe berope sigh

opå, icke haft någon befalning till att bettale anten them eller andre, för än wij ther om hafue befale latidt.

Dogh icke dess mindre hafue wij udi dette ärende meere achtet E.K.:tz wennlige intercession och skrifuelse, änn som sielfue sacken, och nu latidt göre den förordningh, att the udaf pundtcammeren udi vår konglige stadh Dantzich skole tilbörigen bettalte blifue efter then wärdering, som the sielfue här inlagt hafue. Och begäre wij naboerligen och wenligenn, att E.K.:tt wille förmane sine unndersäter, att the icke göre våre rebelliske undersäter i Suerige någon ytterligere tilföringh, alldenstund wij äre til sinnes medh Gudz milde tilhielp företage sakerne medh alfwar, som thet sigh bör, att the måge blifue tuingede till att bewijse oss then hörsamheet och lydno, som the oss så som theres rätte lagcrönte herre och arffkonungh plichtige äre. E. Kär:tt wille och imedlertijdh icke inlate sigh i något förbundh med vår faderbroder, intill dess wij sacken medh honom hafue utföre latidt. Udi hwadh måtte wij och elliest för vår personn kunne bewijse E.K.:tt naboerlig willie och wenskap, ther till äre wij altijdh willige.

Och befale E.K.:tt samtt E.K.:tz elskelige käre huusfru och drottning nu här medh och altijdh udi Gudz alzmechtiges milde skydd och beskerm till långwarig lijfz sundheet och welmåge, andelig och lekamlig wälfärd ^{b)}, naboerligenn wenligenn. Schriffuit i vår stadh Warsaw denn 20. ^{c)} Februarii anno 1601.

Sigismundus Rex

In dorso: Den stormechtige, högborne furste och herre, her Christian then Fierde, Danmarkz etc. konungh etc.

Alia manu: Productae Haffniæ 22.Martii anno 1601.

a) ... es eigett *correct. ex alio verbo, quod non legitur.*

b) andelig och lekamlig wälfärd, *correct. ex aliis verbis, quae legi non possunt.*

c) 20. *add. posterius.*

N. 39.

Varsaviae, 18 Martii 1601.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de legatis regis Daniae a se acceptis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae, etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano IIII Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Amice et Affinis noster charissime.

Legatos Serenitatis Vestrae libenter vidimus, quod et a Serenitate Vestra essent et necessariorum praeterea coniunctissimorumque Principum negotium nobis commendarent. Itaque cum ipsius Illustrissimae Domus Electoralis Brandenburgiae amicitiam merito magni faciamus, non

parum tamen ipsius etiam Serenitatis Vestrae commendatio in causa ea apud nos valuit. Quominus tamen certi ac solidi aliquid de negotio hoc constitui nunc potuerit, ex Oratoribus suis exactius Serenitas Vestra cognoscet. Nunc amorem saltem studiumque nostrum prolixè Serenitati Vestrae deferimus; quae per omnem occasionem libenter ei testari parati sumus. Serenitati quoque Vestrae omnium rerum felices successus a Deo Optimo Maximo hisce precamur. Datum Varsaviae, die XVIII Martii, Anno Domini MDCI^o, Regnorum nostrorum Poloniae XIII, Sueciae VIII°.

Sigismundus Rex

In margine: Domini Electoris Brandenburgensis negocium Borussicum. Anno 1601.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IIII etc.

Alia manu: Productae Coronaeburgi 16 Aprilis anno 1601.

N. 40.

Vilnae, 11 Septembris 1601.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Elisabetham Trolle, mulierem Suecicam, Gabrielis Sparre viduam, com-
mendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nådhe Swerigis etc. konung etc., så och konung i Polen etc., tilbiude denn stormechtige, höghbornne furste och herre, her Cristian denn Fierde, Danmarks etc. konung etc.

Höghbornne förste, besynnerlige gode wänn och naboe.

Wij gifue E.K:tt har mädh naborligen och wenligen till kenne, att wij förnummid haffue, thed E.K:tz unndersåthe, wälbördigh Gabriell Sparre till Swanhollm, skall för nägen tidh förledenn ifrån denne jemmerdal genom den timmelige dödh rycht och kalledt ware, Gudh förlähne honom medh alle cristtrogne een frögdefull opståndelse. Och ändogh E.K:tt wår påminnelse föruthen, som E.K:tz höge konng:e kal och embete kräfuer, later sigh wårde enkiör och faderlöse barns älande wilkor och lägenheet och dem förswarer. Likwäl effter dedh för:te Gabriell Sparres effterlatne husfru ¹⁾ i wårtt arfrijke född och derifrån dit in till Danmark kommen är, hafuer hennes bedröfwede eensorgiende wilkor och oss betagedt af besynnerlig ynnest och nådigh benägennheet att medhdeele henne denne wår förschrifft til E.K:tt.

Och der mädh nu naboerligen och wenligen begäre, att E.K:tt will lathe henne uthi denne sorgelige lägenheet och eliest altidh ware sigh till ded beste befaledt, och serdeles att tagen medh allt ded, henne tilhörer, uthi E.K:ttz hegn, fredh, wärn och förswar för all öfuerwäld och orätt. Dermedh gör E.K:tt icke allenest huad Gudh alzmechtig sielff ^{a)} biuder

och befaler, uthen och rättwijsen likmätigt är, deslikest till des styrkie och förmering länder, uthan och thed oss mykedt tacknämblygdt är. Och wi uthi like och all annen måtte, när af oss begäredt warder, gerne göre E.K:tt till wylie och wälbehagh igenn, huad wi förmåge.

Befalendes E.K:tt sampt E.K:tz ellskelige käre husfru och drottning uthi Gudz den alzmechtiges milde beskerm till långwarig lifs sundheet, andnelig och timmeligh wälfärd, naborligen och wenligen. Schrifuidt uthi wårt storförstendöme Littowen i vår stadh Willen denn 11.Septembris anno 1601.

Sigismundus Rex

In dorso: Den stormächtige, höghborne förste och herre, her Cristian den Fiärde, Danmarckz etc. konung etc.

Alia manu: Kong Sigismundi aff Palen forskriffit for fru Lisebet Trolle, Gabriel Sparris efftherleffuersche, dat. Wilden udi Littouen den 11.Sept. anno 1601. Redditæ Hafniae 21.Decembris anno 1601.

a) alzmechtig sielf correct. ex alio verbo,
quod non legitur.

1) scil. Elisabeth Trolle

N. 41.

Cracoviae, 28 Februarii 1603.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
postulat detentionem Andreae v. Berneck simulatoris, qui baronem Austriacum se esse asserebat; nunc in Dania profugus commoratur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nådhe Swerigis etc. konung etc., så och konung till Polen etc., tilbiude den stormechtige, höghborne furste och herre, herr Christian then Fierde, Danmarks etc. konung etc.

Wij kunne E.K:tt naborligen wenligen iche forholle, thet os är förkommett, att een, Anders Bernek ¹⁾ benämnd, schall förholle sigh i Danmark och, som oss är berättet, udi Köpenhams stadh. Hwilken för någon tidh seden hafuer waritt i wårt arfkonungrijke Swerige, ther uthgifuett sigh för een Österiks frijherre till Bernek och herre till Mittenberg och Hayding, och igenom sådane falsche angifuede och berättelsser, så och hertig Carlls flitige promotion och befording, effter han war hans tienere, so widt drifuett sine saaker, att han een junfru af förnemblygitt frijherreslächte i Swerige, nämbligen framlidne herr Mauritz Grips dotter ²⁾, hafuer bekommet till hustru och iämmerligen bedragett. Men strax der effter rymt af landett till Danmark, mädan han befruktade sigh, att hans falsche handell schulle blifue openbarett. Så effter wij inthet twifle, att E.K:tt för all rättwijsse schuld till sådant bedref och falschelig handell

inhet behag hafuer, synnerligen och särdelis att förb:de slächters barn så önkelligen genom sweck och list af ringe personer och landzlöpere (som nu mäst af hertig Carll blifue fordrade och upsatte) schole blifue förförde och bedragne, som det nu medh denne faderlösse quinspersonen och elliest många andre udi förb:de hertig Carlls tiltagne wälde scheet är.

Därföre begäre wij naborligen wenligen, att E.K:tt oss till willie och för sielfue rättwijssen schuld wille lathe göre denne förordning, att förb:de Anders Bernek, som dogh ingen adelsman är, myckett mindre een friherre, må blifue opspanett och anhollen ther i Danmark till widere bescheed och anfordring ifrån oss, på thet han ännu iche yttermhare förförer then bedröfuede quinnen eller sätter henne udi större blygd och olycke. Wij wele udi lijke och andre motte finnes redebogne att bewijsse E.K:tt all naborlig wenlig godh willie och benägenheet, när thet af E.K:tt så begäres.

Befalendes E.K:tt samptt E.K:tz elskelige käre hussfru och drottning nu här medh och altidh udi Gudz alzmechtiges milde schydd och bescherm till långwarig lifz sundheett och wälmoge, andelig och timelig wälfärdh, naborligen wenligen. Datum Crakow then 28. a) Februarij anno 1603.

Sigismundus Rex

a) 28 *add. posterius.*

1) *Nomen verum eius fuit Andreas Holte.*

2) *scil. Birgitta Grip.*

N. 42.

Cracoviae, 16 Martii 1603.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de legatis regis Daniae a se acceptis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae, etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano IIII Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice, Affinis et Vicine charissime.

Oratoribus Serenitatis Vestrae, quos in causa Prussica Illustrium Domus Brandenburgiae Principum ad nos amandavit, et aditus faciles et benignas aures praebuimus. Caeterum, quominus optatus rei finis imponeretur, cum nihil desiderari passi simus, quod a benignitate nostra proficisci potuit, studii et officii impedimento quid fuerit, ex responso Oratoribus a nobis dato, facile Serenitas Vestra intelliget. Rebus certe magna ex parte illustratis et pensatis, etsi in his Comitii per temporis angustias perfici non potuerunt, via tamen haud leviter munita, graduque iam facto, quod in proxime futuris Deo volente Comitii ad optatum exitum deducunt speramus, studioque nostro et favore Regio nulla in re deerimus. Interea cupimus Serenitatem Vestram bene quam diutissime valere. Datum Cracoviae, die XVI Martii anno Domini MDC.III°, Regnorum nostrorum Poloniae XVI, Sueciae vero anno X^o.

Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IIII etc.

Alia manu: Redditae Hafniae 6 Aprilis 1603.

N. 43.

Cracoviae, 17 Martii 1603.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
unum ex optimis equis suis dono mittit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sueriges *etc.* konung *etc.*, så och konung i Polen *etc.*, tilbiude den stormechtige, högborne furste och herre, her Christian then Fierde, Danmarckz *etc.* konung *etc.*

Högborne furste, besynnerlige godhe wän och nåbo.

Wij hafue bekommit E.K:tz schrifuelse, med huilken E.K:tt påminner oss om een hest till E.K:tz eget behof. Så är åss thet fast kärt, att E.K:t hafuer ett gått förtrogende och tilförsicht till åss, huilket altijdh medh gått nåboeschap, willie och wenskap på wår sijde schall blifue handhollit, styrckt och stadfast. Sende och gerne E.K:tt een af wåre beste hester ibland thet whal, wij ther på nu hafue, medh huilken wij förmode, E.K:t kan ware tient. Begäre nåborligen wenligen, att E.K:t den will optage för een ringe föråring. Hwadh wij elliest kunne ware E.K:tt till nåborligt wenligit, kärligit welbehag, äre wij altijd redebogne till att bethee och bewijse.

Befalendes E.K:tt sampt E.K:tz elschelige käre huussfru och drottning nu här medh och altijd udi Gudz alzmechtiges milde schydd och beskerm till långwarig lifz sundheet och welmåge, andelig och timeligh wälferdh, nåborligen wenligenn. Schrifuit på wårt konunglige slått Crakau den 17.Martij anno 1603.

Sigismundus Rex

N. 44.

Cracoviae, 28 Iunii 1603.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro aulico suo Ivar Bertilson Grön intercedit, ut bona hereditaria in Dania recuperare possit atque adversus Carolum protegetur.*

(Orig., sig. vest.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nåde Sueriges *etc.* konung *etc.*, så och konung i Polen *etc.*, tilbiude den stormechtige, högborne furste och herre, her Christian then Fierde Danmarckz *etc.* konung *etc.*

Högborne furste, besynnerlige gode wän och nabo.

Wij gifue E.K:tt wenligen och naboerligen til kenne, att vår tro tiener och hofiuncker, edle och welbördig Ifwar Bartilsson ¹⁾ hafuer oss på thet underdåneligeste wethe latidt, att han på sin faders Bartill Ifwarsons ²⁾ wägne, som nu är fångslig hollen i Suerige udi hertig Carls wåldsamer regemente, schall hafue till att fordre någre godz och gårder under E.K:tt ther i Danmarck, serdeles udi Jutlannd een gård heller adelsäte medh dess tilliggende godz, benemd Hiemsala ³⁾, ther om för:de Ifwar Bartilsson E.K:tt widere weet till att berätte. Så aldenstund wij inthet tuifle, att E.K:tt udi den och andre saker gerne bijfaller all billige och rättfärdige handell. Dherföre så begäre wij naborligen wenligen, att E.K:tt will lathe göre den förordning, att för:de Ifwar Bartilsson medh thet förste måtte komme till sin faderlige arfuedeel ther i Danmarck, dhet ware sig i löst heller fast. Huar och dessföruthen hertigh Carll sielf heller hans partij någott emott offte:te Ifuer Bartilsson udi E.K:tt kongerijke fördriste sig till att stemple, göre heller wåge, efter som de emott andre wåre tienere iche aldeles thett hafue lathet blifue oförsöcht. Så begäre wij udi lijke måtto naboerligen wenligen, att E.K:tt will holle honom under sitt schydd och beskerm och elliest förhielpen honom til rätte, att han deste snarere ther må uträtte sine ärender, och komme och achte på sin dienst igen. Huilket wij wele tage til synnerligit naborligit welbehag och sådant uti lijke och andre måtto emott E.K:tt trogne tienere med all nåde och god förfordring wethe till att ihugkomme.

Befalendes E.K:tt sampt E.K:tt elschelige käre hussfru och dråttning nu här med och altijd udi Gudz alzmechtiges milde schydd och beskerm till långwarig lifz sundheet och welmåge, andelig och timelig welfärd, naboerligen wenligen. Schrifuit på vårt konunglige slott Crakou den 28. Junii ^{a)} år 1603.

Sigismundus Rex

a) 28 Junii *add. posterius*

1) *scil. Ivar Bertilsson Grön*

2) *scil. Bertil Ivarsson (Grön) de Järpild*

3) *In Dania locus Hiemsala ignoratur.*

N. 45.

Cracoviae, 27 Ianuarii 1604.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro securitate profugis Suecicis in Dania concessa gratias agit; monet, ne
dicti profugi Carolo extradantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Guds nåde Sweriges *etc.* konung *etc.*, så och konung i Polen *etc.*, tilbiude den stormechtige, högbornne furste och herre, her Christian then Fierde Danmarcks *etc.* konung *etc.*

Högborne furste, besynnerlige gode wän och nabo.

Wij förnime, att någre af våre undersåter, Sueriges rikkes inbyggere, både ädle och oädle, för vår oprorische och orolige lähnsfurstes hertig Carls orättwijsligen tiltagne och wäldsamsa regeringz schuld, esom åftest begifue sig öfuer then swensche gräntze in i E.K:tz kongerijker Danmark och Norige, uthi then förhoppning att the, förmedelst then gode wenskap och wenlige naboerlige tilförsicht oss emellan är, måge ther niutha fridh och säkerheet. Efter som them thet och är händt och wederfarit. Så efter thet wij ther af nogsampt kunne förmerkie E.K:tz gode och wenlige welmening emott oss, wele wij hafue E.K:tz therföre wenligen betacket.

Begäre och här medh naboerligen och wenligen, E.K:tt wille ännu ytterligere för våre schuld, godh wenskap, willie och naboerskap till yttermere styrkie lathe göre then förordning, att förb:te våre undersåter alle, både the som allerede äre weckne in i E.K:tz kongerijker och furstendömer, eller och än här effter sig ther in warda begifuendes, måtte ther sammastadz hafue och niuthe godh säkerheet, fridh och försvar then tijden öfuer, som the sig ther för skielig betalningh wele och kunne förholle, efter som wij framdellis genom våre sendebud både ther om och flere saaker wele medh E.K:tt förhandle lathe. Ther som och förb:te hertig Carll worde besökiendes E.K:tt anten genom budh eller schrifuelser och begärede, att förb:te våre uthweckne trogne undersåter någre eller alle motte stelles honom uthi E.K:tz kongerijker till rätte. Så wele wij här medh hafue af E.K:t naboerligen och wenligen begäret, att sådant iche måtte honom tillatidt blifue, aldenstund hufudorsaken till huad tilltaal, förb:te hertig Carll förmeener sig hafue till dem, gällar oss opå och skeer förnemligest för thet, the widh then eedh och troheet blifue wele, som the äre oss medh förplichtede, och sig af honom iche längre wele förföre eller bedrage late. Sådanna E.K:tz dem alle och huar för sig i synderheet bewijste gunstige och nådige befordringh wij optage för stoor welgerning, wele och den igen wete medh E.K:t naboerligen och wenligen att förskylle, och så snart Gudh hielper oss till vårt arfrijke igen, ther om wij wele oss medh alfuvar beflijte, wele wij lathe ded E.K:tz undersåter til gode åthniute. Och elliest genom vårt sendebudh så afhandle lathe om E.K:t och E.K:tz undersåters lidne skada och förtreet, som vår orolige, aporische lähnsfurste hertig Carll, E.K:tt och E.K:tz unndersåter tilfoget hafuer, att E.K:tt schall der till hafue ett wenligit och naboerligit åthnöije. Huilket wij E.K:tt naboerligen och wenligen iche hafue weledt förholle.

Befalendes E.K:t sampt E.K:tz elskelige käre husfru och drottning och högbornne lifzerfwinger ¹⁾ här medh och altijd uthi Gudz then alzmechtiges milde schydd och beskerm til långwarig lifz sundheet och welmåge, så och fridsamt roligit och lyckesamtt regemente, naboerligen och wenligen. Schrifuitt på vårt kong:e slott Crakou then 27.Januarii år 1604.

Sigismundus Rex

In dorso: Denn stormechtige, högbornne furste och herre, her Christian then Fierde Danmarks etc. konung etc.

Alia manu: Redditæ Haderslebiæ 16.Februarii anno 1604.

1) scil. Christian

Haderslebiae, 24 Februarii 1604.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
postulationi Sigismundi regis, ut profugi Suecici in ditionibus suis a Ca-
rolo accusari nequeant, nullatenus satisfacere potest.*

*(Exemplar) *)*

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wy Christian thennd Fierde med Gudz naade Danmarckis, Norgis etc., thilbiude denn stormegtige, hiøgbaarne furste oc herre, her Sigismundo Suerigis, Gottis oc Wenndis konungh, woris besønnderlig gode wenn oc naaboe, wor naaboerlig wenlig helsenn, med huis mehre kiert oc gaat wij formaa med Gud aldmegtigste altid tilforne.

Hiøgbaarne furste, besønnderlig gode wenn oc naaboe.

Ephther en part Suerigis rigis undersaater aff addel oc andre, for adschillige aarsager schyld oc paa unterschiedlige tider did ud aff riget ere undtuigte oc uddragne, ere bleffne aff oss forundt oc thilladt sicher oc fredlig at forholde dennem her udi wore riger oc lande. Huilcket oc icke aldene Eders Ker^{ett} thill sønderlig wilge oc welbehaug haffuer optaget, medens sig ocsaa erbødet det udi frembtiden emod oss oc wore rigers undersaater med alld naaboerlige wilge oc a) wenskab igien at forschylde. Det haffuer wij aff Eders Ker^s schriffuelse, daterit Crackow den 27 Januarij sist forleden, wittløfftiger forfarit.

Oc ephther adt oss nochsom er bewust den store elendighet for^{ne} Suerigis rigis undersaater nu en tid lang haffuer werit met bethunget, huilcken dennem oc til saadan deris landflugt oc uddragelse haffuer for- aarsagett, haffuer wij udaff en christelig betenckende saadan deris sorg oc gienuordighet oss naadigst til sinde ført, oc derudinden fast mehre hafft lyst oc wilge till, saa widt wed billige middell oc weie schie kunde, saadann deris jammer at formindsche ennd den at formere oc forøge, oc er det oss aldielis kiert, att sligt aff E.Ker^{ett} udi enn goed mieningh optagis.

Dett Eders Ker^{ett} begierer, att wij icke wille tilstede, det forbemelte unduigte Suensche udi wore riger oc lannde schulle tilholdis att staa herthug Carll hans ker^{ett} till rette, for huis hans ker^{ett} dennem kunde haffue at beschylde. Daa ephtherdi wij udi wore riger oc lannde icke kunde weigre b) eller c) benegte nogen loug oc domb emod huis loughlige tilthale oc beschylding en part kannde haffue till denn andden, nhaar der met loughlig bliffuer procederit, saa kund wij derudinden til saadan Eders Ker^{etz} begiering icke beuilge eller samtøcke. Dog schal E.K^{ett} ingenlunde derpaa tuiffle, att dersom enten hiøgbe^{te} furste eller nogen anden haffuer tiltale eller beschyldingh til nogen Suerigis rigis indbygger, eddel eller ueddel, her udi wore riger, skal d) dennem aff de dommere, som samme sag at forhøre oc derudi at dømme bliffuer deputerede, icke andit wederfaris, end huis billigt oc rett er. Dette wij Eders Ker^{ett} til naaboerlig oc wenlig suar icke haffue willet forholde. Oc udi huiss maade wij ellers kunde beuisse E.Ker^{ett} naaboerlig [etc.].

Alia manu: Datum Hadersløffhuss 24. Februarii anno 1604.

- a) welbehaug *expunct.*
- b) oc *expunct.*
- c) eller *add. in marg.*
- d) den *expunct.*

*) *Relatum in D.K.U.A. Svenske Acta 1601-1610, fol. 323 r. - 324 r. (Pars Externa Cancellariae Danicae. Acta Suedica).*

N. 47.

Cracoviae, 30 Septembris 1604.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

*Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac doc. N. 11, cum his
praecipuis variantibus:*

N. 11.

N. 47.

*Famato Iacobo Andreae, civi
Gedanensi*

*Egregio Cornelio Franczen, ne-
gotiatori Coloniensi*

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IIII etc.

Alia manu: R. Hadersleblii 28 Octobris 1605. Assensum.

N. 48.

Varsaviae, 30 Maii 1606.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

*Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac doc. 11, cum his
praecipuis variantibus:*

N. 11.

N. 48.

*Famato Iacobo Andreae, civi
Gedanensi*

*Egregio Cornelio Franczen, civi
Coloniensi*

*tot vasa vini Rhenani, quot pro
conditione nostra Regia opus
habebimus*

*pro usu nostro vini Rhenani vi-
ginti duo plaustra, vulgo Zolfu-
der dicta*

Vilnae, 17 Augusti 1609.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de cive quodam Danico, subsidium bellicum offerente, a se excepto et
remisso.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae, etc. Serenissimo Principi Domino Christiano IIII eadem gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster charissime.

Venit hoc tempore ad nos, cum litterarum Serenitatis Vestrae commendatione, strenuus Iacobus Sandelandis ad bellica munia obeunda suam nobis operam deferens. Sane et ipsum libenter vidimus, cum propter commendationem Serenitatis Vestrae, qua singularem militarem laudem illi tribuit, tum propter addictum obsequiis nostris studium ipsius et Serenitatis quoque Vestrae singularem ac perpetuum erga nos amorem et benevolentiam ea in re agnoscimus, quod bellicae nos expeditioni intentos iis viris auctos esse cupiat eosque nobis commendat, quorum spectata in negotiis muniisque bellicis virtus et industria nobis quoque usui plurimo esse possit. Caeterum eo tempore ad nos venit idem Sandelandis, cum instructi ex utraque gente dominiorum nostrorum, Polona nimirum et Lituana, necessario milite eiusque praefectis in procinctu iam versaremur. Cum itaque neque susceptae expeditionis ratio, neque hyemis proxime iam instantis tempus patiatur expectari diutius militem eum, cuius in usus nostros sistendi spem nobis facit, dimittimus eundem ad Serenitatem Vestram et grato animo syncero Serenitatis Vestrae erga nos amoris affectu eiusque significatione et benigne tam prompto eiusdem Sandelandis in nos studio accepto; cuius sane rei contestandae nullam occasionem sumus praetermissuri. Exoptamus Serenitati Vestrae omnem a Deo prosperitatem. Datum Vilnae, die XVII mensis Augusti, anno Domini MDCIX, Regnorum nostrorum Poloniae XXII°, Sueciae vero XVI°.

Eiusdem Serenitatis Vestrae bonus frater

Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IIII, etc.

Alia manu prope sig.: Iacobus Sandelandis.

Item alia manu: Redditae Haffniae 6 Septembris 1609.

In castris ad Smolenscum, 26 Februarii 1611.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut Christianus odium suum in Suecos retineat; sperat, bello Moscovitico confecto, Sueciam se recuperaturum.*

(Orig., sig. vest.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus mädh Gudz nåde Sweriges etc. konung etc., så och konung i Polen etc., tilblude den stormechtige, högborne furste och herre, her Christian then Fierde Danmarks etc. konung etc.

Högborne furste, besynnerlige gode wän och naboe.

Wij kunne icke underlathe E.K:tt här med naboerligen och wenligen tilkennegiffue, att oss är förekommet om edt prentedt patent, som E.K:tt hafuer till stenderne udi wårt arffrijke Swerige utthgå latidt, therudinnan E.K:tt sig beswärer öfwer then öfwerlast och intrång, som wår otrogne och oproriske lähnsfurste, hertigh Carll, nu någre samfelte förledne år E.K:tt på sine regalier och andre rättigheeter tilfogett hafuer. Och E.K:tt nu förmedelst för:de patent endeligen begärer, att sådent uthan wijdere förhaling och opskuf måtte re et facto afskaffedt warde, såframtt E.K:tt icke förorsakes att företage de medell, som till saaken kunne tienlige och af nödhenne ware. Så är thet wäll troligitt, att för:te hertig Carll icke warder hafue någon sky före att tilfoge och ahnmode andre, hwad honom effter hans begärlighet och åtråå kan komme udi sinnet. Aldenstundh han dett ingen försyn hafuer haft att handle emott oss, som äre hans laghmätige öffuerherre, hwilken han och medh troheetz eed är förplichted, så wäll effter arfföreningen udi Swerige, på dett åhret 1544 oprätted, så och effter wår faderfaders (höglåflig ihugkommelsse) konung Göstafs effterlatne och af alle rijkzens stender samtychte och wedtagne testamentz ordningh, såsom och effter Sweriges laag och hans egen oss gjorde liflige eed opå wår kongelige cröning. För hwilke orsaaker och elliesth oss icke borde läggie oss utth, för förbe:te hertig Carll någon hans tilstundende fahre, olycke och skade att afställe eller förhindre.

Män effter ther wedh och henger wårt arffrijkes och alle dess inbygieres wälfärd, den oss bör udi alle måtte befordre och främie så mykitt, oss kan stå till att göre, besynnerlig att icke någett måtte bliffue företagedt, som oss och wåre effterkommender nu eller i framtijdhen kunde komme till skadhe eller förfång. Så är här medh wår wenlige naboerlige begären, E.K:tt wille medh allt fiendtligitt ahngrep på Swerige bestå lathe, aldenstund förmodeligt är, att sakerne genom fogeligere medel kunne bliffue aflagde och afhandlade, betrachtendes att för:ne hertig Carll icke lagligen eller ordentligen till regeringen udi Swerige kommen är, uthan först genom list och bedrägerij och nu seden genom wäld för:te regering udi förledne år usurperet och sigh tilägned hafuer. Hwarföre och E.K:tt icke heller (thed oss wetterligit), till dess dette E.K:tz patent utthgånget år, hafuer wyrdet honom med någon kongelig tittel, hwilked E.K:tt för den wenskap och gode naboerlige tilförsicht oss emellen är och oss till willie än här efter så framgeenth göre wille.

Och ändog wij udi förledne år åfthe nock hafue der effter trachted, att wij förlängst hade måth stächt för:te hertigh Carls tilwälledde och usurperte regering och inhempete wår rätt och arflige ägendom igen. Så äre dogh sådenne wichtige hinder här i wårt wahlrijke Polen genom åttshkillige beswäriligheeter infalne, att wij ähn härtill icke hafue kommed dess widh samme wårt upsåth met alfwar udi wärket att ställe. Män så förmode wij, att thette muskowitziske krig med Gudz hielp snart een godh ände gripe skall, att wij då seden uthan mindre hinder alla wåre handlinger derheden ställe och foge kunne, thet wij wårt arffrijke måtte åther bliffue mechtige igen. Och förwente wij med denne wår hoffjunker här opå E.K:tz gode wenlige och naboerlige swar tilbake. Såsom och wij på wår sijde theremoth igen gerne göre, hwadh wij wethe E.K:tt ware till willie och welbehaag.

Befalendes E.K:tt sampt E.K:tz elskelige käre huusfru och drotning nu här med och altijd udi Gudz alzmechtiges milde skydd och beskerm till långhwarig lijffs sundheet och welmåge, andelig och timelig wälfärd,

så och idt fridsampt regementde och lyckeligitt tilstånd, naboerligen och wenligen. Datum i vårt feldtläger under Smolenscho den 26. Februarii ^{a)} anno 1611 ^{b)}.

Sigismundus Rex

a) 26. Februarii *add. posterius.*

b) udi *delet.*

N. 51.

Varsaviae, 6 Februarii 1612.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

*Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac doc. N. 11 cum his
praecipuis variantibus:*

N. 11.

N. 51.

Famato Iacobo Andreae,
civi Gedanensi

tot vasa vini Rhenani, quot pro
conditione nostra Regia opus
habebimus

Egregio Iacobo Pfreund

viginti quatuor vini Rhenani
plaustra, vulgo Zolfuder dicta

N. 52.

Vilnae, 31 Augusti 1612.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

*Textus identicus ac N. praecedens, sed post verba « Zolfuter dicta » addi-
tum est « aliaque nonnulla ».*

Varsaviae, 23 Novembris 1616.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut servitor Gustavi Adolphi, Bent Arvedsson, a Christiano prohibeatur,
quominus fundo suo hereditario illegitime potiatur, qui quibusdam
Nils et Lindorm Posse donatus erat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus medh Gudz nádhe Swerigis *etc.* konungh *etc.*, så och konungh i Pählen *etc.*, tilbiude den stormechtige, högborne furste och herre, herr Christian den Fierde Dannemarks *etc.* konungh *etc.*

Stormechtige, högborne konungh, besynnerlig gode wän och naboe.

Wij kunne E.K:tt naborligen och wänligen icke förhålle, att wåre trogne män och undersåther, edle och wälbördige Nilss Pässe till Gädholm och Linder Pässe till Såthenäs, hafue underdånligen lathidt giffwe oss till känne, huruledes herttigh Gustaff Adolffs tjänare, Bencht Arffwedson widh namn, haffwer icke allena understått sigh på sin herres wägna at wederkännes någre wåre arffwegodz uti E.K:ttz konunghrike uti Norre Hallandh belägne, huilke arffwegodz wij wälb. Nilss och Linder Posse uti deres lijffstidh nådeligen förlänt haffwe. Uthen och både skriffteligen såsom mundtligen wedh Fahråås häredzting, uti många både adelspersoners och andre ährlige mäns närware, emott bemälte Nilss Posses fulmächtiger ohöfligen medh många otillbörlige skällordh ehrlige män försmädet haffwer. Och effter samme godz och gårder äre wår egne arffwegodz, huilke wij effter höglåfflig i åminnelse, wår saalige kähre herr fader, konungh Jahan, ärfvt haffwe, så welle wij samme godz icke lathe oss dem ifråtage.

Och effter wij inthedh tuifle, att E.K:tt inthedh behage, att sådentt uti E.K:tz kongerijke skee skulle, därföre begäre wij naborligen och wänligen, att E.K:tt oss till willie och för siälffwe rättwisan skuld icke tilstädie, att förb:te Bencht Arffwedson uti E.K:tz kongerijke yttermehre wäldh på wåre arffwegodz eller mehre sin mottwillighet öfwe måtte, uthen de, som af oss samme godz bekommit haffwe, måge niuthe den rätt och frijhet, som andre riddersmän uti E.K:tz kongerijke niuthe på dätt, som them tilhörer. Wij welle uti lijke och andre måtte finnes wällwillige E.K:tt all godh, wänlig och naborlig willie och benägenhet att bewisse.

Befallendes E:s K:tt nu här medh och altidh uti Gudz alzmechtiges milde skydd och beskärm till all långwarigh lijfs sundheett och wällmåge, naborlig och wänligen. Skriffwitt på wårt kongelige slått Warschow den 23. ^{a)} Nouemb. anno 1616, uti wår regemantz tidh i Pählen dät XXIX och i Swerige dät XXIII.

Sigismundus Rex

In dorso: Den stormechtige, högborne furste och herre, her Christian den Fierde, Dannemarks *etc.* konungh *etc.*

Alia manu: SKM

^{a)} 23 *add. posterius.*

N. 54.

Varsaviae, 13 Februarii 1617.

*Sigismundus rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut duo Noldiorum caedis complices debite puniantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi,
Domino Christiano IV Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster charissime.

Intelleximus ex certorum virorum relationibus Ioannem Linstovium et Carolum Loquinum caedis Noldiorum fratrum, Nobilium Ducatus nostri Curlandiae et Aulicorum nostrorum a satellitibus Ducis Vilhelmi eiusdem iussu, Mitoviae, tempore conventus publici, noctu crudeliter perpetratae, complices et cooperatores, in Civitatem Osiliensem fugisse, ibidemque securitatis causa nunc latere ac ulteriorem fugam moliri. Quare cum eam caedem in Comitibus Regni nostri adicitatis Ducibus, perpensa delicti magnitudine, ex praescripto iuris communis vindicaverimus, ne tamen hoc atrox facinus complicitibus et cooperatores impunitum abeat, amanter a Serenitate Vestra postulamus, ut memoratos Carolum Loquinum et Ioannem Linstovium, qui in dominiis et ditibus Serenitatis Vestrae latent, comprehendendi ac carceribus mancipari iubeat, nobisque ea de re significet. Rem iustitiae et aequitati consonam, nobisque gratam, mutisque studiis et officiis rependendam Serenitas Vestra fecerit. Cui prosperos rerum ^{a)} diuturnamque incolumitatem a Deo precamur. Datum Varsaviae, die XIII mensis Februarii, anno Domini MDCXVII, Regnorum nostrorum Poloniae XXX, Sueciae vero XXIII Anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus vicinus
Sigismundus Rex

a) *probabiliter omissum verbum*: successus.

N. 55.

Varsaviae, 15 Septembris 1617.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac doc. N. 11, cum his praecipuis variantibus:

N. 11.

Famato Iacobo Andreae,
civi Gedanensi

tot vasa vini Rhenani, quot pro
conditione nostra Regia opus ha-
bebimus

N. 55.

Famato Hermanno Eibing, civi
et subdito nostro Gedanensi

viginti quatuor vini Rhenani
plaustra, vulgo Zolfutter appel-
lata

Varsaviae, 1 Februarii 1618.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de Gustavo Adolfo, regnum Sueciae illegitime occupante.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster charissime.

Rediit ad nos Magnificus Ioannes Weyher, Palatinus Mariaeburgensis, Legati munere apud Serenitatem Vestram nostro nomine functus, retulitque nobis, qua humanitate illum Serenitas Vestra exceperit, quam honorifice tractaverit, quam benigne ea, quae nos illi in mandatis dederamus, audierit, et quantopere in omni actione studiosum nostrae amicitiae se esse declaraverit. Gratum id nobis accidit; vicissimque daturi sumus operam, ut omnia amicissimi Principis officia Serenitati Vestrae exhibeamus ita, ut mutua nostra amicitia, maiora in dies arctioris necessitudinis sumat incrementa, quam confidimus nobis ipsis iucundam Regnis ditionibusque nostris, posteritati denique nostrae, utilem et salutarem fore. Reddidit quoque idem Legatus noster nobis litteras Serenitatis Vestrae, ex quibus intelleximus Serenitatem Vestram velle, si id nobis videretur, de pace inter nos et Gustavum Regni Sueciae occupatorem agere. Facile Serenitas Vestra ex oratione eiusdem Magnifici Ioannis Weyher Palatini Mariaeburgensis, Legati nostri, intelligere potuit, quo dolore nos afficiamur ob interceptum et interversum ius nostrum haereditarium, primum a Carolo Sudermaniae Duce et nunc a Gustavo filio ipsius, qui haeres paternae secessionis, iura patrimonii nostri illicito ausu occupat. Sed nec necesse arbitramur, ut pluribus Serenitati Vestrae exponamus, qua fide patrum idemque subditus noster nobiscum egerit, quam illegittimo iure Regnum Sueciae invaserit, ea enim omnia optime nota sunt Serenitati Vestrae, nec dubitamus Serenitatem Vestram, pro communi Christianorum Principum coniunctione, nostraque ab ineunte utriusque nostrum aetate necessitudine, saepius indoluisse vicem nostram, secumque expendisse id, quod nobis accidit, aliis quoque evenire posse. Usi nos sumus hactenus ea animi moderatione, quae Regem decet, nec temere gentis nostrae, e qua paternum genus ducimus, sanguinem profundere voluimus, saepius etiam calamitatibus, quae ex ea causa eveniebant, indoluimus, ac denique cum plerique Principes Christiani, ac inter alios Serenissimi Galliarum et Magnae Britanniae Reges, amici et consanguinei nostri charissimi, causam hanc arbitrari iudicio diiudicandam se suscipere velle ostenderent, nosque eo nomine per litteras compellarent, non illibenter, freti iuris nostri aequitate, nos ipsos causamque nostram illorum arbitrio permisimus; sed non ea fuit hostis nostri animi ad pacem inclinatio, namque non ignarus iuris alieni se esse invasorem, neque factum suum defendi posse, non alia conditione in disceptationem iudiciumque causa istius se consentire velle profitebatur, nisi ut iuris nostri nulla isthic fieret mentio. Quae ratio transigendi cum iniquissima esset, atque acerbitate ipsa iniuriae animum

nostrum magis etiam offenderet, merito a nobis repudiata est, neque sane quinquam esse arbitramur, qui non aequum nos postulasse existimet, cum id urgeremus, ut iuris nostri inuasor et fidei nobis, legitimo haereditarioque suo Regi, datae desertor, cederet prius temere occupato Regno, atque tum demum de pace nobiscum ageret. Id cum ille aspernatus fuerit, Principum Christianorum iudicium eluserit, aequasque transigendi conditiones contempserit, adduci non possumus, ut credamus nunc eum paterna et propria perfidia imbutum animum mutaturum, nisi forte cohortatio Serenitatis Vestrae eum permoveat, ut cum ab omnibus factum suum reprehendi viderit, saniora consilia amplectatur, de quo non dubitamus Serenitatem Vestram nos certiores facturam, ita enim nobis Legatus noster retulit, Serenitatem Vestram serio Gustavum commonere, et posteaquam intellexerit, qua mente ille sit, nobis idipsum significare velle, quod ut faciat, amanter a Serenitate Vestra postulamus. Etsi autem ea est nostra de Serenitatis Vestrae erga nos optima voluntate persuasio, ut eam nihil velle existimemus, quod a dignitate nostra esset alienum, optimoque et boni publici cupido animo in hanc causam descendere voluisse, tamen cum nos omnia hactenus experti, tantis Principibus incassum operam navantibus nihil profecerimus, ne amplius perduelli nostro ludibrio simus, ac vana spe tempus teramus, alias rationes vindicandi et asserendi iuris nostri suscipiendas existimavimus, quas cum in promptu iam habeamus, non est nobis integrum, tantis in eam rem factis impensis, alio flectere animum, quominus destinata consilia nostra, Deo, ut certo confidimus, iustissimae causae nostrae propugnatore et Duce exequamur. Ille belli turbataeque pacis author, ille innoxii sanguinis effusi reus merito censebitur, qui primus iura sanguinis et subiectionis violavit, qui occupatum per summum scelus alienum Regnum detinet, qui in subditos nostros caede et rapinis tot annos desaevit, qui postremo sacrilego ausu insigne Regni per vim capiti suo imponi fecit, subditosque antea nobis fide obstrictos, tyrannice ad iusiurandum sibi praestandum compulit. Nobis ius nostrum vindicantibus paternumque nostrum Regnum, cuius possessionem, universis subditis assentientibus, fidemque suam nobis iureiurando obstringentibus, legitime adiimus, cuius sacra Corona insigniti sumus, repetentibus, nemo causam earum calamitatum, quas bellum secum adferre solet, imputaverit. Testis est conscientia nostra, testes tot Principes Christiani, nos omnes alias rationes recuperandi Regni nostri inire voluisse, a cogitatione vero belli, effusioneque sanguinis abhorruisse, et nunc temeritate perduellis nostri pene invitos nos adduci, ut iusta induamus arma. Haec ad litteras Serenitatis Vestrae respondendum putavimus, in quibus, quod singularis illius fraternae erga nos benevolentiae significatio eluceat, eam grato animo excipimus, contestaturi vicissim, quantum Serenitatis Vestrae Serenissimaeque illius Domus causa cupiamus. Bene valeat Serenitas Vestra, cui omnem prosperitatem a Deo ex animo precamur. Datae Varsaviae, die prima mensis Februarii, anno Domini Millesimo DC^oXVIII^o, Regnorum nostrorum Poloniae XXXI°, Sueciae XXIV Anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus affinis
Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV, etc.

Alia manu: Redditae Hafniae, 26 Martii 1618.

Varsaviae, 14 Martii 1618.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Affinis noster charissime.

Ita ad nos Magnus Ioannes Weyher Palatinus Mariaeburgensis, nostro nomine apud Serenitatem Vestram Legati munere functus, redierat; ut, cum ex eo, tum ex litteris Serenitatis Vestrae, omnia amicissimae erga nos voluntatis argumenta perspiceremus, in primis autem intellexeramus vehementer Serenitatem Vestram commoveri iniuria nostra ob interversum ius nostrum haereditarium, interceptumque Regnum nostrum paternum, eandemque pro communi Principis Christiani et nobis coniunctissimi amici officio invasorem Regni nostri serio commonere velle, ut tandem aliquando respiscat, ad officiumque redeat. Respondimus nos iam litteris Serenitatis Vestrae, hoc nomine ad nos datis, ostendimusque nos quidem et toto hoc tempore multum indulsisse genti vestrae et deinceps, si modo alia ratio iuris nostri haereditarii asserendi offerretur, a belli cogitatione abhorre, caeterum hostem nostrum et saepe antea elusisse maximorum Principum iudicium, et nunc vix nos adduci posse, ut credamus eum aequas condiciones de toto negotio transigendi amplexurum. Sed enim plane ita, ut rebamur, accidit; intelleximus enim ex postremis litteris Serenitatis Vestrae ea conditione Gustavum arbitrio Serenitatis Vestrae causam suam permittere velle, si nulla de Regno Sueciae controversia moveatur. Ea vero exacerbatione nihil gravius, nihil acerbius nos in quaestionem iuris nostri legitimi et haereditarii ab eo vocari, qui solo perfidiae titulo nititur, nec aliud in subsidium causae suae adducere queat, quam quod et pater eius, cum esset subditus noster, datam fidem nobis fregerit Regnumque nostrum haereditarium per summam iniuriam occupaverit, et ipse eiusdem vestigiis insistat. Ostendit plane Gustavus, quanti fecerit cohortationem Serenitatis Vestrae et quantum ipse a parricidiali isto bello, quod auctore patre ipsius a subditis contra legitimum Dominum et Regem susceptum est, abhorreat, nimirum caeca regnandi libido animum a rectis consiliis avertit praecipitemque agit, ne mature exitum, qui alieni iuris invasores manet, prospiciat. Nos sane neminem vel causae vel Regiae dignitati vestrae adeo infensum fore arbitramur, nobis ut suadeat, ut ea conditione, quam hostis fert et quam ipsa rei indignitas refellit, de pace nobiscum agi sinamus. Caeterum quicquid in hac causa a Serenitate vestra praestitum est, grato in primis animo excipimus neque sane dubitamus et Divinum Numen iustissimae vestrae causae adfuturum et Serenitatem Vestram eam deinceps quoque et iuris et dignitatis vestrae rationem habituram, quam et nostra mutua necessitudo et communis

Principum conditio ab amico et vicino Principe exposcit. Cui benevolentiam fraternumque amorem deferimus omnemque prosperitatem a Deo exoptamus. Datae Varsaviae, die XIV mensis Martii, anno Domini M^oDC^oXVIII^o, Regnorum nostrorum Poloniae XXXI, Sueciae XXV Anno.

Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Mensis Aprilis 1618. Responsum Regis Poloniae ad litteras manuscriptas regias per Urne transmissas.

N. 58.

Varsaviae, 18 Iulii 1618.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de libera transportatione lapidum e Gothlandia.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto eadem gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice, Affinis et Vicine noster charissime.

Dedimus negotium industrio Guillelmo Martens, civi et lapicidae Civitatis nostrae Elbingensis, aliquot millia lapidum mensurae pedalis, vel eius quantitatis, prout ipsi visum fuerit, ex Insula Gothlandica pro usu proprio aedificiorum nostrorum Regionum coemendi, atque ad nos et destinatas locorum in Regno nostro necessitates advehendi. Quare a Serenitate Vestra amice petimus, ut praefato Vilhelmo vel eius mandatario liberam potestatem atque securitatem praestare velit, quo in Gothlandia, quantum usui nostro satis censuerit, saxorum et lapidum pro iusto precio eruere, eosque inde sine ullo impedimento, vel telonei aut alterius cuiusvis exactionis gravamine, evehere possit, eamque in rem Serenitatis Vestrae litteris ac mandato ad Praefectum Visbiiensem, aut alios dictae Insulae Magistratus (si opus erit) adiuvetur, quod petitioni nostrae et amicitiae mutuae Serenitatem Vestram daturam confidimus et nos, cum res et occasio postulaverit, similis benevolentiae officiis Serenitati Vestrae libenter gratificabimur. Cui diuturnam a Deo incolumitatem felicesque rerum successus ex animo precamur. Varsaviae, XVIII° Iulii, anno Domini M^oDC^oXVIII, Regnorum nostrorum Poloniae XXXII, Sueciae XXVI anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus affinis
Sigismundus Rex.

Varsaviae, 14 Augusti 1618.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de saxis structilibus ex Dania coëmendis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi,
Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae, etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Amice et Vicine noster charissime.

Mittimus in ditones Serenitatis Vestrae praesentium exhibitorum saxorum structilium, vulgo Kloc vel Plok Sztein comparandorum causa. Quocirca amanter postulamus a Serenitate Vestra, velit pro solito suo in nos studio eundem, quo commodius negotium sibi commissum expedire eademque saxa in Regnum nostrum quantocius adducere possit, mandato suo iuvare, ne ullam ea in parte moram et difficultatem patiat. Rem nobis gratam mutuoque officio dignam Serenitas Vestra factura. Cui de caetero diu foelicissimam valetudinem a Deo exoptamus. Datum Varsoviae, die XIV mensis Augusti, anno Domini MDCXVIII, Regnorum nostrorum Poloniae XXXI, Sueciae vero XXVI anno.

Sigismundus Rex

Varsaviae, 20 Ianuarii 1619.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de lapidibus marmoreis ex Belgio transvehendis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi,
Domino Christiano IV Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Amice et Vicine noster charissime.

Demandavimus Egregio Vilhelmo Marten, civi Elbingensi, lapidariae et subdito nostro, ut lapides marmoreos pro usu et commoditate nostra ex Belgio ad nos adduceret. Cui cum iter per ditones Serenitatis Vestrae prosequi necesse sit, amanter postulamus a Serenitate Vestra, velit theloneorum et vectigalium praefectis suis demandare, ne ullam in adducendis iisdem per memoratum subditum nostrum marmoribus exhibeant difficultatem aut molestiam, neve aliqua vectigalia aut thelonea eo nomine, si quidem pro nostra adventur commoditate, exigant. Parem vicissim benevolentiam Serenitati Vestrae data occasione contestaturi sumus. Cui prosperos rerum successus et optimam valetudinem a Deo precamur. Datum Varsoviae, die XX mensis Ianuarii, anno Domini MDCXIX, Regnorum nostrorum Poloniae XXXII, Sueciae XXVI.

Sigismundus Rex

N. 61.

Varsaviae, 23 Ianuarii 1619.

*Sigismundus III rex Poloniae
universis
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc.

Universis et singulis Principibus Ecclesiasticis et Saecularibus, Magistratibus quibusvis, theloneorum praefectis et vectigalium exactoribus ac caeteris cuiuscunque conditionis, status, et dignitatis hominibus, amicis et vicinis nostris benevolentiae nostrae significationem; subditis vero nostris gratiam nostram regiam. Mittimus in Belgium aliaque regna ac ditiones Egregium Vilhelmum Marten, lapidam, cui lapides quosdam marmoreos ex regnis et ditionibus exteris, praesertim vero Serenissimorum Principum Regis Daniae, Archiducis Austriae Alberti, pro usu nostro adducendi negotium dedimus. Postulamus igitur ab omnibus, ut ipsi, vel mandatario eius, has litteras nostras patentes habenti, tam eo discedenti, quam inde cum hisce marmoribus redeunti, liberum et securum sine omni impedimento aut mora sineque suspicione ulla pestiferi contagii transitum praesent, nullamque difficultatem aut in excidendis aut in advehendis iisdem ipsis impedimentum exhibeant, neque aliqua eo nomine vectigalia ac thelonea exigant, quinimmo favore suo et auxilio efficiant, ut eadem quam commodissime et celerrime evehi et ad nos adduci possint, vicissim idem studium pari benevolentia nostra repensuri; subditi vero nostri aliter ne fecerint pro gratia nostra. Datum Varsaviae, die vigesima tertia mensis Ianuarii, anno Domini MDCXIX, Regnorum nostrorum Poloniae XXXII, Sueciae vero XXVI Anno.

Sigismundus Rex

Jacobus Zadzik Secretarius Regni Maior

N. 62.

Varsaviae, 15 Septembris 1619.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vini Rhenani transitu, antea impedito.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano IV eadem gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster charissime.

In negotio a nobis Honesto Hermannno Ubbingk, civi et subdito nostro Gedanensi, ad viginti quattuor plaustra maiora, vulgo Zolfutter dicta, vini Rhenani, ad nos e partibus transmarinis advehenda, iam binis vicibus solitae libertatis, immunitatisque veteris iactura atque imminutio usque

ad dimidiae partis detractorem facta est; et hoc quidem in sola Serenitatis Vestrae ditione; ac praeterea idem subditus noster, ad novi et insoliti iuramenti depositionem a telonei administratoribus urgetur, quamvis manifesto literarum nostrarum tenore negotii a nobis sibi mandati certitudinem auctoritatemque demonstrat. Iccirco amanter a Serenitate Vestra petimus, ut pro more inter Christianos Principes recepto, et ubique observato, etiam Serenitas Vestra dicto Hermanno Ubbingk, vel eius mandatario, libertatem, immunitatemque tandem integram in pleno viginti quatuor plaustrorum maiorum, non minorum tantum numero vini Rhenani in posterum advehendi per fretum et ditiones Serenitatis Vestrae ad nos praestet praestarique a telonei praefectis mandet: neque eundem subditum nostrum sic negocium nostrum ex speciali mandato quotannis agentem, insoliti iuramenti necessitate onerari vexarique permittat. Quicquid simili in occasione in gratiam Serenitatis Vestrae fieri usus postulaverit, libenter pro mutuae amicitiae et vicinitatis coniunctione praestabimus. Prosperam de caetero valetudinem, felicesque rerum successus Serenitati Vestrae a Deo Optimo Maximo precamur. Datum Varsaviae, die decimaquinta Septembris, Anno 1619.

Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Litterae Regis Poloniae praesentatae Hafniae 24 Novembris 1619.

N. 63.

Walsbul, 23 Septembris 1619.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
nuntiat se adiutorum Nils et Lindorm Posse in negotio fundi hereditarii.
(Exemplar) *)*

T.K.U.A. Polen A.I.2.

C 4

Tilbyede dend stormechtige, höigb. furste och herre, her Sigismund dend Thredie, konnung udi Polen, storfyrste till Littowenn, Rydzen, Prydzen, Massuwen ^{a)}, Samogitten och Liffland, saa och Suerrigis, Gottis och Wendis konnung, wor besynderlig guode wen och naboe, wor naborlig och wenlig helsenn, sambt huis meer kiertt och gaatt wi formaa met Gud allermechtigste althid tillfaarnn.

Höigbaarne furste, besynderlig guode wenn och naaboe.

Eders Ker^d schriffuelse, dat. Warsou dend 12.Julij sidst forledenn, er oss dend 24.Augusti udi wor bye Walsbull, udi wortt furstendom Holsteen liggendis, til hende kommett. Ahnlangendis naagett godtz udi wortt rige Dannemarch, som E.K. erlige och welb. Niels och Linnertt Pose undt och forlehnt haffuer, huorpaa dennem aff de Suenske schulle giøris naagen indpass och forhindring, effter som bemelte E.Ker^d schriffuelse widere om formelder.

Paa huilchen E.Ker^{ds} schriffuelse wi nu till ett naboerligt och wenligt suar E.Ker^{dt} iche wille forholde, at efter som wi om for^{ne} hallandsche godtz haffuer ladett forfahre, saa wille wi E.Ker. till naborlig wenlig wilge och behaug for^{ne} de Poser, nar de oss derom besøgendis worder, paa rettens wegne were beforderligh, saa de sig iche schulle met rette kunde haffue att besuerge. Dog att de sig udi alle maader emod Suerrigis rige, met huilchett wi guodtt fred och naboeschaff underholder, fredeligen ahnstillter, och iche emod for^{ne} Suerrigis rige met ord, gierninger, aviser, breffue og ^{b)} patenter at udsprede eller i andre maader fiendtligen bewisser. Dette till ett naborligt ^{c)} wenligt suar paa Eders Ker^{dtz} schriffuelse wi Eders Ker^{dt} naborligen och wenligen iche wilde forholde.

Eders Ker^{dt} her met i Gudz allermechtigsts beskyttelse och beschermelse althid naborligen och wenligen befahlendis. Walsbul, 23.Septembris 1619.

In dorso: Till kongen i Polen, Kolding, 23.Septembris 1619.

a) Massuwen *add. in marg.*

b) og *add. sup. lin.*

c) naborligt *add. in marg.*

*) *Relatum in D.K.U.A. Svenske Acta 1619-1624, fol. 20 r. - 20 v. (Pars Externa Cancellariae Danicae. Acta Suedica)*

N. 64.

Varsaviae, 25 Martii 1620.

Sigismundus III rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

gratias agit pro auxilio in causa civium Posse promisso, litis concitatores puniendos suggerit.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus then Første medh Gudz nåde Swerigis *etc.* arffkonungh *etc.*, så och konungh i Pohlen *etc.*, tilbiude then stormechtige, högborne furste och herre, herr Christian, Danmarchs, *etc.* konungh *etc.*

Högborne furste, besynnerlige gode wän och naboo.

E.Ker:tz schriffwelse, datered i Walsbul den 4.Octobris ¹⁾ nestförledne år, är oss här uthi Warschow tilhandakommen, deraff wij förnimme, att E.K. haffwer lathitt ransaka om thett förhinder, som then swenske fougden haffwer lathit giöra på wåre arffwegodz uthi Halland. Och att E.K. oss till naboerligh wille och wänskap wele efter rätt och rättwijsa wara wåre trogne män och undersåther, edle och welbördige Nils och Lenart Posser (dem wij samme wåre arffwegodz förläht haffwe) på wåre wegnar till dess rättigheet igen befårderlige, enär de E.K. derom besökandes warde. För hwilken naboerligh wille och wänskap wij E.K. naboerligen wänligen betackte. Och wore wäl tilbörligt, att åboerne, som först sådana mootwilia åstadkommit haffwe dermed att giöra oss förtreet, måtte tagas uthi tilbörligt straff, att andre måtte sehe derwid. Men wij stelle thett uthi E.K:tz skön och wille och försehe oss till E.K. alt thett, som god sämia och naboerligh wille lijkämtigt är. Wij wele det samma E.K. igen bewisa i hwad mätta, thet kan behöffwas.

Befalendes E.K. her med och alltid uthi Gudz den alz:es beskydd, nåboerligen wänligen. Sch:tt på wårt slatt Warschow then 25. a) Martii år 1620.

Sigismundus Rex

a) 25 *add. posterius.*

1) 4 *Octobris stylo novo, id est 23 Septembris stylo antiquo (v. litt. no. 63).*

N. 65.

Varsaviae, 30 Septembris 1620.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac doc. N. 11, cum his praecipuis variantibus:

N. 11.

N. 65.

**Famato Iacobo Andreae,
civi Gedanensi**

**Honesto Hermanno Ubbink, civi
et subdito nostro Gedanensi**

**tot vasa vini Rhenani, quot pro
conditione nostra Regia opus ha-
bebimus**

**viginti quatuor vini Rhenani
plaustra maiora, vulgo Zolffuter
appellata**

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Weinbrief vom Könige aus Polen. Praesentatae 10 Decembris. Anno 1620.

N. 66.

Varsaviae, 7 Septembris 1621.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
expetit restitutionem armorum in sinu Danico detentorum.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

**Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi
Domino Christiano Quarto Dei gratia Daniae etc. Regi etc.**

Serenissime Princeps, Amice, Affinis et Vicine noster charissime.

**In portorio Serenitatis Vestrae sinus Danici, navem, quae tormenta
maiora, aliaque instrumenta minora armorum pro usu nostro adversus**

immanem Turcarum Tyrannum, qui ditiones nostras aggreditur iniustis et infensis armis, in Belgio comparata in se continet, aresto esse oneratam et detineri, atque ab illis rebus, quae nostrae propriae sunt, teloneum exigi a praefectis Serenitatis Vestrae, percepimus ex literis factoris et servitoris nostri Casparis Vibersz. Quare cum de Serenitatis Vestrae erga nos fraterno affectu ita optime persuasi simus, ut haec sine scitu Serenitatis Vestrae fieri arbitremur, pro nostra cum Serenitate Vestra coniunctione et necessitudine amanter a Serenitate Vestra postulamus, ut prout iura coniunctionis nostrae atque vicinitatis bonae postulant, res istas omnes, quae nostrae propriae sunt, et nostrae necessitatis, non alicuius negotiationis caussa comparatae, dimitti mandet Serenitas Vestra ab omni onere telonei et portorii liberat, cui tantum negotiantium genus subiacere consuevit: idque quam primum, ne diuturniori mora usu earum contra communem Christiani nominis hostem oportuno et necessario tempore privemur. Optimam hanc Serenitatis Vestrae erga nos voluntatem mutua benevolentia et pari studio ac officio in Regnis et ditionibus nostris compensaturi sumus. Hisce Serenitatem Vestram Divini Numinis praesidio ex animo commendantes. Datum Varsaviae, die VII^a mensis Septembris, anno Domini MDCXXI, Regnorum nostrorum Poloniae XXXIV, Sueciae XXVII°.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus affinis
Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto *etc.*

Alia manu: Regi Poloniae litterae de dimittenda nave in freto Oresundico detentata. Praesentatae Fridericoburgi 25 Septembris anno 1621.

N. 67.

Varsaviae, 24 Septembris 1621.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Textus quasi identicus ac N. 65.

In dorso: [Serenissimo] ^{a)} Principi Domino Christiano IV *etc.*

Alia manu: Rex Poloniae petit immunitatem pro vino per fretum Oresuntium transvehendo. Concessa Fridericiburgi 17 Decembris 1621.

^{a)} *hoc verbum deest ob lacerationem chartae.*

Varsaviae, 7 Decembris 1621.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de milite a rege Angliae in Poloniam misso et a rege Daniae intercluso.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice, Affinis et Vicine noster charissime.

Binae nobis a Serenitate Vestra eodem tempore redditae sunt litterae, in quarum alteris de subsidiario milite a Serenissimo Britanniae Rege, Domino, cognato et affine nostro charissimo, nobis contra Turcas misso, in alteris de feudo Prussico Illustrissimo Principi Domino Georgio Guilhelmo Marchioni Brandeburgico, Sacri Romani Imperii Archicamerario et Electori conferendo, nobiscum amanter agit. Equidem, quod ad primum attinet, mirati vehementer sumus Serenitatem Vestram, cuius nobis studium atque voluntas praeclarissimis experimentis semper perspecta fuit, animum inducere potuisse, ut ei militi a Serenissimo Britanniae Rege contra communem Christiani nominis hostem misso, et partim nostro, partim ipsius authoramento scripto, viam intercluderet. Cum enim bellum contra eum hostem prosequeremur, qui debellandis Regnis Christianis, ac teterrimo Ottomanicae tyrannidis imperio subiugandis viam, Regno nostro occupato, quaereret, neminem Principum Christianorum fore credebamus, qui non communem sibi nobiscum eius belli fortunam, cum ob periculi derivationem, tum ob religionis omniumque sacrarum ac profanarum rerum discrimen, esse arbitraretur. Quo bello nos, auxilio Principum Christianorum destituti, ita propriis viribus, Deo prosperante, defuncti sumus, ut pro amplissimis pacis restitutae, religionis defensionis, Reipublicae conservatae, gloriaeque militaris novo laudis cumulo auctae, trophaeis eo bello partis, pares Deo Optimo Maximo gratias minime ferre possimus. Etsi vero minime dubitamus Serenitatem Vestram pro sua erga nos egregia voluntate, christianaque pietate optime in nos, pro communi Christianitatis causa belligerantes, animatam fuisse votisque saltem et comprecationibus nobis in eo sacro bello non defuisse; tamen ea res aliis fortasse, quibus minus cognita atque perspecta est necessitudo nostra, amicissimis utrinque officiorum nexibus colligata, posset alienioris Serenitatis Vestrae in nos, Regnumque nostrum voluntatis parere suspicionem. Ceterum, cum et pristina Serenitatis Vestrae erga nos studia et litterae amice scriptae omnem eam suspicionem diluant, luculentamque eius facti excusationem nobis afferant, de veteri ipsius, constantique in nos benevolentia optime persuasi sumus. Quod vero Serenitas Vestra queri videtur eum militem, ipsa inscia ac inconsulta, ad angustias maris ipsius appulisse, id neque temere neque ledendae ipsius causa contigisse, persuasum habeat, sed quod et is miles praeter spem, et opinionem nostram in Anglia collectus esset, et Orator noster favore huius sacrae expeditionis, ad quam eum militem conducebat, fretus, arbitraretur Serenitatem Vestram non modo liberum transitum ipsi negaturam non fuisse, verum etiam comeatum Regia atque christiana hospitalitate suppeditaturam. Porro, quod attinet feudum Prussicum, id iam Illustrissimo Domino Electori ex praes-

cripto pactorum, post praestitum ab ipso solempni iureiurando homagium, contulimus. Si quid vero ea in re, uti Serenitas Vestra in suis literis commemorat, difficultatis passus fuit, id totum non in alieniore nostra, uti Serenitas Vestra suspicatur, erga ipsum voluntate, sed in dignitate, atque iuribus nostris Regnique nostri, atque pactorum feudalium praescripto initebatur. Quod reliquum est, Serenitati Vestrae optimam valetudinem faustaque ac prospera omnia ex animo precamur. Datae Varsaviae, die VII Mensis Decembris, Anno Domini MDCXXI, Regnorum nostrorum Poloniae XXXI, Sueciae vero XXVIII° Anno.

Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Rex Poloniae respondet ad excusationem de transitu non concesso militi ex Britannia in Poloniam deducendo item ad intercessionem pro Electore Brandenburgensi. Praesentatae 9 Martii Anno 1622.

N. 69.

Varsaviae, 13 Decembris 1621.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de novis insidiis Gustavi Adolphi et de invasione Rigae.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae, etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice, Affinis ac Vicine noster charissime.

Quanquam non dubitamus Serenitatem Vestram minime latere, qua fraude atque perfidia nobiscum perduellis noster Gustavus usus esset, tamen ut iniuriam nostram cum Serenitate Vestra, uti Principe Christiano et nobis amicissimo, communicaremus, perscribendum ipsi ea de re existimavimus. Is enim, etsi statim ab ipso elapsarum induciarum tempore, tam suis, quam emissariorum suorum literis, novas a nobis inducias depoposcisset, iamque ad eas paciscendas Commissarii a nobis, viri graves et maturi dati ac destinati essent; tamen ubi nos in id unum contra Turcarum Imperatorem bellum intentos esse, eoque ex dignitate nostra, ac Regni nostri, proque salute atque incolumitate Reipublicae Christianae gerendo, universas Regni nostri vires in unum collegisse ac demum ad tam sacrum bellum, quo teterrimum Ottomanicae Tyrannidis iugum a cervicibus non solum Regni nostri, verum etiam vicinarum provinciarum pulsare obiectu personae nostrae nitebatur, profectos cognovit, non modo flagitatas inducias nefaria ludificatione intermisit, sed etiam Livoniam, provinciam nostram inopinato invasit, Rigamque, civitatem primariam, atque castella aliquot praesidiis nudata occupavit. Quae quidem iniuria, nobis, pro communi libertatis atque religionis causa, contra infestissimum Christiani nominis hostem belligerantibus, ab ipso illata, quin omnium Principum Christianorum animos, qui rem Christianam salvam atque florentem esse cupiant, pio ac iusto dolore perstringat, minime dubitamus. E quorum numero cum Serenitatem Vestram esse probe intelli-

gamus, persuasum habemus ipsam non solum id impium ac fraudulentum facinus indigne ferre, verum etiam, ut ea macula impio ipsius ausu nomini Christiano inusta Divinae ultionis iudicio eluatur, praeclare censere. Nec dubitamus Deum Optimum Maximum, sicut arma nostra contra immanissimum Christiani nominis hostem prosperavit, ita eadem contra perduellum christianae aequitatis oblitum ac in nefaria paternae fraudis atque perfidiae haereditate impune hactenus debacchantem, secundis auspiciis prosequuturum. Haec breviter Serenitati Vestrae aperire volumus, ut intelligat, sic nos erga ipsam animatos esse, ut magnam doloris nostri partem in amica eius Serenitati vestrae communicatione deponamus. Quam optime valere prosperoque rerum successu uti ex animo cupimus. Datae Varsaviae, die XIII mensis Decembris, anno Domini MDCXXI, Regnorum nostrorum Poloniae XXXIV, Sueciae XXVIII.

Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Praesentatae Hafniae 5 Martii 1622.

N. 70.

Hafniae, 20 Decembris 1621.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
nuntiat duabus navibus Polonis, lapides structiles e Gotlandia et vina pro
mensa regia transvehentibus, liberum transitum libenter se concessisse.
(Orig., vest. sig.) *)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

Christianus Quartus, Dei gratia Daniae etc. Rex etc. Serenissimo Principi, Domino Sigismundo Tertio, Regi Poloniae etc.

Serenissime Princeps, Amice, Affinis, ac Vicine charissime.

Geminae nobis oblatae fuerant a Serenitate Vestra litterae, quarum alteris sibi indulgeri cupiebat, cum superiori aestate duarum navium, quas ex insula nostra Gotlandia lapidem ibidem caesum ad promovenda Serenitatis Vestrae aedificia avehere concesseramus, altera tantum onusta fuerit, ut alteram adhuc dicto lapide ibidem onerare eumque avehere absque impedimento liceat. Alteris vectigalium immunitatem pro certa vini quantitate, per fretum nostrum Oresundicum transvehenda petebat. In utroque cum pro mutua inter nos amicitia Serenitatis Vestrae desideriis obsecundandum decrevissemus, de voluntate nostra et gubernatorem dictae insulae nostrae et praefectos telonei certiores facimus, nec dubitamus, quin et ille in lapidis exportatione, et hi in immunitate pro solita vini quantitate, eam sedulo ac submisse sint observaturi. Quod Serenitati Vestrae amanter significandum duximus, quam Dei Optimi Maximi protectioni enixe commendamus. Dabantur ex Regia nostra Hafniensi, 20 Decembris, anno 1621.

Christianus

*) Eiusdem epistolae aliud quoque exemplar identicum missum erat, nam in copiariorum archivi Hafniensis invenitur. (T.K.U.A. Alm

del 1 Indtil 1676, 10 Latina, 1616-31, fol. 111 r. 111 v.)

Varsaviae, 25 Aprilis 1622.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
civem Gedanensem, qui cum cive Helsingorensi causam habet, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Affinis, Amice, Vicine noster carissime.

Expositum est nobis nomine praesentium exhibitoris, subditi nostri Famati Henrici Iacobi, civis Gedanensis, ipsum ante tempus aliquod Serenitatis Vestrae subdito, Martino Hecker, civi Helsingorensi ius quoddam haereditarium in eadem civitate Helsingorensi vendidisse; ipsum vero emptorem maiorem haereditatis partem reticuisse, ut venditorem, ob loci distantiam eius rei ignarum, iusto bonorum pretio defraudaret. Quo facto cum subditus noster praefato Martino coram iudicio Helsingorensi, non sine gravi rei familiaris iactura, actionem intentare coactus fuerit, ipsique nihil minus a consulibus et Senatu eiusdem civitatis iustitia sit administrata, supplicavit nobis, ut auctoritatem et intercessionem nostram apud Serenitatem Vestram interponere dignaremur. Nos, considerata rei aequitate, haud gravatim petitioni illius annuimus. Quare a Serenitate Vestra amice petimus, ut hoc negotium praefati Henrici Iacobi in meliorem partem sibi commendatum habere velit, atque pro sua in omnem aequitatem propensione demandare et efficere, ut is, quod sibi iure debetur, absque ulla difficultate et expensarum gravamine, consequi possit. In eo Serenitas Vestra rem praestabit seipsa dignissimam nobisque inprimis gratam, qui eodem benignitatis, ac iustitiae officio Serenitatis Vestrae subditos in Regnis nostris degentes prosequi non desistemus. De caetero Serenitatem Vestram optime valere, omnique prosperitate frui optamus. Datum Varsaviae, die 25 Aprilis, anno Domini MDCXXII, Regnorum nostrorum Poloniae XXXV, Sueciae vero XXIX.

Serenitatis Vestrae

bonus affinis
Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: schall indleffueris udi dett thydsche cansellie.

Varsaviae, 30 Octobris 1622.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Textus identicus ac doc. N. 65.

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: et winbreff.

Varsaviae, 26 Ianuarii 1623.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de transitu militis, a rege Angliae in Poloniam missi, a rege Daniae im-
pedito.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano IV Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Amice, Affinis et Vicine noster charissime.

Accepimus literas Serenitatis Vestrae, in quibus rumorem de Serenitate Vestra ad nos delatum illustri benevolentiae officiique erga nos sui testificatione diluit. Sane etsi diffiteri non possumus, nonnihil nos eiusmodi anno superiore de Serenitate Vestra inaudivisse, quod pristinum amicitiae atque necessitudinis officium, pactis atque foederibus, quae Serenitas Vestra in suis literis commemorat, ultro citroque firmatum non mediocriter labefactare posse videatur, tamen nullis unquam rumoribus de constanti atque optimo nostro de Serenitate Vestra sensu, conceptaque semel de ipsius erga nos studio opinione dimoveri potuissemus, nisi recens ad nos delatus nuncius scrupulum nobis atque suspicionem novam iniecisset. Accepimus enim paucis ante diebus Nobilem Alexandrum Muraeum, qui cum delecta Britannici peditatus, nostris stipendiis scripta manu, ad nos tendebat per mare Balticum transitu, a Serenitate Vestra, aequae ac Generosum Arturum Astonum anno superiore prohibitum esse; ipsique nec literas atque commendationem Serenissimi Britanniae Regis fratris nostri charissimi, nec veterem amicitiam atque necessitudinem nostram apud Serenitatem Vestram suffragari potuisse. Quod sane factum, etsi nos ita accipere nolimus, ut de constanti Serenitatis Vestrae erga nos studio, atque benevolentia prorsus dubitemus, tamen aliis fortasse iura atque officia amicitiae exactius ponderantibus, haud immerito aliquam ea res suspicionem parere posset, Serenitatem Vestram id in gratiam et favorem Ducis Sudermaniae, hostis atque perduellis nostri, fecisse. Quod si ita esset, non mediocriter id praestantem prudentiae, integritatis atque constantiae laudem, qua Serenitas Vestra apud omnes dudum inclaruit, laedere atque commaculare posse videretur. Favere enim Principi Sudermaniae eo bello, quo nos, contra humana divinaque iura, in sacram expeditionem euntes, aggressus est, nemo absque insigni nota atque labe gravique Christianae Religionis iniuria potest. Verum nos purgatione hac per literas a Serenitate Vestra acceptas nihil a mutua utriusque nostrum benevolentia alienum persuaderi nobis de Serenitate Vestra patimur, de egregiaque ipsius erga nos voluntate sic persuasi sumus, ut ea nobis a Serenitate Vestra studia ac officia polliceamur, quae ex vera amicitia since- roque animi affectu proficisci solent. Quod reliquum est, Serenitati Vestrae optimam valetudinem felicesque rerum successus ex animo precamur. Datum Varsoviae, die XXVI mensis Ianuarii, anno Domini MDCXXIII, Regnorum nostrorum Poloniae XXXVI, Sueciae XXIX anno.

Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu. Rex Poloniae. Responsum ad litteras purgatorias Regis de lato Suecis auxilio.
Praesentatae Hafniae XVI Martii 1623.

N. 74.

Varsaviae, 1 Maii 1623.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
denuo commendat Henricum Iacobson, civem Gedanensem, ut lis de testamento Helsingorensi quam citissime finiatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus then Tridie med Gudz nåde konung i Polen *etc.*, så och Sweriges *etc.* konungh *etc.*, tilbiude den stormechtige, högbornne furste och herre, her Christian den Fierde Danmarks *etc.* konungh *etc.*

Högbornne furste, besynnerlige gode wän och naboe.

Eftther wij för edt åhr sedan uppå wår undersåthes och borgers i Dantzich Henrich Jacobsens underdånige suplication belangende någen arffdeel, som honom uthi Helssingöhr skall ware tilfallet, E.K:tt med wår förschrift besöcht, och samme saak icke ännu ändat, uthan förbemele wår undersåte oss på nytt bedie latidt, att wij honom ähn ytterligere hos E.K. udi samme saak commendere wele.

Derföre är här med wår naboerlige wenlige begere, att E.K:tt honom eller hans fulmechtiger, denne breffwijsere, Gottskalk Jonas benemd, så widt laag och rätt medgiffuer, all godh hielp och befordring wederefare lather ^{a)}, på thet han icke längre uthaff sine wederparter må uppehollen warda. Sådent wele wij udi lijke måtte emott E.K:tt undersåtters wederefares lathe.

Befalendes E.K:tt nu här medh och altijd udi Gudz alzmechtiges milde skydd och beskerm till långwarig lijffs sundheet och welmåge, andelig och timelig wälfärd, naboerligen wenligen. Schriffuit i Warschau den 1.Maii anno 1623.

Sigismundus Rex

a) lather *verbum hoc emendatum est.*

N. 75.

Mevae, 1 Iunii 1623.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
subditos suos, ad negotia exequenda in Daniam missos, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae *etc.* Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae *etc.* Regi *etc.*

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Amice noster charissime.
Mittimus certos homines nostros in navibus ad negotia ipsis a nobis commissa celeriter fideliterque exequenda, de quibus primo quoque tempore fusioribus literis ad Serenitatem Vestram aliquos amandabimus. Nunc per servitorem nostrum Gotscalcum Ionaë amice a Serenitate Vestra petimus, ut si quis casus aut necessitas dictos homines navesque aut illarum aliqua ad littora prorsus terrasque aut aquas Serenitatis Vestrae tulerit, eos easque benigne habeat, neque eis aliquam iniuriam, vim aut moram damnumve inferri a quocunque hominum patiat, sed potius pro mutua inter nos amicitia ubivis auctoritate et gratia sua tueatur, ac cum opportunum ipsis fuerit, ad libitum abire permittat. Quod nos paribus semper officiis simili in occasione referre erga homines Serenitatis Vestrae parati sumus. Cui prosperam et diuturnam a Deo valetudinem et foelices rerum successus precamur. Datum Mevae, die 1 mensis Iunii, anno Domini MDCXXIII, Regnorum nostrorum Poloniae XXXVI, Sueciae XXX.

Sigismundus Rex

N. 76.

Gedani, 12 Iulii 1623.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de lapidibus structilibus ex Dania libere evehendis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae, etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice, Affinis et Vicine noster charissime.

Concesserat Serenitas Vestra, praeterito tempore, ad amicabilem nostram requisitionem facultatem ex ditonibus suis tantam lapidum ad usum aedificiorum servientium copiam evehendi, quae unius anni spatio elaborari posset. Cum vero ob certa impedimenta artifices nostri murarii id ad effectum deducere non potuerint, iterato dandas hasce ad Serenitatem Vestram duximus, quibus amanter postulamus, dignetur Serenitas Vestra promissam eo nomine gratiam, effectu ipso praestare et concedere, ut sine teloneorum exactione, quindecim millia pedes lapidum excisorum et quingentas lastas ^{a)} pro coquenda calce, literarum praesentium exhibitor elaborare et libero transitu in ditones nostras deducere possit. Rem gratissimam mutuisque bonae vicinitatis argumentis compensandam praestabit Serenitas Vestra, cui optimam incolumitatem et foelices rerum successus praecamur. Datum Gedani, die XII mensis Iulii, anno Domini MDCXXIII, Regnorum nostrorum Poloniae XXXVI, Sueciae vero XXX Anno.

Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

a) *Polonice: łaszt*

Varsaviae, 30 Martii 1624.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Christianum admonet, ne Gustavum Adolffum vel milites eius per ditiones
Danicas transire permittat, sed econtra liberum transitum expostulat
pro navibus hominibusque suis.*

(Orig., sig. vest.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus med Gudz nåde Sweriges *etc.* konungh *etc.*, så och konungh i Pälén *etc.*, tilbiude then stormechtige, högborne furste och herre, herr Christian den Fierde Danmarcks *etc.* konungh *etc.*

Högborne furste, besynnerlige gode wän och nåbo.

Eders K:tt warder sigh ihugkommandes, att wij utij nästförledne åhr Eders K:tt tillschrefue om wåre skepp och fålck, som här i Östersiön finnes kunne, icke något hinder eller förfång af Eders K:tz skepp eller fålck skie måtte, deropå wij hertill inge swar bekommet. Eliest är E.K:tt och nogsampt wetterligit, den orätt wår otrogne faderbroder hertigh Carll oss i många åhr tilfoget, medh huilken hans son hertigh Göstaff sigh icke låter åthnöie, uthan emot all gifuen orsaak, när wij emot hele Christenhetenes fiender, Turcken och Tatteren, oprychte ware, för tu åhr sedan öffuerföll och intogh Rijga stadh och andre befästningar i Lijfland, såsom och Mithaw i Curland. Och ändogh wij nu snart i halffannat åhr rijkerne emellan stillestånd hållet, och ännu det på ett åhr att förlänge efterlåtet, så förnimme wij dogh, att han stor krigzrustning både i Tyslandh och Swerige förehafuer, och, som wij berättade äre, icke til sinnes något stillestånd att holle.

Derföre wij E.K:tt ytterligere att tilskrifue förorsakede, wänligen begärendes, att E.K:tt honom eller hans krigzfålck icke tilstädie wille igenom sitt rijke eller strömmen, oss och wåre rijker skade att tilfoge, frij att passere. Uthan snarare för de pacter skull, som oss och wåre rijker emellan gjorde äre, hans öfuermodige förehafuende att hemme tilhielpa. Så är och wår nåborligh och wänligh begären, att E.K:tt til wår och wåre rijkers rättmätige förswarelse, icke allenest wåre skiep och fålck obehindret passere låter, utan iemwål, där oss omtränger af fremmande orter skiep och fålck till wårt behof at fordre, sådant icke i någen måtte tilständer att oppehålle eller förhindre. Huilket wij oss till E.K:tt otwiflande försee wele, såsom och deremot igen willige finnas wele, sådant och mere uppå E.K:tz begäran nåborligen och wenligen att effterkomme. Heropå wij med det förste E.K:tz wenlige swar förwente.

Och befale hermed E.K:tt utij Gudh altzmechtig:tes nådige beskydd, altidh nåborligen och wenligen. Datum Warschow den 30. ^{a)} Martii anno 1624.

Sigismundus Rex

a) 30 *add. posterius.*

Varsaviae, 8 Maii 1624.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
responsum petit ad praevias litteras; rogat, ut mediatores designentur in
causa inter filios Ioannis Røper, novissime demortui, eorumque ad-
versarios. Restitutionem quoque postulat eorum, quae ex redditibus
servitoris sui Anders Andersson, capitis damnati, remanserunt.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismondus medh Gudz nåde Sweriges *etc.* konung *etc.*, så och konungh i Pålen *etc.*, tilbiude then stormechtige, högborne furste och herre, herr Christian den Fierde, Danmarks *etc.* konungh *etc.*

Högborne furste, besynnerlige gode wen och nåbo.

Eders Kär:tt kunne wij her med wenligen icke förhålle, thet wij icke lengie sedan E.K:tt medh vår tiener tilskrefuet hafue, deropå wij medh förste E.K:ttz swar förmode. Eliest är oss nu sedan förekommet, att en af våre undersåter och tiener, Hans Repers benembd, som sigh utij E.K:tz land och rijke hertill uppehållet, nu för någon tidh sedan utij Köpenhamn i fengselset skall wara dödh blefuen. Huaruthöfuer hans efterlåtne barn sig klageligen beswäret och oss genom deres supplication ödmuikeligen bedet, wij dem hos E.K:tt behielpelig wara täcktes, att sådan orettwijsa och obarmhertigheet, som deres fader utaf hans creditorer dersammestdz wederfaren (efter som de widtlyfftigere wete berättte), måtte genom lagh och rätt wederguldet blifua.

Huarföre wij fororsakede E.K:tt herom gifue tilkenna, wenligen begärendes, att E.K:tt för:te vår tieners Hans Røpers barn, dem eller deres fulmechtiger, för våre skuld til det bästa behielpelig wara wille och någre opartijsche män tilordna, som emellan dem och deres wederparter utij samme saak, huad rättwist ähr, dömma måtte.

Så är och ytterligere till E.K:tt vår wenlige begäran, att E.K:tt tillåta och befala wille, thet denne brefuiser, vår troo tiäner Ståffan Ståhle, huad som utij peninger och andre pertzeler ännu förhanden ware skall i Helsingborgh, huilket vår tiener Anders Andersen (som i nästförledne höst dersammestdz uppå de Swenskes anklagan aflifuat blef) efterlemnad, och utaf vårt arffrijkes opbördh uthfördt är, måtte tilhanda lefreret warda. Detta så wäl som det förberört, wij oss til E.K:tt för rättwisan skull försee wele, deremot wij utij sådan fall och eliest igen altidh benägne finnas wele E.K:ttz undersåter och tienere, när wij derom kunne besökte warda, för E.K:tz skull till det besta att förhielpe och befordra.

Och befale her medh E.K:tt utij Gudh altzmechtigestes nådige beskydd, altidh nåborligen och wenligen. Datum Warschow den 8. ^{a)} Maii anno 1624.

Sigismundus Rex

a) 8. *add. posterius*

(Hafniae, 11 Maii 1624).

*Christianus IV rex Daniae**ad Sigismundum III regem Poloniae;**de litteris Sigismundi, quibus nondum responsum est, omnino ignorat; sperat Sigismundum aquas Danicas nullatenus esse violaturum; una cum consiliariis suis statuit fretum Oresundicum navibus bellicis prorsus praeccludere.**(Concept. primum et alterum) *)**T.K.U.A. Polen A.I.2.*

I

H K M

Stormectige etc.

Eders K^{ts} schriffuelse, daterit Warsou den 30. Martii nest forleden, er oss well behendiget, och forfare wy wenligen der aff, først att Eders K^t oss nogen tiid forleden thillschreffuitt haffuer belangende sine skibe och folck udi Østersøen aff voris ingen hinder eller forfang att maa thillføiis, huorpaa ^{a)} ingen suar fra oss ^{b)} skall verre ^{c)} giffuitt. Dernest och att ^{d)} den missforstandt och krig ^{e)}, som mellom Suerig och Polen ^{f)} nogle aar her warett haffuer, er ^{g)} særdelis den tiid Eders K^t med det tyrkiske tog waar forhindrett, ^{h)} bleffuen continueret, och ⁱ⁾ endnu aff de Suenske mod tilbuddne itt aars ^{l)} stillestand formenis att skulle continueris. Huorfore ^{m)} Eders K^t begerer ⁿ⁾, att vy ^{o)} de Suenske ^{p)} passen veigre och hindre skulde ^{q)}, meden och Eders K^t pass thillstede for huis folk och skibe Eders K^t fra fremmede steder gemmell woris strømme acter att lade fordre och indføre, ^{r)} med widere samme schriffuelse indeholder.

Saa wille wy Eders K^t her paa till naborlig wenligt suar haffue uforholdett, att wy oss nu icke wide att besinde nogen Eders K^{ts} schriffuelse ubeanttuordet att haffue ladett forbliffue. ^{s)} Wide oss och icke nogen aarsag att haffue giffuitt, att Eders K^t sig aff ^{t)} voris skibe eller folck nogett fiendhlig skulle formode. Wy forseer oss derimodt venligenn och naborligenn, att Eders K^t paa wore strømme ^{u)} inted fiendtlig mod nogen lader foretage, huorwed wortt rigis høighedt i nogen maader ^{x)} kunde interesseris.

Och effterdi wy icke kunde see, Eders K^t nogett fructbarligt ^{y)} paa de steder thill siøis nu ^{z)} att kunde udrette, meden ^{aa)} meget mere orsag ^{ab)} giffue, att handelen for Eders K^{ts} egne ^{ac)} undersatter, saa vell som den fri commerce ^{ad)} och seglation, maatte giøris besuerlig, ^{ae)} daa erre wy wenligen och naborligen formodendis, E.K^t jo ingen tilfelde eller anlass thil siøis ^{af)} wilde giffue, huorwed saadantt matte aff E.K^{ts} wederp^{ag)} stillis udi verkett, huilket dess egne ^{ah)} undersatter (uden nogen nytte der med att skaffe) thil største skade kunde gerade.

^{ai)} Ellers ^{al)} belangende passen gemmell wortt Øresundt, den ville vy E.K^t uforholdett haffue, att efftersom wy nogen tiid ^{am)} forleden haffuer betrackted, att woris høighedt och strømme ^{an)} wed saadan fri durzug och armaders ^{ao)} pass fast interesseris, effterdi den immediate skeer mitt igemmell wortt rige ^{ap)}, serdelis och for andet der udi ^{aq)}, att saafremt den polske krone ^{ar)} fri durchzug ^{as)} [och] pass bleff effterlatt, att ^{at)} daa samme pass ^{au)} den swenske krone ^{ax)} icke at ^{ay)} kunde veigris (effterdi vy Gud verre loffuet med huerken ^{az)} oss nogen ubestandt wide), huoroffuer atskillige fientligheder mellom begge croner ^{ba)} paa voris

strømme sig kunde foraarsagis att ^{bb)} tildrage vortt rige och dess høghed ^{bc)} thil yderste nachdeell, huorfore wy och med voris elskede r.r. raadt ^{bd)} saadan pass, saa wiitt aarlogskibe, ^{be)} folck och munition angaar ^{bf)}, aldellis ^{bg)} att sluttis och ingen saadan passage nogen att tilstede haffuer resolverit.

Och efftersom saadant den gamle altid vederholdne ^{bh)} sæduane och vortt rigis saa vell som denn gemene alle potentaters høghed ^{bi)} er gemess, forseer vy oss naborligen, E.K^{tt} saadant i alle venlige maader forstaendis worder. Anseendis y synderlighedt E.K^{tt} der udi intedh præjudiceris, eller y ringiste maader videre end sin vederparter der udi interesseris. Huis wy ellers E.K^{tt} ^{bi)} thil nogen naborlig vilge och velbefalde wide att werre, der till wille wy alltid findis gandske velluillige.

^{bm)} Och ville E.K^{tt} samt dess elsk. kierre gemall her med udi Gud den allermectigstis allerhøigste beskermelse ^{bn)} naborlig venligen haffue befallit.

In margine: Det polniske skriffelse skickedis KM tilbage

In dorso: H K M Regi Poloniae om flode i Østersøen och pas per fretum Øresund

Manu recentiore: Rigsraadsbreve.35

<p>a) wy <i>expunct.</i>
 b) fra oss <i>add. sup. lin.</i>
 c) verre <i>add. sup. lin.</i>, haffue <i>expunct.</i>
 d) efftersom <i>expunct.</i>
 e) och krig <i>add. in marg.</i>
 f) for <i>expunct.</i>
 g) och er <i>add. sup. lin.</i>, <i>sed</i> och <i>expunct.</i>
 h) er <i>expunct.</i>
 i) och <i>add. sup. lin.</i>, <i>alium</i> och(?) <i>expunct.</i>
 l) itt aars <i>add. sup. lin.</i>
 m) Huorfore <i>add. sup. lin.</i>, Saa <i>expunct.</i>
 n) <i>Correct. ex</i> begerer Eders K^{tt}
 o) icke allene <i>expunct.</i>
 p) eller deris folk <i>expunct.</i>
 q) velgre och hindre skulde <i>add. in marg. et sup. lin.</i>, gennem wore strømme, icke ville thillstede <i>expunct.</i>
 r) och ellers <i>expunct.</i>
 s) och <i>expunct.</i>
 t) oss eller <i>expunct.</i>
 u) och forbedt <i>expunct.</i>
 x) i nogen maader <i>add. sup. lin.</i>
 y) fructbarligt <i>add. in marg.</i>
 z) nu <i>add. sup. lin.</i>
 aa) meden <i>correct. ex</i> megden
 ab) orsag <i>add. in marg. sup.</i> thilfelde, aarsag <i>expunct.</i>
 ac) egne <i>add. sup. lin.</i>, <i>in margine prope haec verba</i> NB.
 ad) och traficq <i>expunct.</i>
 ae) Eders K^{tt}s wederpantt som der foruden stor magt thil siøis haffuer och all god leilighed sin flode att underholde, der <i>expunct.</i></p> | <p>af) tilfelde ... siøis <i>add. in marg.</i>, anlass <i>expunct.</i>, og aarsag <i>add. sup. lin.</i>, <i>sed expunct.</i>
 ag) aff E.K^{tt}s wederpantt <i>add. in marg.</i>
 ah) egne <i>add. sup. lin.</i>
 ai) For dett sidste <i>expunct.</i>
 al) Ellers <i>add. sup. lin.</i>
 am) nogen tiid <i>add. sup. lin.</i>, nogle aar <i>expunct.</i>
 an) att ... strømme <i>add. in marg.</i>
 ao) durzug och armaders <i>add. sup. lin.</i>
 ap) efterdi ... rige <i>add. in marg. cum correct.</i>
 aq) udi <i>correct. ex. ued</i>
 ar) polske krone <i>add. sup. lin.</i>, ene partt <i>expunct.</i>
 as) durchzug <i>add. sup. lin.</i>
 at) att <i>add. in marg.</i>, den <i>expunct.</i>
 au) samme pass <i>add. sup. lin.</i>
 ax) swenske krone <i>add. sub et sup. lin.</i>, anden <i>expunct.</i>
 ay) at <i>add. sup. lin.</i>
 az) dennom <i>expunct.</i>
 ba) croner <i>add. sup. lin.</i>, parter <i>expunct.</i>
 bb) foraarsagis att <i>add. sup. lin.</i>
 bc) saa well som den fri navigation och commerce <i>expunct.</i>
 bd) med ... raadt <i>add. in marg.</i>
 be) och <i>expunct.</i>
 bf) efter den <i>add. in marg.</i>, <i>sed expunct.</i>
 bg) aldellis <i>verbum hoc deletum est.</i>
 bh) altid vederholdne <i>add. sup. lin.</i>
 bi) som icke gerne nogen fremmede poter (l) <i>expunct.</i>
 bl) udi nogen maader vide <i>expunct.</i>
 bm) <i>Verbum, quod legi non potest, expunct.</i>
 bn) thill all k. lig ... och velf. <i>expunct.</i></p> |
|---|--|

H K M

C 4

Høigbaarne fyrste, besynderlige gode wen och naaboe.

Eders K^{ts} schriffuelse, daterit Warsou den 30 Martii nest forleden, er oss well behendiget, och forfare wy wenligen der aff, først att E.K. oss for nogen tiid thillskreffuitt haffuer belangende sine skibe och folck udi Østersøen aff woris ingenn hinder att maa thillfoysis, huorpaa ingen suar aff oss skall werre giffuitt. Dernest och att den missforstandt och krig, som mellom Suerig och Polen nogle aar her waaritt haffuer, er, særdelis den tiid E.K. med dett tyrkiske tog forhindrede, bleffuen continuerit och endnu aff ^{a)} Suerigis krone mod tilbudne itt aarss stillestand formenis att skulle continueris. Huorfore E.K. begierer, att vy de Suenske passen veigre och hindre ville ^{b)} och E.K. den thilstede for huis folk och schibe, E.K. fra fremmede steder gemmell woris strømme acter att lade fordre och indføre med videre samme schriffuelse indeholder.

Saa wille wy E.K. heerpaa til ett naborligt venligt suar haffue uforholditt, att wy oss nu icke wide att befinde nogen E.K. schriffuel(r) ubeanttuordett att haffue ladet forbliffue. Wide oss och derforuden icke nogen aarsag att haffue giffuen, att E.K. aff woris skibe och folck noget fiendtlig sig skulde formode. Wy forseer oss wenligen och naborligen derimodt, att E.K. paa vore strømme inted fiendtligt mod nogen lader foretage, huorwed vortt rigis høighedt i nogen maader kunde interessis ^{c)}.

Ellers belangende passen gemmell wortt Øresundt, daa wille wy E.K. uforholdet haffue, att efftersom wy nogen tiidt forleden haffuer betracktedt woris kronis høighedt och strømme wed saadan fri durchzug och armaders ^{d)} pass fast att interessis (effterdi den immediate skeer mitt igiemmell wortt rige), særdelis och for allt andet der udi, att saafremt den polniske crone fri durchzug och pas bleff effterladt, att dett samme daa den svenske crone icke kunde weigris (effterdi vy Gud den allermectigste verre loffuitt med huerken oss nogen ubestandt wide). Huoroffuer attskillige fiendtligheder mellom begge croner paa woris strømme sig kunde foraarsagis att tildrage, wortt rige och dess høighedt till yderste nachdeell, huorfore wy och med woris elsk. rigens raadz ^{e)} underdanigste betenkende saadan pass (saa wiitt aarlogskibe, folk och munitio angaar) aldels att sluttis, och ingen saadan passage nogen att thilstede haffuer resolverit.

Och efftersom saadantt den gamle alltiid underholdne sæduane och wortt rigis saa well som den gemene alle potentaters høighedt er gemess, forseer wy oss naborligen E.K. saadant y alle wenlige maader forstaendis worder. Anseendis y synderlighedt, att E.K. derudi inted præjudiceris eller y det ringiste videre end sin vederpartt derudi interessis. Huis wy ellers Eders K^{ts} thill nogen naboerlig vilge och welfefalde wide att werre, der till wille wy alltid findis gandske welluillige.

Och ville E.K. sambt dess elsk. kierre gemaall her med udi Gud den allermectigstis allerhøigste beskermelse naboerligen wenligen haffue befallit.

In dorso, alia manu: Breff och suar till kongen i Polen paa fri passage igiennem Øresundt.

Hafniae, den 11.Maii 1624.

a) de *expunct.*

b) ville *add. sup. lin.*, skulle *expunct.*

c) Och efterdi wy icke kunde see E.K. noget fructbaarligt paa de steder thill siøis nu att kunde udrette, meden fast mere gifvne aarsag att handelen for E.K. egne undersatter saa vell som den frii commerce och seglation maatte giøris besuerlig, daa erre wy wenligen och naborligen formodendis, E.K. jo ingen tilfelle eller anlass wilde gifvne, huorwed saadant maatte thill siøis

aff E.K. wedepartt stillis udi werckett, huilkett dess egne undersatter (uden nogen nytte der med att skaffe) thill største skade kunde gerade. *expunct.* NB att omittenda hæc *add. in marg.*

d) durchzug och armaders *add. in marg.*

e) be *expunct.*

*) *Relatum in D.K.U.A. Svenske Acta 1619-1624, fol. 172 r. - 173 r. (Pars Externa Cancellariae Danicae. Acta Suedica).*

N. 80.

Varsaviae, 5 Iulii 1624.

*Sigismundus III rex Poloniae
universis*

notificat transumptum authenticum decreti a Sigismundo Augusto Poloniae rege Lublini lati 17.V.1569, in lite inter Ioannem Kostka, thesaurarium Prussiae, et Ioannem Kostka, advocatum Mariaeburgensem.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae, etc.

Significamus praesentibus literis nostris quorum interest universis et singulis repertas esse in actis Cancellariae nostrae Maioris literas infrascriptas, supplicatumque nobis, ut easdem ex iisdem describi atque autentice extradi mandare dignemur. Quarum quidem literarum tenor sequitur eiusmodi:

Sigismundus Augustus etc. Significamus etc., quod cum orta esset controversia coram iudicio relationum propriarum nostrarum causarum ad nos cognitionemque nostram pertinentium inter Generosum Ioannem Kostka de Stembergk, Castellatum Gedanensem, terrarum nostrarum Prussiae Thesaurarium, Pucensem Dirsoviensemque Capitaneum ab una, et Generosum Ioannem Kostka a Stembergk, arcis nostrae Mariaeburgensis advocatum, parte ab altera, ratione iurisdictionis ^{a)} insularum nostrarum: Mariaeburgensis maioris et minoris, quam utraque partium praenominatarum sibi competere de iure et antiqua consuetudine asseverabat. In terminoque relationum nostrarum hodierno partibus utrisque coram iudicio nostro praesentibus ternumque eum ordinem ^{b)} attentantibus, Generosus Ioannes Kostka, terrarum nostrarum Prussiae Thesaurarius, productis coram iudicio nostro literis ordinationis Divi parentis nostri, manu eiusdem subscriptis, ac item aliis Divi parentis nostri literis, Magnifico olim Stanislao Kostka patri illius concessis, tum etiam literis Generosi olim Ioannis Balinski, ^{c)} terrarum nostrarum Prussiae Thesaurariorum, antecessorum suorum simulque literis demortuorum Advocatorum Mariaeburgensium, Melchioris Glenbus ^{c)} et Petri a Schlessema ^{c)} ipsiusque Advocati moderni, manu propria

scriptis, ac testimoniis iuratorum et fidedignorum hominum comprobabat, iurisdictionem insularum ad ipsum Thesaurarium pertinere. Vicissim quoque memoratus Advocatus Marienburgensis referebat iurisdictionem utrarumque insularum Marienburgensium, vigore privilegii super Advocatum Marienburgensem concessi, ad ipsummet Advocatum spectare. Nos cum consiliariis et iurisperitis nostris, controversia partium examinata, iuribusque et privilegiis earundem ac ordinatione Divi Parentis nostri revisis et perpensis, ordinationi eidem Divi parentis nostri inhaerentes, ^{d)} decernimus: utrarumque Insularum Marienburgensium iurisdictionem ^{e)} in causis omnibus, tam ^{d)} criminalibus quam civilibus, ad Advocatum arcis nostrae Marienburgensis ^{e)}, pro tempore existentem, ^{d)} uti prioris instantiae iudicem pertinere. Ab eo vero appellationes in causis omnibus civilibus et criminalibus ^{e)} admittendae dirigendaeque sunt ad Generosum Ioannem Kostka, terrarum nostrarum Prussiae Thesaurarium praesentem et pro tempore ^{d)} existentem, tanquam ad secundae instantiae superiorem iudicem ^{e)}. Ad quem solum non modo ^{d)} locationes curiarum et cognitio controversiarum, super contractibus ortarum, sed etiam omnium proventuum ^{e)} aliorum terrarum nostrarum Prussiae provisio spectat. Salva nihilominus a Thesaurarii eiusdem sententia appellatione ad Tribunal nostrum, uti omnium iudiciorum Supremum Iudicem ([si] ^{f)} aliqua partium provocare voluerit) reservata, ^{d)} appellationes vero in civilibus causis ad Tribunal nostrum admittendae erunt, quae summam triginta talerorum excedent. Porro in causis criminalibus utpote in recenti crimine deprehensis homicidii et ex praescripto iuris ^{e)} ad vitam alicuius nominum sese extendentis, nullae prorsus appellationes ad nos admitti debent, verum ^{d)} Thesaurarius noster tanquam Iudex superior, adhibito Advocato et iuratis, in ^{e)} absentia vero Thesaurarii locum tenens illius, pro ^{d)} qualitate delicti ^{e)} iuxta iuris formam, sententia Iudicis ^{e)} banniti ^{h)} intercedente, ^{d)} ad poenas deliquentium procedet. Si vero talia crimina inciderint, quae ad nos referri oporteat, ^{e)} idem Thesaurarius noster, vel in absentia dictus delegatus, sive locum tenens illius, probationibus et defensis partium diligenter examinatis, omnibusque fideliter propter nostram informationem congestis et obsignatis, ^{d)} de statu totius causae Nos primo quoque tempore certiores faciet, causa illa criminali ad informationem nostram in eodem vigore suspensa ^{e)}, hoc nostro Decreto mediante. In cuius rei fidem etc. Datum Lublini in Conventu Generali Regni, Feria Sexta ante Dominicam Conductus Paschae proxima. Anno Domini MDLXIX^o, Regni vero nostri anno quadragesimo. Relatio Magnifici Valentini Dembiński de Dembiany, Regni Poloniae Cancellarii. Cui supplicationi nos benigne annuentes literas praeinsertas, prout in actis Cancellariae nostrae Maioris continentur, ex iisdem describi atque autentice extradi mandavimus. Quibus in maiorem fidem sigillum Regni est impressum. Datum Varsaviae, die V^a mensis Iulii anno Domini MDCXXIV, Regnorum nostrorum Poloniae XXXVII, Suetiae vero XXXI anno.

Relatio Reverendi in Christo Patris Domini Andreae Lipski a Lipe, Episcopi Vladislaviensis et Pomeraniensis, Regni Poloniae Supremi Cancellarii.

¹⁾ Andreas Lipski, Episcopus Vladislaviensis et Pomeraniensis, Regni Poloniae Cancellarius ^{j)}.

Max[imilianus] Fredro sua propria manu.

In dorso: Inter Ekonomum et Advocatum decretum.

Alia manu: Decretum Sigismundi II.

a) *sic in ms.*

b) *lectio incerta, charta lacerata.*

c) *lectio incerta.*

d)-e) *sub his verbis linea est ducta.*

f) *hic lacuna*

g) *in ms. iudici*

h) *sic in ms.*

i)-j) *manu propria Andreae Lipski*

N. 81.

Varsaviae, 20 Novembris 1624.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Epistola eiusdem tenoris ac doc. N. 65.

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Haffniae, 17 Januarii 1625.

N. 82.

Haderslebiae, 22 Novembris 1624.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
causas Ioannis Røper et Anders Andersson fusius refert.*

*(Concept.) *)*

T.K.U.A. Polen A.I.2.

H K M

C 4

Eders Kierlighedz skriffuelsse, daterit Warsau den 8.Maii nestforleden, er oss nogen tid forleden aff en Eders K^{ts} hidskickede ^{a)}, wed naffn Stafen Stahle, indleffuerett, ^{b)} belagende thuende E.K. tienere. Den ene Hans Roper, som her udi fengselit er død worden, huis efterladne børn E.K. begierer mod sine wederparter att forhielpes till rette ^{c)}. Den anden, Anders Andersen, som forledne aar ^{d)} effter ^{e)} de Suenskis ankla- gen udi Helsingborg bleff affliffuet, och att hans ^{f)} effterladte løssøre ^{g)} for^{te} Stafen Stahle maa thillstellis. Saa wille vi Eders K^{tt} her paa venligen uforholdit haffue, att wy ^{h)} om nestbe^{te} tuende, den ⁱ⁾ affgangnis saa vel som den ^{l)} rettedis leilighedt och dess aarsager ^{m)}, haffuer ladit med fliidt randsage ⁿ⁾. Saa forfare wy, att Hans Røper er effter vor kiøbstad ^{o)} Kiøbenhaffns ^{p)} ordentlige stadzret indsatt udi fengsell for en temmelig summa penge, som en anden for hannem, som en forloffuere, udlagtt haffue. Saafrembt nu nogen dennem, som hannem haffuer ^{q)} ladet indsette,

wille lade tiltale, skall dennem vederfaris huis rett er, saafrembt ^{r)} for^{nc} affgangne Røper ^{s)} nogen urett kunde verre skeedt.

Belangende Anders Andersøn, som sig for E.K.^{ts} tienner udgaff, endog saadant icke aff byfogden ¹⁾ den tid kunde letteligen trois efter sagens tilstand ^{t)}, daa er hand aff sine ^{v)} forløfftsmænd udi Suerige ^{x)} och dennem, hand nogen pendinge undførtt haffde ^{y)}, som en tyff och misdedere her anklaget. Och effterdi ingen retten bør eller kand veigris, synderlig naar en privat person retten begierer offuer en anden som en privat for beuisslige misshandlinger, daa haffuer voris ^{z)} byfogett icke vist att veigre den anklagende lou och rett, meden ^{aa)} offuer den anklagte ladet gaa domb och execution, och er dommen ^{ab)} endnu usteffnet. Belangende hans effterladte, daa haffuer for^{te} Stafen Stahle siden E.K. schriffsis offuerleuereelse ingen videre anfordring giortt, enten der om eller om suar paa denne E.K. schriffuelse, ei heller er oss noget beuist om saadan effterladtis tilstand ^{ac)}.

Ellers forseer wy oss, att ingen E.K.^{tt} tienere eller de, sig paa E.K.^{tt} beraabt haffue, med rette skulle kunde sige sig ^{ad)} andet end allt gott her udi rigett vere ^{ae)} wederefarett, effter som vy och fremdelis ^{af)} thill allt dett ville ^{ag)} befindis ^{ah)} ^{ai)} willige och redebonne, ^{ak)} som dett gode naboe och venskab, oss och E.K. mellom er och altid werrett haffuer, kand tiene ^{al)} att underholde och formere ^{am)}.

Och befale E.K.^{tt} ^{an)} her med udi Gud den allermegtigstis nadige beskermelse naborligen och wenligen. Aff vortt slot Hadersleff den 22.november 1624.

Alia manu: Paa opskripten aff samme breff bekom hand sin rette thithell, effther som den forfantis ingen i hanss egitt breff.

In dorso: Kongen i Paalen fich suar paa sin schriffuelse thill kong. may^{tt} om Hanss Røper och Anderss Andersen. Haderssløffhus, 22. Novembris 1624.

- a) hidskickedede *add. sup. lin.*, tienner *expunct.*, afferdigte *add. sup. lin.*, sed *expunct.*
- b) formeldende *expunct.*
- c) huis effterladne ... till rette *add. in marg.*
- d) ledne aar *add. sup. lin.*, nogen tildt siden ved *expunct.*
- e) effter *add. sup. lin.*, paa *expunct.*
- f) hans *add. sup. lin.*
- g) løssøre *add. sup. lin.*
- h) strax om samme nestbete tuende nadigst *expunct.*, *alia verba*, i.a. tilstand, leilighed, *quae non leguntur*, *add. sup. lin.*, sed *expunct.*
- i) den *add. sup. lin.*
- l) saa vel som den *add. sup. lin.*, och bort *expunct.*
- m) och dess aarsager *add. sup. lin.*
- n) randsage *add. sup. lin.*, forfare *expunct.*
- o) vor kløbstad *add. in marg.*, stad *expunct.*
- p) byes *expunct.*
- q) haffuer *correct. ex* indsat
- r) hannem *expunct.*
- s) forne affgangne Røper *add. in marg.*
- t) som sig ... tilstand *add. in marg. cum correctionibus.*
- v) sine *add. sup. lin.*, hans *expunct.*
- x) her *expunct.*

- y) haffde *correct. ex* haffuer
- z) voris *add. sup. lin.*
- aa) meden *add. sup. lin.*, huorefore och *expunct.*
- ab) dommen *add. sup. lin.*, hans dom *expunct.*
- ac) Belangende ... tilstand *add. in marg. cum multis correctionibus.* Tillmed saa haffuer samme fange ingen sae (?) fremt och derfor udi samme sag allene sæduanlige rettens proces holdet. *Expunct.*
- ad) med rette ... sig *add. sup. lin.*
- ae) vere *add. sup. lin.*, er *expunct.*
- af) at *expunct.*
- ag) lade *expunct.*
- ah) befindis *correct. ex* befinde
- ai) be *expunct.*
- ak) alt det *add. sup. lin.*, sed *expunct.*
- al) icke allene *expunct.*
- am) och formere *add. sup. lin.*, meden och ved *cum aliis verbis quae non leguntur*, *expunct.*
- an) her med sambt dess elsk. kere *expunct.*
- 1) *scil. Hans Lauritzen*
- *) *Relatum in D.K.U.A. Svenske Acta 1619-1624, fol. 326 r. - 326 v. (Pars Externa Cancellariae Danicae. Acta Suedica)*

Varsaviae, 14 Aprilis 1625.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
petit, ut militum praefectus Gustavus Sparre adiuvetur in lite sua de fundo
Knabstrup post mortem Elisabethae Trolle excitata.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

Wij Sigismundus mädh Gudz nädhe Schwerigis *etc.* konungh *etc.* så och konungh uti Pählen *etc.*, tilbiude den stoormechtige, högborne förste och herre, herr Christian den Fierde, med Gudz nädhe Dannemarks *etc.* konungh *etc.*

Högborne furste, besynnerlige gode wän och nabor.

Oss är berättedt aff wår troo tjänare, camerherre och bestälte öfwerste, Gustaf Sparre, frijherre till Sundby, att för någre åhr sedhen är een hans fränke, fru Elizabeth Trolle, framledne Gabriel Sparres till Swanssholm effterlattne änckie, i Dannemarks rijke dödh bleffwen. Huilken fru war wälb:te Sparres fadhers lifflige modhersyster ¹⁾, och hafwer någen tidh för sin dödh uti sin godhe wälmåge och lefwendes lifff effter dansk lag och rätt öfwergeffwit och förtestamentteratt sine systemsbarn, barn som war sal: her Erik Sparres (wår och Swerigis rikjes fordom canzlers) två söner, Gustaf och Jahan Sparre, såsom och sal. Jahan Sparres ²⁾ barn, Sigismundus och Beate Sparre (huilke för den trooheet, de oss skyldig, som och herttig Carls tyrannij skuldh här uttwekne wore) eet sitt godz i Dannemarks rijke liggendes wid namn Knappstärp. Huilket godz effter förbemelte fru Elizabeth Gabriel Sparres dödh Jahan Sparre ³⁾ sig allena rätt att hafwe tillägner, uttslutendes sin äldre brodher, som icke tilstädz war, som och bägge sin syskenebarn, huilke på den tidh där tilstades, doch små och omyndige, wore, föregifwendes honom allena på hennes ytterste dätte godz ware förtestementteratt, huilket och in præiudicio alle de andre medarffwinger wore. Nu hafwer icke allena förb: Jahan Sparre dette godz i Dannemark at sällie sigh understått, uthen är och hem till Swerige dragen, där han så wäll sin som och sine medarffwingers deel ärfft och nuthedt.

Är derföre till E.K:tt wår naborlige wänlige begären, E.K:tt wele förb:te wåre trogne undersåthe til deres rätt uti samme godz förhielpe och icke tilstadie, at de, som sig här hos oss trooligen förhålle, af dem, som i Swerige äre, och alt deres innehafwe icke någen orätt wederfahres måtte. Ingelunde tuiflendes, att E.K:tt förb:te Sparrer denne wår förskreft åttiute lathe. Huaruti wij igen i lijke eller större fahl E.K:tt til all naborlig willie och wänskap ware kunne, där till wele wij altidh finnes ganske wällwillige och benägne.

Och wele här medh E.K:tt uti Gudz den alzmechtigestes högste beskärmsse naborligen och wänligen hafwe befallt. Af wårt konungzlige slåt Warschow den 14. Aprilis anno 1625.

Sigismundus Rex

1) Erik Sparre pater ejus fuit, Brita Trolle
avia ejus et soror Elizabethae.

2) scil. Johan Larsson Sparre.
3) scil. Johan Eriksson Sparre.

Varsaviae, 25 Aprilis 1625.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro Friderico Ludvigson, subdito Danico, servitore suo, in Dania in carcerem misso, intercedit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano IV Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice, Cognate et Vicine noster charissime.

Famatus Fridericus Ludvichson, fidelis Serenitatis Vestrae subditus, nobis vero de propensa serviendi voluntate commendatus, hactenus in Regnis et Dominiis Serenitatis Vestrae cum debita morum integritate et legum observantia versatus est. Nunc eundem nostrorum et Regni nostri hostium temeritas ad Serenitatem Vestram maligne detulit effecitque, ut vinculorum et carcerum nexibus manciparetur. Cum autem eorum indemnitati pariter ac incolumitati, qui clementiae nostrae favores promereri student, benigne prospectum cupiamus, a Serenitate Vestra amanter postulamus, quatenus non modo praefatum Fridericum Ludvichson nihil contra salutem publicam Dominiorum Serenitatis Vestrae machinantem, sed duntaxat studiosa inclinatione gratiae nostrae augmenta affectantem, custodia emissum pristinae libertati donare velit; verum etiam quosvis servitores nostros in Regna et provincias Serenitatis Vestrae venientes libere et secure ibidem morari et quandocumque ad nos redire patiatur. Nos vicissim Serenitatis Vestrae subditis in Regnis nostris agentibus omnem securitatis protectionem et gratiae significationem clementer impertiemur. De caetero Serenitati Vestrae diuturnam sospitatem et felices consiliorum suorum successus a Deo precamur. Datum Varsaviae, die XXV Aprilis, anno Domini M.DCXXV, Regnorum nostrorum Poloniae XXXVIII, Sueciae vero XXXII.

Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Rex Poloniae intercedit pro Friderico Ludovichson. Praesentatae Steinburgi, 3 Junii 1625.

Stenburgi, 3 Junii 1625.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
respondet ad litteras praecedentes.*

(Exemplar) *)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Christianus Quartus etc.

Serenissime Princeps etc.

Perlatae fuerunt ad manus nostras Serenitatis Vestrae literae, quibus pro Friderico Ludovichson intercedit, ut eum custodia emissum pristinae

libertati donare velimus; deinde, ut Serenitatis Vestrae subditos in Regnis et Provinciis nostris libere et secure morari patiamur. Ad prius quod attinet, videmus Serenitati Vestrae falsis suggestionibus persuasum esse, quasi praedictus Fridericus ob nihil aliud, quam quod studiosa inclinatione Serenitatis Vestrae gratiam augere studeret, carceri mancipatus sit, cum tamen res aliter longe sese habeat. Cum enim atrocissimas contumelias et petulantissima diceria in totam Nationem Suecicam, quae non dubitamus Serenitati Vestrae summopere displicitura, per literas effutiisset, atque ob id a Serenissimo Sueciae Rege, in cuius manus literae istae pervenerant, ad capitis supplicium vi transactionis Stetinensis deposceretur, Nos aliter facere non potuimus, quin extremo supplicio eum addiceremus; tamen cum Serenissimus Sueciae Rex, sententiae executionem non urgeret, in vincula damnatus fuit. De caetero persuadeat sibi Serenitas Vestra subditos suos non modo libere et secure in Regnis ac Provinciis nostris morari, sed etiam ita accipi et haberi, ut vicini et amici Principis subditos aequum est; neque unquam permittemus, quam diu ipsi intra modestiae limites se continebunt, ut durius cum ipsis agatur. Quod Serenitati Vestrae significandum duximus, ne ipsa sinistris susurrationibus aliorum aures praebeat. Cui prosperae valetudinis usum et foelicia quaeque a Deo Optimo Maximo enixe precamur. Dabantur etc.

*In dorso: Ad Regem Poloniae.
Stenburgi 3 Junii 1625.*

**) Epistula orig. missa est ad Sigismundum
III (v. copiarium T.K.U.A. Alm. del 1,*

*Indtil 1676, 10, Latina, 1616-31, fol. 149 v.-
150 r.)*

N. 86.

Gemierniciis, 18 Novembris 1625.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Georgium Guilelmum electorem Brandenburgensem,
quem de matrimonio, cum principissa Transilvaniae sine scitu et assensu
suo contracto, obiurgat.*

(Exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc., Illustrissimo Principi, Domino Georgio Guilielmo Marchioni Brandenburgiae, Sacri Romani Imperii Archi-Camerario et Electori etc., Affini, uti Filio nostro charissimo, salutem et omnem felicitatem.

Illustrissime Princeps, Affinis, uti Fili noster charissime.

Optassemus, ut Illustritas Vestra maturius et re adhuc integra de inunda cum Principe Transilvaniae affinitate ad nos pro eo, ac par erat, retulisset, meminissetque cum legationis nostrae, qua anno superiore Illustritati Vestrae iudicium voluntatemque nostram aperuimus, tum responsi sui, quo se ab his nuptiis abhorreere, neque absque scitu et assensu nostro quidquam facturam declaraverat. Cum enim rem prope iam confectam Illustritas Vestra iudicio et arbitrio nostro subiicit, quam amice et candide nobiscum agat, quamque et beneficii accepti gratum, et fidei datae tenacem et tot necessitudinum memorem sese ostendat, orbis iudicabit universus. Num Serenissimus Romanorum Imperator his nuptiis

faveat, quid rationes, quid exempla ab Illustriate Vestra adducta valeant, non disceptamus, cum in altero neque nos dependere ab alieno arbitrio velimus, neque Illustratas Vestra debeat; in altero binum quidem exemplum, sed utriusque matrimonii, Turcicae servituti obnoxii, infelix et inglorius extitit exitus, nec disparem Illustritas Vestra domui suae polliceatur, nos parem ominari et precari nolumus. Itaque non laboramus, quam recto et ad orbis iudicium laudabile ad sui que cum nominis tum generis charitatem tuendam salubri consilio Illustritas Vestra usa est, quam graviter et permoleste ferimus posthabitam ea in parte auctoritatem nostram regiam beneficiarii feudalisque officii necessitudinem neglectam, affinitatis, fidei, amicitiae iura parvi aestimata, renovatumque prioris doloris vulnus Suetica affinitate inflictum, cui sanando ni diligentius Illustritas Vestra incubuerit, sed nova hac acerbitate veteres cicatrices refricare voluerit, ineunda omnino ^{a)} nobis ratio cum ordinibus Regni foret, qua et Illustritatem Vestram officii sui serio admonemus, et quid nobis et Reipublicae in eiusmodi occasionibus debeat, quave fide et quibus conditionibus ligii ^{b)} feudatarii ^{c)} obstricta sit, luculentius Illustritati Vestrae declaremus et denique, ne quid incommodi ex duplicata hac affinitate Reipublicae eveniat, destinataque et consilia ceptis nobis patefacta ei noceant, prospiciamus, testatumque faciamus, nos eiusmodi iniuriis permoveri ^{d)}, quae eo graviores acerbioresque sunt, cum ab eis proficiscuntur, qui ob accepta a nobis beneficia, vel vitae suae discrimine eas propulsare deberent. [De] ^{e)} cetero Illustritatem Vestram bene ac feliciter valere cupimus. Datum Gemerniciis, die 18 mensis Novembris, anno Domini M.DCXXV, Regnorum nostrorum Poloniae 38, Sueciae 32.

Sigismundus Rex.

In dorso: Copia litterarum Regis Sigismundi ad Electorem Brandenburgiensem de nuptiis cum Bethlem Gabor.

a) *in ms. omnio.*

d) *in ms. pemoveri.*

b) *sic in ms.*

e) *hic macula.*

c) *in ms. verbum contractum: feu; sequitur quoddam signum.*

N. 87.

Varsaviae, 17 Aprilis 1626.

Sigismundus III rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

*de consilio suo Comitiorumque nuntiat bellum adversus Gustavum Adol-
fum gerendi liberumque transitum expetit navibus suis.*

(Orig., sig. vest.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus mädh Gudz nädhe Swerigs etc. konungh etc., så och konung uti Pählen etc., tilbiude den stormechtigeste, högbårne furste och herre, herr Christian den Fierde, med Gudz nädhe Dannemarks etc. konungh etc.

Högborne furste, besynnerlige gode wän och naboe.

Eders K:tt är nogsamtb wetterligt mädh hwadh oskähl wår lähnsförste och framledne otrogne fadherbrodher, herttigh Carl, mädh list och wäldh oss wärt wällfångne konungzligett ^{a)} arffrijke Swerige afträngt,

huilket intill denna dagh hans sån hertig Göstaff, framhårdandes i sin faders onde försått, oss ännu förhåller. Huarmädh han ändå sigh icke nöje lathett, oanseet wij honom ingen orsak, dätte wårt wahlkonunge-rijke Pählen att ahnfächta gifwit! Så hafwer han doch störste deelen i Lifflandt, mäden wij mädh alle christnes fiender, Turcken och Tattaren, att göre hadhe, intaget, och mädhen han altidh föregiffwit wänlig underhandling och ewig fredh att trachtera wela, därföre wij ej heller någon synnerlig kriegsmacht i Lifflandt eller Littawen at hålle förtänckte wore. Huilket hans fredälskende tilbudh, den han så myckit så wäl skriffiligen som mundtligen sigh uppå beroper, icke annorlunde påskina lathet. Uthen denne förgångne sommer, den tidh Gudh wårt rijke mädh pestilents hemsökt, och wij ingen kriegsmacht förmodett, på nytt öffwerfallitt Lifflandt, en deel i Cührlant och Littawen inbekommitt, och många tusendt meniskieh oskyldigh om liff och all wälfärdh bracht. Mäden wij nu på wårt höge konungzlige ämbethes wägne icke länger hans falske föregifwende trachtather troo eller hans tilfogede oförrätt lidhe kunne, hafwe wij mädh wårt elskeligitt rijkråd och alle ständers samtyckie besluthett sådan spätt och förtreet, som han oss tilfoget, at wedergöra och så mykit, oss Gudh nådhen förlane will, hans otilbörlige förehafwende att hemme. Därföre wij till landh och watn, såsom tidhen och lägenhethen foge kan, oss mäd kriegsfålk försörje wele.

Hwarföre wij aff E.K:tt naborligen och wänligen begäre, där så hände, att wår skepp eller fålk genom owäder eller någon annen händelse till E.K:ttz rijker, strömmen eller hamner lände kunne, att E.K:tt wele befahle lathe sådenne frij och obehindrede att passera, desslikest, där omträngde, för een redlig bettaining sig mädh nödtärfft att prowiantera. Hwilket wij oss till E.K. effter alle förre och låfflige contrachters upprättelse naborlig och wänligh förseendes warde. Såsom ^{b)} och i sådenne och mehre saaker till all naborligh willie och wänskap att ware äre wij altidh ganske wälwellige och benägne.

Befallendes E.K:tt här medh och altidh uti Gudz alzmechtiges milde skydd och beskärm till all långwarigh lifz sundhet och wällmäge, naborlig och wänligh. Skriffwit på wårt konungzligitt slätt i Warschow denn 17. Aprilis anno 1626.

Sigismundus Rex

a) konungzligett *correct. ex* konungzlige arff

b) Såsom *verbum hoc emendatum est.*

N. 88.

Wolffenbuettel, 20 Maii 1626.

Christianus IV rex Daniae

ad Sigismundum III regem Poloniae;

inimicitiam inter Poloniam ac Sueciam deplorat; praesens bellum pergi posse putat sine navium instructione portuumque Danicorum visitatione.

*(Concept. primum et alterum) *)*

T.K.U.A. Polen A.I.2.

I

C 4

Tillbiude den stoermegtige, høiborne første och herre Sigismundo ^{a)}, med Gudz naade koning udi Polen, stoerførste udi Littouen, Ryssen, Prys-

sen, Massou, Samogitien och Liffland, saa och Suerigis, Gottis och Wendis konig, stoerførste til Findland etc., wor besynderlig goede wen och naaboe, wor naaborlig och wenlig helssen, spamp²⁾ tuad mere kierdt och godt wi formaa med Gud allermegtigste altid tilforne.

Høiborne første, besynderlig goede wen och naaboe.

Wi kand Eders K^d naaborligen och wenligen icke forholde, at Eders K^{dz} wenlige skriffuelse, daterit Warskou den 17. Aprilis udi neruerende aar, er oss welbehendigitt, huor udi Eders K^d først udførligen frembuiser och tilkiendegiffuer^{b)}, huorledis konig Carell høilofflig ihukommelse krigen mod Eders K^d begyndt haffuer och nu frembdeelis aff kong. wurde¹⁾ udi Suerig continueris^{c)}. Dernest er Eders Ker^{dz} naaborlig och wenlig begering, at dersom Eders K^{dz} skibbe eller folck udi woore riger, lande, strømme eller haffner at lande sig kunde hende, wi daa slige Eders K^{dz} skibbe eller^{d)} folck fry och uehindritt wi da passere lade.

Daa endog wi ugieerne fornemmer, at huis uenighed och missforstand, som imellom Eders K^d och kong. wurde udi Suerig, som ere saa neer foruanter, opvoxen er, endnu at continueris, ere wi dog udi den fulkomen mening och goede forhobning, at sligt misforstand och uenighed, nest Gudz den allermegtigstes hielp disse nordiske riger mod Christenhedens finder till mere sickerhed^{e)} och trøghed, med det første skulle bliffue affhandlit och bilagt^{f)}. Dernest och dersom de steder, huor krigen nu er heden wendt och føris, betractis, daa eracte wi den nocksom der foruden nogen^{g)} skibs udrøstning eller danske haffners besøgelsse^{h)}, effterdi Pollen och Littouen med huer andreⁱ⁾ ere landfaste, at kunde continueris.

Wi wille ellers altid till goed och fortrolig correspondence att underholde giøre, huis Eders K. till ehre och welbehag were kand^{l)}. Wille och^{m)} her medⁿ⁾ Ed^z K. udi Gud[s] milde protection och naadige beskyttelse naaborligen och wenligen haffue^{o)} befallitt.

a) konig udi *expunct.*

b) frembuiser och tilkiendegiffuer *add. sup. lin.*

c) huorledis ... continueris *add. in marg., frembuiser och tilkiendegiffuer add. post haec, sed expunct.; in initio scriptum erat aarsagen till denne krig och uenighed Eders K^d med kongelig wurde udi Suerig fører, frembuisser och tilkiendegiffuer, sed haec cum correctionibus expunct.*

d) eller *add. sup. lin., och expunct.*

e) hed *add. sup. lin.*

f) paa de steder, som den nu føris *add. in marg., sed expunct.*

g) Dernest ... nogen *add. in marg.; in initio scriptum fuit* Och dersom ecke, endskiøndt fred och enighed bleffue giordt, eracter wi

dog nocksom krigen udi de lande (...) dog foruden nogen, *sed haec cum correctionibus, quae partim non leguntur, expunct.*

h) at kunde continueris *expunct.*

i) med huer andre *add. sup. lin.*

l) Wi ... kand *add. in marg., altid findis willige och welbone (?) etiam add. in marg., sed expunct.; in initio scriptum fuit* Huilket wi Eders K^d till wenlig och naaborlig suar willede wide lade och, *sed expunct.*

m) och *add. sup. lin.*

n) haffue *expunct.*

o) haffue *add. sup. lin.*

z) *sic in ms.*

1) *scil. Gustav Adolf*

II

C 4

Tilbiude den stoermegtige, høiborne første och herre, her Sigismundo med Guds naade konig udi Polen, stoerførste udi Littouen, Ryssen, Pryssen, Massou, Samogitien och Liffland, saa och Suerigis, Gottis och Wendis konig, stoerførste till Findland etc., wor besynderlig goede wen och naaboe, wor naborlig och wenlig helssen, samt huad mere kierdt och godt wi formaa med Gud allermegtigste altid^{a)} tilforne.

Høiborne første, besynderlig goede wen och naaboe.

Wi kand Eders K^d naaboeligen och wenligen icke forholde, at Ed^z K^dz wenlige skriffuelse, daterit Warskou 17. Aprilis udi neruerende aar, er os well behendigitt. Huor udi Eders K^d først udførligen frembuissier och tilkiendegiffuer, huorledis koning Carel høilofflig ihukomelsse krigen mod Ed. K^d begöndt ^{b)} haffuer och nu frembdelis aff kong. wurde ¹⁾ udi Suerig continueris. Dernest er Eders K^dz naaboelig och wenlig begering, at dersom Ed^z K^dz skibbe eller folck udi wore riger, lande, strømme eller haffner at lande sig kunde hende, wi daa slige Ed^z K^dz skibbe eller folck fri och ubehindrett wille passere lade.

Daa endog vi ugieerne fornemmer, at huis uenighed och misforstand, som imellom Eders K^d och kong. wurde udi Suerig, som ere saa neer foruantter, opuoxen er, endnu at continueris, ere wi dog udi den fuldkommen meening och goede forhobning, at sligt misforstand och uenighed, nest Gud den allermegtigstes hielp disse nordeske rigger mod Christenhedens finder till mere sikkerhed och trøghed, med det første skulle bliffue affhandlit och bilagt. Dernest och der som de steder, huor krigen nu heden wendt er och føris, betractis ^{c)}, daa eracte wi den nock som der foruden nogen skibsudrøstning eller danske haffners besøgelse, effterdi Polen och Littouen med huer andre ere landfaste, at kunde continueris.

Wi wille ellers altid till goed och fortroelig correspondence at underholde gjøre, huis Ed^z K^d till ehre och welbehag were kand, wille och her med Ed^z K^d udi Gudz milde protection och naadige beskyttelse naaborligen och wenligen haffue befallitt.

In margine inuers: Wolffenbyttell 20. Maii anno 1626.

a) altid *add. sup. lin.*

b) *be add. sup. lin., och expunct.*

c) *correct. ex beten[ckis]*

1) *scil. Gustav Adolf*

*) *Relatum in D.K.U.A. Svenske Acta 1625-1636, fol. 55 v. - 56 v. (Pars Externa Cancellariae Danicae. Acta Suedica)*

N. 89.

Torunii, 28 Novembris 1626.

Sigismundus III rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

expetit, ut telonea a civibus Polonis illegitime extorta, restituantur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice, Affinis et Vicine noster charissime.

Expositum nobis est nomine Famatorum Laurentii Bluers, Adriani Krone, Iacobi Floet, civium et subditorum nostrorum Gedanensium, quod cum in Regnum et portus Serenitatis Vestrae cum navibus et mercibus variis appulissent, ibique metu Sueticarum navium, mare et navigationem Gedanum versus obsidentium merces divendidissent, novum theloneum praeter illud, quod Eltingorae solverant, e dictis mercibus solvere coacti fuerint; quod cum praeter morem et iura vetera locorumque et hominum

immunitates a) factum sit, quandoquidem e mercibus, quae civibus et incolis Regni Daniae Serenitatis Vestrae divenduntur, theloneum non penditur. Ideo amice a Serenitate Vestra petimus, ut thelonea in Civitatibus Serenitatis Vestrae a nostris subditis ita citra ius et aequitatem extorta perceptaque plene et integre eisdem sine difficultate restitui consuetamque libertatem et immunitatem in posterum mercibus praestari mandet. Si quid simili in occasione a nobis postulabitur, non gravate subditis Serenitatis Vestrae praestabitur. Cui prosperrimam valetudinem et foelices rerum successus precamur. Datae Torunii, die XXVIII mensis Novembris, anno Domini MDCXXVI, Regnorum nostrorum Poloniae, XXXIX Sueciae vero XXXIII anno.

Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: König in Polen intercedirt vor etliche Dantziger Kaufleute welche sich beklagen, das sie mitt ungebührlichem Zoll belegt worden. Praesentatae Glückstadt 26 Martii 1627.

a) in ms.: immunitates

N. 90.

Varsaviae, 24 Februarii 1628.

*Sigismundus III rex Poloniae
universis;*

*omnes per mare Balticum navigantes monet, ne in civitates a Gustavo
Adolfo occupatas sese conferant.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc.

Universis et singulis civitatum quarumcunque mari Baltico adiacentium, mercatoribus ac nautis, quicumque angustias freti Danici transeunt, notum facimus, quod cum Gustavus Adolphus Sudermaniae Dux, hostis noster et Reipublicae, non contentus inique occupato Regno nostro haereditario Sueciae, provinciam etiam Livoniae ac Prussiam hostiliter invaserit, locaque et civitates quasdam vi, quasdam dolo et proditione, occupaverit, cuius iniquis molitionibus ne ulterius incrementum viresque aliunde subministrentur, etsi antea omnes et singulas civitates maritimas serio et benevole portusque commonuimus, quatenus mercatoribus omnibus interdicerent, ne subsidia, commeatum, aut aliud quidvis, mari navibusque mittere, aut omnino navigare praesumant, in Sueciae loca ulla vel ad portus aut civitates Livoniae Prussiaeque, quae in hostis potestatem, vel arbitrium, aut amicitiam rebellionem, deditioem, vel neutralitatis praetextu venire, aut quomodocunque a nostro obsequio, plenaque subiectione, sese hosti eiusque communioni immiscuerunt et applicuerunt. Idipsum tamen iterato ad noticiam deducimus ac omnes et singulos mare Balticum navigantes et per fretum Danicum transeuntes amice et benevole admoneamus, serioque interdiciamus et cavemus, ne cum navibus et mercibus suis Regiomontum, Elbingam, Rigam, aliaque loca, quae in hostis potestatem et

amicitiam quomodocunque, etiam neutralitatis praetextu, devenerunt, sese conferant. Alias, si huic nostrae declarationi aliquis malevolorum mercatorum vel quorumvis negotiatorum contravenerit, is cum navibus mercibusque ac rebus omnibus confiscationi subiacebit, prout iam nonnullae naves, declarationi nostrae contravenientes, obnoxiae factae sunt. Quod quidem non hostilitatis in quenquam animo, sed ad defensionem nostrarum provinciarum subditorumque et hostilium virium imminutionem ex iure communi gentium et recepta consuetudine necessario nobis faciendum est. Datum Varsaviae, die XXIV mensis Februarii, anno Domini MDCXXVIII^o, Regnorum nostrorum Poloniae XXXXI°, Sueciae vero XXXVI° anno.

Sigismundus Rex

Petrus Gembicki Secretarius Regius
manu propria

N. 91.

Varsaviae, 24 Iunii 1628.

Sigismundus III rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

postulat, ut quidam servitor suus, a se in Daniam missus et ibi iniuste in carceres coniectus, quam primum liberetur ac secure in Poloniam remittatur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Amice et Vicine noster charissime.

Misimus ante aliquod tempus in Regnum Serenitatis Vestrae certis cum literis nostris Daniele Forserum, servitorem nostrum. In quibus literis cum nihil contineretur, nisi quod Regum Regnorumque securitati et dignitati semper licuit, quodque aliorum ubique Principum et gentium omnium moribus ac perpetuo usu observatur, ideo non potuit nobis nisi mirum et indignum videri, dictum servitorem nostrum nullius praeerea facinoris convictum, contra ius gentium et libertatem, quam suis eodem in genere servari Serenitas Vestra cupit, in carceres esse coniectum. Quod tametsi importunae fortasse sollicitationi et infestis hostium nostrorum odiis Serenitas Vestra dare potuit, plus tamen fas publicum apud ipsam ponderis habiturum, neque alieno favori aut gratiae nostram iniuriam sperabamus Serenitatem Vestram gratificaturam. Quod eo diligentius propterea Serenitati Vestrae proponendum et ab ipsa postulandum duximus, ut quod in praefatum Forserum contra ius publicum quacunque specie admissum est, meliore iure Serenitas Vestra correctum velit, eumque carceribus et alia omni molestia ac periculo exolutum et liberatum, ita quamprimum dimitti faciat, ut ad nos idonea plenaque cum securitate redire possit. Qua in re Serenitas Vestra et suae dignitati et juri gentium inprimis satisfaciet, neque ansam similibus aut aliis indignis casibus praebebit. Nos quoque animum ipsius extra inimicitias et affectus alienos iustitiae et aequitati addictum agnoscemus. Cui de caetero longam incolumitatem et felicitatem precamur. Datum Varsoviae, die XXIV mensis

Iunii, anno Domini MDCXXVIII, Regnorum nostrorum Poloniae XXXXI°, Sueciae vero XXXV° anno.

Sigismundus Rex.

Sequitur in archivo folium ad hanc epistolarum seriem minime pertinens.

N. 92.

Hafniae, 9 Augusti 1629.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae
de mediatione a Britanniae rege [Carolo I] oblata in bello [Suetico] componendo.*

(Conceptum? Exemplar?)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Christianus Quartus etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine charissime.

Testatus est nobis hisce diebus Serenissimus Magnae Britanniae, Franciae et Hiberniae Rex, per legatum suum, Virum Nobilem, Thomam Roe, Equitem Auratum, quantae sibi molestiae et dolori sit, quod bellum istud, quo iam ab aliquot ^{a)} annis Serenitas Vestrae distinctur, hactenus non modo componi non potuerit, sed etiam in dies magis magisque exardescat.

Quae res cum vicinis omnibus gravi iacturae ac damno sit, paulatimque commerciorum usum in florentissimis ^{b)} antehac ad mare Balthicum sitis emporiis sublatura videatur, cepisse se consilium per legationem hanc experiendi, an bellum hoc aequis conditionibus sopiri et regionibus istis pax restitui queat.

Amicissime aequae ac instanter a nobis contendens, ut negotium hoc, quantum possemus, promovere vellemus. Nos itaque cum intentionem hanc talem iudicarem, ut eam in effectum deduci magnopere omnium vicinorum, imo totius Christiani orbis, interesset, et insuper ad eam promovendam a Principe, praeter arctissimum sanguinis Jus, singulari amicitia atque animorum coniunctione nobis devinctissimi, invitaremur, Serenitati ipsius in tam pio et laudabili proposito deesse nec volumus nec potuimus. Amanter itaque a Serenitate Vestra petimus, ut praememorati Magnae Britanniae, Franciae et Hyberniae Regis studium reducendae pacis, cum quo et nostrum et procul dubio etiam aliorum vicinorum Principum et Rerum Publicarum desiderium et votum concurrat, plurimum apud se valere sinat, condiciones pacis aequas et honestas, alias enim neque ipsum legatum probaturum novimus, periculosi belli calamitatibus anteponat, in eoque et subditorum suorum quieti, commerciorum securitati et tot Principum ac Civitatum expectationi consulat et satisfaciat. Id, quod exacta Serenitatis Vestrae et tot annorum usu atque experientia comprobata prudentia firmiter sperare nos iubet. Cui firmas valetudinis usum et foelicissima quaeque enixe precamur. Dabantur.

In dorso: Ad Regem Poloniae.

Hafniae, 9 Augusti 1629.

a) *in ms.*: aliquod.

b) *in ms.*: florulentissimis.

Varsaviae, 5 Decembris 1629.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
responsio de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Amice, Affinis et Vicine noster charissime.

Cum Nos ipsi primum geramus ad publicam quietem atque tranquillitatem, salvo iure, dignitateque nostra regia, animum, non potuimus nisi amica atque propensa voluntate accipere studium id pacis revocandae, quod per Legatum suum nobis Serenissimus Magnae Britanniae Rex aperuit. Qua in re amica Serenitatis Vestrae per literas cohortatio plurimum apud nos valuit et ad sistendum sanguinem Christianum dudum propensis plus animi addidit. Quod Legato Serenissimi Magnae Britanniae Regis ita testati sumus, ut nostra ex parte nihil unquam ad restituendam tranquillitatem publicam desiderari possit. De cetero Serenitati Vestrae prosperam ac diuturnam valetudinem felicesque rerum successus ex animo precamur. Datum Varsaviae, die V mensis Decembris, anno Domini MDCXXIX, Regnorum nostrorum Poloniae XXXXII, Sueciae XXXVII anno.

Sigismundus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: König von Polen a).

Praesentatae durch den Engell. Ambasadorn den Herrn Roe 24 Mail 1630.

a) Polen additum supra linea, Engellandt expunctum.

Varsaviae, 13 Decembris 1629.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Epistola eiusdem tenoris ac doc. N. 65.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Rex Poloniae petit immunitatem vectigalium in transvehendo vino.

Praesentatae Nycopingh, die 28 Novembris anno 1631.

Varsaviae, 11 Aprilis 1631.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
postulat, ut navem suam « Phoenix » dictam, prope Falsterbo naufragium
passam, servare sibi liceat.*

(Orig., sig. vest)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Sigismundus then Tridie medh Gudz nåde konung i Polen, storfurste till Littawen, Ryssen, Pryssen, Masawen, Samoiten, Wolinien och Lijffland hertzog, så och Sweriges, Göthes och Wendes arffkonung, tilbiude then stormechtige, högborne furste och herre, her Christian then Fierde, Danmarks etc. konung etc.

Högborne furste, besynnerlige gode wän och naboe.

Oss är förekommit, edt vårt schipp, Phenigs benembd, wara strandet på E.K:tz strömer och land Falsterboe. Så på thet att icke theröffuer mehr skade eller olycke hende må, äre wij aff E.K:tz naboerligen wenligen begerendes, att förbe:e schipp, om thet ännu wore till att hielpa, och elliesth stycken med dess tilbehör och andre redskap, som kunne finnas wara til stede, må af thenne breffwijsere att wederkennas efterlatidt warda och deden till wåre hamner uthan förhindring och drögsmåhl bårthföre, eller och, der så behöffdes, på een säker orth uthi E.K:tz kongerijke att nedsättie, att på förbe: schipp, stycken och annor redskap icke någon orätth eller arrest af hwem, ded helst kunde tilbiudes, tillatedt warder. Wij wele uthi lijke och all annor måtte bewijse E.K:tt all godh willie och wenschapp uthi hwad måtte, wij kunne.

Befalendes E.K:tt här med och altijd uthi Gudz then alzmechtiges milde skydd och bescherm till lijffs sundheet och lyckesam wälmåge, naboerligen wenligen. Schriffuit i Warschau den 11. April 1631.

Sigismundus Rex

Hafniae, 22 Iunii 1631.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
nuntiat ordinem se dedisse legato suo in Malmö, ut navis « Phoenix » nun-
cupata, una cum sarcinis servatis, restitatur.*

*(Exemplar) *)*

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Christianus Quartus.

Tilbiude den stormechtige, høybaarne furste oc herre, her Sigismundo den Tredie konning i Polen etc., saa och Swerigis etc.

Høybaarne furste, besynderlig gode wen oc naboe.

Wi forfare af Eders K^{tz} senist skriffuelse, datiret Warsau den 11. April sist forleden, huorledis for nogen tid siden skal were strandit it af Eders K^{tz} skip, som kaldis Phenigs, her under wort land Falsterboe, huor udaf adskillige warer oc skibsredskab skal were reddet. Oc ere derfor wenligen oc naboligen af os begierendis, wi wille den andorning giøre, a) at

forskr. strandet godz motte denne E.K^{tz} tiener blifue følgactig. Da haffue wi E.K^{tt} til synderlige willie ^{b)} naadigst befalet ^{c)} woris lenssmænd ^{d)} ¹⁾ paa wort slott Malmøe forbe^{te} strandet skip, som kaldis Phenigs, med huis godz, som der af blef reddet, strax til E.K^{tz} tiener at lade følge. Giørendis ellers ^{e)} altid huis E.K^{tz} til all god willie oc welbehag kand were, oc befale E.K^{tt} her med udi Guds almegtigstis naadige beskyttelse.
Datum

Alia manu: Haffniae 22 Junii 1631.

a) saa *expunct.*

b) oc gefallen *expunct.*

c) befalet *add. sup. lin.*, os elsch. Sigwert Urne *expunct.*

d) is lens *add. sup. lin.*, tiener och høwitzmand *expunct.*

e) nu *expunct.*

1) *scil. Sivert Urne*

* *Relatum in D.K.U.A. Svenske Acta 1625-1636, fol. 324 r. (Pars Externa Cancellariae Danicae. Acta Suedica)*

N. 97.

Varsaviae, 20 Martii 1632.

Sigismundus III rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

pro sarcinis restitutis, ex nave « Phoenix » servatis, gratias agit, quattuor sarcinarum aenearum, ex eadem navi servatarum, restitutionem exigit, quae illegitime Find Nielsen, civi Hafniensi, venditae erant.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Wij Sigismundus mädh Gudz nåde Swärigis *etc.* konung *etc.*, så och konung uti Pählen *etc.*, tilbiude den stormächtige, högborne förste och herre, herr Christian den Fiärde, mädh Gudz nådhe Dannemarks *etc.* konungh *etc.*

Högbårne förste, besynnerlige gode wän och naboe.

Wij hafue af E.K:ttz bref, datteratt i Köpenhagn den 22. Junij, förnummit, huru E.K:tt oss till synnerlig willia haffwe befahlett des lähnsman ¹⁾ på Malmö slätt, att wårt strandatt skepp Pfenix mädh dess tilbehör, huadh som är räddatt wordet, skulle lefveras wår tianare, den wij på den tidh till E.K:tt affärdade. På huilken E.K:ttz befalning sedan fyra stycken blefwe lefverade, huarföre wij oss emott E.K:tt nabowänligen betacke.

Och mäden wij nu ytterligere förfaritt, dätt fyra kapperstycken, mädh all skipsens tillhörande redskap och materialen, skall wara soldh een Köpenhagns bångare widh namn Finne Nilson ²⁾ (jämpte mädh sin interesserade skeppare), huilket otilbörligitt kööp är skedd mädh een förlöpter capten, huilken war stadd på sin orättfärdige reesa och därföre icke någon crafft eller beständh hafua kan.

Äre fördenskuldh här mädh af E.K:tt nabowänligen begärandess, att samma otilbörlige kööp må relaxeras och ogillett bliffwe, att dänne wår förordnade capten, Fridrich Ludwikson, på wåre wägne alt förb:te godz och redskapp uthen någon onödig och widlöfftig rättegång tilbörlig uti sin förwaring bekomma måge. Och på dätt samme godz uthen någors hinder eller förfång oss desto säkrere kunne tilförtt bliffwa, äre wij uti den gode naborlige försicht E.K:tt warder denne wår uttskickede capten

mädh dess fria pass beforderlig at wara, såsom wij oss härutinnan till E.K:tt fulkommeligen försee. Huaruti wij åther igen i lijke eller större fall E.K:tt till all naborlig willia, wänskapp och wälbehag wara kunne, därtill wele wij altidh finnes wällwillige och benägne.

Befallendes E.K:tt nu här mädh och altid uti Gudz alzmächtiges nådige beskärm till all långwarig lifs sundheet och wälmåge, andelig och timmelig wälfärdh, nabowänligen. Skriffwit på wårt slätt i Warschaw den 20. a) Martij 1632.

E.K:tt gode wen och nabor b)

Sigismundus Rex

In dorso: Den stormectige, högbårne förste och herre, herr Christian den Fjärde, mädh Gudz nådhe Dannemarks, etc. konung etc.

Alia manu: Kongen aff Polen begerer, att 4 metallstycker samptt mere skibsredschab till hans strandet skib Phoenix hørende, som till Find Nielsen her i Kiøbenhaffn vaar solld, motte som itt utillbørligt kiøb bliffue hans udskickede capitein fölgachtig. Dat. 20.Martii 1632.

a) 20 add. posterius.

1) scil. Sivert Urne

b) E.K:tt gode wen och nabor *manu propria*
regs.

2) scil. Find Nielsen Trellund

N. 98.

Grodnae, 10 Decembris 1623.

*Vladislaus Sigismundus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Epistola eiusdem tenoris ad doc. N. 65.

N. 99.

Mericiae, 30 Ianuarii 1630.

*Vladislaus Sigismundus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Epistola identica ac praecedens.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Princeps a) Poloniae duodecim plaustra vini Rhenani per portum Oresundensem absque onere vectigalium transvehere ut sibi liceat, rogat.

Praesentatae Nycopingh, den 28de Novembrij anno 1631.

a) in ms.: Princep

N. 100.

Varsaviae, 15 Iulii 1630.

*Vladislaus Sigismundus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Eliam Arciszowski, regis Daniae capitaneum, iudiciis in Polonia detentum,
excusat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc.
Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Amice et Cognate noster charissime.

Binas nobis Generosus et Nobilis Elias Arciszowski, Serenitatis Vestrae Capitaneus, nuper reddidit literas. Qui cum sit hic paulo diutius, quam sperabat, in iudiciis detentus, et hucusque (in causa sua, quam nos favore nostro quam potuimus maximo promovimus, lite pendente) servitiis, quibus Serenitati Vestrae est obstrictus, adesse summo cum dolore nequeat, nostram apud Serenitatem Vestram interponimus pro parte ipsius intercessionem, amice ab Eadem postulantes, ne hanc ipsius moram, quam, dum aderit, continuis obsequiis est compensaturus, vitio vertat, verum pro sua erga Nos propensa voluntate, clementia sua benigne foveat. Speramus ipsum brevi hinc causa finita discessurum, per quem uberius Serenitati Vestrae respondebimus et id, quod a Nobis Serenitas Vestra exposcit, libentissime mittemus. Cui diuturnam valetudinem prosperrimosque rerum successus a Deo ex animo precamur. Datum Varsaviae, die XV mensis Iulii, anno Domini MDCXXX.

Serenitatis Vestrae

bonus cognatus
Vladislaus Sigismundus.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Praesentatae Hafniae, 25 Iulii 1630.

N. 101.

Okunioviae, 5 Septembris 1630.

*Vladislaus Sigismundus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
sex equas Christiano dono mittit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc.
Regi etc. Vladislaus Sigismundus etc.

Serenissime Princeps, Domine, Amice et Cognate noster charissime.

Jucundus sane is nobis accidit nuncius, cum Serenitas Vestra id a nobis postulet, ut equum cum equa Serenitati Vestrae his ex partibus

transmittamus. Libentissime huic Serenitatis Vestrae annuimus postulati-
oni et praecipuas sex equas mittimus Serenitati Vestrae, amice rogantes,
ut leve hoc a nobis munus grato accipiat animo, nosque sibi persuadeat
esse amicissimos. De cetero longaevam et incolumem Serenitati Vestrae
valetudinem, prosperrimosque rerum omnium successus ex animo pre-
camur. Datum Okunioviae, die V mensis Septembris, anno Domini
MDCXXX.

Serenitatis Vestrae

bonus amicus et cognatus
Vladislaus Sigismundus

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Princeps Poloniae mittit sex equos.

Item alia manu: Praesentatae Rendesb., 8 Novembris 1630.

N. 102.

Knyszynii, 1 Decembris 1630.

*Vladislaus Sigismundus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;*

*Eliam Arciszowski in Daniam proficiscentem iterum de mora excusat ac
commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc.
Regi etc. Amico et Cognato nostro charissimo. Vladislaus Sigismundus etc.

Serenissime Princeps, Domine, Amice et Cognate noster charissime.

Tardius, quam sperabat, ad servitia Serenitatis Vestrae redit Genero-
sus Elias Arciszowski, Serenitatis Vestrae Capitaneus; quod ut non negli-
gentiae, verum causae ipsius, quam et ob grassantem in his partibus non-
nullis in locis pestem, et ob certa iuridica impedimenta modo vix finire
potuit, Serenitas Vestra imputet, et pari, ut antea, ipsum gratia sua com-
plectatur, diligenter a Serenitate Vestra postulamus. Eidem Serenitatis
Vestrae Capitaneo dedimus in commissis, ut nostro nomine Serenitati
Vestrae nonnulla referat, cui ut fidem in omnibus adhibeat, amice roga-
mus, Nos vicissim semper paratissimos sibi persuadentes; cui diuturnam
valetudinem prosperrimosque rerum omnium successus ex animo preca-
mur. Datum Knyszynii, die 1^a Decembris, anno MDCXXX^o.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus amicus et cognatus
Vladislaus Sigismundus.

*Hic explicit fasciculus documentorum Polonicorum, qui invenitur in Ar-
chivo Regni Daniae sub sigla T.K.U.A. Polen A.I.2. Incipit fasciculus eius-
dem seriei A.I.3. a documento N. 103.*

Varsaviae, 16 Maii 1632.

Vladislaus [Sigismundus] princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
mortem patris sui, Sigismundi III, nuntiat firmamque amicitiam expetit.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Den stormechtige, högborne förste och herre, her Christian then Fierde, mädh Gudz nåde Danmarks *etc.* konung *etc.*, tilbiude wij Vladislaus, mäd samme Gudz nåde Sweriges, Göthes och Wendes arffkonung, så och printz i Polen och uthwald storfurste til Muschauen, vår naboerlige wenlige helssen, samt hwad mehre kärt och gått wij förmå medh Gudh alzmechtig tilförennde.

Högborne förste, besynnerlige gode wän och naboe.

E.K:tt kunne wij uth aff hiertans bedröffwelse sorgeligen icke förholle den lägenheet med k.m:tt, vår elskelige käre her fader, stormechtige, högborne förste och herre, her Sigismundo, Sweriges, Göthes och Wendes konung, så och konung i Polen, storfurste till Littawen, förefallen och påkommit ware, att h.k.m:tt den 30.dag nestförleden Aprilis monat christeligen och wäll frå denne wärld och jemmerdael skild och affsomnedt är, huilken Gud alzmechtig förhäne med alle christrogne sieler een frögdefull opståndelse på then ytterste dagen till thet ewige liffwet. Så efther wij inthet twijfle, E.K:tt warder med oss dragendes edt christeliggitt medhlijdende, derföre hafue wij E.K:tt naboerligen och wenligen icke kunnet oförmält lathe, efter som bland wänner och förwandter brukeligit är.

Dernest och efther E.K:tt med högbelte vår salige och, högläfflig i åminnelse, käre her fader alltid holled godh willie, wenskap och correspondens, så wele wij E.K:tt här medh för sådan gode affection naboerligen och wenligen hafue betacket, såsom och naboerligen och wenligen begäre, att E.K:tt ähn yttermere här efther sin gode affection och wenskap till oss drage och bäre wille. Wij wele deremott hafue tilbudet att bethe och bewijse E.K:tt ded samme igen uthi hwad måtte, wij kunne och förmå.

Och wele nu här medh och alltid E.K:tt uthi Gudz then alzmechtiges milde skydd och bescherm till lijffs sundheet och lyckesam wärmåge naboerligen wenligen hafue befhålet. Schriffuit i Warschaw den 16.Maii år 1632.

Vladislaus Haer. Rex Sueciæ

In dorso: Den stormechtige, högborne förste och herre, her Christian then Fierde, med Gudz nåde Danmarks *etc.* konung *etc.*

Alia manu: Dat. 16.Maii 1632.

Printzens aff Polen skriffuelse till h.m^{tt} huorudi hand sin s. herre faders affgang tillkiendegifuer, saa och begerer hans m^{tt} willde hereffter som tillforn ^{a)} hollede met hanem god wenskap och correspondentz.

a) met forbte hans herr *expunct.*

Varsaviae, 16 Iunii 1632.

*Vladislaus [Sigismundus] princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut sibi permissio renovetur arma ex nave «Phoenix», naufragium
passa, recuperandi.*

(Orig., sig. vest)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Then stormechtige, högborne furste och herre, her Christian then Fierde, medh Gudz nåde Danmarks *etc.* konung *etc.*, tilbiude wij Vladislaus, med samme Gudz nåde Sweriges, Göthes och Wendes arffkonung, så och prins i Polen, utthwald storfurste till Muschawen, vår naboerlige wenlige helssen, samtt hwad mehre kært och gått wij förmå med Gudh alzmechtig tilförende.

Högborne furste, besynnerlige gode wän och naboe.

Wij kunne icke underlathe E.K:tt här medh naboerligen wenligen tilkennegifue, att wij udaf E.K:tz wenlige skriffwelsse, dateret i Köpinghafn den 22.Julij förledne åhr, vår salige och höglåfflig ihugkommelse käre her fader tillschriffuit, förnummit hafue, att E.K:tt högbermelte vår salige käre her fader till synnerlig willie och behag hafuer befalet sin lensman på Malmö slot att lathe hög:e vår salige her faders tienere følge dhe stycken medh deres tilbehör och reedskap, som på edt hög: kun: m:ttz skip Pfenix, som på E.K:tz land strandet är, warit haffuer, för hwilken E.K:tz tillsäielssse wij E.K:t här med naboerligen och wenligen wele hafue betacket.

Såsom och här med naboerligen och wenligen begäre, att E.K:tt ännu samme god affection till oss bära wille och förordne lathe, att thenne vår tienere och factor, capti. Fredrich Ludwigson, som wij nu på nytt gifuit vår fulmacht och instruction till att affordre förbe:e godz, desligest och befalet ransake och förfare, huru lägenheterne kunne tilsigie om vår fäderlige arffgodz liggjendes udi Norhalland och andre ährender, som oss kunne ahngå, inthet hinder eller förfång wederfares må. Wij göre altijd gerne igen, thet E.K:tt till godh willie och wälbehag ware kan.

Och befale E.K:tt här med och altijd uthi Gudz thens alzmechtiges nådige skydd och beskerm till lijffs sundhet och all lyckesam walmåge. Schriffuit i Warschau den 16.Junii 1632.

Vladislaus Haer. Rex Sueciae

In dorso: Den stormechtige högborne förste och herre, her Christian then Fierde med Gudz nåde Danmarks *etc.* konung *etc.*

Alia manu: Printzen aff Polen betacker for h.m^u aff Danmarck haffuer den polniske fuldmegtige latett ^{a)} følge dett strandet skibs Phøenix godz och redskab, saa och att hans tienere cap. Frederich Ludwigsen maa ubehindrett söge ^{b)} forb^{te} printzes arffuegodz i Nørhalland. Dat. Wars. 16.Junii 1632.

a) latett *add. sup. lin.*

b) dett *expunct.*

Varsaviae, 15 Septembris 1632.

*Vladislaus [Sigismundus] princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut ratione peristromatum et picturarum Antverpiae coëmptarum
nullum teloneum exigatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Serenissimo Principi, Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae, Norvegiae, Gothorum Vandalorumque Regi, Duci Slesvigi, Holsatiae, Stormariae, Dithmarsiae, Comiti in Oldenburg et Delmenhorst, Domino, Cognato nostro charissimo, Vladislaus eadem gratia Suecorum, Gothorum, Vandalorumque haereditarius Rex, Princeps Poloniae, Magnus Dux Moscoviae electus, salutem et felicitatis continuum incrementum.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate noster charissime.

Ante aliquod tempus certum numerum aulaeorum seu peristromatum et picturarum Antverpiae in usum nostrum proprium fieri curavimus et cum opportunitate ad nos afferri iussimus. Nunc tandem, cum tam picturae quam aulaea allata ad nos sint, Serenitati Vestrae significandum contestandumque literis nostris duximus, illa omnia quattuor cistis inclusa, nostro iussu curata, aereque coëmpta atque usui apportata per naucleum Cornelium Claessen esse. Quare amice a Serenitate Vestra petimus, ut fidem ei rei adhibere et si qui se hoc nomine obligarunt, eos liberos facere velit, neque aliquid ratione praefatorum aulaeorum aut picturarum telonei aut vectigalis praetextu, exigi repetitive patiat. Quod, ut pro more inter Christianos Principes recepto facturam ultro Serenitatem Vestram non dubitamus, ita nos paribus vicissim officiis eam rem erga Serenitatem Vestram omni cum occasione contestari parati sumus. Cui de caetero longam incolumitatem et prosperos rerum successus precamur. Datum Varsaviae, die XV mensis Septembris, anno Domini MDCXXXII.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus cognatus

Vladislaus Rex Suecorum.

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV Dei gratia Daniae etc.

Alia manu: Praesentatae Fridericsburgi die 12 Decembris anno 1632.

Varsaviae, 14 Novembris 1632.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Gerardum Denhoff, quem de electione sua nuntiarum mittit, commendat.*

*(Orig., vest. sig.) **

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus Quartus, Dei gratia electus Poloniae Rex, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae Livoniaeque noc non

Suecorum, Gotthorum Vandalorumque haereditarius Rex, electus Magnus Dux Moschoviae, Severiae, Czernihoviae, Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto Dei gratia Daniae etc. Regi etc. Amico et Vicino nostro charissimo, salutem et omnem felicitatem.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster charissime.

Postulabant a nobis bonae vicinitatis atque amicitiae iura, inter Divos Maiores utrinque nostros constanter culta, ut tam de electione ac futura inauguratione nostra in Regnum Poloniae, quam aliis de rebus, ad mutuam amicitiam, dignitatem securitatemque pertinentibus, cum Serenitate Vestra communicaremus, et eo nomine Legatum nostrum ad ipsam expediremus. Prout mittimus Magnificum Gerardum Denhoff, Gubernatorem Koscierynensem, Colonellum et intimum Camerarium nostrum. Cui ut fidem habeat Serenitate Vestra in iis, quae nostro nomine exponet agetque et studium suum testetur, benevole postulamus, eidemque omnia fausta et prospera a Deo precamur. Datum Varsaviae, die XIV mensis Novembris, anno Domini MDCXXXII^o.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

benevolus cognatus
Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Rex Poloniae. Praesentatae in öffentlicher Audientz 7 Ianuarii 1633.

*) *cfr.* A.P.M. VII, I, 2

N. 107.

Varsaviae, 25 Novembris 1632.

Vladislaus IV rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

rogat, ut ratione picturarum et aulaeorum, Antverpiae coëmptorum, nulla vectigalia exigantur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Epistolam eiusdem tenoris cfr. N. 105 cum sequentibus variantibus:

N. 105.

N. 107.

peristromatum
cum opportunitate

tapetum
pro commoditate

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Rex Poloniae pro integritate aulaeorum et picturarum per fretum Oresundanum perducendarum ^{a)}. Praesentatae Hafniae 21 Ianuarii 1633.

a) *lectio incerta.*

N. 108.

Varsaviae, 7 Ianuarii 1633.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac N. 11. cum his praecipuis variantibus:

N. 11.

N. 108.

Famato Iacobo Andreae

fidei et industriae Famati Hermannii Ubbing, civi Gedanensi, et iam eo defuncto haeredibus eius

tot vasa vini Rhenani, quot pro
conditione nostra Regia opus
habebimus

viginti quatuor plaustra maiora,
vulgo Zolfudder dicta

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Praesentatae Fridericsburgh die 27 Martii anno 1633.

N. 109.

Cracoviae, 17 Martii 1633.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Eliam Arciszowski, pannos comparaturum, commendat.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus Quartus, Dei gratia Rex Poloniae, etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae, etc. Regi etc. Amico et Vicino nostro charissimo, salutem et omnis felicitatis incrementum.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster charissime.

Insigne propensae in nos voluntatis Serenitatis Vestrae literae, ad nos per Generosum Eliam Arciszewski datae, praeferunt argumentum, quibus nobis delatum Poloniae Regnum felix ac diuturnum a Deo precatur, simulque propensionem suam constansque studium in colendis nobiscum amicitiae iuribus pollicetur. Quam Serenitatis Vestrae declarationem dum gratissimo animo accepimus, illud quoque vicissim in nos recipimus, daturos nos operam, ut et pristinis Serenissimorum Praedecessorum nostrorum Poloniae Regum vestigiis in retinenda cum Serenitate Vestra Regnoque ipsius amicitia insistamus, et pariter de felicibus Serenitatis Vestrae successibus laetemur. Porro quantum Serenitatis Vestrae commendationi pro memorato Generoso Elia Arciszewski factae tribuamus, re ipsa in praesentia testari voluimus; eum enim ad nos venientem et benigne acce-

pimus, et munus Colonelli pro expeditione bellica contra Moschos eidem detulimus. Is vero, cum opus habeat sclopetis et pannis pro suis peditibus, easque necessitates in transmarinis regionibus comparaturus sit, recommendamus eum Serenitati Vestrae, amanter postulantes, ut ipsi praedictos pannos cum sclopetis libere per ditiones suas absque thelonei solutione, dum mari devehentur, dimitti iubeat. Luculentum ea in parte singularis erga nos studii Serenitas Vestra praebebit argumentum, cum nostrae recommendationis pariter ac nos Serenitatis Vestrae locum dederit, favoremque suum eidem Colonello nostro ea in parte exhibuerit. Caeterum Serenitati Vestrae omnem prosperitatem ac diuturnam valetudinem a Deo precamur. Datum Cracoviae, die XVII mensis Martii, anno Domini MDCXXXIII, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae anno primo.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus amicus
Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Praesentatae Gluckstadt die 6 Maii 1633.

N. 110.

Cracoviae, 22 Martii 1633.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
libertates pro mercatoribus Gedanensibus in Dania expostulat.*

(Orig., sig.) *

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus Quartus, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster charissime.

Accepimus inter alia ex relatione Legati nostri a Serenitate Vestra nuper reversi, quod exactionem duplicati thelonei in Regno Daniae adversus mercatores civitatis nostrae Gedanensis ob illatas quasi iniurias Serenitatis Vestrae subditis constitutam, usque ad diem primam mensis Maii proxime instantis suspendi quidem, nec dum tamen omnino aboleri, vel caetera etiam gravamina, civibus Gedanensibus pari ratione imposita, tolli mandaverit. Cum autem nihil tam impense cupiamus, quam fidelibus subditis nostris, quos nullius culpa reos esse novimus, mutua amicitiae pristinae et commerciorum iura salva ac integra conservari, nec facti alieni odiis aggravari damnisque immeritis affici aequum existimemus: proinde iterum a Serenitate Vestra diligenter postulamus, ne occasione administrationis classicae a Serenissimo olim Rege defuncto, Domino Parente nostro desideratissimo, certis quibusdam Commissariis demandatae, neque ex consilio aut voluntate, vel ullo cum adminiculo civitatis Gedanensis susceptae, eandem amplius in libertate commerciorum turbari, vel molestiis ulterioribus implicari patiatur, multo minus aresta, repressalias, confiscationes, invisa amicis Regibus nomina, contra cives et incolas Gedanenses admittere, sed potius omnes, quae hactenus ob praetensas quasdam iniurias atque offensiones intercesserunt difficultates, ad contestan-

dam syncerae benevolentiae promptitudinem, sub ipsis felicitatis regiminis nostri auspiciis tollere velit; et si quae adhuc de nostratibus conquerendi causa superesse videbitur, omissis violentiis quibuscunque, modum pactis mutuis convenientem, sine praeiudicio innoxiae civitatis aut impedimento consuetae negotiationis, a subditis suis observari iubeat. Qua in re uti desiderio nostro aequissimo sine longiori mora satisfactum iri minime ambigimus, ita reciprocis amicitiae studiis, parem animi nostri propensionem et gratificantem voluntatem omni occasione Serenitati Vestrae declarabimus. Cui de caetero prosperam valetudinem et auspicatos rerum successus ex animo precamur. Datum Cracoviae, die XXII mensis Martii, anno Domini MDCXXXIII, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae primo.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus amicus
Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Intimiret den 25 Aprilis anno 1633.

*) *cfr.* A.P.M. VII, I, 7.

N. 111.

Varsaviae, 7 Martii 1633.

Vladislaus IV rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

rogat, ut Ianussio Wiśniowiecki, arma in Hollandia coempturo, liber per Daniam transitus concedatur.

(Orig., sig. Sequitur documentum identicum, item a rege subscriptum).

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus Quartus, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae, etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster charissime.

Mandaverat Illustris Ianussius Dux Wisniowecensis, Kremenecensis Praefectus, ut sibi in Hollandia nomine nostro mille ferrei thoraces et bis mille sclopetorum breviorum, vulgo pistoleti dictorum, pro usu militari providerentur. Quocirca benigne a Serenitate Vestra postulamus, ut dum per fretum Danicum praedicta armatura vehetur, ipsi securum et liberum transitum ibidem praestari iubeat, neque a Praefectis theloneorum vel aliis officialibus eandem impedire aut detineri quovis modo aut praetextu sinat. Rem nobis gratam, mutuisque pactorum iuribus accomodatam factura Serenitas Vestra. Cui de caetero omnem prosperitatem, felicesque rerum successus a Deo precamur. Datum Varsaviae, die VII mensis Martii, anno Domini MDCXXXIII^o, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae anno primo.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus amicus
Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Praesentatae Hafniae, 3 Junii 1633.

N. 112.

Varsaviae, 7 Maii 1633.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut Thomae Zamoyski idem concedatur.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.3.

Textus identicus ac praecedens salvis sequentibus variationibus:

N. 111.

N. 112.

Ianussius Dux Wisniowecensis,
Kremenecensis Praefectus

Thomas Zamoisky, Comes a Tar-
now, Vicecancellarius Regni, Cra-
coviensis Praefectus Generalis

mille ferrei thoraces et bis mille
sclopetorum breviorum, vulgo
pistoleti dictorum

mille ferrei thoraces

N. 113.

Varsaviae, 7 Maii 1633.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut Stanislao Lubomirski idem concedatur.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.3.

Epistolam eiusdem tenoris cfr. N. 111. cum sequentibus variantibus:

N. 111.

N. 113.

Ianussius Dux Wisniowecensis
Kremenecensis Praefectus

Stanislaus Lubomierski, comes
in Wisnicz, Terrarum Russiae
Palatinus, Sandomiriensis, Sce-
pusiensis, Bialocerscensis, Zato-
riensis Praefectus

N. 114.

Varsaviae, 7 Maii 1633.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut Georgio Ossoliński idem concedatur.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.3.

Epistolam eiusdem tenoris cfr. N. 111 cum sequentibus variationibus:

N. 111.

N. 114.

Ianussius Dux Wisniowecensis
Kremenecensis Praefectus

Georgius Ossoliński, comes in
Tenczyn, Thesaurarius Curiae
Regni, Bydgestiensis Praefectus

et bis mille sclopetorum brevio-
rum, vulgo pistoleti dictorum

haec verba omitta sunt

Grodnae, 26 Septembris 1633.

Vladislaus IV rex Poloniae

[ad Christianum IV regem Daniae]

litterae commendaticiae pro legato Henrico a Denhoff ad quoddam negotium secretum obeundum misso.

(Orig., autogr., sine sig.) *)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Serenissime Princeps, Cognate et Amice noster charissime.

Ea quae secretius cum Serenitate Vestra conferri instituimus, eidem nostro Legato Generoso Henrico a Dinhopf ^{a)}, familiari nostri cubiculi deferenda commisimus, ut praemissis primis credentialibus explicata iniunctorum sibi serie ad haec descendat, quae hisce nostris Serenitati Vestrae commendamus. Non dubitamus igitur Serenitatem Vestram et latori praesentium pronas aures daturam et, quod nostra sollicitudo exposcit, solita regali prudentia et benevolentia promoturam. Felicissimum ^{b)} interim diuturni ^{b)} valetudinis et perennium votorum progressus Serenitati Vestrae divinitus ^{c)} apprecamur uti.

Serenitatis Vestrae

bonus frater et vicinus
Vladislaus Rex.

Grodni 26 Septembris
1633

In dorso: Credentiales auf Dönhoff.

a) *cfr. in dorso.*

b) *sic in ms.*

c) *in ms. avinitus.*

*) *cfr. A.P.M. VII, I, 8.*

In castris ultra Smolenscum, 9 Novembris 1633.

Vladislaus IV rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

pro libero transitu armis per fretum Oresundicum transvehendis concessio gratias agit.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus Quartus, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Affinis et Vicine noster charissime.

Redditae sunt nobis litterae Serenitatis Vestrae, ex quibus intelleximus arma haec, quae per fretum Orisuntanum a Serenitate Vestra libere transvehi amice postulaveramus, absque ulla theloneorum exactione Serenitatem Vestram transmitti mandasse. Quod equidem grato animo accepimus, fuitque id singulare Serenitatis Vestrae benevolentiae erga nos argumentum. Neque existimamus vigore pactorum aut iurium aliquorum

id a Serenitate Vestra factum, sed his stetisse pactis et iuribus Serenitatem Vestram arbitramur, quae inter vicinos Principes bona amicitia sancire et stabilire consuevit. Amicitiae igitur et bonae vicinitatis iuribus, tum et optimo Serenitatis Vestrae in nos animo, libenter id adscribimus. Ceterum cum milite externo pro praesenti contra Moschos expeditione opus habeamus, amice postulamus a Serenitate Vestra, ut iis, quibus colligendi dedimus facultatem, favorem suum exhibeat, eosque libere cum collecto milite per idem fretum transire sinat. Testabitur eo ipso Serenitas Vestra, quantum nostra causa cupiat, cui, si qua in re vicissim gratificari poterimus, parem mutui affectus testificationem impendemus libenter. Quod reliquum est, Serenitati Vestrae felices successus ac prosperam valetudinem a Deo precamur. Datum in Castris ultra Smolenscum ad Boristenem, die IX mensis Novembris, Anno Domini MDCXXXIII, Regnorum nostrorum Poloniae primo, Sueciae secundo anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus affinis
Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Rex Poloniae dancket vor die Durchstaturg der Waffen durch den Sundh. Praesentatae Schanderburg 8 Januarii 1634.

N. 117.

In castris ultra Smolenscum, 7 Februarii 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de viniis Rhenanis*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Textus quasi identicus ac N. 108.

In dorso: Vladislaus Rex Poloniae petit, ut 24 plaustra majora vini Rhenani absque vectigalis exactione per fretum Oresundanum mandatario suo transvehere permittatur.

Praesentatae 10 Mail 1634.

N. 118.

Vilnae, 28 Iunii 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
successuum suorum in bello Moscovitico Christianum participem facit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus Quartus, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Cognate et Vicine noster charissime.

Bellum, quod nobis Moschus ante biennium non expectato induciarum exitu intulerat, qua foelicitate et celeritate propulsaverimus, ab ipsa fama Serenitas Vestra intellexit. Id iam plene his diebus, pace aeviterna, gloriosius nobis ac Regno conditionibus firmata, confectum esse, Serenitatem Vestram peculiaribus literis nostris voluimus facere certiozem. Quam foelicitate ac successibus nostris plurimum affici, certo nobis persuademus. Ius porro nostrum annis superioribus acquisitum solo tranquillitatis Christianae studio genti illi supplici consignavimus, ut eo firmiter, pacatis a Septentrione rebus, adversus orientalem potentiam vires aciesque nostras expedire possemus; receptis nihilominus in ius dominiumque nostrum perpetuum arcibus et provinciis, qua latitudine, qua soli ubertate praestantibus, aliisque conditionibus, nobis ac Regno nostro perhonestis, extortis. Id Serenitati Vestrae ideo significandum putavimus, ut cognosceret, quam sincero affectu eam prosequamur, qui successuum ac foelicitatis nostrae voluerimus eandem facere participem: ac ut quoque Serenitas Vestra secundissimo rerum suarum cursu utatur, optamus; maxime vero cuperemus, ut communibus armis Ottomanicus fastus, qui maxime Christianorum dissidiis dilatatur, deprimeretur. Sed id Divinae videtur committendum voluntati, quae pro arbitrio Regum, animos et Regna dirigit et gubernat. Quae, ut Serenitatem Vestram in continua foelicitate ac diuturna valetudine conservet, precamur. Datum Vilnae, die XXVIII Iunii, anno Domini MDCXXXIV, Regnorum nostrorum Poloniae secundo, Suae-
ciae tertio anno.

a) bonus affinis
Vladislaus Rex b)

a)-b) *manu propria*

N. 119.

Varsaviae, Augusti 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de nave quadam Gedanensi ab officialibus Danicis detenta conqueritur.*

*(Orig., sig.) **

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster charissime.

Etsi non dubitavimus Serenitatem Vestram pro eo, quo utrique Regno intercedit pactorum jure et amicae vicinitatis studio, iteratis requisitionibus nostris, tam per Legatum nostrum, quam per peculiare literas antea expositis, locum daturam et ab arestis, repressaliis atque confiscationibus navium merciumque, tum etiam duplicati thelonei gravaminibus civitatis nostrae Gedanensis mercatoribus non ita pridem illatis merito cassatu-

ram. Attamen praeter spem intelleximus denuo navem quandam ab albo Cane denominatam, per officiales Serenitatis Vestrae per aliquod tempus detentam, ac non nisi repressaliarum rigore detractis mercibus ultra valorem quater mille florenorum nuper dimissam; eoque modo fideles subditos nostros maximis damnis et injuriis affectos. Quod sane eo gravius ferimus, quo magis praedictam civitatem nostram ab omni culpa vacuum et ab administratione classica praeterito belli tempore exercitu alienam, neque nos unquam eius rei causa ab iis, qui se occasione istius classis regiae laesos praetendunt, interpellatos meminimus. Quare hisce a Serenitate Vestra diligenter contendimus, ne posthac amplius sub tali praetextu immeritam civibus Gedanensibus jacturam rerum suarum inferri, nec insolitis exactionibus eos pergravari patiatur, quin potius citra violentiae cuiuscunque aut hostilitatis speciem pristinum commerciorum usum et sine ullo detentionis metu liberam negotiandi facultatem ipsis relinquere, imprimis vero repressaliis quibuscunque cassatis et annihilatis, ablatorum restitutionem severe demandare, et convenientem justitiae requisitionem subditis suis injungere velit. Hoc ipso uti Serenitas Vestra suam ^{a)} erga nos Regnumque nostrum voluntatem contestabitur, ita nos vicissim de justo intercessionis nostrae effectu certiores facti, nec justiciam Serenitatis Vestrae subditis legitime conquerentibus denegare, nec in conservandae mutuae amicitiae studiis propensionem nostram desiderari permittemus, sed ut ex praescripto pactorum et antiqui foederis jure cuncta gerantur, operam dabimus. Quod superest, Serenitati Vestrae diuturnam incolumitatem et felices rerum successus ex animo precamur. Datum Varsaviae, die ... ^{b)} mensis Augusti, anno Domini MDCXXXIV, Regnorum nostrorum Poloniae II, Sueciae III anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus frater
Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Augustus 1634 wegen Dantzig.

a) *in ms.*: suum.

*) *cfr.* A.P.M. VII, I, 18.

b) *hic spatium album.*

N. 120.

Varsaviae, 2 Augusti 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut navis Hafniae detenta, cum omnibus mercibus quam primum
restituatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae Livoniaeque, Smolensciae, Severiae, Czernihoviae, necnon Suecorum, Gottorum, Vandalorumque haereditarius Rex ¹⁾ Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto Daniae etc. Regi etc. Amico et Vicino nostro charissimo, salutem et omnem foelicitatem.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster charissime.

Conquestum nobis est nomine Honestarum Ioannis Thorunensis nostri et Caspari Hamburgensis, civium Theutonicorum, relictarum viduarum, tum et famati Christiani Kalsoen, Proconsulis oppidi Colbergensis, navem Ioachimi Blancken Lubecam cum non modica lanae Posnaniensis quantitate et lastis aliquot siliginis, aliisque mercibus euntem, ab Admiralio Serenitatis Vestrae in itinere interceptam, Hafniamque inductam, etiamnum detineri. Dabit id Serenitas Vestra tum causae aequitati, tum supplicantium favori, huicque interventioni pro ipsis nostrae, ut mandatario ipsorum iustitiam competentem de detentoribus administrari, navemque et merces, vel distractarum precium, restitui faciat. Factura Serenitas Vestra rem aequitati consonam, nobisque gratam. Cui de reliquo bonam valetudinem prosperosque a Deo successus precamur. Datum Varsaviae, die II mensis Augusti, anno Domini MDCXXXIV^o, Regnorum nostrorum Poloniae II°, Sueciae III° anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus frater
Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Praesentatae 22 Octobris 1634.

1) *Abhinc in titulo regis non apparet « Dux Moscoviae ».*

N. 121.

Varsaviae, 20 Augusti 1634.

Vladislaus IV rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

Ioannem Low, in Daniam ad tormenta bellica recuperanda se conferentem, commendat.

(*Orig., sig.*) *)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc. Fratri nostro charissimo, salutem et omnem felicitatis incrementum.

Serenissime Princeps, Frater noster charissime.

Recenti rerum mutatione et naturali obligatione impulsus e Suecia ad nos se transtulit Nobilis Ioannes Low, Regii olim in Suecia Fiscus Procurator; quem nos hisce aliisque de causis in numerum servitorum nostrorum, simulque in patrocinium ac tutelam nostram ultro recepimus, ac in posterum, uti fidelitatis obligatione et iuramento nobis obstrictum, clementissime tuendum suscepimus. Eundem nunc ad ditiones Serenitatis Vestrae in negotiis nostris mittimus, amanter a Serenitate Vestra petentes, ut illum in fidem et clientelam nostram acceptum, in Regno suo, non solum libere degere, et res nostras suasque agere permittat, sed etiam contra impetitionem et iniuriam omnem benigne defendere velit et a suis defendi iubeat, datis eidem etiam ad hoc, ubi opus fuerit, regiae defensionis et securitatis literis. Et quoniam tormenta aliquot bellica et anchora, atque aliud instrumentum nauticum ad naves olim Serenissimi Regis

et Parentis nostri Divae memoriae et Regni huius nostri spectans, in certis locis Serenitatis Vestrae depositum est, aut a privatis quibusdam detinetur, pro iure gentium et mutuae amicitiae necessitudine faciet Serenitas Vestra, si ad illa nostro nomine plene recuperanda, vindicandaque, ac de ipsis secundum mandata et commissionem nostram et ex rerum opportunitate agendum, Serenitas Vestra auctoritatem suam praedicto Iohanni Low fide nobis debita praestiterit: et si qui alii priora, aut vetustiora mandata vel Commissiones praetendant, ut ii ad rationes reddendas et praesenti mandatario nostro consignandas, aliaque, quae de iure et e re nostra fuerint praestanda, sine dilatione et effugio omni compellantur. Prosperam de caetero valetudinem et felices rerum successus Serenitati Vestrae precamur. Datum Varsaviae, die XX Augusti, anno Domini MDCXXXIV, Regnorum nostrorum Poloniae II, Sueciae vero III.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus frater
Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Haffniae die 27 Septembris anno 1634. Rex Poloniae recommendat Johannem Lowem ejusque expeditionem.

*) *cfr.* A.P.M. VII, I, 17.

N. 122.

Varsaviae, 10 Septembris 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac N. 11 cum his praecipuis variantibus:

N. 11.

N. 122.

Famato Iacobo Andreae
civi Gedanensi

fidei et industriae Famati Got-
tardi, factori nostro a) Coloniae

tot vasa vini Rhenani, quot pro
conditione nostra Regia opus
habebimus

viginti quattuor plaustra maio-
ra, vulgo Zollfudder dicta

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Gluckstatt in Julio 1635.

Item alia manu: ... soll unss pillich nicht schreiten b) et wass ...
mensch ... wan ich ab ...

a) *sic in ms.*

b) *lectio incerta.*

N. 123.

Varsaviae, 13 Septembris 1634.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

*(Orig., sig. Hoc documentum nunc translatum est post documentum,
quod hic numero 189 signatur.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

*Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac N. 11, cum his prae-
cipuis variantibus:*

N. 11.

Famato Iacobo Andreae
civi Gedanensi

tot vasa vini Rhenani, quot pro
conditione nostra Regia opus
habebimus

N. 123.

Spectabilibus Ioanni Klekner et
Ioanni Linderhousem, negotiato-
ribus nostris, civibus Gedanensi-
bus
duodecim plaustra maiora, vulgo
Zolffutter dicta

N. 124.

Lublina, 4 Novembris 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut negotiatori suo arma in Hollandia comparanti, in Dania detento,
liber transitus concedatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Do-
mino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.
Commisimus curae et industriae Wilhelmi Wolfertson, negociatoris
et factoris nostri, ut varii generis arma pro usu nostro in Hollandia coë-
meret et ad nos adduceret, cui etiam securitatis et liberi transitus litteras
nostras dedimus. Revertenti nihilominus a vectigalium praefectis liber
transitus est denegatus. Amanter idcirco a Serenitate Vestra postulamus,
ut vectigalium theloneorumque administratoribus demandare velit, qua-
tenus pro iure vicinitatis, moreque inter Christianos Principes recepto,
memoratum factorem nostrum una cum certo armorum numero, qui in
adiuncta scheda exprimitur, dimittant, et absque ulla difficultate et exac-
tione pecuniaria transire sinant. Quod Serenitatem Vestram cum mutuae
necessitudinis et vicinitatis, tum huius postulationis nostrae causa factu-
ram minime dubitamus. Cui de caetero diuturnam incolumitatem, prospe-
rosque rerum successus, a Deo ex animo precamur. Datum Lublino, die
IV mensis Novembris, anno Domini MDCXXXIV, Regnorum nostrorum
Poloniae II, Sueciae vero III anno.

a) bonus cognatus
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Konig aus Polen umb zollfreie Durchstatung etliches gewehres durch den Oresundt.

Praesentatae Koldingen 23 Decembris 1634.

Bewilliget undt ausgefertiget aus der dan. Canzelei.

a)-b) *manu propria.*

N. 125.

Varsaviae, 24 Novembris 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de morte fratris sui Alexandri nuntiat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Amice noster charissime. Irrupit proxime in domum nostram regiam insperata illa et inclemens vitae humanae expugnatrix mors, et Serenissimum Principem Alexandrum, fratrem nostrum charissimum, orbis, Martis et militiae delicias, quem natura et indoles ad omnes gloriosas actiones et occupationes efformaverat, succisa florida illius aetate, diuturniore vitae usura privavit; plane eodem tempore, quo mundo velut pulchrum aliquod sydus exoriri praeclearis animi et corporis dotibus coepit, extinctus; tantum autem abest, ut ex illius occasu dolori temperemus, quin eum ad plures transmittere et omnium lachrimis, in primis vero amicorum et cognatorum principum, augere velimus. Quapropter acerbitatis huius nuncium ad Serenitatem quoque Vestram, quam domus regia ob consanguinitatis et amicitiae ius praecipue semper observavit et dilexit, deferimus, eandemque communis nostri luctus facimus participem. Qui vero supersunt in regia nostra domo fratres, ii sese Serenitatis Vestrae amori commendant, et nos una cum illis omnis prosperitatis incrementum, valetudinisque diuturnitatem Serenitati Vestrae precamur. Datum Varsaviae, die XXIV mensis Novembris, anno Domini M^oDC^oXXXIV^o, Regnorum nostrorum Poloniae II°, Sueciae vero III anno.

a) bonus affinis
Vladislaus Rex b)

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Rex Poloniae notificirt seines Brudern Todt. Praesentatae 30 December 1634.

a)-b) *manu propria.*

N. 126.

Gambini (?), 9 Decembris 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
filium Nicolai Korffii commendat.*

(Orig., sig.; litterae semidestructae).

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi, etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Placuerat Serenitati Vestrae filium Magnifici Nicolai Korffii Castellani Vendensis, capitanei Zygwultensis nuper nostri ad Serenitatem Vestram Legati, iuvenem praestantissimae indolis inter cubiculi sui familiares adsciscere, quem ^{a)} nos quoque ob generosos ac egregios ad ardua quaevis et excelsa impetus singulari favore prosequimur laetamurque eam illi obtigisse felicitatem, quod apud Serenitatem Vestram bellicosissimum regem, ubi gloria militaris et virtus vigeat et ministerium nactus sit. Habebit illic egregium et amplissimum exercendae virtutis suae et comparandae bellicae gloriae et prudentiae campum, magnoque cum Serenitati Vestrae Domuique illius Serenissimae aliquando usui, tum patriae suae ornamento [fore eum speramus] ^{a)}. Postremo ut eum Serenitas Vestra [patrocinio et] benevolentia prosequatur et frequentius obsequiis suis adhibeat, diligenter eum Serenitati Vestrae commendamus petimusque ut rationem benignam et specialem nostrae commendationis et virtutis illius propriam ergo habeat: ea vero familia et maioribus ortus est, qui et laude militari et fide, meritisque eximiis erga Reges suos et Rempublicam constanter floruerunt. Caeterum Serenitati Vestrae omnium rerum felicissimos successus et diuturnam regnandi felicitatem syncere precamur. Datum Gām[bini] ^{a)} die IX mensis Decembris anno Domini 1634, R[egnorum] nostrorum Poloniae II° Sueciae vero III anno.

^{b)} bonus cognatus

Vladislaus Rex ^{c)}

^{a)} lectio incerta.

^{b)-c)} manu propria.

N. 127.

Gedani, 20 Decembris 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de studio suo pacis restaurandae.*

(Orig., sig. cum exemplaribus duarum epistolarum imperatoris, datarum 9 et 11 Aprilis 1633.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus Quartus, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Cum ad nos Magnificus Nicolaus Korffius, Castellanus Vendensis, noster ad Serenitatem Vestram Legatus, rediisset, non potuit satis humanitatem et propensissimum Serenitatis Vestrae erga nos affectum verbis praedicare, planeque ne unquam de sincera voluntate Serenitatis Vestrae addubitarem, confirmavit; quod quam nobis fuit gratissimum, tam vicissim nullo non officio studioque nostro Serenitatis Vestrae amori responsuri sumus. Fuit autem nobis cum primis gratum intelligere in negotio Suetico per eandem explicatas rationes, quas nos lubenter acceptamus, et consilium, quod nobis Serenitas Vestra insinuare voluit, gratissimo animo amplectimur. Porro quod attinet pacis in Imperio procurandae munus, illud non gravatim suasu Serenitatis Vestrae, coniuncta praesertim cum Serenitate Vestra opera, aggrediemur. Non potest vero Serenitati Vestrae esse ignotum, id nos statis a suscepto Regno prima quodammodo cura et cogitatione fuisse candide complexos, et explorandae tam Sacrae Caesareae Maiestatis, quam Illustrissimi Ducis Saxoniae, aliorumque Principum de revocanda pace sententiae causa legatos ablegasse; quid ab iis responsi retulerimus, ex literarum exemplis, quae Serenitati Vestrae mittimus, cognoscet. Sane Sacra Caesarea Maiestas sese nobis non alienam ostenderat, et nisi ab altera parte tergiversatum et protelatum fuisset, pax toties tentata componi nostro interventu potuisset. Quod tamen tum non successit, id potest ad praesens, ambabus partibus fatigatis, componi. Itaque missuri sumus iterato ad Sacram Caesaream Maiestatem et Illustrissimum Saxoniae Ducem, ut ex iis sensum et propensionem, ad rem Imperio et Orbi Christiano salutarem, expiscemur; quod nobis si significaverint, non omittemus quamprimum Serenitatem Vestram facere certiore. Interim operae pretium foret nos scire, quo loco et tempore instituendum conventum Serenitas Vestra existimaret. Qui vero inter nos et Regnum Sueciae futuri sunt tractatus, ut felicem sortiantur effectum, optamus; idcirco iam pridem et Commissarios nostros in promptu esse iussimus, ipsique maturandae rei causa, Gedanum nos contulimus, ut e propinquo responsa a nobis peti possint. Non potest tamen nobis non iniicere suspicionem, studiosa adversae partis, quam aperte nectit, mora, videturque prorsus a pacificatione abhorrere, cum et integro sexennio alto laborarit silentio, et demum induciis labentibus in arctum rem arduam coniciat tempus; cum tamen et Serenissimus Divae memoriae Parens noster, Arbitros Reges et nos ipsi eo nomine per Legatos nostros compellaverimus, ne quid a nobis desideraretur, quicquid sit, nos omnia priusquam armis experiemur; et licet futuri tractatus per spretas ab hoste conditiones abrumpendi forent, nihilominus eas per Serenitatem Vestram iterato parti insinuandas mittemus, totumque hoc negocium, tanquam amicissimo Regi, aetate ante alios eminentiori, et cuius candidum erga nos affectum optime habeamus perspectum, consignabimus, nihilque ambigimus, quod illud pro autoritate sua iurisque nostri et rei aequitate, tot spatii annorum per varios Principes agitatum, feliciter tandem sit confectura. Caeterum nos Serenitas Vestra, quis fuerit in utroque negotio, quod maturato opus habet, illius sensus ac voluntas, faciet quanto citius certiores. Quam diutissime valere et felicissime regnare Orbis Christiani bono ex animo cupimus. Datum Gedani, die XX mensis Decembris, anno Domini MDCXXXIV, Regnorum nostrorum Poloniae II, Sueciae III anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

benevolus consanguineus
Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto *etc.*

Alia manu: Rex Poloniae de tractatione pacis tam in Germania quam cum Suecicis. Praesentatae Coldingae 30 Decembris 1634.

Copia responsi a Sacra Caesarea Maiestate
Legato Serenissimi Regis Poloniae dati.

Sacra Caesarea Maiestas Dominus Noster clementissimus benigne intellexit, quid eidem ex parte Serenissimi Poloniae ac Sveciae Regis per Secretarium Serenitatis Suae rationes pacis in ditionibus Sacri Romani Imperii restaurandae, quique externorum Principum hac pace comprehendendi sint, proposita ac petita fuerunt ^{a)}. Et quantum quidem ad negotium pacis in dicto Sacro Romano Imperio restaurandae attinet, quodque dicta Sua Serenitas huc officia interpositionis suae tam amice offert, ex eo dicta Sacra Caesarea Maiestas non modo zelum in Sua Serenitate, Christiano Principe dignum, sed affectum quoque Nepotis amantissimi agnoscit, neque celatam vult dictam Suam Serenitatem totum hoc negotium etiamnum in eo statu versari, quem Sua Serenitas ex literis, cum propriis Sacrae Caesareae Maiestatis decima tertia Februarii proximi praeteriti ad ipsam datis, tum ex iis, quas modo dicta Sacra Caesarea Maiestas ac Serenissimus Rex Daniae in eodem hoc pacis negotio eatenus inter sese commutarant, cognoscere potuerit; ac tametsi quidem nullae hactenus conditiones Eidem ab adversa parte propositae fuerint, expectare tamen, dum id propediem fiat, neque diffidere fore, ut status illi Imperii segregati ita sese eandem declarent, unde sine longioribus ambigibus optata pax tandem posset consequi ^{b)}; de quo prout quodque actum agendumve fuerit, saepedicta Sacra Caesarea Maiestas Serenitatem Suam libenter certiolem faciet, non omissura etiam suo tempore, si, quod absit, res ex hac spe minus succederet, Eidem declarare sibi oblationis hoc officium Serenitatis Suae quam gratissimum fuisse. Quae omnia saepememorata Sacra Caesarea Maiestas dicto Domino Secretario Serenissimi Poloniae ac Sveciae Regis loco responsi benigne indicari voluit, Eidem gratiam suam Caesaream clementer offerens. Signatum Viennae, sub sigillo secreto Sacrae Caesareae Maiestatis, die undecima mensis Aprilis, anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Tertio.

Vidit

P.H.a Stralendorff mp.

Joan Walderode mp.

a) *syntaxis confusa*

b) *sic in ms.*

Copia literarum Eiusdem Caesareae Maiestatis
ad Serenissimum Poloniae ac Sveciae Regem.

Ferdinandus Secundus, Divina favente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae et Wirtembergae, Comes Tyrolis, Serenissimo Principi, Domino Vladislao Quarto, Regi Poloniae et Sveciae, Magno Duci Lithuaniae ac Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiaeque, electo Magno

Duci Moschoviae, Nepoti, Vicino, Amico et Filio nostro charissimo, salutem et mutuam benevolentiam.

Serenissime Princeps, Nepos, Vicine, Amice et Fili charissime.

Ex iis, quae nobis de mandato Serenitatis Vestrae Honorabilis, devotus, syncere nobis dilectus Petrus Gembicki, Decanus Cracoviensis, Secretarius suus ad nos missus, retulit ac proposuit, admodum quam gratum nobis fuit intelligere, non modo, quo affectu erga nos et augustam nostram Austriae Domum Serenitas Vestra feratur, sed magis ac praecipue, quo studio pacis inter nos et dissidentes quosdam Principes ac Status Imperii reconciliandae teneatur, illumque animum non potuimus non magnopere probare ac collaudare. Porro autem, quo in statu pacis illud negotium modo versetur, quaeque hac in re mens sit nostra, pluribus Serenitati Vestrae idem Secretarius suus referet. Cui fidem ut habeat, pro solita nostra fiducia amanter requirimus. Qui de caetero Serenitati Vestrae omnem avunculi, amici, vicinique ac patris amantissimi affectum confirmantes, Eandem quam prosperrimis rerum successibus uti optamus. Datum in Civitate nostra Viennae, die nona mensis Aprilis, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo tertio, Regnorum nostrorum Romani decimo quarto, Hungarici decimo quinto, Bohemici vero decimo sexto.

Eiusdem Serenitatis

bonus avunculus
Ferdinandus

Vidit

PH a Stralendorf mp.

Joan Waldenrode mp.

N. 128.

Gedani, 29 Decembris 1634.

Vladislaus IV rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

de facultate ligna in Polonia coëmendi factori Danico, Nicolao Kock, concedenda aliisque similibus.

*(Orig., sig.) **

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Exposuit nobis nomine Serenitatis Vestrae factor Nicolaus Coquus, exhibitis literis liberi passus, eam desiderare, ut in dominiis nostris cuiusvis generis ligna et alias merces ad rem nauticam necessarias, in usum Serenitatis Vestrae coëmere comparareque possit: quod uti illi non denegavimus, ita multo libentius concessuri sumus, cum eo nomine literas speciales a Serenitate Vestra nobis praesentabit, omneque aliud officium quotiescunque Serenitas Vestra innuerit, prompte et studiose praestabimus. Quod attinet pecuniae summam, a subdito Serenitatis Vestrae Andron Wolsamio traditam et hucusque non restitutam, eam illi ex pensione et stipendiis dicti Wolsamii, quae mandabimus, arresto imposito tantisper retineri, repetere et recuperare licebit. Quidquid praeterea a no-

bis in commodum tam Serenitatis Vestrae, quam illius subditorum proficisci poterit, in eo Nos Serenitas Vestra officiosos et promptos agnoscet. Cui interea fraternalium nostrorum amorem deferimus, ac diu foeliciterque regnare cupimus. Datum Gedani, die XXIX Decembris, anno Domini MDCXXXIV, Regnorum nostrorum Poloniae secundo, Sueciae vero tertio anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) benevolus frater
Vladislaus Rex b)

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

a)-b) *manu propria.*

*) *cfr. A.P.M. VII, I, 22.*

N. 129.

Varsaviae, 7 Martii 1635.

Vladislaus IV rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

libertates negotiatoribus Danicis in Polonia libenter concedit et in compensum postulat, ut cives Poloni in Dania similibus gaudeant libertatibus.

*(Orig., sig.) *)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Acceptis Serenitatis Vestrae plenis benevolentiae et optimi erga nos affectus literis, non gravatim desiderio illius satisfacere volumus, permittimusque, ut quidquid rerum ad structuram navium pertinentium in ditionibus nostris reperietur, negotiator Serenitatis Vestrae compararet, et absque ulla vectigalis pensione vel molestia exportaret. Libenter et quidvis aliud Serenitatis Vestrae causa praestituri sumus, cupimusque, ut nostra erga Serenitatem Vestram propensissima voluntas omni ex parte constet et variis officiis comprobetur. Porro quantum damnorum cum Serenitatis Vestrae subditis, tum vicinorum Principum, usurpata per mare Balthicum a Suecis exacto attulerit, optime Serenitati Vestrae constat, fierique non potest, quin ea res animum Serenitatis Vestrae non penetret: nobis certe non videtur toleranda, praesertim cum contra pactorum fidem et auctoritatem immensa et intollerabilis exigatur solutio; proinde Serenitati Vestrae insinuandum censuimus, ut pro suo erga commoda fortunisque subditorum studio, tam grave onus, manu et coniuncta opera dissolvatur. Quoniam vero tractatus cum Regno illo nuper instituti, ob pertinaciam animorum, non sunt suum sortiti effectum, quique iterum intra breve tempus ineundi erunt, minime nos tutos securosque reddant, satius esse existimamus securitati Regni prospicere, et quae bello sint necessaria parare: ac quia magnam spem de fida Serenitatis Vestrae amicitia conci-

pimus, facile nobis persuademus naves nostras, quas in portus Danicos deferri contigerit, tutum receptum et stationem permissu Serenitatis Vestrae habituras: quod si praeterea ad usum nostrum alias conducere in illo Regno necessitas fuerit, minime Serenitatem Vestram prohibitoriam confidimus. Quamquam nollemus Serenitati Vestrae esse de caetero molesti, attamen cum vetustissimae inter maiores Serenitatis Vestrae et nostros necessitudines suadeant, ipseque inter nos amicitiae nexus impellat, petimus, ut, quantum rationes Regni illius ferrent, partem aliquam suarum navium et classem nobis submittere velit, quo nos officio ad mutuum quodvis subsidium opemque obstringeret, et memorem gratamque Domum nostram Regiam sibi efficeret. Qua de re uberius cum Serenitate Vestra nomine nostro mandatarius illius aget. Nos vero Serenitati Vestrae quaevis sincerae et optimaе amicitiae coniunctique sanguinis officia pollicemur, nec non diutissime valere, in summa omnium rerum prosperitate cupimus. Datum Varsaviae, die VII mensis Martii, anno Domini MDCXXXV, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae tertio anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b)

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Praesentatae Hafniae 29 April 1635. Rex Poloniae petit suarum navium liberum transitum receptum stationes et conductus aliarum Danicarum navium.

a)-b) *manu propria.*

*) *cfr. A.P.M. VII, I, 26*

N. 130.

Varsaviae, 15 Martii 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Ioannem Bremer in Daniam proficiscentem commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Affinis noster charissime.

Recepimus in numerum Servitorum nostrorum Egregium Ioannem Bremer, nobis a consiliariis nostris ob egregias virtutes ac rerum exoticarum peritiam optime commendatum, eundemque factorem nostrum constituimus. Is cum certis in negotiis ad Regnum Serenitatis Vestrae proficisci necesse habeat, commendamus eum Serenitati Vestrae ab eaque amanter postulamus, ut eum Regio suo favore et patrocinio tanquam factorem nostrum prosequi velit. Prosperam de caetero valetudinem ac florentes rerum omnium successus Serenitati Vestrae a Deo praecamus. Da-

tum Varsaviae, die XV mensis Martii, anno Domini MDCXXXV, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae III anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

benevolus cognatus
Vladislaus Rex

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Fridrichsburg den 17 Octobris 1635. Iohan Bremer wird recommendirt als S.Mt. von Polen factor.

N. 131.

Varsaviae, 15 Aprilis 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Ioannem Law, suum in aula Danica agentem, commendat.*

(Orig., sig.) *)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Christiano IV Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster uti Frater charissime.

Pro cognatae necessitudinis exigentia et suscipiendae in Regnum nostrum haereditarium Sueciae expeditionis usu, plurima nobis cum Serenitate Vestra intercedet negotiorum communicatio. Unde iuxta receptum in omnibus Regnis et Imperiis morem ad Aulam Serenitatis Vestrae destinavimus Nobilem fideliter nobis dilectum Joannem Law, qui agentis et residentis nostri vices subeat et amicae voluntatis nostrae desideria Serenitati Vestrae exponat, literas exhibeat repetatque, ac alia, quae ex re et commodo nostro fore intellexerit, apud Serenitatem Vestram sollicite procuret. Quem ut adversus quorumvis adversos conatus Regiae protectionis beneficio tueatur et solita benignitate complectatur, amanter petimus. Paria beneficentiae nostrae studia Serenitatis Vestrae hominibus mutui sanguinis nexus et nostra in Serenitatem Vestram fraterni amoris propensio effuse impertietur. Cui diuturnae valetudinis et continuae prosperitatis usum ex animo precamur. Datum Varsaviae, die XV mensis Aprilis, anno Domini MDCXXXV, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae III anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus frater
Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Coronaeburgi 22 Mai 1635. Commendatur Regis Poloniae mandatarius aut Residens Joannes Law.

*) cfr. A.P.M. VII, I, 37.

Varsaviae, 15 Aprilis 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Ioannem Hamilton, militem in Poloniam ex Anglia traiecturum, com-
mendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine noster uti Frater charissime.

Benevolam libertatem militis traiciendi ex Anglia in Regnum nostrum per Cymbricam Chersonesum Serenitatis Vestrae imperio parentem, qua belli nostri haereditarii necessitas exposcere, qua mutuae necessitudinis et sanguinis iura indulgere videntur. Unde cum Generoso Joanni Hammelthon Equiti Aurato, Illustris Comitibus Hadenthonii filio, provinciam ducentae legionis demandaverimus, isque primo tempore quinque senive navibus huiusmodi Anglicas cohortes castris nostris representaturus sit; ut memorato Colonello nostro ditiones et portus Serenitatis Vestrae cum millenis militibus penetranti, citra cuiusvis difficultatis renitentiam, liberum transitum largiatur, amantem et maiorem in modum postulamus. Nos pro fraterni amoris vicissitudine ad propaganda Serenitatis Vestrae commoda nec Regnorum nostrorum studia, nec benevolentiae nostrae promptitudinem desiderari patiemur. Cui longaevae valetudinis et perennis felicitatis decursus ex animo vovemus. Datae Varsaviae, die XV mensis Aprilis, anno Domini M.DC.XXXV, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae III anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus frater
Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Coronaeburgi 8 Maii 1635. Rex Poloniae petit liberum transitum per portus Danicos pro suo milite.

Varsaviae, 18 Aprilis 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
armis iura sua in Suecia vindicare intendit, movendi libertatem exercitui
Polono in Dania expostulat.*

*(Orig., vest. sig. *) Exemplar harum litterarum originali adiunctum
in eodem archivo conservatur.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Cognate, Amice et Vicine, uti Frater noster charissime.

Quantum nos teneat pacis desiderium, quantumve a christiani et maxime subditi sanguinis effusione animus noster abhorreat, testantur Senatus Populoque Suetico proposita benignitatis nostrae argumenta. Nihil quod ad publicam Regni salutem ac tranquillitatem, nihil quod ad universi status ab immensis contributionum pressuris sublevationem, nihil denique, quod ad inviolabilem Augustanae confessionis libertatem spectare videbatur, a nobis intermissum iri spondimus ac insuper, ne irrita forent mutuae pacificationis conamina, Serenissimae Infanti Suetiae Reginalis indigitationis Maiestatem quoad statum praesentium tractatum largiti fuimus. Sed iis non attentis adversaria protervia iustae compositionis media repudiat, mavultque infortunii praecipitia subire, quam aequis pacis haereditate Regni nostri cedere. Unde duce et vindice iustitia subditam gentem terra marique armis persequendam duximus. Divina Potentia iustis signis nostris suffragabitur. Nec minus Serenitatem Vestram et vicinos amicosque Reges, quibus familiaris regiminis ius decusque cordi est, pro aequitatis arbitrio votis nostris patrocinaturos confidimus. Itaque a Serenitate Vestra amanter efflagitamus, velit compertae optimae vicinitatis studia militiae nostrae navali eiusque gubernatoribus et legionariis, tam ex Oceano adventantibus quam ex Regnis nostris provenientibus, exhibere, transitusque liberos et pro tempestatum exigentia securos portus largiri. Nos in cognatae benevolentiae et vicinae amicitiae concertatione primas partes tueri fraterne semper conabimur, Serenitati Vestrae continuatae felicitatis ac incolumitatis progressus ex animo precamur. Datae Varsaviae, die XVIII Aprilis, anno Domini MDCXXXV, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae III anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) benevolus cognatus uti frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Rex Poloniae petit suae militiae navali liberum transitum et securos portus concedi. Praesentatae Christianiae 3 Julii anno 1635.

a)-b) *manu propria.*

*) *cfr. A.P.M. VII, I, 38.*

N. 134.

Varsaviae, 18 Aprilis 1635.

Vladislaus IV rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

rogat, ut civibus Danicis pyratice societatis classi Poloniae se adiungere liceat.

*(Orig., sig. *) Exemplar harum litterarum in archivo hoc documentum sequitur.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Christiano Quarto, Dei gratia Daniae, etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Amice et Vicine uti frater charissime.

Pro Regni nostri haereditarii Sveciae vindicatione hostiumque a Regni nostri Poloniae littoribus et limitibus diversione et graviore subditae proterviae compressione certam conscripsimus Pyratice Societatis classem, cui si forte aliqui ex Provinciis et Regnis Serenitatis Vestrae cum milite et navibus se adiungere desideraverint, a Serenitate Vestra amanter petimus, velit connivendo subditorum suorum fortunae, nostrae vero aequitati annuendo favere. Nihil Pyratice infestatio subditis, negotiatoribus aut provinciis Serenitatis Vestrae incommodi adferat ^{a)}, qui imo ab iisdem omnem hostilitatis iniuriam arcebunt, Serenitatis Vestrae amicae voluntatis significationem ita grato animo complectemur, quod pro enata oportunitate ^{b)} paribus remis velisque in subsidia Serenitatis Vestrae ituri simus. Cui felices rerum successus et valetudinis diuturnae protelationem a Deo precamur. Datae Varsaviae, die 18 Aprilis, anno 1635, Regnorum nostrorum Poloniae et Sveciae 3 anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

c) benevolus cognatus uti frater
Vladislaus Rex. ^{d)}

In dorso: Serenissimo Principi Christiano IV etc.

*Alia manu: Praesentatae Christianiae 3 Julii anno 1635.
Rex Poloniae significat se conscripsisse classem Pyratice Societatis.*

a) *in ms. adferiat.*

b) *sic in ms.*

c)-d) *manu propria.*

*) *cfr. A.P.M. VII, I, 39.*

N. 135.

Thorunii, 20 Iunii 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
admonet, ne cives Danici in ditiones a hoste occupatas navigent.*

*(Orig., sig.) *)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime. Quandoquidem belli contra Suecos post exitum induciarum et frustratam pacis negotiationem resumendi necessitatem ipsorum contumacia nobis imponit, ideo a Serenitate Vestra amice petimus, ut subditos et homines suos praemonitos velit, ne ad loca aut partes praedicti hostis nostri sive in Regno Sueciae, sive in ditionibus ab eodem in Livonia aut Prussia occupatis ullatenus navigent, aut quippiam, quod ad belli usum aut subsidium quaecumque pertinebit, illuc sub quacumque specie aut praetextu afferant, ob quam rem classis nostra cogatur eos hostium loco habere et iniuriam nostram adversus eosdem prosequi. Quod quidem tanto promptius et maturius faciendum nobis duximus, ne quis sive errore sive studio incommodum aut periculum sibi accersat. Prosperam de caetero valetudinem et felicem rerum successus Serenitati Vestrae precamur. Datum

Thorunii, die XX mensis Junii, anno Domini MDCXXXV, Regnorum nostrorum Poloniae III, Sueciae vero IV anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus cognatus
Vladislaus Rex. b)

a)-b) *manu propria*.

*) *cfr. A.P.M. VII, I, 56.*

N. 136.

Thorunii, 24 Iunii 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
gratias agit pro securo receptu navibus Polonis in portibus Danicis
concesso.*

(*Orig., sig.*) *)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Accepimus Serenitatis Vestrae litteras Thorunii XIX Iunii Haffrica II mensis Maii datas, cum paucis ante diebus internuncium nostrum ad Serenitatem Vestram expeditissemus, per quem licet prolixè testificati simus, quanti Serenitatis Vestrae benevolentiam et officia promissa faciamus, nihilominus praesentibus quoque id ostendere voluimus, ac plurimum Serenitati Vestrae nos debere non diffitemur, quod navibus et classi nostrae, cum eam in portus Serenitatis Vestrae tempestate vel necessitate deferri contigerit, receptum tutum et stationem securam concesserit. Quidquid vicissim a nobis praestari et proficisci officiorum in Serenitatem Vestram et Serenissimam illius Domum poterit, in eo nos effusos et promptissimos cognoscet. Non est autem verendum aliquid ab illis navibus incommodi vel importunitatis; serio cavebimus, et iam severissimis edictis praecepimus praefectis, ne ullam molestiam aut praeiudicium incolis et dominiis Serenitatis Vestrae inferant. De reliquo Serenitati Vestrae prosperam valetudinem et secundissimos rerum successus precamur. Datum Thorunii, die XXIV mensis Iunii, anno Domini MDCXXXV, Regnorum nostrorum Poloniae III, Sueciae IV anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus cognatus
Vladislaus Rex. b)

In dorso: Serenissimo Principi Christiano IV etc.

Alia manu: Productae Hafniae 24 Augusti anno 1635.

a)-b) *manu propria*.

*) *cfr. A.P.M. VII, I, 59*

Thorunii, 28 Iulii 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut naves Poloniae in portubus Danicis tutam stationem obtineant.*
(Orig., sig.) *)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc., Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Cognate et Vicine noster charissime.

Mittimus ad maritimas et Ansiaticas civitates Generosum Alexandrum Sithonium, classis nostrae Vicepraefectum, ut postquam pars adversa satis honestas et tollerabiles conditiones a nobis oblatas praefracte renuerit nihilque authoritati et interventui duorum magnorum Regum concedere voluerit, ea quae ad idonee instruendam classem pertineant, procuret. Quod ut commodius illi procedat, apud Serenitatem Vestram literis nostris favorem et patrocinium parare et conciliare volumus; quod quidem respectu nostri exhibituram Serenitatem Vestram nihil ambigimus, pro eo, quem pridem candide Domui nostrae Regiae exhibuit affectu, nullo non reciproco per nos cumulandum officio. Quod autem Serenitas Vestra a nobis certo scire desiderat, quo numero classem apparare, et in Balticum mare emittere velimus, ea vix plus vel minus viginti quinque navibus constabit; quod si postmodum plures acquiri et haberi poterunt, de eo Serenitatem Vestram non celabimus. Interim Serenitatem Vestram amice rogamus, prout iam saepius efflagitavimus, ut quantacunque ad praesens classis comparabitur, fidam tutamque in portubus Serenitatis Vestrae, speciali Serenitatis Vestrae edicto, stationem obtineat. Nolumus etiam Serenitatem Vestram ignorare, quid nobis nuper Sueci, stantibus adhuc induciis, quas quidem illis non insolitum est frangere, iniuriae intulerint. Navim videlicet securitate ac fide induciarum fretam una cum nuntio nostro, quem ad Serenitatem Vestram cum mandatis et literis Thorunio expediveramus, interceperunt! id non modo ad nostram, verum etiam Serenitatis Vestrae iniuriam pertinere quis non intelligit? Profecto graviter tam temerario ausu et autoritas ^{a)} Regum et ius gentium violata sunt. Quod quidem Serenitatem Vestram apud se melius expensuram, non dubitamus. Cui vitam longaevam et secundissimos in omnibus rebus successus ex animo precamur. Datum Thorunii, die XXVIII mensis Julii, anno Domini MDCXXXV, Regnorum nostrorum Poloniae III, Sueciae IV anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

b) bonus cognatus et frater
Vladislaus Rex c).

In dorso: Serenissimo Principi Christiano IV etc.

Alia manu: Productae Hafniae 24 Augusti anno 1635.

a) sic in ms.

b)-c) manu propria

*) cfr. A.P.M. VII, I, 89.

In Castris ad Ossam fluvium, 12 Augusti 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de navi Suetica in freto Danico retinenda.*

*(Orig., sig.) **

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae *etc.*, Serenissimo Principi, Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae *etc.* Regi *etc.*

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Qua humanitate et benevolentia Serenitas Vestra classis nostrae Vicepraefectum exceperit et complexa sit, ex eiusdem literis cognovimus; non potuit autem nobis id, de quo nequidquam addubitavimus, non accidere pergratum. Cupimus ex animo nobis eam dari facultatem, unde Serenitas Vestra nostram quoque erga se propensionem officiique promptitudinem, non incertis argumentis expressam, cognoscere possit; quam quidem Serenitati Vestrae pro temporis opportunitate testificari non omittemus ac quidquid unquam in rem Serenitati Vestrae, prout iam saepius polliciti sumus, totiusque illius Serenissimae Domus ac Regni Danici incrementum, conducere arbitrabimur, ab eo nos nulla difficultas, nullum impedimentum deterrebit. Interim uti coepit, Serenitas Vestra constans ac perpetuum studium erga nos conservet, et omni, quaecumque sese rerum nostrarum amplificandarum et tuendarum obtulerit occasio, utatur (id enim ad utriusque commodum pertinebit), peramanter efflagitamus. Cum autem intellexissemus navem Sueticam dictam Gottenburg in freto Danico haerere, eam tam diu retinendam istic petimus, quoad nostra navis, quam una cum Internuntio ad Serenitatem Vestram expedito, durantibus induciis, Sueci contra pacta publica et ius gentium interceperunt, fuerit restituta. Equos naturalibus maculis distinctos Serenitati Vestrae ad praesens e castris mittimus, alios in proximum ver, si forte isti non complacuerint, praesentaturi. Quod reliquum est, Deus Optimus Maximus aetatem Serenitati Vestrae magnis laboribus gloriosam in annos longaevos producat et omni felicitate secundet. Datum in Castris ad Ossam fluvium, die XII mensis Augusti, anno Domini MDCXXXV, Regnorum nostrorum Poloniae III, Sueciae IV.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus cognatus et frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Hafniae 19 Augusti 1635.

a)-b) *manu propria.*

*) *cfr. A.P.M. VII, I, 101.*

In Castris ultra Quidzinum ^{a)}, 14 Septembris 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de indutiis cum Suecis constitutis.*

(Orig., sig. cum allato exemplari textus indutiarum actarum Stumdorffii
12 Sept. 1635.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime. Postquam interventus Serenissimorum Regum et Principum induciae viginti sex annorum inter Regnum Poloniae et Sueciae pactae sunt, illico de iis perscribendum Serenitati Vestrae uti agnato et vicino Principi duximus, rati exinde parem laetitiam ad Serenitatem Vestram redundaturam. Ita autem cum parte adversa Legatorum opera confectum est, ut locis in Prussia occupatis cessura sit; Livoniam, salvo per omnia ad eam et Regnum haereditarium iure nostro, durantibus induciis retineat; quod uberius ex tabulis, pacis literis adiunctis, Serenitas Vestra cognoscet. Erat quidem is animus noster pacem perpetuam potius, restitutis provinciis Regno Poloniae ab hoste occupatis, constituere et stabilire, quam ad tanti temporis inducias condescendere; verum cum hae magis hosti placuerint nullumque locum et pondus apud eum Legatorum Serenissimorum Regum et Principum rationes et persuasiones habuerint, cessimus (a profusione sanguinis Christiani abhorrentes) auctoritati et interventioni Serenissimorum Principum nobis amicitia devinctorum, ac in eas inducias consensimus, ea tamen inter alias conditione, ut primo quoque tempore pacis perpetuae tractatus instituerentur, cuius moderamen et arbitrium Serenissimo Galliarum Regi et Serenitati Vestrae tanquam coniunctissimo et amicissimo Principi permittere (urgentibus commissariis nostris, ut id pactis insereretur) voluimus; cum tamen pars adversa potius Ducem Curlandiae elegerit, ut is inter nos et Suecos de tempore et loco conveniendi studium et operam suam interponeret, nobis quoque acquiescendum fuit, qui nihilominus in hoc negotio pacis perennis, posteaquam certitudinem loci et temporis exploratam habuerimus, auctoritate et interventione Serenissimi Regis Galliarum et Serenitatis Vestrae utendum proposuimus, quam nobis Serenitatem Vestram libenter accommodaturam certo pollicemur. De nostra vicissim constanti erga se et Serenissimam Domum suam amicitia et officio tantum sibi persuadeat, quantum amicissimo Principi et vicino merito sperare et expectare fas et aequum est. Cupimus de caetero Serenitatem Vestram omni rerum suarum foelicitate ac incolumitate firma perfrui, nostraque ad earum incrementum uti promptitudine. Datum in Castris ultra Quidzinum, die XIV-a mensis Septembris, anno Domini MDC.XXXV, Regnorum nostrorum Poloniae III, Sueciae IV anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

b) benevolus frater
Vladislaus Rex ^{c)}.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Notificatio induciarum praesentiert den 21 Octobris anno 1635 con adiuncta copia conditionum earundem.

a) *Kwidzynie*

b)-c) *manu propria.*

1.

Sint induciae ex hoc die inter Serenissimum Dominum, Dominum Vladislaum Quartum Regem Poloniae, Magnum Ducem Lithuaniae etc. etc. etc., Dominum nostrum Clementissimum, Sacrae Suae Regiae Maiestatis Successores, Reges Poloniae et Magnos Duces Lithuaniae, Regnumque Poloniae et Magnum Ducatum Lithuaniae ex una, et inter Serenissimam Principem Dominam Dominam Christinam, Suecorum, Gotthorum Vandalorumque designatam Reginam, Magnam Principem Finlandiae etc. etc. etc., et Suae Maiestatis Successores Reges, (α:) a) Regnum Sueciae ex altera parte, annis sequentibus viginti sex a data praesentium computanda usque ad primam Julii stylo veteri anni millesimi sexcentissimi sexagesimi primi.

2.

Sit omnium utrinque anteaactorum amnestia. In primis Sacra Regia Maiestas b) eiusque Successores Reges Regnumque Poloniae et Magnus Ducatus Lithuaniae abstineant, durantibus induciis, omni hostilitate adversus Reginam Regnumque Sueciae, eisque mediate vel immediate subiectas provincias, castra, civitates ac territoria, neque quicquam per se vel per alios moliantur aut tentent tentarive faciant in horum detrimentum aut praeiudicium.

Ad eundem modum Serenissima Regina eiusque Successores Reges Regnumque Sueciae abstineant, durantibus induciis, omni hostilitate adversus Regem Regnumque Poloniae et Magnum Ducatum Lithuaniae, eisque mediate vel immediate subiectas provincias, castra, civitates ac territoria, neque quicquam per se vel per alios moliantur aut tentent tentarive faciant in horum detrimentum aut praeiudicium.

3.

Sacrae Regiae Maiestati ac Reipublicae Polonae Serenissima Regina Regnumque Sueciae reddat eam partem Prussiae, quam hactenus occupatam possidet, ita tamen, ut Pilavia Electori Brandeburgico Duci in Prussia immediate restituatur, possidenda eodem iure (β:) c), quod ante bellum hoc habuit.

4.

In restituendis vero locis hoc observetur, ut exhibita Commissariis Sueticis Sacrae Regiae Maiestatis (γ:) d) ratihabitione, nec non interposita cautione Senatorum et Commissariorum Polonicorum, lege comitiali, ad latus Regis a Republica delegatorum, de tradenda primo quoque tempore Reipublicae ratificatione, Mariaeburgum cum Insula Maiore, Stuma, Braunsberga ac Tolkmitho, cum eorum territoriis, deductis praesidiis, reddantur in manus Commissariorum Serenissimi Regis ac Regni Poloniae. Naughtium vero ac Iunckertzeil, praesentibus utriusque partis Deputatis, solo aequentur, suis cuique fundis et bonis relictis, et exercitus utrinque abducantur, intra id tempus, eoque modo ac ordine, quo inter generales utriusque partis convenerit. Elbingam vero cum pristino eius territorio atque Insula Minore, ac munimentis ibi extractis, nec non Pilaviam cum

ea parte Neringiae, quae eo spectat, retineat Serenissima Regina Regnumque Sueciae, donec ratificatio Reipublicae Polonae subsecuta fuerit, qua tradita, illa quoque loca intra dies quatuordecim, deductis sine damno incolarum praesidiis, restituat, hoc observato, ut fortalitia omnia Elbingae extracta relinquuntur in eo statu, in quo nunc sunt, et eadem custodia, uti ante hoc bellum.

5.

Post restitutionem locorum omnium, vectigalia in eum mox reducantur statum et in illud ius, in quo erant ante hoc bellum, servata in omnibus aequalitate, ubi antea fuit.

6.

In Livonia utraque pars, uti praeteritis sexennalibus induciis possedit, ita hisce quoque possideat.

7.

Sacra Regia Maiestas ac Respublica Polona, receptas in fidem suam civitates ac territoria eorumque magistratus, communitates, cives, incolas et subditos universos, omni meliori modo indemnes praestet ac eadem, qua olim clementia et gratia, prosequatur, foveat ac tueatur, gaudeantque universi et singuli possessionibus, iuribus, privilegiis, consuetudinibusque suis, tam generalibus ac communibus, quam specialibus, sine exceptione, quibus ante hoc bellum gavisii sunt, praesertim vero Civitas Elbingensis in usu sigilli terrarum Prussiae et consueto sessionis loco conservetur, postquam debitum Sacrae ^(s:) e) Regiae Maiestati iuramentum fidelitatis prestiterit. Salvo manente libero in locis restitutis, uti ante viguit, Evangelicae Religionis exercitio, manente quoque libero Catholicae Religionis exercitio, in templo praesertim parochiali veteris Civitatis Elbingensis, uti ante hoc bellum.

8.

Cunctae actiones adversus illos, qui partes Serenissimorum Regum ac Reginae Sueciae quocumque modo secuti sunt, aut secuti esse insimulantur, cuiuscumque sint status et ordinis, sive privati vixerint, vel officio publico functi ac servitiis Serenissimae Reginae Regnique Sueciae obstricti fuerint, vel instituendae vel institutae cessent, et si quae intentatae sunt, tollantur, omnique careant executione in perpetuum, nec quisquam de iis, quae belli induciarumve tempore ex occasione eiusdem belli vel induciarum intercesserunt, cuiquam respondere teneatur. Etsi quid in contrarium susceptum factumque est aut rescriptum vel decretum aliquod in absentia partis obtentum, id omne sit irritum nulliusque valoris.

9.

Si cui aut quibus non placuerit in restitutis civitatibus aut territoriis manere, sed potius mutato domicilio ad alios se conferre liberum sit in spatio trium annorum a data praesentium numerando, sua divendere, aliis elocare, aut pro suo libitu distrahere sine ullo impedimento aut onere, sub quocumque praetextu imponendo, salvis antiquis civitatum iuribus et consuetudinibus.

10.

Si qui exulum, qui extra Sueciam apud Polonos versantur et partes Serenissimorum Regum Poloniae secuti sunt, in Patriam redire quacunq̄ue de causa voluerint, salvum quaerant conductum, quo impetrato fruantur beneficio legum et statutorum Regni Sueciae.

11.

Acta, iudicata ac decreta, cuiuscunq̄ue fuerint instantiae vel iudicii, inscriptiones, contractus, transactiones aliaque omnia (quae statui publico, uti is fuit ante bellum, non derogant vel hisce pactis per expressum non sunt reservata) belli vel induciarum tempore sive Magistratum ^(e.) f) auctoritate iudicialiter, sive extra iudicialiter gesta firmum robur obtineant, aequae ac si priore rerum statu omnia acta fuissent, nec ulla unquam regiminis et magistratum mutatio intervenisset.

12.

In locis quocunq̄ue tempore iuxta pacta praesentia restituendis, relinquuntur bona fide omnia mobilia ecclesiarum, quae in praesens reperuntur, ut sunt vasa, vestes sacrae, campanae, aliaque ad usum ecclesiasticum servientia, tum libri cancellariae, privilegia et acta publica, si quae tamen temporum iniuria a milite sunt direpta aut aliorum negligentia corrupta, ulterior ^{g)} in id Inquisitio non instituitur, nec quisquam ad restitutionem teneatur. Tormenta item bellica et bombardae maiores, quae tempore occupationis inventae fuerunt et adhuc in restituendis civitatibus vel locis sunt, relinquuntur.

13.

De iis, quae durante bello iure fisci cuiquam adempta et vel fisco illata vel aliis donata sunt, ita convenit, ut immobilia sive Regia et Reipublicae, sive etiam privatorum sunt bona, quorum donationes utrinque factae sunt, si donatoriis iam tradita sunt, antiquis possessoribus restituantur, ^(h.) sive nondum tradita, maneat penes Dominos, cessantibus de caetero omnibus quaestionibus actionibusque, ratione reddituum sive ex publicis, sive privatis bonis perceptorum, mobilium etiam donationes et largitiones utrinque factae, si ante has inducias executioni non fuerint demandatae, irritae sunt, traditae vero possessoribus modernis, relinquuntur. Cessantibus quoque eorum nomine omnibus actionibus initisque obligationibus, quibus apochae authenticae sive a Regum locum tenentibus, sive ab officialibus Camerarum Regiarum, sive etiam ab ipsis donatoriis sine fraude datae, dummodo de iisdem donationibus per authenticum instrumentum constet solutionis factae, opponi possunt.

14.

Commercia pristina inter utrumque Regnum et provincias subiectas restituantur et in veteri exercitio conserventur redeantque omnia in eum statum, in quo ante hoc bellum fuerunt, ab omnibus novitatibus oneribusque hoc bello inductis vindicata.

15.

Defluitatio mercium ex Magno Ducatu Lithuaniae nulla ratione in flumine Duna impediatur sitque ea in dicto flumine vectigalium ratio in posterum, quae fuit ante hoc bellum.

16.

Subditi fugitivi Magni Ducatus Lithuaniae et Ducatus Curlandiae, quicunque in Livonia reperti fuerint, suis Dominis reddantur, quod viceversa de subditis fugitivis ex Livonia in Magnum Ducatum Lithuaniae et Ducatum Curlandiae fieri debet.

17.

Exercitus omnes, exceptis praesidiariis, tempore supra definito ab utraque parte ex Provincia deducantur, et quidem Sueticus per mare, si tamen equitatu intra assignati temporis spatium traiciendo navium copia non suppetierit, liber illi et innoxius transitus quam brevissimo itinere per terram in ditiones ipsorum, sine damno incolarum Regno Poloniae mediate et immediate subiectorum, concedi debet. Quod itidem observetur, si aliqui pedites dicti exercitus Suetici dimissi fuerint, iustitia vero per praefectos indilata, bona fide, administretur damnum et iniuriam passis.

18.

Iniurias tam personales quam reales sub hasce inducias incidentes una pars de altera non vindicabit, salva iurisdictione ordinaria cuiuscunque (n:) ⁱ partis, sed iustitia ab officialibus et magistratibus competenter requiratur, eademque indilata administretur, saeverae paenae in violatores pacis fide publica roboratae exercentur, nullaeque repressaliae aut arresta tam terra quam mari ratione cuiuscunque iniuriae, nisi iustitia pluribus vicibus legitime repetita non administretur, admittantur, et si quae ante hoc bellum sive etiam durante bello concessae sunt, cassentur; ita tamen, ut quibus concessae sunt, iustitia administretur.

19.

Quod si quid gravius inciderit, quod violationem Factorum concernere videretur, dentur utrinque Commissarii, qui loco aliquo ad fines Livoniae adsignando conveniant, et controversias exortas sopiant decidentque.

20.

Pro maiore securitate, et ne quidquam hisce Pactis contrarium, durantibus induciis, a quoquam committatur, Ordines Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae promittant et fide iubeant Serenissimum Regem Poloniae et eius fratres eorumque Successores ac posteros, durantibus induciis, ex Regno Poloniae Magnoque Ducatu Lithuaniae et omnibus eis subiectis provinciis atque dititionibus nihil molituros, multo minus hostile quidquam tentaturos adversus Serenissimam Reginam eiusque successores Reges Regnumque Sueciae eisque subiectas ditiones ac provincias, civitates, castra, munimenta ac territoria, et si quidquam tentaverunt, id impedire ac praevenire teneantur.

21.

Sacra Regia Maiestas et eius successores Reges ac Respublica Polona adversus Serenissimam Reginam eiusque successores Reges Regnumque Poloniae ⁽⁰⁾ i) subiectasque ditiones ac provincias nullis navibus vel classe maritima utatur, vel aliis quibuscunque auxilio submittat, durantibus induciis, et Dux in Prussia, Dux Curlandiae et ex statibus Prussiae Regalis civitates maiores caveant, se non permissuros hostile quidquam ex portibus suis Reginae Regnoque Sueciae, subiectisque ditionibus ac provinciis, illatum iri directe vel indirecte.

22.

Durantibus ac currentibus hisce induciis agatur de pace perpetua loco ac tempore interventuque Principum Mediatorum, de quibus inter partes cura ac diligentia Illustrissimi Ducis Curlandiae convenerit. Ita tamen, ut si tractatus pacis perpetuae semel atque iterum non successerit, firmae nihilominus et inviolabiles maneant induciae usque ad exitum hisce pactis praefinitum.

23.

Si qui Regum ac Principum Christianorum hisce pactis ex utraque parte includi voluerint, sit ipsis eius facultas, modo se ad ista intra quinque abhinc menses declaraverint.

Ut hisce pactis firmiter insistatur, certoque constet bona fide ea servatum iri hoc modo, convenit, ut redditis utrinque Procuratoriis Dominorum Commissariorum pacta haec manu et sigillo eorundem rorentur et invicem tradantur; tum, ut Serenissimus Rex Poloniae secundum praescriptam formulam eadem quantocius confirmet, et antequam ullius loci fiat restitutio, suam confirmationem tradat; deinde, ut Serenissima Regina Sueciae solenni instrumento illa nomine suo et Regni Sueciae per subscriptionem Dominorum Regni Sueciae Administratorum rata habeat, et Respublica Polona eadem in comitiis primo quoque tempore celebrandis solenniter approbet et confecto instrumento ratificet. Quae quidem instrumenta solennia ad formulam praescriptam, nulla voce aut syllaba mutata, per utriusque partis Commissarios Deputatos, quanto citius poterit, ad limites territoriales inter Elbingam et Mariaeburgum, sine ulla mora et excusatione reddi utrinque ac recipi debebunt. Ad eundem modum Serenissimus Elector Brandenburgicus, Dux in Prussia, Dux Curlandiae et ex ordinibus regalis Prussiae civitates maiores literas suas reversales, quibus securitati Serenissimae Reginae ac Regni Sueciae cavebitur, ante restitutionem Elbingae et Pilaviae tradant. Actum Stumdorfii, die XII mensis Septembris stylo novo, anno Salutis millesimo sexcentesimo trigésimo quinto ^(x) ^k).

¹⁾ Nos itaque Vladislaus IV, Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae etc. etc., promittimus et recipimus nomine nostro, successorum nostrorum et Reipublicae Poloniae, nos singula et universa capita pactis supra scriptis inserta et comprehensa, bona et regia fide approbare, laudare et ratihabere, sicut hisce approbamus, laudamus et ratihabemus, nec passuros a nostratibus aut aliis ullo modo violari. In quorum maiorem fidem ac certitudinem hasce manu nostra subscripsimus et sigillo regni nostri muniri iussimus. Datum in castris ad Quidzinum, die 15 mensis Septembris, anno Domini 1635.

Vladislaus Rex.
Joannes Lipski
Referendarius Regni ^m).

In prima pagina ante textum scriptum est: N.B. In den schwedischen Conditionibus ist die Confirmation des Königs von Pohlen der Herrn Unterhändler und allerseits Interessenten abgesanten Eingang zuvor gesetzt, ehemdem nach folgende Conditiones einen Anfang gewinnen.

Post textum: Copia conditionum Induciarum inter Regem Poloniae et Sueciae una cum literis Regis Poloniae.

Praesentatae Copenhagen den 21 Octobris 1631.

n) Ferner stehet in den Schwedischen

Conditionibus auff einer absonderlich pagell

Cancellariatu Iacobi Zadzick, Episcopi Culmensis et Pomesaniae, Nominati Cracoviensis.

Registratae in actis Cancellariae Maioris.

Jacobus Maximilianus Fredro, Succamerarius Praemisliensis, Secretarius Regiae Maiestatis o).

- a) *In textu signum (α:) adest et sub verbis Reges Regnumque Sueciae linea est ducta. Hic in margine:* In conditionibus Sveticis habetur: Reges Svecorum regnumque Sueciae.
- b) *In ms:* Mttis.
- c) *In textu signum (:β:) et sub verbis: eodem iure quod linea est ducta. Hic in margine:* In Sveticis conditionibus possidenda eodem iur quo etc.
- d) *In textu signum (:γ:) et sub verbo ratihabitione linea est ducta. Hic in margine:* In Sveticis conditionibus findet sich das vocabulum ratificatione.
- e) *In textu signum (δ:) et sub verbis Sacrae Regiae Maiestati iuramentum fidelitatis praestiterit. linea est ducta. Hic in margine:* In Sueticis conditionibus steht Suae Regiae Maiestati iuramentum fidelitatis praestiterint.
- f) *In textu signum (ε:) adest, et sub verbis autoritate iudicialiter linea est ducta. Hic in margine:* In Sueticis conditionibus stehet: autoritate et iudicialiter.
- g) *hic verbum inquisitio deletum.*
- h) *In textu signum (:ξ:) adest, et sub verbo sive linea est ducta. Hic in margine:* In den Polnischen particula si vero pro sive.
- i) *In textu signum (η:) adest, et sub verbo cuiuscunque linea est ducta. Hic in margine:* In Sveticis Conditionibus stehet cujusque.
- j) *In textu signum (θ) adest, et sub verbo Polonia linea est ducta. Hic in margine:* In Sveticis conditionibus stehet Sueciae.
- k) *in textu signum (×) adest. Hic in margine:* In Sueticis conditionibus stehet ferner:
- l)-m) *textus alia manu scriptus.*
- n)-o) *textus alia manu scriptus.*
- *) *cfr. Ocier Karol, Dziennik podróży do Polski, ed. W. Czapliński, Gedani 1950, ubi textus earundem conditionum in pp. 250-265 apparet. Textus ille, identicus cum textu in ms. nostro, ex editione saec. XVII typis edita provenit. Cfr. etiam Sverges Traktater, V, 2, 1632-1645, ed. C. HALLENDORFF, Holmia 1909, pp. 335-344.*

N. 140.

Varsaviae, 24 Decembris 1635.

Vladislaus IV rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

de appellatione causae Michaëlis Andreae ad iudicium regium devoluta.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Intelleximus in causa et actione Famati Michaëlis Andreae, subditi Serenitatis Vestrae, contra Colonellum nostrum Generosum Iacobum Wolson in Civitate Gedanensi instituta, appellationem ad nos, iudiciumque nostrum, ex parte Colonelli eiusdem devolutam. Ad cuius prosecutionem cum praefatus Michaël Andreae nullo modo se teneri velle, postmodum,

actis iam extraditis, temere declarasset, eoque nomine litteras Serenitatis Vestrae ad Senatum Civitatis nostrae Gedanensis attulisset, quibus ob interpositae appellationis moram graviores eidem Civitati minas intentari videtur, visum est nobis pro amicitia mutua et vicinitatis ac foederum iure Serenitatem Vestram hisce compellere, amanter requirendo, ne, dum in iustitia administranda legitime proceditur, ad extra ordinaria media progrediendum existimet, quin potius subdito suo severe iniungat, ut expectata finali cognitione nostra usitatum iuris ordinem observet ^{a)} neque culpa vel negligentia propria sibimet ipsi occasionem praebeat ^{b)}. Caeterum quae de duplicati theloni onere, aliisque molestiis per navium merciumque detentionem vel repressaliarum executionem civibus Gedanensibus occasione commissionis nauticae, Regio nomine, Gedani exercitae, immerito illatis, tam per literas quam Legatos nostros aliquoties postulavimus, Serenitati Vestrae in memoriam revocanda duximus, certa spe freti Serenitatem Vestram necessitudinis nostrae ac benevolentiae mutuae potiolem deinceps, quam suspicionis abortae, rationem habituram, neque innoxiiis hominibus eius rei causa, cum qua civitati nil commune fuit, damna et gravamina ulteriora inferre passuram, sed restitutis ablatis, et vectigalibus ad priorem statum atque aequalitatem reductis, expectationi nostrae responsuram. Quod uti vehementer desideramus, ita vicissim reciprocae voluntatis nostrae promptitudinem Serenitati Vestrae libenter contestabimur. Cui prosperam valetudinem et foelicissima quaeque ex animo precamur. Datum Varsaviae, die XXIV Mensis Decembris, anno Domini MDCXXXV, Regnorum nostrorum Poloniae III, Sveciae vero IV anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

c) bonus frater
Vladislaus Rex ^{d)}.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Haderslebiae 13 Februarii 1636.

a) in ms. erronee scriptum: obserunt.

c)-d) manu propria.

b) in ms.: praebent.

N. 141.

Gedani, 28 Ianuarii 1636.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
libenter consentit, ut et Christianus indutiis accedat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Etsi multa nos ab induciis cum hoste ineundis nuper abstrahere potuissent, tamen quia cum iis commodum et incrementum totius Septem-

trionis coniunctum esse, publicus simul consensus et gravissima Serenitatis Vestrae auctoritas et gaudium, ac gratulatio a tam amico et benevolopectore missa, fatetur, magna sane et sincera voluptate ea res nos affectit: nihil enim gratius nobis accidere potuit, quam facti nostri rationes et iudicio Serenitatis Vestrae placuisse, et plurium Regnorum usibus atque emolumentis profuisse. Quo maiorem etiam spem de Serenitatis Vestrae voluntate ac studio ad pacis in posterum securitatem stabiliendam libenter concipimus, cui induciarum nomen tam gratum et fructuosum visum est. Quibus cum includi Serenitas Vestra cupiat, eamque ad rem consensum nostrum postulet, ultro gloriae nobis duximus, Serenitatem Vestram non terrarum solum propinquitate, sed animorum etiam coniunctione, publicae quietis ac tranquillitatis pignoribus accedere. Quod cum non modo absque praeiudicio foederum, cum hoc Regno nostro Poloniae ictorum, sed insuper cum boni publici incrementis futurum et maiori inde ad perpetuae pacis rationes procurandas necessitudine et vinculo se devinctum iri, Serenitas Vestra polliceatur, longe gratissimo certe affectu animum hunc Serenitatis Vestrae accipimus, a cuius posthac amicitia et benevolentia omnia ea sperare volumus, quae ipsius prudentia, auctoritate et promissionibus Regiis digna erunt. Cui de caetero longam ac prosperam incolumitatem et florentem Regnorum suorum statum precamur. Datae Gedani, die XXVIII mensis Januarii, anno Domini MDC.XXXVI, Regnorum nostrorum Poloniae III°, Sueciae vero IV anno. Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Haderschleb[iae] die 3 Martii Anno 1636, Rex Poloniae hisce gloriae sibi ducit quod rex Daniae se induciis inter Regna Poloniae et Sueciae initis includi petierit.

a)-b) *manu propria.*

N. 142.

Vilnae, 30 Septembris 1636.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

*(Exemplar)
T.K.U.A. Polen A.I.3.*

Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac doc. N. 11 cum his praecipuis variantibus:

N. 11.

N. 142.

Famato Iacobo Andreae, civi
Gedanensi

Famato Gottardo Modelfeldo,
factori nostro in Colonia

tot vasa vini Rhenani, quot pro
conditione nostra Regia opus
habebimus

viginti quatuor plaustra maiora,
vulgo Zolfuder dicta

Hic in archivo sequitur exemplar litterarum gallice scriptarum, ad Poloniam non attinentium.

N. 143.

Varsaviae, 25 Februarii 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro principe Christiano Guilelmo, marchione Brandeburgico, intercedit.
(Orig., stg.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Non potest latere Serenitatem Vestram, quo statu et fortuna res et dignitas Illustrissimi Principis Christiani Vilhelmi, Marchionis Brandeburgici, Administratoris Archiepiscopatus Magdeburgensis existat, ut merito quemvis Principum ad misericordiam et opem quoquomodo ferendam commoveat. Et nos quidem pro eo affectu, quo et personam Viri, Principis et totam Brandeburgicam domum prosequimur, vehementer calamitati illius indolemus cupimusque antiquo splendori esse restitutum. Sed cum ei quoque patrocinium et authoritas Serenitatis Vestrae praesertim sub hos in Imperio pacis tractatus sit necessaria, eam per nos implorat, petitque, ut Serenitas Vestra illi prodesse velit, quatenus et dignitate et fortunis, quibus sit spoliatus, potiri beneficio horum tractatum et Serenitatis Vestrae intercessionem possit. Non dubitamus Serenitatem Vestram, pro communi erga altum sanguinem affectu, id magna cura et cogitatione complexuram, quod nos etiam atque etiam rogamus. Cupimus de caetero Serenitatem Vestram diutissime valere et feliciter regnare. Varsaviae, die XXV mensis Februarii, anno Domini MDCXXXVII, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae V anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

bonus cognatus
Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Gluckstatt den 25 Julii anno 1637. Rex Polo-

niae de meliori nota recommendat patrocinium Marchionis Brandenburgici Domini Christiani Wilhelmi olim administratoris Magdeburgensis.

N. 144.

Varsaviae, 15 Aprilis 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
universis;*

rogat, ut navi suae in Hispaniam missae liber transitus concedatur.

*(Orig., sig.) *)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc.

Universis, Regibus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, nec non Admiraliis marium et classium Praefectis, portuum littorumque Custodibus, teloneorum et vectigalium Administratoribus, aliisque omnibus in quacunque dignitate et officio constitutis Vicinis et Amicis nostris, salutem et benevolentiae nostrae significationem; Subditis vero nostris gratiam nostram Regiam.

Mittimus ad loca et ditones Maiestatis Catholicae navim nostram, cuius insigne aquila nigra sub capitaneo seu direttore Theodoro Petri, cive et subdito nostro Gedanense, cum mercibus nostris propriis illic ducendis et distrahendis, utque alias loco ipsarum comparet et ad nos inque portus nostros primo quoque tempore commodo referat. Quo circa ab omnibus amice et diligenter postulamus, ut dictam navem nostram cum mercibus et vectoribus suis libere, secure ac sine omni impedimento, difficultate, arresto aut sequestratione transire, consistere et negociationem peragere eaque peracta redire, et, si opus fuerit, eidem de securitate et salvo conductu providere ac contra iniuriam et vim praesidio esse velint, neque a dicta navi aut mercibus, utpote ad nos ipsos pertinentibus, quicquam nomine vectigalis, telonei, licentiae vel alterius rei exigant, exigique faciant; sed pro more inter Christianos Principes recepto eam liberam et immunem ab exactione omni, tam euntem quam commorantem, transeuntem ac redeuntem praestent. Quod a nobis vicissim simili in occasione erga unumquemque praestabitur. Subditis vero nostris, secus ne fecerint, pro gratia nostra mandamus. In quorum fidem praesentes manu nostra subscriptas, sigillo nostro communiri iussimus. Datae Varsaviae, die XV mensis Aprilis, anno Domini MDCXXXVII, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae quinto anno.

Vladislaus Rex

Ioannes vom Holtze Guldenbalck d.
E.A. Secretarius Suae Regiae Maiestatis.

*) *cf.* A.P.M. VII, I, 166.

Varsaviae, 25 Aprilis 1637.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de matrimonio suo cum Renata Caecilia ineundo nuntiat atque ad nuptias
invitat.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Cognate et Vicine noster charissime.

Quae summa supremaque Regum ac Regnorum est felicitas, eam Divino aspirante Numine, pacatis rebus, finibus prorogatis, constituimus amplecti. Cum enim connubio progeniem Regum firmari, Regna conservari certum sit, in qua illud potissimum Domo ineundum nobis foret, diu satisque a nobis expensum. Arriserat primum, quod Serenitas Vestra non ignorat, nobis propendentibus, Serenissima Elisabetha Princeps Palatina, sed cum illa integrum rationibus aut institutis suis non duceret religioni, quam hic leges Ordinesque Regni in solio et potestate esse volunt, consortium simul et animum suum permittere nobis quoque contra ordinum voluntatem aliquid in re, quae publici consilii et consensus est, suscipere, et necessitudines Statui ac rationibus Regni adversas inire, fas non esset. Ideo alio mentem convertere necessum fuit. Quod itaque rebus nostris ac Regnis (Deus bene vertat!), cuius inprimis hoc in negotio voluntatem ex constanti Senatus nostri consilio populorumque auguriis agnovimus, desponsandam nobis in thalami sceptrique consortem Serenissimam Renatam Caeciliam Archiducem Austriae, Serenissimi Imperatoris Ferdinandi III natu minorem sororem, decrevimus. Cum autem Serenitatem Vestram cum hac quoque domo amicitiam religiose colere et variarum necessitudinum vinculis eidem adstringi sciamus, non displicebit Serenitati Vestrae id nos consilii sumpsisse, quod neque a rationibus Regni nostri, neque ab amici Regis voto abhorreret. Proinde quemadmodum adversa, ita laeta quoque, ad Serenitatem Vestram, quam pro coniunctissimo ducimus, derivamus idque ei nuntiandum censuimus. Cum vero auspiciis hisce nuptiis tempus ac dies sexta mensis Septembris Varsaviae celebrandis sit constituta, pro ea, qua erga Serenitatem Vestram ferimur observantia, praesentiam maxime Serenitatis Vestrae exoptamus ac eandem invitamus. Spes itaque minime dubia nos tenet Serenitatem Vestram hanc festivitatem splendore Personae Suae illustraturam et felicitati nostrae, quae Regibus inprimis est praecipua et peculiaris, affuturam. Quo demum officio eximum suum erga nos amorem testabitur, veteraque et recentia studia, quibus Domum nostram Regalem constanter est prosecuta, coronabit. Cui felicissimos omnium rerum successus, ac diuturnam valetudinem comprecamur. Varsaviae, die XXV mensis Aprilis, anno Domini MDCXXXVII, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae V^o anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b)

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Glickstatt die 9 Junii anno 1637. Rex Poloniae Regiam Maiestatem ad solemnitatem nuptiarum invitat.

a)-b) *manu propria.*

N. 146.

Varsaviae, 6 Maii 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
conqueritur a navibus Polonis teloneum extortum esse. Additur specificatio navium regiarum litteras passus habentium.*

*(Orig., sig.) *)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Cum naves nostras bellicas militaribus usibus occupare pax vel induciae cum hoste pactae non permittant, ideo ne ocio aut situ corrumpentur, aut ad nihilum redigerentur, eas ad negociationem exercendam transferri iussimus. Qua de re iam antea Serenitati Vestrae significavimus, simulque amice ab eadem petiimus, ut dictas naves nostras mercibus itidem nostris oneratas absque telonei et vectigalis praestatione per fretum transire Serenitas Vestra permetteret. Nunc vero non solum teloneum, neque illud tantummodo ordinarium et consuetum, sed etiam duplum ab iis extortum esse Admiralitas nostra nobis exponi fecit, excusatione absentiae Serenitatis Vestrae telonariis tunc utentibus et restitutionem promittentibus, si Serenitas Vestra concederet. Hac fiducia aliae naves nostrae superiore autumno transiere, quarum aliquae ad alterum tantum solvendum, quantum nationum aliarum homines pendunt, compulsae sunt: a quibusdam vero dimidium quidem minus captum est, praeter hoc tamen unum pro centum ex precio mercium simul oneratarum extortum fuit. Quocirca, si a mutua amicitia impetrari non potest, ut naves mercesque nostrae absque telonei persolutione fretum Serenitatis Vestrae transeant, non speramus tamen viliores nos apud Serenitatem Vestram futuros, quam est privatus quisque, et nullo respectu nobiscum apud Serenitatem Vestram comparandus: ideoque a Serenitate Vestra diligenter petimus, ut nostras naves mercesque posthac dupli aut insoliti telonei praestatione onerari vexarique non iubeat aut permittat: illud vero, quod praeter fas aut morem iam exactum est, navium nostrarum capitaneis sive magistris restitui praecipiat. Qua de re nostroque nomine apud Serenitatem Vestram, et ubi opus illic praeterea fuerit, agendi negotium dedimus nobili Carolo a Crakow, qui capitaneorum nostrorum, in quos vis aut molestia haec exercita est, nomina exhibebit; cui in posterum etiam navium nostrarum inspectionem et curam ibidem commisimus, eoque in officio nobis praestando illum Serenitati Vestrae commendamus. Ac ne quae fraus admitti possit, neve aliquis speciem titulumque capitanei aut navis nostrae sibi usurpet, capitaneis, navibusque nostris litteras passus a nobis subscriptas signatasque damus. Maioris item certitudinis causa specificationem, et

nominastrarum navium simul et capitaneorum seu ductorum hisce includi fecimus, quibus ne iniuria aut molestia moraque inferatur, sed potius humaniter benevoleque nostri gratia cum iis agatur, et Serenitatis Vestrae perpetua erga nos ac praeclara semper voluntas iure spondet, et nos pro mutua fiducia a Serenitate Vestra enixe contendimus; cui longam prosperamque incolumitatem et felicissimum Regnorum statum, rerumque omnium successum precamur. Datum Varsaviae, die VI mensis Maii, anno Domini M.DC.XXXVII, Regnorum nostrorum Poloniae V, Sueciae vero VI anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Glückstatii 20 Augusti 1637.

Rex Poloniae petit naves suas et merces insolito teloneo non gravari etc.

a)-b) *manu propria.*

*1) *cfr. A.P.M. VII, I, 168.*

In alio folio adiuncto:

Specificatio Regiarum nostrarum navium,
quae omnes sigillatim literas passus habent.

Navis dicta S. Iacobus, cui praeest Iacobus Pauli Helt

Item Navis cum cognomine et insignibus dicta Venator, cuius ductor sive capitaneus Petrus Iacobi

Item Navis dicta Stella, sub ductu Hieronymi Schonderman

Item Navis dicta Propheta Samuel, sub ductu Iacobi Petersen

Item Navis dicta Aquila Nigra, sub ductu Didrici Petersen

Item Navis dicta Luna, sub ductu Petri Martens

Item Navis dicta Fortuna, sub ductu Thomae Iansen

Item Navis dicta S. Petrus, sub ductu Vilhelmi Iansen

Item Navis dicta Aquila Alba, sub ductu Nicolai Backer

Item Navis dicta Uva, sub ductu Laurentii Censen

Item Navis dicta Sacrificium Abrahae, quam duxit Petrus Honig

Item Navis dicta Canis marittimus, sub ductu Henrici Oloffson

Hi omnes magistri navium seu ductores sunt cives Gedanenses.

N. 147.

Varsaviae, 30 Maii 1637.

Vladislaus IV rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

iterum conqueritur, quod naves Gedanenses duplicati telonei solutione gravatae sint.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Post patefactam Civitatis nostrae Gedanensis innocentiam, quae ob classicae alicuius expeditionis suspicionem duplicati thelonei solutione in freto Danico immerito plectebatur, credebamus mandato Serenitatis Vestrae ad intercessionem nostram, tam per literas quam per Magnificum Castellatum Vendensem Legatum nostrum repetitam, a tam gravi et enormi exactione absolutam fuisse. Verum cum querulas ad nos preces hucusque transmittere non cessent, iamque non enormis tantum detrimenti, sed alicuius etiam ignominiae pondus ferre videantur, quod inter omnes gentes et nationes Gedanensibus solis gravior et deterior conditio per Serenitatem Vestram sit relicta, nos vero longe alienam esse Serenitatem Vestram ab eiusmodi gravaminibus subditis nostris imponendis persuasum habentes; praesertim cum nos erga subditos Serenitatis Vestrae singulari utamur benignitate, tantum abest, ut prae aliis graviores exactiones sustinere cogantur, civitatis quoque Gedanensis innocentia satis superque deducta et per nos toties declarata sit; cum non illis directio classis Regiae tempore illius Vismarianaee expeditionis, sed ipsi desideratissimo Parenti nostro competierit, ut prorsus ab omni culpa immunes sint; proinde daturam Serenitatem Vestram cum iustitiae et aequitati, tum mutuae benevolentiae nostrae optimaque vicinitali merito arbitramur, ne talium exactionum facto subditos nostros amplius gravari et commerciorum usum iuraque societatis praepediri ac violari permittat. Quod a Serenitate Vestra dum diligentissime postulamus, ita quidquid gratiae et clementiae civitati nostrae Gedanensi, quam propter praeclara erga nos merita singulari gratia complectimur, a Serenitate Vestra praestitum fuerit, totum id amicitiae ac intercessionis nostrae concessum esse putabimus magnique officii loco accepturi sumus. Quam inter prosperrimos rerum successus diutissime valere exoptamus. Datum Varsaviae, die XXX mensis Maii, anno Domini MDCXXXVII, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae VI anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex. b)

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Gluckstatt den 17 Junii anno 1637. Regis Poloniae intercessionales pro Civitate Gedanensi.

a)-b) *manu propria.*

N. 148.

Varsaviae, 27 Junii 1637.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
conqueritur, quod vinum per fretum Danicum transvectum vectigalium
exactione oneratum sit.*

*(Orig., sig. Hoc documentum nunc translatum est post documentum,
quod numero 191 signatur.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Serenissime et Potentissime Princeps,
Domine, Cognate observandissime.

Intelleximus, non absque molestia, vim et ignominiam quodammodo nomini atque dignitati nostrae inferri ab administratoribus telonei seu

vectigalis Maiestatis Vestrae, qui vinum, pro usu nostro adferri iussum, insolitae indignaeque exactionis gravamine onerarunt: quibus non iniuria suffecit, nisi etiam vilipendio statum nostrum violarent. Sane gratius quidem et optatius nobis fuisset diu superstitem videre Serenissimum Regem ac Parentem nostrum desideratissimum, eiusque paterno beneficio in omnibus frui; cum vero singulos liberorum ad proprias curas et impensas familiares mors paterna diviserit, iniqua aestimatione erga nos, tanquam partem alienae aulae utuntur telonarii Maiestatis Vestrae. Quare enixe a Maiestate Vestra petimus, ut eisdem severe imperare velit restitutionem eius, quod sive telonei sive licentiae vel alterius nomine exactum et extortum est negociatori nostri vinario vel eius mandatario. Qua in re Maiestas Vestra et suae erga nos benevolentiae suoque de Regiae domus stirpe Regio iudicio, nostraeque simul expectationi et existimationi merito satisfaciet. Cui longam incolumitatem et felicem Regnorum statum a Deo precamur. Datum Varsaviae, die XXVII mensis Junii, anno Domini MDCXXXVII^{mo}.

Eiusdem Maiestatis Vestrae

benevolus cognatus
Ioannes Casimirus.

N. 149.

Varsaviae, 17 Septembris 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro legato ad nuptias suas misso gratias agit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Affectum Serenitatis Vestrae erga nos constantem, cum ex literis, tum praecipue ex sermone Generosi Domini Taggonis Totten, Serenitatis Vestrae ad nos sub nuptias nostras missi Legati, abunde cognovimus, cuius quidem adventus inprimis nobis fuit gratus et iucundus eam vel maxime ob causam, quod ab amico et benevolo Rege venerit ac verbis luculentis, quantam voluptatem ex praesenti connubio nostro Serenitas Vestra percipiat, confirmaverit. Habemus igitur Serenitati Vestrae eo nomine gratias, quod nominis sui amplitudine nuptias nostras illustrarit, parem voluntatem et affectum nostrum Serenitati Vestrae in quibusvis iucundis ac incrementum Domus Danicae continentibus occasionibus Serenitas Vestra agnoscat. Precamur vero Serenitati Vestrae, ut ipsa ac tota illius Inclita Domus secundis successibus diutissime perfruatur ac laetetur. Quod fusius Serenitati Vestrae idem illius Legatus contestabitur, quem eo honore habuimus et dimisimus, quo amicissimi Regis Legatum par erat affici. Quod reliquum est, Serenitati Vestrae studia nostra et officia deferimus. Varsaviae, die XVII Septembris, anno Domini MDCXXXVII, Regnorum nostrorum Poloniae V, Sueciae vero VI anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) benevolus frater
Vladislaus Rex. b)

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

*Alia manu: Rex Poloniae gratias agit de misso ad nuptias suas legato.
Datum 7/17 Septembris 1637.*

a)-b) *manu propria.*

N. 150.

Varsaviae, 15 Octobris 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

*Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac doc. N. 11, cum his
praecipuis variantibus:*

N. 11.

N. 150.

**Famato Iacobo Andreae,
civi Gedanensi**

**Famato Gottardo Modelfelds,
factori nostro in Colonia**

**tot vasa vini Rhenani, quot pro
conditione nostra Regia opus ha-
bebimus**

**viginti quatuor plaustra maiora
vini Rhenani, vulgo Zolfudder
dicta**

N. 151.

Varsaviae, 27 Decembris 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
vehementer conqueritur, quod duae naves suae vim in Dania passae sunt.*

*(Orig., sig.) *)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

**Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Do-
mino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.**

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

**Exorta nuper de repente ad portum nostrum Baltici Maris vis an
hostilitas, adeo praecipiti malo duas naves nostras involvit, ut prius de
earundem discrimine ac detrimento, quam de hoste intellexerimus; nec
facile, unde venerit, cogitatione nostra sequi poteramus, nisi magistratus**

Gedanensis, rei novitate praeter opinionem suam superveniente attonitus, tum et suspicionem facti a se avertere cupiens, id ab armatis Serenitatis Vestrae navibus, ac sub signis eiusdem iuris nostri ac domini maritimi aemulatione patrum esse, palam nobis fecerit. Qua de re cum et aliunde certiores facti essemus, nihil nobis magis, praeter spem atque expectationem nostram accidere potuit, quam aliquid infestum a Serenitate Vestra aut ditionibus ipsius ad nos proficisci, neque enim nisi benevola et honorifica omnia a Serenitate Vestra post Regiae Domus arctissimas utrinque necessitudines, post Serenissimi Parentis nostri cum Serenitate Vestra longa et continua foedera, post tot amicitiae nobiscum renovatae argumenta, post tot promissa Regia, intimaque benevolentiae pignora, magnis et luculentis saepius documentis testata; eius rei fiduciam non obscure Legatus noster Generosus Gerhardus Denhoff retulit, auxit Serenitas Vestra, cum ad Serenissimi filii sui nuptias nos praecipuo honore studioque invitaret; confirmavit alter Legatus noster Generosus Nicolaus Korff, Castellanus Vendensis, qui non solum singularis erga se humanitatis, sed etiam erga nos amicissimi ac devinctissimi animi testimonia a Serenitate Vestra reportavit; stabilivit denique Serenitatis Vestrae Legatus ad nuptiarum nostrarum solennitatem, plenus gratulationis et benevolentiae missus, a nobis loco, honore Regio acceptus, et pari humanitate dimissus. Quare integris humanis iuribus, salvaque securitate publica et amicitia nostra, nihil grave et acerbum a Serenitate Vestra expectare poteramus, nedum, ut iam inopinata iniuria atque hostilitas ad nos portumque nostrum navigaret, noctisque insidiis adversus duas naves hominesque et dignitatem nostram uteretur; digna res tenebris, nisi ultra ipsas durasset, nihilque eorum palam et interdiu omisisset, quae rei acerbiter atque indignitatem auferent; tormenta nostra aliaque nautica instrumenta, resque et scripturas nauticas auferendo, hominesque in vincula et compedes coniiciendo ac, quod non nisi cum summo dedecore nostro fieri potuit, arma atque insignia nostra e navium fastigiis et honoris nostri veluti sedibus detrahendo, ac quidquid durioris libuit, non parcendo. Novum sane et inauditum iam diu iniuriarum exemplum, ac non amicis vicinisque modo indignum, sed neque barbaris consuetum: tametsi vero aliqui in nostris subditis hominibusque Serenitas Vestra votis rebusque suis adversum aut grave alicunde accepisset, dignum nihilominus ac consentaneum erat, nos iudicio aliquo epistolave moneri, quorum sane quodlibet, aut omnia pulchrius aut innocentius appellere et in portu nostro pernoscere potuissent, quam vis et apparatus bellicus ac reipsa hostilis, maior certe et validior, quam quidquid in nostris duabus navibus aut earum conatibus viribusque fuit. Hoc amicitia et coniunctio mutua pollicebatur; hoc veterum et recentium necessitudinum continuatio merebatur adeoque mos legitimus Christianorum Principum et Regii nominis similitudo et societas postulabat, ac denique ius fasque monebat, ne praesertim ante hostilitatis claram apertamque denuntiationem ad belli contentionem vimque armatam descenderetur. Quod si vero eam contra nos et naves nostras vim ac licentiam absque scitu, consensu, iussuque Serenitatis Vestrae, sub insignibus tamen eiusdem aliqua privata temeritas attulit, iustam profecto ac necessariam adversus pyratam et latronem, sub titulis signisque Serenitatis Vestrae irruentem et maleficium omni supplicio dignum, violenter exercentem, querendi et expostulandi causam habemus, ideoque iustitiam et vindictam de eo a Serenitate Vestra merito poscimus et flagitamus. Testabitur Serenitas Vestra Regibus ac Principibus ac Gen-

tibus, iura humanitatis fideique colentibus, se non praedonibus ac pyratis navalia extruxisse, vel iis auctoritatem et fiduciam praestare, aut patrocinium exhibere, si tale de authoris poena exemplum palam statuatur, quod sinistram omnem opinionem perniciosaeque alicuius factionis communione, procul a dignitate et innocentia Serenitatis Vestrae amoveat. Hoc vero ita existimationis famaеque utrinque nostrum interest, ut nisi eo pro meritis punito, neque aequitas gloriaque Serenitatis Vestrae neque nostra Maiestas iuraque salva et integra esse possint. Contestabitur praeterea Serenitas Vestra se amicitiam toties contestatam sincere colere et sancte observare, si eam in nobis impune laesam et violatam non patiat; agnoscemus et nos non verbis aut promissis pristinam necessitudinem aut coniunctionem coaluisse et stetisse, si flagitium facinusque tantum et vim illatam non inultam dimittat, sed nobis pariter et toti Christiano orbi, huius rei spectatori, documentum edat, Regem amicum amici Regis iniuriam pro dignitate et merito vindicasse; in aliis vero rebus navibusque nostris, quae in Daniam abductae sunt, restituendis, ac damnis sarcien dis talem rationem habuisse, ut honoris nostri reparatio non tarde leviterque facta videatur; nam nos quidem alienae temeritati aut subornationi facinus hoc assignare hactenus maluimus, diuque a rumoribus publicis ac dubitatione nostra pendebamus, cum magis magisque rei confusae indicia erumpere coeperunt, et magistratus Gedanensis, in quem maxime suspicio inclinabat, illud a se omnino et a spe atque expectatione sua omni recentibus literis amovit. Quo maior nos admiratio tenuit Serenitatem Vestram vel aliorum querelis hoc dedisse, nobis ante omnia non requisitis, arma et bellum promiscuae accusationi praestitisse, vel sibi iuris aliquid in portibus ac littoribus nostris ad licita et legitima Regni nostraque commoda impedienda attribuisse. Cum vero non ignara sit Serenitas Vestra, dum eadem ab anno 1627 a nostris subditis Gedanensibus duplo maius caeteris adnavigantibus theloneum seu vectigal maritimum exigi faceret, nihil turbulenti a nobis cogitatum, sed civiliori literarum officio, ad parem caeteris conditionem in subditos nostros ferendam Serenitatem Vestram invitatum fuisse. Interea vero cum nos eo iure, quo eadem, quo alii Principes ac Republicae intra suae potestatis ac iurisdictionis spatia utuntur, non minore auctoritate, lege ac more utamur, unde eius rei iudicium aut patrocinium ad se pertinere putet, non videmus, praesertim cum nos domi et in sinu Regni nostri tam a violentia tutos quam ab alio omni praeiudicio cuiusvis Principis, immunes ac inviolatos esse, ac regnare debere, ius fasque gentium loquatur; nam si quid machinatrix odiorum invidia in Spiringios Fratres, subditos ac ministros nostros, apud Serenitatem Vestram composuit, quasi verbis acerbioribus in culmen Regiae Maiestatis involassent, et si id longe alienum a fortuna conditioneque eorum esse, neque in cultu ac veneratione nominis Regii peccare eosdem potuisse arbitramur, attamen nec talis impunita fuisset eorum licentia, si per delatores obiecti facinoris victores ne ea multa foret, Serenitas Vestra a nobis postulasset, nec privatam cum publica iniuria tam praecipiti periculo, nostraque maritimae potestatis cum violatione miscuisset. Cuius rei atque adeo facti tam violenti excusationem, cum dispicere non possimus, dignum vel pristinae amicitiae necessitudine vel Regiae iustitiae debito famaеque Serenitas Vestra fecerit, si diminutam ob intermissum in nos officium existimationem suam a rumoribus publicis vindicet, remque legitimo iuri ac libertati, quae citra cuiuspiam praeiudicium, dominium maris littora Regni nostri

alluentis exercentes, nos et Respublica utimur, ad morem iusque aliorum Principum ac Rerumpublicarum consentaneis et honorificis erga nos et dignitatem nostram modis, mature pleneque restituat. Quod superest, Serenitati Vestrae longam prosperamque incolumitatem et foelicem Regnorum statum a Deo precamur. Datum Varsaviae, die XXVII mensis Decembris, anno Domini M.DC.XXXVII, Regnorum nostrorum Poloniae V, Sueciae VI anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus cognatus
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Rex Poloniae super abductis suis navibus. Praesentatae 21 Januarii 1638. Christian Friess.

a)-b) *manu propria.*

*) *cfr. A.P.M. VII, II, 215.*

N. 152.

Varsaviae, 29 Decembris 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de eadem re.*

(Orig., sig. cum allato exemplari epistolae Nicolai Kock.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc., Cognato et Vicino nostro charissimo, salutem et omnis foelicitatis continuum incrementum.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Postquam nostrae ad Serenitatem Vestram iam scriptae signataeque essent, allatae huc sunt a Kochio Gedani datae literae, quibus ille a Serenitate Vestra se et missum, et easdem scripsisse asseverat. Indignum quidem erat, ut a tali homine post patratum tam enorme facinus, quod ab initio statim inditio trepidantis memoriae, ut solet trepidum esse scelus, prodidit, reciperentur; recipi tamen fecimus, ut eo clarius Serenitati Vestrae ex adiuncto hisce nostris exemplari pateat, argumenta iniuriarum deinceps immerito cumulari, dum hactenus insolito ac indigno inter Reges agendi more, nos a tam vili homine monitos aut cautos esse, eiusque libidini ac temeritati dignitatem honoremque nostrum committere, ipsa vero silentio omnia praeterire Serenitas Vestra velle videtur. Quod nobis post tot amicitiae mutuae contestationes plus quam mirum insolensque visum, et adhuc aestimatu difficile est. Nam etsi quid contumeliose in Serenitatem Vestram Spiringius, quem theloneo in portu et sinu nostro exigendo, pro iure ac dominio nostro, legitime praefecimus, locutus fuisset, aut violen-

ter subditos Serenitatis Vestrae tractasset, quae nunc summa querelae totius est, tamen non repente naves resque nostrae oppugnandae et diripiendae abducendaeque erant (praesertim cum fateatur emissarius iste Speringium iam in navibus non fuisse), neque nos ipsi ignominia et iniuria affiendi eramus, sed apud nos uti subditus et minister noster in iudicio postulandus accusandusque erat; nam et ius hoc nobis debebatur et legitima simul potestas administrandae iustitiae iurisque notitia ac discrimen apud nos est, et erga omnes habetur et nunc pro rerum momentis ac circumstantiis habitum fuisset, erga amicum et devinctum adeo hucusque Regem, si de more rite atque ordine requisiti fuisset; et sane convitiis ac probris, quae nondum comprobaverat, honestius ac decentius abstinere et nominis ac dignitatis nostrae in Ministro nostro rationem habere, homo a nobis beneficiis praemiisque nulla aut dubia ob merita affectus, potuisset; quia tamen is erga naves nostras, negotium et mandata nostra, iure moreque legitimo exequentes, adeo acerbe et hostiliter se gessit, et easdem ignominiose spoliatas per vim abduxit. Iniuriam hanc aequitati simul et severitati Serenitatis Vestrae cum ea fiducia et honoris nostri asserendi vindicandique necessitate ac respectu committimus, qui Regi de Rege esse debet, ut rerum omnium plenam et honorificam satisfactionem re ipsa agnoscamus. Prosperam de caetero valetudinem Serenitati Vestrae precamur. Datum Varsaviae, die XXIX mensis Decembris, anno Domini MDCXXXVII, Regnorum nostrorum Poloniae V, Sueciae VI anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus cognatus
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Rex Poloniae, indignatio super litteris Domini Nicolai Koch, praesentavit Christiani Friess 21 Januarii 1638.

a)-b) *manu propria.*

Allerdurchlauchtigster, grossmechtigster könig, allergnädigster herr. Ewer Königlichen Maiestat, meinem allergnädigsten könige undt herren ¹⁾, kan ich in aller underthänigkeit nicht verhalten, dass ich wegen dess Spierings ²⁾ seines unrechtmässigen beginnens alhier auff der Dantzkern rhede, aldar er troziger weise auff ihre königliche maiestet in Dennemarcken mit gar schmechlichen undt schimpfflichen reden nicht allein debachiret, sondern auch deroselben maiestet underthanen in der sehe ubel getractiret, dieselben wegen dess ungewöhnlichen sehezolles for Dantzig beraubet undt bestolen, undt sich offentlich genennet eines beschüziger undt herren der Ostsehe undt knipchen geschlagen, sagende, dass ist for den dänischen könig. Welchess dann entlich veruhrsacht hadt, dass ihre mayt. etzliche schiffe aussgeschickt hatt, ob etwa solcher herr der Ostsehe möchte ihrer mait. zum forschein gebracht werden, er hatt sich aber heimlich daruon gemacht.

Ihre königliche mait. in Dennemarcken haben sich wegen dess Spierings nicht genungsam verwundern können, dass der böse mensch,

der sein leben lang in der weldt nictes gudtes angerichtet hadt, unndt durch diese ietzige gelegenheit Euer Kön. Mayt. mit ihrer maiestet in Dennemarcken in unwillen undt feindschafft hadt einführen wollen. Derwegen lassen ihre kön. mait. zu Dennemarcken Ewer Königliche Mait. for dem leichtfertigen Spiering warnen, weil er gedencket christliche potentaten an einander zu hezen, sonst werden ess E.Kön. Mait. künfftig an demselben bösen man, dem Spieringk, alle unlust undt confusion (welchess Godt verhüte) erleben. Welchs E.Kön.Mait., meinen allergnädigsten könige undt herren, ich, meiner gebuerenden trewe nach, nicht habe bergen können.

Dieselbe gotlicher bewahrung zu allem hohen kön. wollstande treulichen befehlende. Gegeben in Dantzick am 5. December 1637.

E.Kön.Maiestet
underthennigster
getreuer diener
Nyckel Kock
genhandt.

1) *In 1635 N. Kock in Polonia nobilitatus fuit.*

2) *Abraham, Arend, Isak seu Theodor Spiering.*

N. 153.

Varsaviae, 4 Augusti 1638.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

*Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac doc. 11 cum his
praecipuis variantibus:*

N. 11.

**Famato Iacobo Andreae,
civi Gedanensi**

tot vasa vini Rhenani, quot pro
conditione nostra Regia opus ha-
bebimus

N. 153.

**Famato Gottardo Modesfelds,
factori nostro in Colonia**

viginti quatuor plaustra maiora
vini Rhenani vulgo Zolfudder
dicta

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

*Alia manu: Praesentatae Haffniae die 21 Aprilis per dominum secre-
tarium Windium anno 1639.*

N. 154.

Varsaviae, 29 Iulii 1639.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.

(Orig., vest. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Epistola eiusdem tenoris et quasi eiusdem formae ac doc. 11, cum his praecipuis variantibus:

N. 11.

N. 154.

Famato Iacobo Andreae,
civi Gedanensi

tot vasa vini Rhenani, quot pro
conditione nostra Regia opus ha-
bebimus

fidei et industriae Famati Joan-
nis Klokker, factoris nostri, ci-
vis Gedanensis
viginti quatuor plaustra maiora
vini Rhenani, vulgo Zolfudder
dicta,

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae die 6 Ianuarii anno 1640 Haderschlebiae.

N. 155.

Varsaviae, 20 Ianuarii 1641.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Textus quasi identicus ac N. 154 cum nomine aliter scripto: Klokner. *Cfr.*
etiam N. 180.

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Schreiben an die oresundische Zöllner umb in gewonlich
zolfrei gelasse die[s] ^{a)} auch frei durch zugestatten.

Item alia manu: Først personers winbreffue.

a) lectio incerta.

Popowo, 19 Octobris 1641.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de [Maria Eleonora], vidua Gustavi Adolphi et electoris Brandenburgici
amita, omnibus fortunis et mediis destituta.*

*(Orig., sig., cum exemplari epistolae ad electorem Brandenburgensem
addito.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Innotuit nobis et universae Europae voluntarium e Regno Sueciae exilium eius, cui nos natalium et consanguinitatis iura, seposito omni status et hostilitatis respectu, bene velle impellunt. Compatimur itaque tanti nominis Viduae, non marito solum, sed et Regno orbatae, regium siquidem arbitramur fortunam afflictorum, etiam hostium suffulcire, quanto magis sexum per se imbecillum et impotentem fovere. Excitat nos ultra Serenitatis Vestrae prius exemplo quam litteris interposita autoritas, et contestata nobis per Generosum Bernhardum a Waldok constans veteris amicitiae continuatio. Proinde nulla intermitteremus officia, quae vel reciproco nostro erga Serenitatem Vestram affectui, vel afflictae Principis solatio tribuenda iudicaverimus. Quin imo sine mora nostras ad Serenissimum Electorem Brandenburgicum damus literas, cohortando eius dilectionem ad debitam praetensorum onerum exsolutionem, ac condignum Amitae, omnibus (uti Serenitas Vestra iudicat) mediis sustentationis, convenientis natalibus, destitutae, fulcimentum. Postquam vero a praenominato Serenissimo Electore responsum nobis fuerit, communicare ulterius de hoc negotio cum Serenitate Vestra non negligemus, donec testatum fecerimus, quo loco Serenitatis Vestrae desideria, ac interpositionem ponamus, a cuius constanti et syncero animo interpositam vicissim bonae vicinitatis et cognationis stipulationem, nobis re ipsa praestandam, confidentissime expectamus, eandemque diutissime valere et prosperrime regnare optamus. Datum in Popowo, die XIX mensis Octobris, anno Domini MDCXLI, Regnorum nostrorum Poloniae IX, Sueciae vero X anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae in castris Fulsbuttelianis die 20 Novembris anno 1641. Rex Poloniae promittit quod Electorem Brandenburgensem exhortari velit ad opem Reginae Sueciae viduae ferendam.

a)-b) *manu propria.*

Ad Serenissimum Electorem Brandenburgensem.

Serenissime Princeps, Domine, cognate et frater noster charissime. Vix Serenitas Vestra a nobis discesserat, cum supervenit a Serenissimo Daniae Rege ablegatus Generosus Bernhardus a Waldok cum eiusdem Regis literis, amice a nobis postulantis, vellemus nostra apud Serenitatem Vestram interponere officia pro Amitae Serenitatis Vestrae dilectione, fortunis exutae et sustentationis natalium splendori convenientis mediis destitutae. Ad quae paranda repetit a Serenitate Vestra insignes (ita Serenissimus Daniae Rex scribit) praetensiones ratione tam paternae, quam maternae dispositionis promanantes, ad quas evincendas Serenitatem Vestram accedere ac in Borussiam proficisci desiderat. Non latet nos Serenitatis Vestrae aequanimitas et erga proprium sanguinem naturalis compassionis affectus. Quapropter facile in id consensimus, ut praesentes literas ad Serenitatem Vestram daremus eamque hortaremur, velit eiusmodi praetensionum iustam rationem habere, et praenominatam Amitam Serenitatis Vestrae in hac afflicta fortuna consanguinea dextera sublevare, quominus necesse ei sit propositum in Prussiam iter ingredi et Serenitatem Vestram maiori cum dispendio sumptuum accedere. Quod si vero Serenitas Vestra sive contra eiusmodi praetensiones habeat, quod inferat, seque minime illis stringi arbitretur, sive connato amori cedendo tanti nominis Orphanæ succurrere voluerit, nos pro suo filiali affectu certiores reddet, quo ulterius de hoc negotio cum Serenissimo Daniae Rege communicare nostrorumque officiorum promptitudinem eius Serenitati testari possimus. De caetero Serenitati Vestrae bonam valetudinem felicesque rerum successus ex animo precamur. Datum in Popowo, die 19 mensis Octobris, anno 1641.

N. 157.

Varsaviae, 6 Decembris 1641.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de eadem re.*

(Orig., sig. Sequitur in archivo exemplar eiusdem epistolae.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Cognate et Vicine charissime.

Post longiorem quam expectassemus deliberationem accepimus responsum Serenissimi Electoris Brandenburgici, in quo luculenter affectum suum erga Serenissimam Dominam Amitam suam contestatur, seque misisse ad Eius Dilectionem scribit, cum sufficienti voluntatis suae promptissimae in sublevandis eius rationibus declaratione. Id nos uti promiseramus, Serenitati Vestrae illico significare voluimus, adiuncta promptitudinis officiorumque nostrorum contestatione, quibus Serenitas Vestra libere utatur, fruatur. Porro cum Generosus Volfgangus Baudisius, intimae Camerae Nostrae familiaris, certorum negotiorum causa in ditiones Serenitatis Vestrae proficiscatur, ei hasce litteras nostras ad Serenitatem Vestram deferendas tradidimus, simulque commisimus oretenus nostrum

erga Serenitatem Vestram fraternum affectum et mutui amoris efficaciter conservandi propagandique desiderium explanare. Qua in re plenam apud Serenitatem Vestra praenominatus Camerarius noster fidem inveniet. Nos vero Serenitati Vestrae diuturnam valetudinem ac prosperrimos longaevis imperii annos amice precamur. Dabantur Varsaviae, die VI mensis Decembris, anno Domini MDCXLI, Regnorum nostrorum Poloniae IX, Sueciae vero X.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex. b)

In dorso: Serenissimo Principi Christiano IV etc.

*Alia manu: Praesentatae Gluckstati 1 Februarii 1642. Rex Poloniae per Wolfgangum Baudis mittit responsum Electoris Brandenburgici *)*, et testatur de suo affectu: juxtaque explorat velitne Rex Daniae ipsi assistere contra Dantiscanos.

a)-b) *manu propria.*

*) *Desunt litterae electoris Brandenburgici.*

N. 158.

Varsaviae, 26 Martii 1642.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus Quartus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Cognate et Vicine noster charissime.

Ultimas, quas a Serenitate Vestra habuimus, literas Serenissimo Electori Brandenburgico communicavimus eumque iterum adhortatione Nostra paterna excitavimus, ad hoc responsum dandum, cuius exemplar Serenitati Vestrae amanter transmittimus. Videbit Serenitas Vestra haud refragam postulationi cognatae Principis mentem, immo paratum id, quod ius et aequitas exigerit a), praestare affectum b). Pro sua itaque prudentia et aequanimitate, ita Serenitas Vestra inter unius desiderium et alterius sat promptum iuri et aequitati obsequium moderabitur, ut uterque intelligat tam aequi arbitri inter cognatos conveniens iudicium. Nos porro Serenitati Vestrae optimam valetudinem et diuturnum florensque Regnorum precamur imperium. Dabantur Varsaviae, die XXVI mensis Martii, anno Domini MDCXLII, Regnorum nostrorum Poloniae IX, Sueciae vero X anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

c) bonus amicus
Vladislaus Rex d).

a) *sic in ms.*

b) *syntaxis confusa.*

c)-d) *manu propria.*

Varsaviae, 25 Aprilis 1642.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro quibusdam civibus Gedanensibus, quorum merces in freto Oresundico
fisco applicatae sunt, intercedit.*

(Orig., vest. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Cognate et Vicine noster charissime.

Intercessimus antehac apud Serenitatem Vestram pro Famatis Georgio Stamberger et Ioanne von Amster, civibus Gedanensibus, subditis nostris, ut benignitate Serenitatis Vestrae sublevati merces suas proprias, viginti nempe lastas siliginis, recuperarent, quae anno 1635 in Oresundo e Petri Jansen Doncker Gluckstadiensis navi, cum ea ob praetensum falsi crimen circa litteras liberi passus Serenitatis Vestrae per praefatum Nauclerum commissum, fisco applicata fuit una cum reliquis mercibus, quibus eadem navis onerata erat, receptae et in fiscum redactae fuerunt. Neque enim praedicti subditi nostri ullius culpa argui possunt, qui praememorato Nauclero, Serenitatis Vestrae subdito, merces suas alio devehendas commiserunt. Neque Naucleri istius excessus (a quo tamen postmodum absolutus fuit) ipsos gravare potuit, sed paena merito authorem manet. Cum vero praefati Stambergeri, iam defuncti, successores et haeredes una cum Ioanne von Amster, qui inopinato hoc casu praeter culpam suam maximam fortunarum iacturam se pati lugent, nobis denuo humillime supplicarint, ut iteratis intercessionis nostrae ad Serenitatem Vestram litteris ipsis subveniremus. Nos supplicantium calamitate et rei aequitate permoti, enixis ipsorum precibus deesse nolimus. Ac proinde Serenitatem Vestram hisce amanter denuo rogandam duximus, ut praefatorum subditorum nostrorum benignam rationem habere, ac gratia clementiaque sua eos sublevare velit, quo iustum pro mercibus suis, viginti nempe lastis siliginis pretium, plenamque eo nomine satisfactionem obtineant, nec ulterioribus difficultatibus et impendiis implicentur. Neque dubitamus Serenitatem Vestram cum rei aequitati tum iteratae huic intercessionis nostrae id datam, quo praefati subditi nostri voti compotes reddantur. Nos vicissim pari gratia et benevolentia Serenitatis Vestrae subditos complectemur et fortunae adversitate pressos iuvabimus. De caetero Serenitatem Vestram diutissime valere optamus, Nostrumque illi constans studium deferimus. Datum Varsaviae, die XXV mensis Aprilis, anno Domini MDCXLII, Regnorum nostrorum Poloniae IX, Sueciae X anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

c) bonus frater
Vladislaus Rex b)

a)-b) manu propria.

Varsaviae, 23 Iulii 1642.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Wolfgangum Baudissin cubicularium suum, generalem exercituum, com-
mendat.*

(Orig., autogr., sine sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Serenissime Rex, Cognate ut Frater charissime.

Retulit nobis Generalis Wolfgangus de Baudisio, intimus noster cubicularius, fraternum et benevolum erga nos et Regnum nostrum Maiestatis Vestrae animum, quem ut nobis gratissimum fuisse ostenderemus, et nos mutuo affectu iura fraternitatis et vicinitatis cum Vestra Serenitate sancte colere et ad incrementum Regnorum nostrorum, imo totius orbis Christiani, firmiter conservare velle declararemus: ideo mittimus praedictum nostrum cubicularium, voluntatis et cogitationum nostrarum interpretem, qui fusius omnia nostra desideria Vestrae Serenitati exponet, cui ut Vestra Serenitas in omnibus fidem tribuat et tuto omnia ipsius dexteritati committat, fraterne rogamus; et ut Serenitati Vestrae ab immortalis Regis vitam prolixam, sanitatem constantem, imperium tutum et felices consiliorum successus ex animo exoptamus, qui sumus semper Maiestatis Vestrae
bonus cognatus uti frater
Vladislaus Rex.

Varsaviae 23 Iulii a), anno Domini 1642.

a) sic in ms.

Varsaviae, 25 Iulii 1642.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
per [Wolfgangum] Baudissin, cubicularium suum in Daniam proficiscen-
tem, salutationes transmittit, aliquot equis dono adiunctis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Christiano IV Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Cum nihil magis cordi habeamus, quam praeclearum nostrum erga Serenitatem Vestram studium saepissimis officiis et argumentis declarare, faciendum nunc quoque data occasione per generalem Baudusium, ad Serenitatem Vestram in negotiis suis proficiscentem, duximus; cui in mandatis dedimus, ut praemissa amica salutatione benevolentiaeque nostrae testificatione eidem nostro nomine omnia fausta feliciaque congratuletur, nonnullosque equos, quibus delectari Serenitatem Vestram accepimus, praesentet, amanter a Serenitate Vestra postulantes, ut ex parvo licet

munusculo, affectus atque propensionis nostrae erga se magnitudinem penset benevoleque animo eosdem accipere velit. Quod nos ita a Serenitate Vestra accipiemus, ut nullam deinceps occasionem testificandi nostri studii praetermissuri simus. Cui de caetero longaequam optimamque valeditudinem a Domino Deo precamur. Datum Varsaviae, die XXV mensis Julii, anno Domini MDCXLII, Regnorum nostrorum Poloniae X, Sueciae vero XI anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus cognatus et frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Rex Poloniae creditif auf den Grl. c) Leutenandt Baudissin praesentatae Kopenhagen 3 Augusti 1642.

a)-b) *manu propria.*

c) *in ms. Grt.*

N. 162.

Varsaviae, 30 Iulii 1642.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut quibusdam civibus Gedanensibus merces restituantur damnaque
sarciantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus Quartus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Dedimus nuper intercessionis nostrae literas ad Serenitatem Vestram pro Famati olim Georgii Stambergeri haeredibus et Ioanne von Amster, civibus Gedanensibus, subditis nostris, ut clementia et benignitate Serenitatis Vestrae interveniente, merces suas, viginti nempe lastas siliginis, quae ante aliquot annos e navi Petri Jansen Doncker Gluckstadiensis, cum ea ob praetensum eiusdem naucleri excessum in obtinendis Serenitatis Vestrae liberi passus literis fisco applicata fuit, una cum reliquis mercibus, quibus eadem navis onerata erat, citra omnem ipsorum culpam receptae fuerunt, recuperarent. Cum vero necdum voti sui compotes facti sint praedicti subditi nostri, sed adhuc sub isto calamitatis onere haereant, et novis subinde sumptibus in sollicitanda restitutione mercium suarum graventur, ac proinde nobis supplicarint, ut iterum apud Serenitatem Vestram intercederemus, quo tandem restitutionem viginti lastarum siliginis, plenamque eo nomine satisfactionem ex clementia Serenitatis Vestrae obtinere queant. Eatenus itaque denuo Serenitatem Vestram amanter rogandam duximus, ut gratia et benignitate sua afflictos subditos nostros sublevare, innocentiae ipsorum non minus quam Lubecensium et aliorum, qui merces suas ex eadem navi et eadem occasione receptas iam tum recuperarunt, benignam rationem habere ac demandare velit, quo tandem

sine ulterioribus difficultatibus et impendiis plenaria pro mercibus praefatis satisfactio ipsis praestetur. Erit hoc cum iustitiae ipsi, tum mutuae benevolentiae nostrae consonum; et gratiam hanc subditis nostris contestatam singularis in nos propensionis loco accepturi, ac vicissim subditos Serenitatis Vestrae eadem benignitate, dum tempus et occasio postulabit, persecuturi sumus. De caetero Serenitati Vestrae prosperam diuturnamque incolumitatem a Deo exoptamus. Dabantur Varsaviae, die XXX mensis Iulii, anno Domini MDCXLII, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae X.

Vladislaus Rex.

In margine inf.: List przyczynny do Krola Dunskiego za Potomkami Stambergera y Von Amstera Gdanczanow.

N. 163.

Varsaviae, 20 Decembris 1642.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
desiderat, ut Germaniae pax restituatur; de regno suo hereditario [Sueciae]
cum Christiano IV conferre cupit.*

(Orig., autogr., anulo obsignatum.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Serenissime Princeps, Cognate et Frater charissime.

Simul ex responso Serenitatis Vestrae et relatione generosi Henrici a Baudisin, cubicularii nostri, maxima cum voluptate intelleximus ipsius pariter adventum et, quae ^{a)} nostro nomine ^{b)} attulerat, Serenitati Vestrae gratissima fuisse. Quod vero praeterea Serenitas Vestra tam luculenter fraternam propensionem studiumque suum, tam ad animorum inter nos quam Regnorum coniungtionem ^{c)}, nobis offert, singulariter nos eam ob rem Serenitati Vestrae obligatos agnoscimus, ideoque diligenter negotium hoc in proximis comitiis consiliariis nostris proponi curabimus. In omni autem casu non eo minus arctam et sinceram amoris et offitiorum cum Serenitate Vestra communicationem ^{c)} observare modisque omnibus continuare semper contendemus; cuique fructum gloriamque illam optaremus, ut desideratam diu Germaniae pacem coniunctis animis studiisque restitutam videamus. Quia vero precipuam in consilio et auxilio fidutiam ^{c)} ponimus Serenitatis Vestrae, cuperemus sane die locoque ad hoc constituto cum Serenitate Vestra de Regno nostro hereditario, nobis Regiaeque familiae nostrae per iniuriam pridem ablato ^{d)}, deque toto eo negotio ad debitum et honoratum finem deducendo conferre. Interim Serenitati Vestrae longam incolumitatem et felicissimum rerum statum ex animo precamur. Datum Varsoviae, 20 Decembris, anno Domini 1642.

Serenitatis Vestrae bonus cognatus et frater

Vladislaus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Copenhagen den 23 Februarii Anno 1643.

Trägt Verlangen wichtiger Geschäfte halber mit Ihre Mayestät sich zu unterreden.

a) in *ms.*: que

b) in *ms.* atulerat.

c) sic in *ms.*

d) in *ms.* ablatum.

N. 164.

Varsaviae, 28 Martii 1643.

Vladislaus IV rex Poloniae

universis;

de congressu cum Christiano IV in Polonia instituendo; de libero in Polonia accessu regi eiusque comitatu praestito.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc.

Universis et singulis, cuiuscunque Status, dignitatis, conditionis et praeeminentiae fuerint, praesentibus literis significamus. Cum hactenus inter nos et Serenissimum ac Potentissimum Principem et Dominum Christianum Quartum, Daniae ac Norvegiae Regem, affinem et fratrem nostrum charissimum, literis ultro citroque amicissime datis, certamen amoris benevolentiaeque mutuae exortum fuisset, eiusque progressu, pro singulari Christiani Orbis incremento, Regnorum ac Provinciarum nobis utrinque subiectarum salute, Domuumque nostrarum Regiarum firmamento, securus personarum nostrarum in loco, Imperio nostro subiecto, suaeque Serenitati commodo, congressus, fidumque, semota omni vicinorum et exterorum Principum suspitione ^{a)}, colloquium suscipi placuisset. Nos, habita procerum et consiliariorum nostrorum matura deliberatione, de consilio et assensu eorundem, praefato Serenissimo Principi ac Domino Domino, Daniae et Norvegiae Regi, liberum ad Ditiones nostras concessisse accessum eiusdemque una cum proceribus, consiliariis, aulicis et quoscunque in comitatum Sua Serenitas assumpserit, cuiuscunque dignitatis, status, conditionis ii extiterint, fidam, tutam ac omnimodam in Regno et Dominiis nostris promississe securitatem, prout eandem praesentibus in verbo nostro Regio et bona fide, nostro et Regni nostri nomine, promittimus, recipimus ac spondemus, ita ut eundem Serenissimum eiusque comitatum, tam in accessu quam regressu, et quoadcunque suae Serenitati in Dominiis nostris commorari placuerit, non solum liberum, securum, indemnem praestituri, sed et (ut eius honor exigit) decenter habituri omnique observantia, amore et benevolentia prosecuturi simus. Quod ad omnium et singulorum, ad quos praesentes literae nostrae pervenerint, notitiam deducentes, easdem in maiorem fidem nostra Regia et consiliariorum lateri nostro adhaerentium, manibus subscriptas, sigillo Regni nostri communiri fecimus. Datae Varsaviae, in Conventu Regni nostri Generali, die XXVIII mensis Martii, anno Domini MDCXLIII, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae XI anno.

Vladislaus Rex. ^{b)}

a) sic in *ms.*

b) *manu propria; a solo rege signatum.*

Varsaviae, 14 Aprilis 1643.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Danielem Schleyer, equitum magistrum, commendat.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Unnsern freuntlichen grusz und was wir sonst meher liebes und guttes vermögen jederzeit bester massen bevohr.

Durchlächtigster könig, freündtlich geliebter herr oheimb.

Wir sindt der zuverlässigen hoffnung, dass dieses, so wir bey begehenden fällen vor die unnrigen an Ew. Königl. Würd. wolmeinendt gelangen lassen, nicht allein wol auff undt angenommen, sondern auch zu würcklichem effect gebracht werde. In solchem gefasten vertrauen haben wir ohne fernerern umgang hinterbringen wollen, was gestalt unns zeiger dieses, der edle undt mannhaffte unnsrer hofe-compagniaë dragoner gewesener capitain, Daniel Schleyer, in der bekanten expedition ¹⁾ wieder den Moscowiter bey vielen occasionen sonnder schewung einiger gefahr, wie einem rechten soldaten undt officirer eygnet undt gebühret, trewlich gedienet undt auffgewartet. Nachmalss aber, wie unnsere lande durch annehmbliche beylegungen in gutten frieden gesetzt, hat er nach erhaltener beurlaubunge nebenst anderen sein glücke weiter zu erfahren unterschiedene orthe besucht. Wann er dann anjetzo wieder in unnsrem hofe angelanget undt zu newen diensten, weil unnsere reich noch in guttem friede, kein absehen haben können, allss hat zu Ew. Königl. Wd., in hoffnung daselbst krieges-bestallung zu erlangen, er sich schleunigst auffgemachet, sein unterthäniges begehren bestes durch gegenwertige recommendation an- undt bezubringen.

Mit welcher wir denn Ew. Königl. Wd. freuntt-fleissigst ersuchen undt bitten, so viel immer möglichen dahin sich zu entschliessen, damit bemelter Daniel Schleyer, wegen unns geleisteter dienste, mit etwa einer obr. wachtmeistergage, dazu er wol qualificiret sein solten, doch ohne unnsere mass geben unter habenden krieges-völckern, versehen, undt also zu geniessung unnsrer recommendation gebracht werden möge. Wie wir nu nicht zweifeln, es werde sich Ew. Königl. Wd. hierinnen geneygt erweisen, also versichern wir Dieselbige inngleichen hierbey unnsrer jederzeit freuntlichen willfähigkeit undt gutten affection, zu deren thätlichen erweisung wir meher nicht allss nur bequäme gelegenheit verwünschen, undt Ew. Königl. Wd. der gewaltigen obacht Gottes zu erspriesslichem ergehen undt erfrewlichen wolstande trewlichst empfhelen.

Gegeben in Warschau den XIV^{den} monatstag Aprilis des MDCXLIII. jahres, unnsrer reiche dess pollnischen undt schwedischen im eylften jahre.

E.L.

aff. bruder ^{a)}

Vladislaus Rex

An den König in Dennemarck.

In dorso: Dem durchlächtigsten fürsten, herren Christian dem Vierteren in Dänemarck etc. könige etc.

Alia manu: praesentatae Gluchssburgh den 18. Maji ao 1643. Der konigh von Pohlen recommendiret seinen gewesenen capitain Daniell Schleyer zuer majeurschafft.

- a) E.L. ... bruder *manu propria regis*
1) *scil. expeditio contra Smolenscum 1632-1634*

N. 166.

Varsaviae, 28 Iunii 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Cornificium Ulfeldt, regni Daniae senatorem;
de restitutione mercium civium Gedanensium, quae in Dania fisco applicatae erant.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc.

Magnifice, grate, nobis dilecte.

Posteaquam nobis relatum est Serenissimum Daniae Regem intercessioni nostrae, pro defuncti Georgii Stamberger successoribus et Ioanne von Amster, subditis nostris, interpositae, locum dedisse et viginti lastas siliginis ante aliquot annos, ob naucleri praetensum excessum in Oresundo receptas, ipsis rursus adiudicasse et restitui mandasse, gratissimum id nobis accidit. Cum vero necdum effectum decreti mandatique Regii, ac realem praedictae siliginis, sive iusti eius pretii, restitutionem, licet non exiguos sumptus sollicitando hactenus impenderint, a quaestoribus Regiis obtinere potuerint, sed de die in diem magno cum damno detineantur, humillime nobis supplicarunt, ut litteris nostris promotorialibus sibi clementissime subveniremus, quo tandem voti compotes reddantur. Nos itaque, clementissimam supplicantium rationem habentes, cum et pupillorum ea in re salus vertatur, Gratitude Vestram hisce benigne requirendam duximus, ut apud quaestores regios auctoritatem suam serio interponere et eosdem supplicantes iuvare velit, quo restitutionem iusti et sufficientis pretii praefatarum viginti lastarum siliginis quamprimum absque ulteriori mora consequi possint, ut ita et nostrae intercessionis et mandati Regii fructu re ipsa et in effectu gaudere queant. Gratum id nobis erit et gratiam nostram Gratitude Vestrae vicissim contestabimur. Cui de caetero prosperam valetudinem precamur. Datum Varsaviae, die XXVIII mensis Iunii, anno Domini MDCXLIII^o, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae XI° anno.

Vladislaus Rex

In dorso: Magnifico grate nobis dilecto Cornificio Ulfeldt, haereditario in Eggeschouff Equiti aurato, Regni Daniae Magno Magistro et Senatori Primario, nec non Insulae Moenae Praefecto etc.

Varsaviae, 4 Augusti 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de conventu inter reges ad commodius tempus differendo.*

(Orig., autogr. vestig. sig., anulo obsignati.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Serenissime Princeps, Cognate et Amice charissime.

Agnoscimus Vestrae Serenitatis constantem erga nos affectum ex eo, quod litteris suis declarat nobiscum conveniendi desiderium. Quem conventum cum gravissimis de causis ad commodius tempus differre ^{a)} Serenitati Vestrae visum fuerit, nos eam diem uti summe desideratam amico prestolabimur animo, de eaque conferre in Serenitatem Vestram imposturum non interitemus. Ne quid in generalibus pacis tractatibus (iam, uti speramus, inchoatis) preiudiciosum iuribus utriusque nostrum et Regnorum nostrorum securitati noxium statuatur, quod Serenitas Vestra legatis suis, ut diligenter attendant, imperaverit, nosque, ut idem per ablegatum nostrum agamus, fraterne, monuerit, amplectimur eam Serenitatis Vestrae benevolentiam et de nostra indemnitate sollicitudinem, cui vicissim pariterum Serenitatis Vestrae studio omni occasione respondere conabimur et prudentissimum Serenitatis Vestrae consilium in ablegando Osnabrugam (sed prius ad Serenitatem Vestram) quopiam ex intimis ministris nostris, sequemur, et per hunc ipsum fusius cum Serenitate Vestra communicabimus, cui interim prosperrima quaeque precamur uti

Serenitatis Vestrae

bonus cognatus et vicinus
Vladislaus Rex.

Varsoviae, 4 Augusti, anno Domini 1643.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Rex Poloniae de data 4 Augusti Anno 1643.

De die dicenda congressui utriusque Regis et ablegando a Rege Poloniae aliquo suorum Osnabrugam.

a) sic in ms.

Nowydwór, 18 Octobris 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
litteras securi passus filio Christiani IV, Valdemaro Christiano, concedit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater, Cognate, Amice et Vicine noster charissime.

Voto Serenitatis Vestrae libentissime succensemus ^{a)} et non tantum literas innoxii ac securi passus transmittimus, sed etiam Praefectos et Ministros nostros Universalibus nostris stringimus, ut, praevia commoditatum itineris accomodatione, omni ope et auxilio praesto sint ad mandata et servitia Illustrissimi Domini Woldemarii Christiani Comitis in Stlesvich et Holstein, filii Serenitatis Vestrae. Caeterum desideriorum omnium Serenitatis Vestrae felicissimum effectum precati et prosperae valetudinis ac inoffensum fortunarum Regiarum cursum Serenitati Vestrae peramanter apprecamur. Datum in Nowydwor, die XVIII mensis Octobris, anno Domini MDCXLIII, Regnorum nostrorum Poloniae XI, Sueciae vero XII anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

b) bonus frater
Vladislaus Rex ^{c)}.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: König von Pohlen überschickt die begehrte Geleitsbriefe vor Graf Woldmarn. Praesentatae Kopenhagen 4 Decembris 1643.

a) sic in ms.

b)-c) manu propria.

N. 169.

Vilnae, 10 Decembris 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
regis Daniae studium in stabilienda pace collaudat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Vicine noster charissime.

Est, cur Orbis Christianus bene speret, optatamque pacis felicitatem sibi spondeat, cum tantum Serenitas Vestra in stabilienda inter Principes Christianos concordia et amicitia studium advertit, omniaque consilia eius eo dirigi videt, ut conciliatis dissidentium Principum animis, mutua foveatur concordia tranquillitasque publica refloreat. Quo enim meliori iudice discordiae hae dirimi vel tractari possint quam eo, qui et a partium studiis alienus et nullo favore imbutus, gravissimis consiliis suis eo facilius feliciusque tam turbulenta seditionum et discordiarum tempestates sedare et almae pacis statum firmare poterit. Et licet res aliter ac sperabamus accidit, negotiumque hoc ad praesens ex voto Serenitatis Vestrae

ob rationes nobis a Serenitate Vestra perscriptas non successit, non ambigimus tamen Serenitatem Vestram in tam pio et laudabili proposito perseveraturam, in eoque elaboraturam, ut Christianae Reipublicae cura et sollicitudine sua opem salutarem quam citissime afferre possit. Faciet certe Serenitas Vestra rem dignam genere suo, dignam animo vere Regio, dignam Principe Christiano, si ulteriora huic negotio impenderit studia. Nec dubitamus, quin Deus Optimus Maximus eos optimis consiliis ipsius daturus sit successus, quos quivis pacis et tranquillitatis publicae cupidissimus vovere et optare possit. Nos equidem non favemus modo destinatis Serenitatis Vestrae conatibus, verum ubi rem serio agi viderimus, operam quoque nostram in tam gravi causa, sociatis cum Serenitate Vestra consiliis, quantum in nobis erit, impendere studebimus, nihilque a nobis desiderari patiemur, quod ad negotium hoc feliciter, favente Divina clementia, perficiendum pertinere iudicabimus. De caetero Serenitati Vestrae bonam valetudinem omnisque gloriae et felicitatis cumulum a Deo precamur. Datum Vilnae, die X mensis Decembris, anno Domini MDCXLIII, Regno nostrorum Poloniae XI, Sueciae XII anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Ottensehe den 2 Februarii anno 1644. Laudat Serenissimi Daniae Regis studium in reducenda pace, in eodem ut perseveret, monet, faustumque eius exitum auguratur.

a)-b) *manu propria.*

N. 170.

Vilnae, 10 Decembris 1643.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
auxilium suum Ioanni Vitzthum ab Eckstaedt pollicetur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Vicine noster charissime.

Accepimus literas Serenitatis Vestrae, quibus nobis Serenitas Vestra causam strenui viri Johannis Vitzthumb ab Ecksted ratione retentorum a Supremo Consilio Ordinibusque et Statibus Prussiae stipendiorum commendat, peramanterque postulat, ut in iure suo prosequendo obtinendaque undecim millium imperialium summa, ipsi modo praemisso debita, favore nostrum agnoscere possit. Amplectimur non illibenter praesentem ipsi gratificandi occasionem, et sicut magni semper amicam flagitationem Serenitatis Vestrae fecimus, ita et nunc tam per interpositionem auctoritatis nostrae Regiae, quam per sententiam iudicariam, in quantum ea accusatio in processum deducta fuerit, testabimur, commendationem

Serenitatis Vestrae plurimum apud nos valuisse. De caetero Serenitati Vestrae longaevam incolumitatem et omnia fausta ex animo optamus. Datum Vilnae, die X mensis Decembris, anno Domini MDCXLIII, Regnorum nostrorum Poloniae XI, Sueciae XII anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Promittit commendationis pro Ioanne Vitzthumb ab Ecksted interpositae rationem habitum iri.

a)-b) *manu propria.*

N. 171.

Vilnae, 20 Decembris 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro mercatoribus Elbingensibus intercedit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Vicine noster charissime.

Quo magis propensum Serenitatis Vestrae erga nos animum agnoscimus, eo cum maiori fiducia eandem in necessitatibus subditorum nostrorum literis nostris compellere solemus. Cum itaque Civitas nostra Elbingensis in certo negotio, sublevationis videlicet ab onere duplicis telonei, ad Serenitatem Vestram confugiat praecipuumque conceptae suae fiduciae firmamentum in clementia et benignitate Serenitatis Vestrae locet, eiusque fructu felicius et facilius potiri se speret, si illorum submissis precibus efficax quoque interpositionis nostrae, cui plurimum Serenitas Vestra semper deferre consuevit, subsidium nostrum accesserit; haud gravatim petitioni ipsius detulimus, amanterque a Serenitate Vestra postulamus, velit Serenitas Vestra ex sola compassione deplorati status dictae civitatis, praeteriti belli Pruthenici calamitatibus plurimum fractae et attritae, eam rationem ducere, quam et afflicta fortuna ipsius et mutuae nostrae amicitiae necessitudines haecque nostra exposcit intercessio, liberatosque ab adaucto theloneo pari iure cum Hollandis censere. Rem Serenitas Vestra Christiano Principe dignam omnique obsequiorum genere ab ipsis demerendam fecerit, si ipsis indulgentiam hanc tribuerit theloneorumque Praefectis demandaverit, ut inposterum hac exactione duplicata non gravetur. Nos vero sicut id gratissimo a Serenitate Vestra accipiemus animo, ita dabimus operam, ut hanc ipsius in subditos nostros propensionem et favorem mutuis benevolentiae nostrae officiis compensem, paremque semper postulationis ipsius, ubi occasio tulerit, rationem habeamus. Interea bonam valetudinem et prosperos ex animo successus vovemus. Datum Vilnae, die XX mensis Decembris, anno Domini

MDCXLIII, Regnorum nostrorum Poloniae XI, Sueciae vero XII anno.
Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex. b)

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Praesentatae Haffniae die 28 Augusti anno 1644.

Item alia manu: Intercessionales pro Civitate Elbingensi.

a)-b) manu propria.

N. 172.

Vilnae, 27 Ianuarii 1644.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
ad natalem filii invitat atque compatris officium Christiano defert.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Vicine noster charissime.

Quae inter nos mutui amoris officiorumque ac bonae vicinitatis studio coaluit amicitia, ea ut communione solatiorum et successuum ab utrinque nostrorum perennare possit, eo magis exoptamus, quo proniori in vota Domus nostrae Regiae affectu Serenitatem Vestram ferri, felicibusque eius incrementis laetari optime novimus. Itaque et ad praesens eam laetitiae partem, quam ex felici, Deo volente, partu Serenissimae Coniugis nostrae, ultimis diebus Maii vel primis Junii speramus, apud Serenitatem Vestram deponendam duximus, et sicut ad natalem Infantis amanter invitamus, ita et Compatris officium eidem amice deferimus; velit Serenitas Vestra pro sua in nos singulari propensione futuram prolem e sacro lavacro tollere Baptismique solemnitate assistentia sua decorare. Quod uti pergratum nobis acciderit, ita, ubi occasio tulerit, promptitudine nostra tam prolixae in nos Serenitatis Vestrae voluntati respondere studebimus. Cui de caetero bonam et firmam valetudinem felicesque rerum successus ex animo precamur. Datum Vilnae, die XXVII mensis Ianuarii, anno Domini MDCXLIV, Regnorum nostrorum Poloniae XI, Sueciae vero XII anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Haffniae die 8 Martii anno 1644.

Item alia manu: Rex Poloniae invitat Suam Maiestatem ad natales infantis et compatris officium ei defert.

a)-b) *manu propria.*

N. 173.

Vilnae, 26 Martii 1644.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
mortem uxoris infantisque nuntiat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Vicinis ^{a)} noster charissime.

Non dubitamus pervenisse ad manus Serenitatis Vestrae literas nostras, quibus de proximo partu olim Serenissimae Consortis nostrae nunciaveramus, ipsamque ad levandam e sacro fonte expectatam prolem invitaveramus. Sed aliter ac sperabamus sors cecidit; etenim praeteritis diebus ultima feria quinta Caenae Domini tristis mors, ita volente Divina Maiestate, uno eodemque ictu Infantem Matremque sustulit, nosque et totam Regiam Domum gravissimo acerbissimoque dolore replevit. Quem cum Serenitati Vestrae communicantes, non ambigimus Serenitatem Vestram pro sua in nos singulari animi propensione amicitiaque, tot officiis firmata, eodem quo nos animo hoc nostrum luctuosum fatum laturam unaque nobiscum orbitatem nostram Filiique nostri ex tanti pignoris iactura deploraturam. Quam ad praesens Serenitati Vestrae nunciantes, in reliquo Divinam bonitatem precamur, ut Serenitati Vestrae bonam diuturnamque valetudinem omniaque fausta largiatur et quosvis luctus ab eadem Regiaque Domo ipsius procul amoveat. Datum Vilnae, die XXVI mensis Martii, anno Domini MDCXLIV.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

b) bonus affinis
Vladislaus Rex ^{b)}.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Praesentatae Haffniae die 23 Junii anno 1644.

Item alia manu: Rex Poloniae annuntiat obitum Coniugis et Filioli recens nati.

a) *sic in ms.*

b)-c) *manu propria*

Vilnae, 29 Martii 1644.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
iterum de morte et funere uxoris suae.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano IV, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Vicine noster charissime.

Quam gravem nobis attulit dolorem inopinata mors olim Serenissimae Caeciliae Renatae, coniugis nostrae desideratissimae, facile Serenitas Vestra conlicere poterit, ubi penitius et orbitatem nostram et tam intolubilem animi nostri ex gravissimo acerbae mortis ipsius vulnere perturbationem introsperit. Et licet sanctissima mors ipsius minime lugenda esse videatur, ut quae eam ad longe beatioram vitam transtulit, obitus tamen eius non potest nobis esse nisi nimium acerbus, qui eo solatio nos privavit, quo post Deum nihil carius desiderabiliusque in vita habuimus. Cum vero et Serenitatem Vestram pro eximio suo in nos studio tristi animo exitum eius laturam confidamus, communicare ipsi luctum hunc nostrum domesticum voluimus, ut et propensissimae voluntatis nostrae affectus, quem erga Serenitatem Vestram gerimus, hac etiam quantumvis lugubri occasione constaret, et fomenta solatii levamentumque aliquod maeroris ex sincero benevoloque ipsius animo habere possimus. Caeterum cum relictis corporis exuviis iusta funeris solvere die XX Junii anni praesentis in nostra metropoli, civitate nempe Cracoviae, statuerimus, non ambigimus Serenitatem Vestram tam sanctam animam ipsius omni pietate Regiisque virtutibus cumulatissimam tristemque et lugubrem sepulturam votis prosequituram et tantam acerbitatem nostram maerore et compassione sua solaturam. De caetero Deum supplices precamur, ut eiusmodi lugubres maestitiae squallores, ab Augusta Domo ipsius amoveat, longevaue et prospera valetudine secundisque successibus eandem benigne augeat. Datum Vilnae, die XXIX mensis Martii, anno Domini MDCXLIV, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae XII anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Haffniae die Konigliche Canzlei den 11. Junii anno 1644.

Item alia manu: Rex Poloniae indicat diem dictam exsequiis Conjugis.

a)-b) manu propria.

Varsaviae, 5 Maii 1644.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de colloquio cum Nicolao Koch, regis Daniae legato ex Moscovia re-
vertente.*

(Orig., vest. sig. anulo obsignati).

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Serenissime Princeps, Domine, Frater, Amice et Vicine
noster carissime.

Revertitur ad aulam Serenitatis Vestrae Nobilis Nicolaus Koch, nu-
pere ^{a)} in Moscoviam missus a Vestra Serenitate, qui cum post nostrum
ex Lithuania in Poloniam reditum paucis diebus in aula nostra substi-
tisset, eidem colloqui nostri copiam iterato fecimus, in quo circa statum
rerum praesentem multa particularia diximus, et ex intimo nostro sensu
auribus eius inseruimus, quae ille debita in Serenitatem Vestram et pari
in affectum nostrum fide referet; eademque bono animo accipiet Serenitas
Vestra. Quam optime valere, feliciter agere fortunamque Regiam prosperis
reparare successibus ex animo precamur. Dabantur Varsaviae, die V men-
sis Maii, anno Domini MDCXLIV, Regnorum nostrorum Poloniae et Sue-
ciae XII anno.

Serenitatis Vestrae

b) bonus frater
Vladislaus Rex. c)

a) sic in ms.

b)-c) manu propria.

Cracoviae, 9 Augusti 1644.

*Vladislaus IV rex Poloniae
Christianum IV regem Daniae
de studiis suis ad filium eius, comitem Valdemarum Christianum, Mosco-
via liberandum certiores reddit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Unsern freundlichen grusz und wasz wir sonst mehr liebes und guttes
vermögen jederzeit befohr.

Durchlächtigster könig, freundlich geliebdester herr oheimb undt
bruder.

Wie schmerzlich Ewer Königl. Würd. dess moschkowitischenn gross-
fürsten ¹⁾ unchristliches undt wieder aller menschen erachten beschehenes
proceder zu herzenn gehenn muss, indeme er also Dero geliebten herren
sohn, den graffen Woldemar ²⁾, denen zwischen Ewer Königl. Würden
undt ihme geschlossenen pacten zuewider, nicht wie einen freundt, sondern
mehr alls einen feindt tractiret, können wir so leicht ermessen, alls leicht

Ewer Königl. Würden erachten mögen, dass wir unseres theils ein sonderliches missfallen darob haben undt tragen. Wann wir dann uon ihme, dem herren grafenn Woldemar, inständig ersuchet worden, dass wir unss inss mittell zu ligen undt (weill wegen ungeenderter seiner religion er mehr dann genungsamb absehe, dass dass haubtwerck so gar sein gewündtschtes ende nicht erreichen werde) alle möglichkeit zu endtlicher seiner erlassung anzuwenden gnädigist geruhen wolten. Alss habenn wir, zue bezeugung unserer geneigten affection undt dass unns sein, dess herrn grafenn, so unuerhoftes unglück zu innerlichen gemüthe gehet, nicht unterlassen können noch mögen, unsern abgeordneten ³⁾ dess orths nacher Moschkaw abzufertigen, damit gedachter moschkowittische grossfürst so woll erspüren möge, wie unsss sein unbilliges undt kegenst allen christliebenden potentaten unuerantwortlichess beginnen missfalle, alss auch er, der herr graf Woldemar, umb so uiehl desto mehr undt eher gründliche nachricht erlangen könnte, warumb undt wie lange man ihn also noch gleichsamb feindtlich tractiren wolle. Wass nun gedachter unser abgeordneter aldar bey dem grossfürsten aussgerichtet, undt wass er auf sein anbringenn vor eine andtwort erhalten, dass habenn Ewer Kön. Würd. auss seinen dess herren grafenn hiebey gesanten schreiben mit mehrer weitläufigkeit umbständtlich zu uernehmen. Unndt mögenn sich Ewer Königl. Würden kecklich versichern, dass wir auf Dero freundtliches ersuchen, alles dass jenige, so immer mehr möglich undt denen zwischen unns undt dem moschkowitischen grossfürsten ehemahls geschlossenen pecten nur nicht zuwieder, weiter inss werck zu sezenn keinessweges unterlassen werden noch können.

Befehlenn Ewer Konigl. Würd. damit göttlicher gnädigenn obwaltung zu langwierig beständiger leibes gesundtheit undt allem hohen aufnehmen, unss aber Dero geneigten königlichen affection. Crackaw am IX. monats-tage Augusti dess MDCXLIV. jahress, unserer reiche dess polnischen im XII. unndt dess schwedischenn im dreyzehenden jahre.

Ewer Kön. Würd.

Affeter bruder
und ohaim ^{a)}

Vladislaus Rex

a) Affeter ... ohaim *manu propria regis*

1) scil. Michael Fedorovič Romanov

2) scil. Valdemar Christian, filius Christiani IV

3) *verisimile quidam Ilski (Historisk Tidskrift 6.III.318, Hafnia 1891-92, et A.F. Bülsching: Magazin für die neue Historia und Geschichte, X, p. 230, Halo Saxonum 1776)*

N. 177.

Varsaviae, 14 Novembris 1644.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de legato Christiani IV libenter excepto.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine Cognate et Vicine noster charissime. Transmissum ad nos a Serenitate Vestra legatum libenter conspeximus, et quae nobis amantissimae salutationis et comprecationis vota a fraterno Serenitatis Vestrae animo profecta, nomine Serenitatis Vestrae detulit, gratanter excepimus. Et quemadmodum ita erga Serenitatem Vestram animati sumus, ut arcissima amicitiae vincula, quae nobis cum Serenitate Vestra constanter intercedunt, cultu firma, studiis sancta reddamus, ita, ut eadem novis benevolentiae accessionibus et incrementis cumulemus, admotis conatuum et officiorum nostrorum viribus aditemur. Caetera legatus Serenitatis Vestrae, cui ad singula legationis puncta responsum mutuae necessitudinis bonaetque vicinitatis studio accommodatum dedimus, uberius exponet. Nos interea id Serenitati Vestrae prompte pollicemur nihil a nobis, quod ad Serenitatem Vestram syncere affectu demerendam et mutuorum pactorum iura firmanda pertineat, praetermissum iri. Cui prosperrimam valetudinem et secundos rerum omnium successus conceptis rite votis comprecamur. Datum Varsaviae, die XIV mensis Novembris, anno Domini MDCXLIV^o, Regnorum nostrorum Poloniae XII°, Sueciae vero XIII° anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: Praesentatae Friederichsburgh die 22 Decembris anno 1644.

Item alia manu: Rex Poloniae ostendit, quam grata fuerit legatio ad ipsum missa.

a)-b) manu propria.

N. 178.

Varsaviae, 17 Februarii 1645.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de negotio Martini Kochler, civis Gedanensis, quem regi Daniae commendat.*

(Orig., sig., cum folio annexo.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate, Frater et Vicine noster carissime.

Negotium, prout in folio litteris hisce annexo nobis expositum fuit, intercessionis nostrae benignum officium et iustitiae Serenitatis Vestrae congruum requirit patrocinium: et ideo longiori verborum apparatu rem exequi haut ^{a)} nostrum esse iudicamus, cum causa ipsa probe perpensa ita clare de se loqui videatur, ut causidicum requirat neminem. Vindicem potius postulat sententiam Vestrae Serenitatis, a qua benevole et gratisime pro amicitiae ^{a)} et necessitudine vicinitatis petimus, velit iubeatque

Vestra Serenitas causam istam debitae et seriae subiici inquisitioni et quod iuris est inter partes decerni, ne vel privati homines citra iussum Vestrae Serenitatis eiusdem potestatis titulo abutantur, et ut Spectabilis Martinus Kochler, civis et mercator Gedanensis, subditus noster, pro quo apud Serenitatem Vestram intercedimus, grave, anno proxime lapso, a simili facto damnum perpeusus, mediante favorabili Vestrae Serenitatis mandato, rei suae, naviumque et mercium bono iure quaesitarum possessioni restituatur. Ut autem negotium hoc sine ulteriori mora et reorum effugiis ad ultimariam cognitionem et iudicatae rei executionem quanto cius ^{b)} transmittatur, praedictusque civis Gedanensis, subditus noster, iustitiae fructu, quem omnibus praestat, praestarique facit Vestra Serenitas, potiat, iterum atque iterum a Vestra Serenitate contendimus, pro nostro in eam studio et affectu, quo ad omnia, quantum in nobis est, Serenitatis Vestrae vota et postulata amice concurrimus. De caetero Serenitati Vestrae firmam valetudinem et prosperos rerum successus ex animo precamur. Dabantur Varsaviae, die XVII° mensis Februarii, anno Domini MDCXLV^o, Regnorum nostrorum Poloniae XII°, Sueciae vero XIII° anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

c) bonus frater
Vladislaus Rex ^{d)}.

a) sic in ms.

b) in ms. quantocyus

c)-d) manu propria.

Folium his litteris annexum:

Anno Domini 1644. Spectabilis Martinus Kochler, civis et mercator Gedanensis, primo veris tempore ad requisitionem quorundam mercatorum Stockholmiensium, quibuscum illi vetus commercium intercedebat, submisit Gedano Stockholmum certam lupuli et salis quantitatem navibus duabus, quibus Honesti Thomas Kint et Paulus Proler ^{a)}, civis uterque Gedanensis, praefuerunt, cumque ibidem onus deposuissent, praefatus Martinus Kochler vacuarum et redeuntium navium usus commoditate, easdem nauulo conduxit, ut certas merces, id est centum septuaginta pondo ferri (Szyfunty vulgo dicuntur), centum et viginti picis dolia, seu tonnas, et decem assium pinacearum duodenas, Gedanum deveherent, quas omnes praedictas merces, cum eius debitores solvendo non essent, in vim soluti, post duorum annorum sollicitationem ab eisdem, dictus Kochler acceperat. Istos naucleros una cum navibus et mercibus strenuus Niels Andersen, bellicae navis praefectus, qui stipendio certorum mercatorum Copenhagensium militabat, iter suum prosequentes vi a cursu retorsit et Copenhagium ire compulit, ubi, re ad Architalassorum iudicium devoluta, naves et merces praedictae fisco, uti praetenditur, adiudicatae fuerunt. Cumque praedictus Kochler, inde se damnum passum esse suspicaretur, quod ex hostico naves istae venirent, sciret autem merces istas ante ortam inter regna discordiam, iure sibi in extinctione crediti quaesitas fuisse communique se commercii et navigationis beneficio securum esse crederet, praesertim quod nullo bellico instrumento naves eius instructae essent; primo de ista interceptione nuntio accepto, ad magistratum Gedanensem officiose accessit, praestitoque corporali iuramento, merces istas suas esse

propriam, non cuiusvis alius, multo minus ex natione Suecica, comprobavit, habitoque istius sui iuramenti praestiti a magistratu Gedanensi autentico testimonio, Copenhagium ad idem iudicium rerum et causarum maritimarum se contulit, suaque propria, quae sine cuiusquam detrimento, iure bono, sine telonei defraudatione, si eius solvendi ratio et necessitas fuisset, acquisierat, sibi restitui et adiudicari petiit, cumque et praedictae attestationis et eius supplicationis sumptuum et damnorum ratio nulla apud praefatum iudicium habita esset, ideo rursum praefatus Martinus Kochler supplicat Serenissimae Daniae Maiestati iubeat causam istam cognosci, iudicari, sibi quod iuris est tribui, praesertim cum nullum prorsus inde ad fiscum regium emolumentum pervenerit, sed cum summo conquerentis damno et praeiudicio privatorum, quorum stipendiarius, uti fertur, id factum perpetravit, totum cesserit utilitati.

a) *lectio incerta.*

N. 179.

Hafniae, 12 Maii 1645.

*Christianus IV rex Daniae
ad Vladislaum IV regem Poloniae;
de Valdemaro Christiano, Christiani IV filio, legatisque Danicis in Mos-
covia retentis.*

(Exemplar.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Christianus etc.

Serenissime Princeps, Cognate, Frater et Vicine charissime.

Accepimus ex legato nostro, qui in aula Serenitatis Vestrae vel ibidem in vicinia adhuc versatur, quod Magnus Muscoviae Dux Illustrissimum filium nostrum Waldemarum Christianum, Comitem Sclesvici, Holsatiae etc., tandem sit demissurus, si literae ejusdem, quibus nos ad consentiendum tam in iter quam matrimonium olim induxerat, originaliter vicissim exhiberentur, simulque promitteretur nos illatam injuriam armis non vindicaturos. Cedimus temporum infelicitati, gentisque perfidiae atque cum, intercedente Vestrae Serenitatis autoritate, post nexas multifarias moras demum haec resolutio profecta sit, ante omnia ei pro officio repouimus gratias, nec abnueremus documenta illa, quae requisivit, omnia et singula in manus Serenitatis Vestrae per praesentes consignare, si modo in potestate nostra essent, verum cum legatis nostris quasi in spem melioris expeditionis sub abitum antehac tradita sint, integrum nobis hoc pro tempore non est, neque tamen interea consultum arbitramur hanc eorum conditionem propolari, nam si resciscerent Moscovitae, procul dubio non erubescerent etiam per vim illa ipsa ab iisdem extorquere, quare, si Serenitati Vestrae placuerit, tacite injungemus nostris, ut legato ejusdem, alias hoc negotium ibidem sedulo urgenti, exhibeantur, atque tum in arbitrio Serenitatis Vestrae erit, an prius illa ad se remitti, vel statim, liberato filio et legatis nostris, in loco ad invicem extradi velit, in utrumque consentimus, saltem ut promoveatur nostrorum dimissio et recessus. De reliquo vindictae tam cupidi non sumus, ut sinistri quicquam

sibi Russi a nobis metuant, sed facile ex innata animi magnitudine injuriae obliviscimur, si ergo et Serenitas Vestra nostro nomine ultioni futurae renunciare, vel alias de non vindicando cavere teneatur, expromittat modo, non frustrabimus eam effectu. Cui invicem officia nostra ex animo promptissimo deferimus, felicitatisque omnimodae usuram quam libentissime comprecamur et vovemus. Dabantur etc.

In dorso: Copia literarum Serenissimae Regiae Majestatis Daniae ad Regem Poloniae.

De dato Haffniae die 12 Maji anno 1645.

N. 180.

Varsaviae, 25 Septembris 1645.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Textus quasi identicus ac N. 154 cum nomine aliter scripto: Klokner.

Alia manu, recentiore: foraeret af hr. provst Terpager 1751.

N. 181.

Varsaviae, 15 Novembris 1645.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de filio Christiani IV, ex Moscovia reduce, paterne suscepto domumque
remisso.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Cognate et Vicine noster charissime.

Uti Illustrem Principem Dominum Woldemarum Comitem Slesvici et Holsatiae, postliminio ex Moscovia reducem, paterno suscepimus et complexi sumus affectu, ita eundem sanum ac incolumem Serenitati Vestrae remittimus. Munus, quod nobis nomine Serenitatis Vestrae reddidit, veluti ab optimo in nos animo et fraternali benevolentia profectum gratissime accepimus, illud loco arrhae mutui et sinceri inter nos amoris fraterno cultu et veneratione complectentes, paremque contestandae reciprocae pensionis ac officiorum nostrorum prae animo habentes. Quod reliquum est, prosperam incolumitatem et faustos rerum omnium eventus Serenitati Vestrae ex animo apprecamur. Datum Varsaviae, die XV^a mensis Novembris, anno Domini MDCXLV, Regnorum Nostrorum Poloniae XIII°, Sueciae XIV anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b).

a)-b) manu propria.

Varsaviae, 20 Decembris 1646.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de principe Philippo, comite palatino Rheni, a Christiano IV commendato.
(Orig., sig.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus Quartus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Cognate, Frater et Vicine noster carissime.

Nihil aut amica Serenitatis Vestrae, quae parem semper apud nos invenit aestimationem, commendatione dignius, aut nostrae potuit acceptationi officium accidere gratius, quam dum Serenitas Vestra Illustrissimum Principem Philippum, Comitem Palatinum Rheni, Bavariae Ducem, pronepotem suum carissimum, illi admovere studet occasione, in qua non tantum altae indolis et famae perennandae, sed christianae magis quam nostrae, aut certe utriusque gloriae salutisque tuendae, campus panditur spatiosissimus. Sed cum rerum ac temporum nondum certa venerit maturitas, ad futura proximo Maio, volente Deo, a nobis indicta celebrandaque comitia totum differre negotium visum est; ubi dum opportunitas rei gerendae meliori fato adoleverit, pergratum nobis erit, talibus stipari comitibus, qui haereditariam virtutis et honoris gerunt successionem, simulque tum testari quantum Serenitatis Vestrae amicis postulatis et expectationi tribuamus. Nunc autem Serenitatem Vestram prosperrimo valetudinis rerumque omnium successu frui, ex animo precamur. Datum Varsaviae, die XX mensis Decembris, anno Domini MDCXLVI, Regnorum nostrorum Poloniae XIV, Sueciae vero XV° anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b).

a)-b) manu propria.

Varsaviae, 21 Decembris 1646.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de pecunia civibus Gedanensibus a quibusdam debitoribus Danicis restituenda.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Dum in vivis adhuc Generosus olim Hilarius Ulefeld extitisset, simulque legationis munere a Serenitate Vestra ad Serenissimum Hispaniarum Regem Madritum fungeretur, receperat nomine mutui a factore

quorundam civium Gedanensium, Spectabilium videlicet Thomae Gellentini, Martini Stormer de Marez nec non caeterorum consortium, in parata pecunia summam mille et septingentorum imperialium iuxta obligationes eius, de data septima Aprilis millesimo sexcentesimo quadragesimo tertio, praefato creditori datas. Paulo post eodem vita functo, summa quoque inexoluta mansit. Caeterum quoniam legitimi haeredes et successores praefati Generosi olim Hilarii Ulefeld supersunt, ad quos uti omnia bona ita et onera ex vi et nexu iuris communis devoluta sunt, eosdem ad solutionem summae per parentem eorum contractae teneri, nemo inficias ibit. Quapropter ut eo citius praefati cives Gedanenses dicta summa apud successores Ulefeldianos potiri possint, idcirco apud Serenitatem Vestram pro iisdem nostram interponimus intercessionem, quatenus causae eorum iustae uti in negotio liquidi mutuatique debiti Serenitas Vestra benigne favere velit, solutionemque indilatam summae praetactae iniungi demandet. Quidquid porro favoris et patrocinii a Serenitate Vestra iisdem praestitum fuerit, id nos vicissim omni studiorum genere Serenitati Vestrae pensaturi sumus. De reliquo optimam valetudinem et felicissimos rerum successus Serenitati Vestrae a Deo precamur. Datum Varsaviae, die XXI mensis Decembris, anno Domini MDCXLVI^o, Regnorum nostrorum Poloniae XIV, Sueciae vero XV anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Praesentatae Copenhagae den 15 Februarii anno 1647.

a)-b) *manu propria.*

N. 184.

Varsaviae, 29 Maii 1647.

Vladislaus IV rex Poloniae

Christianum IV regem Daniae

rogat, ut praestita pecunia Samueli von Surck persolvatur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Unsern freündtlichen gruss und was wier aus guter brüderlicher affection sonst mehr liebes und gutes vermögen iederzeit bevor.

Durchlauchtigster könig, freündtlicher lieber oheimb, bruder und nachbar.

Wir tragen keinen zweifel, Ewr. Königl. Würden unser vom 23. Marty abgewichen 1646sigsten jahres an Dieselbte gethanes schreiben empfangen, daraus vernommen haben, dass wier den 1. Juny gemelten jahres ein ansehnliche summa geldes in Dantzig benötigt, und wier den vesten unsern factorn und lieben getrewen Samuel von Surck allergenädigst committiret, dass er sich nacher Dantzig erheben, und Ewr. Königl. Würden uns zugefertigte assecuration mit sich nehmen und die darin specificirte summa unter andern auch erfordern solle. Derowegen Ewr. Königl. Würden wir freunt-, oheimb- und brüderlich gebeten, Ihres orts die versehung zu thun, hiemit, durch Dehro in unserer stadt Dantzig

residirenden factorn, Christian Horstman, die benente uns zustehende gelder auf angesetzten termin gegenst einlieferung unser eigenhändigen quitantz vorerwehntem Samuel von Surck abgegeben und vollkömlich bezahlet werden möchten.

Aldieweil nun solches noch nicht seine richtigkeit erlanget, gedachter von Surck aber unsertwegen in zimlichen vorschuss, dass wir ihm gern numehr eines genedigst möchten geholffen sehen. Alss ist an Ewr. Königl. Würden unser freundt-, oheimb- und brüderliches bieten, Ihres orts die versehung zu thun, damit benente unss zustehende gelder anitzo numehr besagten Samuel von Surck, seinem handelssconsorten Hanss Schmeiss oder ihren rechten gevollmächtigten, dehn sie diessfalls abfertigen möchten, abgegeben und vollkömlich, besage Ewr. Königl. Würden assecuration, mögen bezahlet werden. Welches wier iederzeit vorgenehm halten und hiebey nebenst Ewr. Königl. Wurden versichern, dass dofern wier Dehroselbten in dergleichen und andern hohen angelegenheiten unser freündt-, oheimb- und brüderliches gemüthe hinführo weiter werden erzeigen und beweisen können, wier uns auff Ewr. Königl. Würden gethanes ansuchen ie und allwegs bereit und willigst erfinden lassen wollen.

Dieselbte da mit Gottes gnädiger obwaltung zu guter, langwiriger, beständiger leibes gesundtheit und allen königlichen wohlstandt, uns aber zu bestendiger brüderlichen affection, treulichst empfehendt. Gegeben Warschaw am XXVIII^{sigsten} monatstage Maii dess MDCXXXVII^{sigsten} jahress, unserer reiche des polnischen im XIV^{den} und des schwedischen im XV^{den} jahre.

Ewer Lbd.

affe.bruder a)
Vladislaus Rex

... b) in Denemark wegen des Samuels von Sorg

In dorso: Dem durchlächtigsten fürsten, herren Christiann dem Vierdten vonn Gottesz gnaden zue Dennemarck etc. könige etc.

Alia manu: praesentatae Friederichsburgh den 9. Augusti anno 1647 der königh von Pohlen wegen seiner angeliehenen gelder.

a) affe. bruder: *manu propria regis.*

b) *verba desunt, pars chartæ abscissa est.*

N. 185.

Varsaviae, 18 Iunii 1647.

Vladislaus IV rex Poloniae

ad Christianum IV regem Daniae;

rogat, ut merces e navi naufragium passa litterarum suarum exhibitoribus restituantur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps Cognate et Vicine noster charissime.

Navis quaedam a Neptuno denominata, cui nauclerus Ioannes Abbot praeerat, dum in Norvegia in portu Langhundico Serenitatis Vestrae, evitandae tempestatis causa, iactis iam anchoris demissisque velis constiterat, ibidem propter inopinatam vim ventorum et exortas procellas naufragium perpessa est, anno proxime praeterlapso MDCXLVI mense Decembri. Quamvis vero navis ipsa perierit, tamen plurimi panni Anglicani et aliae merces e naufragio liberatae et ad manus Illustris Admiralii Serenitatis Vestrae, Domini Offue Jedden delatae sunt, inter quas cum nonnullae sint, quae ad singulare mandatum nostrum pro usu et necessitate aulae nostrae ex Anglia advehebantur, a Ioanne Mortimir et Ioanne Molisson, factoribus nostris propriis, (quos ad hoc iter nostris literis passus comitati specialiter fuerimus) in Anglia comparatae. Proinde peramanter a Serenitate Vestra postulamus, ut merces illae et panni usui nostro inservientes a Domino Admiraglio Regni Serenitatis Vestrae sine mora et quovis precio restituantur harum exhibitoribus literarum nostrarum. Quidquid benevolentiae Serenitatis Vestrae et mutui affectus ad sedulam intercessionem hac in parte nostram Regiam experiemur, totum id pari humanitatis et beneficii genere subditis Serenitatis Vestrae nostris in dominiis compensaturi sumus. De reliquo Serenitati Vestrae omnem felicitatem et incolumes in annos plurimos dies ex animo apprecamur. Datum Varsaviae, die XVIII mensis Iunii, anno Domini MDCXLVII, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae XVI°.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Vladislaus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Praesentatae Fridericiburgi, die 28 Octobris, anno 1647.

a)-b) manu propria.

N. 186.

Varsaviae, 18 Iunii 1647.

Vladislaus IV rex Poloniae

ad consiliarium regis Daniae ac generalem navis praefectum, Ove Gjedde, de eadem re.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus IV, Dei gratia Rex Poloniae etc.

Illustris, sincere nobis dilecte.

Lubricam navigantium sortem, cum multorum retro, tum non multo ante Spectabilium Ioannis Mortimir et Ioannis Molisson, factorum nostrorum, inopinatus probavit eventus. Hi enim cum specialibus literis nostris passus in Angliam a nobis expediti ad res nonnullas pro usu et necessitate aulae nostrae coemendas, dum iam ad nos diverterentur, navis, in qua merces deposuerant suas, denominata a Neptuno, nauclero Ioanne Abbot, in portu Landhundico naufragium passa est. Fortuna tamen sic providente,

quod licet perierit ipsa, plurimi nihilominus panni Anglicani aliaque merces e naufragio liberatae, imo et ad manus Synceritatis Vestrae delatae sunt. Quamvis igitur non dubitemus Synceritatem Vestram compati super tam inopinato casu, et si quid earum mercium et pannorum penes Synceritatem Vestram maneat, velle ex ipsa restituere aequitate. Quo tamen idem promptius exequatur et aulae nostrae praedictis quam primum possit provideri mercibus, amice a Synceritate Vestra flagitamus, ut pro ea, quae nobis cum Serenissimo Daniae Rege intercedit, necessitudine, omnia ex illo naufragio ad se delata factoribus nostris reddi ac restitui faciat. Habitura Synceritas Vestra pro hac humanitate promptissimam semper nostram ad rependendum sibi et illius Regni incolis voluntatem. Cui de reliquo omnem prosperitatem et rectam valetudinem a Deo impense exoptamus. Datum Varsaviae, die XVIII mensis Junii, anno Domini MDCXLVII^o, Regnorum nostrorum Poloniae XV, Sueciae vero XVI anno.
Vladislaus Rex.

In dorso: Illustri Domino Offue Jedden, Serenissimi Daniae Regis Consiliario ac eiusdem Serenitatis Generali Maris Praefecto, sincere nobis dilecto.

Alia manu: Konig aff Polens breff til ^{a)} Ove Gedde om den engilsche schib i Bratberg lehn er bleft ... 46
Redditae 26 October 1647.

a) *lectio incerta.*

N. 187.

Varsaviae, 11 Augusti 1647.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
regi Daniae ob mortem filii compatitur, simulque proprii filii obitum
deplorat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Vladislaus Quartus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Vicine noster charissime.

Quemadmodum mutuus amor per intima amicitiae officia devinctas voluntates et animos nostros coniunxerat, ita nunc inclementis fati acerbitas pari orbitate mutuoque luctu funeste domum nostram sociavit. Amisit Serenitas Vestra non ita pridem haeredem virtutum, sceptrorumque suorum Serenissimum Primogenitum, nobis quoque fatalis immaturae mortis calamitas violenter ex sinu paterno eripuit nunc filium nostrum, simulque cum eo summa vitae solatia, ingentes spes, ac non dubia tam prosperae quam adversae fortunae sustulit subsidia. Tantaefelicitatis acerbiter haud sentire non esset paternum, quin nec humanum quidem, sed eandem Divinae voluntatis arbitrio moderari et regium et christianum aestimamus. Occidentis in dies humanae mortalitatis caducam incusare conditionem, deplorare naturam, indecorum et ignobile genus est solatii. Nobis alia lenimenta doloris imperavit sors nascendi, alia praescripsit

amplitudo vocationis solatia, Suprema illa Maiestas, in cuius omnipotenti manu non corda solum Regum, sed vita et mors continentur, dederat haec oblectamenta vitae, dederat fulcra sceptris nostris eadem, cum ut sua repetiit, iniustum est Divinae illius Providentiae dispositionem super-**vacuis** lamentis incusare. Nos vero proprio licet torpescentes maerore, Serenitatis Vestrae nihilominus luctui socias lachrimas nostras fidelissime coniungimus, maximum in hac nostra calamitate levamentum doloris habi-
turi, si orbitatem Serenitatis Vestrae deplorare nobis, una cum propria domus nostrae solitudine, fatorum non imperasset ludibrium. Quod reliquum, Divinam precamur clementiam, ut, paribus tantae maestitiae aucta ^{a)} solatiis, eos addat annos Serenitatis Vestrae aetati, quos publicum bonum et communia vota filio amisso destinabant. Datum Varsaviae die XI^a mensis Augusti, anno Domini MDCXLVII, Regnorum nostrorum Poloniae XV, Sueciae vero XVI anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

b) bonus frater
Vladislaus Rex ^{c)}.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quarto etc.

Alia manu: Praesentatae Friederichsburgh, den 9-ten September, anno 1647.

a) in ms.: auctam.

b)-c) manu propria.

N. 188.

Fridericiburgi, 1 Decembris 1647.

*Christianus [IV rex Daniae]
ad [Vladislaum IV] regem Poloniae;
ad litteras Vladislai IV respondet atque affirmat merces ex navi servatas
in salvatores expensas esse.*

(Concept. *) Cfr. N.N. 185, 186.)

Christianus etc.

Serenissime Princeps, Cognate, Frater et Vicine charissime.

Quae de navi a Neptuno denominata et mercibus in peculiare Serenitatis Vestrae usus, quibus inter alia illa fuerat onusta, mense Iunio currentis anni Varsavia ad nos Serenitas Vestra scripsit, probe nobis relata, et sine mora supremo maris nostri Praefecto exposita fuere, qui non negavit sarcinas quasdam ex hoc naufragio servatas, partem etiam earum in res suas admissam fuisse, sed summo jure, quantum arbitratur ita quippe rem sese habere: Neptunus ista, tempestatis et fluctuum vi expugnata, ad octo orgiarum altitudinem sub undis mersa latitabat, neque inde sine impensis, multorum opera machinisque adhibitis, poterat extrahi, quibus omnibus suppeditandis naufragi nudi et ^{a)} egeni impares erant, neque subditi nostri, ut gratuito haec praestitissent, poterant compelli, se itaque commotum virorum miseria atque adversa fortuna autorem fuisse nostris, ut operas suas desiderantibus ^{b)} aequo pretio commodarent ^{c)} quumque subterfugerent ob sumtus ^{d)}, qui ad formulam contractus

inter naufragos et ipsos initi, ex numerata et praesenti pecunia redentoribus faciendi forent, ne ^{c)} iste defectus commodum miserorum festinandumque auxilium remoraretur, illos de suo obtulisse, hac tamen conditione et lege, ut expensas sibi refunderent ex reliquiis naufragii, quae recuperarentur ^{f)}, servata itaque fuisse quam plurima et partem quandam ex iis ad se pervenisse, vix tamen tantam, quae impensas exsarciret. Praeterea non constituisse ex ullo signo aut nota mercium istarum quasdam ad Serenitatem Vestram spectasse, neque mercatores aut gubernatorem navis verbum ullum ea de re fecisse, sed universa et singula sua esse constanter asseverasse. Quae omnia Serenitas Vestra ex literis et relatione dicti Thalassiarchi nostri uberius discet. Nos ut inhumanum existimamus ex calamitate naufragorum lucra captare, ita etiam iniquum ducimus officium tam opportune exhibitum damnosum esse atque in detrimentum auctori ^{g)} vertere ^{h)}, quum certe nobis ipsis in simili casu, quem Deus avertat, gratuita nostrorum operae vix sperandae, sed impensae in urinatores, aliosque operis administros faciendi forent. Ut ita hac in re desiderio Serenitatis Vestrae, quam ^{d)} propensa etiam voluntas, gratificari vix possimus, neque ipsa, modo iudicio suo gravi et maturo singula perpendat ⁱ⁾ pertinacius desiderabit, alias quibuscunque rebus poterimus, Serenitati Vestrae commodabimus libentissime, quam Divini Numinis praesidio ex animo commendamus. Dabantur.

*In dorso: Ad Regem Poloniae.
Fridericiburgi 1. Decembris anno 1647.*

a) verba: nudi et scripta in margine.	g) verbum auctori scriptum super verbum expunctum: alicui.
b)-c) verba addita in margine loco verbi expuncti: navarent.	h) sequitur verbum expunctum: debere.
d) sic in ms.	i) sequitur verbum expunctum: de.
e) sequitur verbum expunctum: istud.	*) Haec epistola non exstat in copiariis Christiani IV regis Daniae.
f) verbum: recuperarentur scriptum partim in margine, loco verbi expuncti: serva...	

N. 189.

Varsaviae, 22 Septembris 1637.

*Caecilia Renata regina Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro legato et congratulationibus ad nuptias suas missis gratias agit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Wir Cecilia Renata von Gottes gnaden konigin in Pohlenn undt Schwedenn, grosshertzogin in Littawen etc., in Ungernn undt Behmenn geborne fürstin, ertzhertzogin in Österreich, hertzogin in Burgundt undt gräffin in Tiroll etc., endtbieten dem durchleuchtigenn fürsten Christian dem Vierdtem zu Dennemarcken etc. köninge etc.

Durchl. furst, freundtlicher lieber oheimb.

Das Ihr Durchl. diese newlich geschehene heydrathverbundtnuss zwischen unss undt dem durchleuchtigsten fürsten, heren Vladislao dem Vierdtem, itzo regirenden könig vonn Pohlenn, gerne sehen, solches können

wir auss erwehnten in Ihre Durchl. schreiben ursachen woll erachten. Gott wolle Ihren wunsch bestetigen undt alle ausswehrtige feinde (wie er albereit gethan hatt) mitt gluck undt sieg bestreitenn helffenn. Die ankunfft Ihrer Durchl. heren gesanten, Taggen Totten, welchem Ihr Durchl. perschon zu repraesentiren woll angestanden, ist unss so viel angenehmer gewesen, in sonderheit weil sie die nahe verwandtnüss undt uicinitet unserer reiche betrachtett haben, worauss wir den Ihr Durchl. wolge- neigte affection undt friedtsames intent vernehmen, dabey Sie ferner beständiglich verharren wollen. Bedancken unss auch freuntlich, das Sie unsere hochzeitliche festiitet mit Dero angenehmen gluckwunschung beygewohnet, solchess bey gelegener occasion zu erwiedern soll an unss nicht mangeln, nebenst trewlicher empfhelung der gnadenschutz göttlicher obacht.

Gegeben in Warschaw den 22. Septembris anno 1637.

E.L.

getreue mumb a)

Cecilia Regina

In dorso: Dem durchlauchtigstem fürsten Christian dem Vierdtem zu Dennemarck etc. koninge etc.

Alia manu: praesentatae Haderssleben den 27. Novembris 1637.

Die königin von Polen dancket vor d. zu ihren bellagern geschickten gesandten.

a) getreue mumb *manu propria reginae.*

Hic in archivo repositum est nunc documentum, quod a nobis numero 123 signatur.

N. 190.

Varsaviae, 3 Martii 1636.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
[ad Christianum IV regem Daniae];
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Serenissime et Potentissime Princeps,

Domine, Cognate observandissime

Qua benevolentiae facilitate ac promptitudine Maiestas Vestra superiore anno vini Rhenani duodecim plaustra maiora, vulgo Zullfuder dicta, in usum nostrum trans mare coëmpta perque negotiatorem nostrum Iohannem Linderhausen, civem nostrum Gedanensem, adducta in ditione et freto suo, libere et absque telonei et vectigalis omnis exactione, pro more inter Christianos Principes recepto, transire permisit, eadem ut nunc quoque transire permittat et hanc animi propensionem erga nos continuat, diligenter rogamus, simulque studia in posterum nostra Maiestati Vestrae offerimus, et prosperam a Deo valetudinem ac felicissimos rerum successus a Deo precamur. Datum Varsaviae, die III^a mensis Martii, anno Domini MDCXXXVI^o.

Eiusdem Maiestatis Vestrae

benevolus cognatus

Ioannes Casimirus Princeps.

Varsaviae, 10 Iulii 1636.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Serenissime et Potentissime Princeps,
Domine, Cognate observandissime

Evenit aliquando, ut nobis absentibus et per longinqua negocia districtis tardius forte literae veniant, quas pro libertate et securitate vini Rhenani in usum nostrum adferendi dare solemus. Cui rei nunc praevenientes tempestive hasce dari fecimus, quibus Maiestatem Vestram rogatam volumus, ut Spectabili Ioanni Linderhausen, civi Gedanensi, negotiatori et factori nostro, vel ipsius plenipotenti seu mandatariis, permittat et, cum opus fuerit, literis ad hoc datis permitti faciat, ut duodecim plaustra maiora vini Rhenani, vulgo Zolfutter dicta, per loca et ditiones Maiestatis Vestrae pro usu nostro vel aulae nostrae, si forte diutius nos abesse contigerit, deferre et transportare absque teloneo, vectigali, licentiis aliaque exactione, pro more inter Christianos Principes recepto, possit. Quod nos inter reliqua amoris erga nos Maiestatis Vestrae argumenta reponemus, longam eidem et prosperam valetudinem et felicissimos ubique successus a Deo precamur. Datum Varsaviae, die X^a mensis Iulii, anno Domini MDCXXXVI^o.

Eiusdem Maiestatis Vestrae

benevolus cognatus
Ioannes Casimirus.

In dorso: Serenissimo et Potentissimo Principi Domino Christiano IV etc.

Alia manu: 13 Februarii 1637. Hae literae a Domino Reventlovio mihi traditae sunt Anderschoviae.

Hic in archivo repositum est nunc documentum, quod a nobis numero 148 signatur.

Varsaviae, 20 Iulii 1648.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de morte Vladislai IV.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ioannes Casimirus, Dei gratia Suecorum, Gottorum Vandalorumque haereditarius Rex, natus Poloniae Princeps, Magnus Finlandiae nec non

Opoliae, Ratiboriae Dux, Serenissimo Principi Domino Friderico, Dei gratia electo Daniae, Norvegiae, Vandalorum, Gottorumque Regi, Slesvicensi ^{a)}, Holsatiae Stormariae, Ditmarsiaeque Duci, Comiti in Oldenburg et Delmenhorst, Domino, Affini et Vicino nostro charissimo et observandissimo.

Serenissime Princeps, Domine, Affinis et Vicine noster charissime et observandissime.

Summo recentique huic dolori nostro, tantaeque Domus nostrae Regiae orbitati, in quam nos praecox et immatura Serenissimi Regis fratris nostri desideratissimi praecipitavit mortalitas, suo quoque Vestram Maiestatem aggemere dolore aequum iudicamus. Vitam enim tam amici cognatque Principis Serenissimae Maiestatis Vestrae Domus, quemadmodum magno ei semper stetit solatio, ita ea sine aequali non posse privari dolore, certo confidimus. Nec est, quod Maiestatem Vestram ad communionem iusti huius luctus novis provocemus argumentis, a qua ab antiquo tot vinculis firmata amicitia id iure suo exigit, satius in id incumbendum existimamus, ut illa inter nos firma stabilisque permaneat, quae tot auctoramentis per tanta inter utramque Regiam Domum crevit temporis intervalla. Pro quo ac debemus, regie adnixuri sumus, ne quid de ea quomodo libetur, idem de Vestra Maiestate sibi polliciti. Quam diutissime valere omnibusque desideratis potiri votis, ex animo vovemus. Datum Varsaviae, die XX mensis Julii, anno Domini M.D.CXLVIII, Regni nostri Sueciae anno primo.

Maiestatis Vestrae Serenissimae

bonus affinis
Ioannes Casimirus Rex.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico etc.

Alia manu: Princeps Poloniae. Praesentatae Flenssburch den 11 Octobris 1648.

a) *in ms.* Slesvicensis

N. 193.

Varsaviae, 30 Julii 1648.

Ioannes Casimirus princeps Poloniae ad Fridericum III regem Daniae; rogat, ut summa 50.000 talerorum a Vladislao IV Christiano IV praestita, Samueli von Surck, casum suum referenti, persolvatur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Unsern freundlichen grusz und was wir sonst mehr liebes und guttes vermögen iederzeit bevohr.

Durchlächtigster könig, freundlich-geliebter herr ohäimb.

Wir befinden nach absterben unnsers in Gott ruhenden herren bruders Vladislai IV. königes zu Pohlen undt Schweden unter anndern aus denen verhandenen schriffthen, wass massen se.königl. würd. dem durchlächtigsten fürsten, herren Christiano IV. könige zu Dänemark undt Norwegen, Ewr.Königl.Würd. herren vater, christ-seeligster gedächtnuss, eine summa von 50.000 rthl., laut der darüber unterm dato Coppenhagen den 4.Septemb ao 1644 ausgegebenen verschreibung, baar vorgesetzt, undt nachmals solche summa ihren beyden factoren Samuel von Surck undt Hanss Schmeiss assigniret, auch zu derer erhebung ihnen die original-verschreibung undt quittanz ausgegeben. Mit welchen documenten sich Hanss Schmeiss in abgewiechenem 1647sten jahre dahin auffgemachet undt, vermittelt der ihme mitgegebenen königl. promotorialien die satisfaction unterthänigst gesucht. Worauff sich se.königl. würd. zu Dänemarck undt Norwegen, christmildester gedächtnuss, damaln in Frideichsburg den 11.Augusti nicht allein schriftlich erkläret mit allem fleiss dahin zu trachten, damit desshalben die satisfaction zum allerförderlichsten geschehen möge, sonndern auch nachmals annderweit mündtlichen bescheidt ertheilen undt beynebst dero reichsräthen mitgeben lassen, bemeldte in den reichs nutzen verwendete gelder vor allen andern zum allerförderlichsten guttzuthun.

Es hat unns aber erwehnter Samuel von Surck vorietzo allhier bey seiner unterthänigsten auffwartung mit wehmuth demüthigst zu vernehmen gegeben, dass, obwol sein handelss-consort Hanss Schmeiss eine geraume zeit selbst undt biss dato durch geordnete vollmächtiger, die bezahlung entweder im Kiehler umschlag oder aus andern baaren gefallen zuerhalten, unterthänigst sollicitiret, so were doch über verhoffen nichts erfolget, wodurch sie an fernerer unterthänigster auffwartung hiesiges orthes undt ihrer zeitlichen wollfarth sehr behindert auch in ihrer handlung am credit geschwächet würden.

Nun solte zwar auch unns, Ewr. Königl. Würd. zu gefallen, sehr angenemb sein, wann dessfalss einiger verzug hinführo noch statt haben könte. Es ist unns aber gnugsamb bekant, dass bemeldte factorn mit ihrem verschuss auch sonst iederzeit trew unterthänigst gedienet, undt solche gelder ohne verlust ihrer zeitlichen wollfarth undt gänzliche hindansetzung der unterthänigsten dienste, womit sie noch ihr.lbd., der königinn zu Pohlen, undt unns an handen gehen, nicht länger entrathen können. Wesswegen unns dann obliegen wil, nach höchstbemeldt. sr. königl. würd. unnseser herren bruders absterben, vermöge gewisser dessfalss nachgelassener verordnung zu beobachten, damit ihnen undt iedem in dergleichen fällen geholfen werden möge.

Wann dann Ewe. Königl. Würd. einen würcklichen ausschlag durch gnädige anordnung bey Dero reichsräthen hierinne geben undt also unnsere factorn dadurch bey ihrer wollfarth undt unterthänigsten auffwartung allhier erhalten können. Allss gelanget an Ewe.Königl.Würd. hiermit unnsere freundt-ohäimbliches bitten, Sie geruhen, unns zu liebe, die eygentliche versehung durch Ihre reichsräthe zu thun, damit solche post, gemäss der königl. verschreibung, offtbemeldten Samuel von Surck undt Hanss Schmeiss oder ihren gevollmächtigten, gegen ausantwortung der königl. verschreibung undt quittanz numehro ohn allen fernern verzug würcklich möge abgetragen undt gänzlich guttgethan werden. Welche unns hierinnen erwiesene freundt-ohäimbliche willfährigkeit in gleichen undt andern

fällen besten vermögens zu ersetzen, wir unns hinwiederumb iederzeit werden angelegen sein lassen. Wozu wir unns freunt-ohäimblich hiermit anerbiethen undt Ewe. Königl. Würd. sambt Dero königl. hause der gnadenreichen obwaltung dess Höchsten zu allem wollergehen trewlichst empfhelen.

Gegeben in Warschaw den XXX. monatstag Julii dess MDCXLVIII. jahres, unnseres reiches Schweden im 1.jahre.

Ewr. Königl. Würd.

dienstwilliger oheimb ¹⁾
Johan Kasimier

1) dienstwilliger oheimb *manu propria regis.*

N. 194.

Varsaviae, 30 Julii 1648.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
ad consiliarios regni Daniae;
a membris Consilii Status petit, ut eiusdem causae curam habeant.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Johann Casimir, von Gottes gnaden der Schweden, Gothen und Wenden erbkönig, groszfürst in Finland, hertzog zu Ehesten und Carelen, herr zu Ingermanland, princ zu Pohlen etc.

Unnsern gruss undt geneygten willen zuvohr.

Wollgebohrne Herren reichsräthe, liebe besonndere.

Denenselbten wirdt annoch in guthem gedächtnuss sein, welcher gestalt unnsere hochgeehrter herr bruder, der durchläuchtigste fürst, herr Vladislaus IV., könig zu Pohlen undt Schweden, glorwürdigsten andenkens, dem auch durchlauchtigsten fürsten, herren Christiano IV., könige zu Dänemarck undt Norwegen, glorwürdigster gedächtnuss, eine summa von 50 000 rthl. laut der darüber unterm dato Coppenhagen den 4. Septembris ao 1644 ausgegebenen verschreibung zu dero reichs nutzen vorgesetzt, undt nachmals so-bemeldte summa ihren undt unnsern factoren, Samuel von Surck undt Hanss Schmeiss, assigniret, auch zu dem ende sr.königl.würd. zu Dänemarck undt Norwegen original-verschreibung undt ihre eygenhändige quittanz ausgegeben. Worauff sich auch in abgewiechenem 1647sten jahre bemeldter Hanss Schmeiss dahin auffgemachet undt vermittelst der ihme mitgegebenen königl. promotorialien die satisfaction untherthänigst seines orthes gesucht.

Nun hat zwar se.königl.würd. zu Dänemarck undt Norwegen, christmildester gedächtnuss, sich damaln in Friderichsburg den 11. Augusti schriftlich erkläret, mit allem fleiss dahin zu trachten, dass desshalben zum allerforderlichsten die satisfaction geschehen möchte, auch hernach anderweit mündlichen bescheidt ertheilen undt an die Herren, alls reichsräthe, die ordre ergehen lassen, solche post vor allen andern zum allerforderlichsten, gemäss der verschreibung, hinwiederumb gutzuthun.

Es hat unns aber vorietzo erwehnter Samuel von Surck allhier bey seiner unterthänigsten auffwartung mit wehmuth demüthigst vorgetragen, dass, obwol sein handelss-consort Hanss Schmeiss eine geraume zeit selbst, undt biss dato durch geordnete vollmächtiger, die bezahlung entweder im Kiehler umbschlage oder aber aus anndern baaren gefallen zu erhalten, unterthänigst daselbst sollicitiret, dennoch über alles verhoffen nichts erfolget were, wodurch sie an fernerer uffwartung, womit sie auch noch ihr.lbd., der königin zu Pohlen, undt unns hiesiges orthes unterthänigst an handen gehen undt ihrer zeitlichen wollfarth sehr behindert, auch in ihrer handlung am credit geschwächet würden.

Wann unns dann gnugsamb bekandt, dass offtbemeldte unnsere factorn mit ihrem verschuss undt sonst iederzeit trew unterthänigst gedienet, undt aus angezogenen erheblichen ursachen die angewiesene post nicht länger entrathen können, unns aber nach absterben sr.königl.würd., unnsers hochgeehrten herren bruders, vermöge gewisser dessfalls nachgelassener verordnung, obliegen wil, die vorsehung zu thun, damit ihnen undt jedem in dergleichen fällen geholffen werden möge.

Alls ersuchen wir hiermit die Herren, Sie wollen Ihres vermögenden orthes auff mittel, wie Sie allbereit über sich genommen, bedacht sein, womit unnsern beyden factorn, Samuel von Surck undt Hanss Schmeiss oder ihren gevollmächtigten, gegen ausantwortung der königl. verschreibung undt quittanz, numehr ohn allen fernern verzug die obbenante post,nach anleitung sr.königl. würd. zu Dänemarck undt Norwegen darüber ausgegebenen verschreibung, würcklich möge guttgethan undt gänzlich abgetragen werden. Wie wir unns nu dessen hierauff unfehlbar versehen, also verbleiben wir den Herren, nebst empfhelung Derselbten in göttliche bewahrung, zu allem geneygtten willen hingegen beygethan.

Gegeben in Warschaw den XXX.monatstag Julii dess MDCXLVIII. jahres, unnseres reiches Schweden im 1sten jahre.

Johan Kasimier

In dorso: Denen wohlgebornen unsern lieben besondern sämbtlichen Herren reichrätthen der chron Dennemarck

Alia manu: Konigh Johan Casimir in Polen wegen der 50 000 rthlr., so von seinem hern bruder angelehen.

N. 195.

Varsaviae, 25 Novembris 1648.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Textus quasi identicus ac N. 154.

In dorso, manu recentiore: Foraeret af hr provst Terpager 1751.

Cracoviae, 12 Februarii 1649.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae**ad Fridericum III regem Daniae;**rogat, ut Samueli von Surck summa 50.000 talerorum persolvatur.**(Orig., sig.)**T.K.U.A. Polen A.I.3.*

Unern ²⁾ freundtlichen grus und was wier sonsten mehr liebes undt guttes vermögen anuor.

Durchlauchtigster könig, freundtlich geliebter herr ohäimb.

Wier haben Ew. Königl. Liebdt. freundtlich beyzubringen nicht umbgehen können, was massen uns unssre factoren Samuel von Surck unndt Hans Schmeis in unterthänigsten gehorsamb beygebracht, das sy auf unsseres, christmildestes gedächtnus, herrn bruders beschehene cession unndt anweisung die Dero herrn vaters, glorwürdigsten andenckhens, vorgeschossene 50^m reichsthl. de dato nach ²⁾ nicht habhaft werden können, sondern selbige, nicht ohne geringe verkurtzerung ihrer wohlfarth unndt gewerbs, entpehren müssen. Dannenhero auch unssere königl. interuentionales abermahlen wehmütig unndt flehendtlich ersuchet. Weile wir dan erheblicher ursachen halber, in sonderheit aber in betrachtung der von seiner königl. wurde, unssers herrn bruders, hinterlassenen verordnung unndt letzten willens obligen thut, obbemelten unssern factoren allen fördersamben willen in einbringung diesser gelder zu erzeugen, wier auch des von Surck perschon in anderwertigen unssern angelegenheiten zu gebrauchen hochbenötiget.

Als gelanget an Ew. Königl. Liebdt. unsser freundtliches ersuchen, Sy wollen die gewessene endtliche anordnung bey Dero reichsräthen zu thun sich beliben lassen, damit mehrgedachte unssere factoren, ohne fernere auffzug und weitlauffigkeiten, gedachte summa der 50^m rthl., gegen darreichung der gehörigen inhabenden königl. quittance, erheben undt einmahl gänzlichen befriediget werden mögen. Wie wier nun der unfeilbahren zuersicht leben, Ew. Königl. Liebdt. werden diese unssere interuentionales duckgedachten Samuel von Surck und Hans Schmeissen wohl zustatten kommen lassen, und in ansehung derienigen ihnen mit aller willfährigkeit, was zu völliger endtlicher contentirung gereichen mag, begegnen. Alss versichern wir Diesselbte, das, in gleichen undt andern fällen, wir iederzeit mit allen annemligkeiten Deroselben hinwider willig undt bereit erscheinen wollen.

Ew. Königl. Libdt. dabey sambt Dero gantzen königl. hauss Göttlicher prouidenz zu gutter, langwierig, bestendiger leibes gesundtheit und allem wohlstande trewlich empfhelendt. Datum in unsserer burg Crakaw den XII^{ten} monatstag February des MDCXLIX^{ten}, unsserer reiche des polnischen und schwedischen in ersten jhare.

Johannes Casimirus von Gottes gnaden könig in Pohlen, groszfurst in Littawen, Reuszen, Preuszen, Maszouien, Samayten, Lifflande, Smolensko und Czernichaw, wie auch der Schweden, Gotten unndt Wenden erbkönig.

Ew. Königl. Libdt.

Wielliger ohäimb und affectionirter bruder,
Johan Kasimier

In dorso: Dem durchlauchtigstenn undt grosmächtigsten fursten, herrn Friedrich den Dritten von Gottes gnaden königen in Dennemarck etc.

Alia manu: Praesentatae Copenhagen den 7. Aprilis ao 1649.

Item alia manu: Dies schreiben hat der her statthalter ¹⁾ mir zugestellet mitt dem befehl es biss auff den herrentagh beyzuleghen.

1) scil. Joachim Gersdorff

2) sic in ms.

N. 197.

Pieczyska, 24 Octobris 1650.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
Samuelem von Surck (Sorgke) et Joannem Schmeissen, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Smolensciae, Czernihoviaequae, nec non Suecorum, Gottorum Vandalorumque haereditarius Rex, Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio etc.,

Serenissime Princeps, Cognate et Vicine noster carissime.

Redit iterato ad Serenitatem Vestram officium hoc nostrae intercessionis, pro Honestis Samuele von Sorgke et Joanne Schmeissen, factoribus nostris, quibus, cum Serenissimus Divae Memoriae Dominus, frater et praedecessor noster desideratissimus, certam summam videlicet quinquaginta millia tallerorum imperialium Serenissimo Divae Memoriae Domino, Serenitatis Vestrae Parenti, concreditam, et pro usibus tum Regni illius commodatam cessisset authentico instrumento suae donationis, iidemque rei suae satagentes, ad Serenitatis Vestrae quaestores ac mandatarios cum dicta assignatione recurrissent, ab eisdem ad conventum anno et mense praesenti in Dania celebrandum reiecti fuerunt. Quo termino iam appetente, redeunt iidem creditores, petitum sibi satisfieri et praedictam summam sine ulteriori dilatione adnumerari, promisso mandatarios Serenitatis Vestrae freti, qui pro illius solutione sponderunt. Eos igitur uti factores, et sicut ante Serenissimi nostri praedecessoris, ita nunc Serenitatis Vestrae creditores, visum est nobis benigne comitari praesentibus, atque a Serenitate Vestra amanter et fraterne postulare, velit executoribus suae voluntatis serio demandare, ut praedictis nostris factoribus summam hanc realiter et integre exolvi faciant, ipsorumque rationes et fidem, qua res mercatorum inprimis constant, triennali patientia et expectatione non mediocriter labefactam, ulterius differendo non conterant, in grave et irreparabile ipsorum detrimentum, nihil ambigentes Serenitatem Vestram rem, iustitiae ita consentaneam, mandato suo efficaciter esse promoturam. De reliquo Serenitatem Vestram Divinae protectioni commendamus. Dabantur in Piezyscho, die XXIV mensis Octobris, anno Domini MDCL, Regnorum nostrorum Poloniae secundo, Sueciae vero III° anno.

Elusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater et vicinus
Joannes Casimirus Rex b).

a)-b) manu propria.

Ioannes Casimirus rex Poloniae

Fridericum III regem Daniae

rogat, ut Martino Köhler, civi Gedanensi, cuius duae naves a praedonibus Danicis bello praecedenti raptae sunt, damna sarciantur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Wir Johannes Casimirus von Gottes gnaden könig zu Pohlen *etc.* der Schweden *etc.* erbkönig, entbieten dem durchleuchtigsten fursten, herrn Friderico dem Dritten, zu Dennemarcken *etc.* könige *etc.*,

Durleuchtigster furst, freundlicher lieber oheimb.

Wir mögen S.L. hiemit unangefuget nicht sein lassen, welcher gestalt wir von dem ehrbahren unserm bürger zu Dantzick und lieben getrewen Marten Köhlern in unterthäniger gebuhr belanget worden, wir geruheten unsere vorschritt und intercession bei Ew.Ld. vor demselben, damit er zu seinen in verwichenen jahren zur see, in dem damahligen zwischen beiden cronen Dennemarck und Schweden vorgegangenen kriegeswesen, ¹⁾ womit unsere unterthanen nichts zu schaffen gehabt, von den dänischen capers und bergerschiffen entnommenen zween schiffen und darin verhandenen guttern dermahleins hinwiederumb gelangen möchte, einzulegen, und ihm damit beforderlich zu sein, wie solches alles auss der beilage Ew.L. mit mehrern referiret werden kan.

Welches wir denn, umb so viel desto mehr alss wir uns versichert halten, dass Ew.L. solche unsere vor unserm unterthanen eingelegte vorschritt zu beobachten geneiget sein werden, hiemit verfuget und Ew.L. freundlich ersuchet haben wollen. Dieselbe die gebuhrliche anordnung zu thun geruhen wolten, damit obgeregter unser unterthan zu dem wenigen, so ihm von rechts wegen gebühren thete, ohne weitleufftigem verschlep und vorenthhaltung Ew.L. bedienten, auch umb dieser intercession willen, kommen und gelangen möge, in erwegung dass solches nicht allein beider reiche compactaten und allgemeinen rechten gemess, sondern auch dass hiebeuor unser in Gott ruhender seligen herr bruder und antecessor an Ew.L. dessfalls intercedendo gelangen lassen. Ess wird auch unss daneben gantz angenehm beikommen, dass diese unsere mehrerwehnte promotoriales bei Ew.L. so gültig gewesen, dass wir dahero solche billige willfahung umb Ew.L. in dergleichen und andern fällen hinwiederumb zu erkennen und einzubringen allezeit willig sein werden.

Womit wir Ew.L. der göttlichen protection zu aller königlichen hohen prosperität empfehlen. Warschaw den 7.Martii ao 1652.

Ew.Ld.

gutwilliger oheim und
bruder ^{a)}

Johan Kasimier m.p.

In dorso: Dem durchleuchtigsten ^{b)}, grossmächtigsten fursten, herrn Friderico dem Dritten zu Dennemarcken *etc.* könige *etc.*.

Alia manu: König in Pohlen
Intercessionales pro Martin Köhlen

a) gutwilliger ... bruder *manu propria regis*

b) durchleuchtigsten *correct. ex durchleuchtigen*

1) *sc. bellum 1643-1645*

Leopoli, 2 Martii 1656.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
auxilia Danica ad Gedanum contra Suecos defendendum expostulat.*

(Orig., sig. Sequitur identica epistola orig. cum sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Postquam, rupta contra omne fas induciarum fide, Suecus Regnum nostrum invasit, nosque aliis bellis distentos, iniustis armis adortus est, cum non dubitemus Serenitati Vestrae varia de nobis perferri, significandum Serenitati Vestrae, pro officio bonae vicinitatis semper nobiscum et cum Antecessoribus nostris optime cultae, putavimus, talia nobis a Deo subministrari subsidia, quod Divino freti auxilio brevi Regnum populosque nostros ex his calamitatibus nos liberaturos confidimus. Non solum enim omnes exercitus nostri ad obsequium nostrum redierunt, verum etiam Tartarorum Hani ita Deus ipse conciliavit erga nos animus, ut sponte sub finem praeteriti autumnii in auxilium nobis cum omnibus suis copiis venerit, et iterum brevi se reversurum cum tanto, quanto voluerimus, exercitu polliceatur, et iam hucusque advenisset, nisi eum hyeme pabuli inopia prohibuisset. Exercitus quoque Cosacorum nostrorum Zaporovien- sium vires, quibus imperium nostrum excusserat, nunc in gratiam nostram receptus, in hostes nostros vertit, intra paucos dies validis copiis exercitus nostros aucturus. Caesus est etiam hostis aliquot in locis a milite nostro, non inultus, Deo iuvante, abiturus, postquam omnes vires nostras in unum brevi contrahemus. Itaque id Serenitati Vestrae significare simul- que eam rogare volumus, ut civitati nostrae Dantiscanae auxilium ferre velit contra communem hostem, ex cuius crescente potentia quid Serenitati Vestrae immineat periculi, non dubitamus Serenitatem Vestram optime perspicere. Aget pluribus ea de re cum Serenitate Vestra Civitas nostra Dantiscana, cui in communi causa ne Serenitas Vestra deesse velit, iterato rogamus, pollicemurque, quod quidquid cum eadem civitate nostra Serenitas Vestra constituerit, ratum gratumque habebimus et omni officiorum genere compensabimus. Dabantur in civitate nostra Leopoli, die 2da mensis Martii, anno Domini MDCLVI^o, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae VIII anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus cognatus, vicinus et frater
Joannes Casimirus b).

a)-b) *manu propria.*

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio etc.

Alia manu: Praesentatae die 20 Julii anno 1656.

Lublino, 10 Septembris 1656.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
conqueritur Suecos omnia mediationis tentamina semper reiecisse.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ioannes Casimirus, Dei gratia rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Quo loco res nostrae sint, et alternante licet vices fortuna, pares tamen nobis ac suffecturas retundendo hosti vires haberi, successumque nuperrime foelicem, profligato lectissimo Suecorum equitatu, binis nostris Serenitati Vestrae amice communicavimus. Minime vero dubitamus pro vicini cognatique Principis affectu ac pervetusta, quae inter Serenissimos Antecessores nostros Regnaque Poloniae et Daniae constanter viguit amicitia, Serenitatem Vestram bellis ad praesens nostris, quibus iniustissimis conflictamur, indolere, optarique ab Eadem christiano animo, ut pax et tranquillitas Regno nostro dominiisque adnexis postliminio restituatur. Equidem nos semper tranquillitatem publicam et pacem optimam rerum enixa cura habuimus, pertaesi bellorum, quae tot per annos variante successu cum rebellibus nostris et vicinis hostibus continuo gerebamus. Sed occasio turbarum nostrarum cupiditati Sueticae persuasit inprimis tractatus binos Lubecenses in praeliminaribus dissolvere, legationem deinde nostram Stoholmiam missam (contra datam semel et iterum fidem facilioris pacificationis sine mediatoribus) irritam et inanem dimittere, et postquam Rex possessor Sueciae, violato gentium iure pactorumque et induciarum omni religione contempta, in provincias nostras sine ulla clarigatione irruptionem fecit, apud elatum foelici abruptae fidei successu, et spes votaue sua non capientem, repetitae legationes nostrae nihil omnino proficere potuerunt. Ex intervallo deinde superiore fortuna nostra, aliqua pacis mentio per Legatum Serenissimi Regis Galliarum, Dominum de Lumbres, iniecta, quam nos haud ingrato animo accipientes, securitati tamen nostrae contra pactorum violatores firmandae, fixum in animo habuimus nequaquam a mediatoribus discedere, quos nominavimus Serenissimos Imperatorem Romanorum, Regem Galliarum, Serenitatem Vestram et Celsos ac Praepotentes Foederati Belgii provinciarum Ordines Generales. Nobis deinceps contra insinuatam est mediationem Imperatoris, semel iam reiectam, resumere non posse; Serenitatem Vestram pro suspecto a Suecis haberi, quod classi Hollandicae per fauces Oresundicas contra pacta liberum transitum permiserit; Foederati Belgii Ordines Generales hostium loco esse, quod eadem classe instructa mare Balticum obtineant, infestaque rebus Suecorum moliantur. Cum vero legationem ad nos a Foederati Belgii Ordinibus Generalibus destinatam esse ex literis eorundem Legatorum, tardius licet allatis, intellexerimus, venturosque ad nos brevi speremus, exegit a nobis officii ratio, ut Serenitati Vestrae ea de re nunciantes fidem cognatae propensionis affectum et illibatam amicitiam nostram contestemur. Porro utilitati publicae utriusque nostrum Regnorumque Poloniae et Daniae plurimum conducere putamus, ut Serenitas Vestra

mandatarium suum ad nos quam primum ablegare statuatur, neque res nostras, quibus Regni Daniae rationes annexae sunt, omittendas pro sua prudentia existimet. De reliquo Serenitati Vestrae prospera quaevis cum voto longaevae incolumitatis ex animo precamur. Datae in Regia Civitate nostra Lublinensi, die X^a mensis Septembris, anno Domini MDCLVI, Regnorum nostrorum Poloniae VIII, Sueciae IX anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus vicinus et frater
Joannes Casimirus b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio etc.

Alia manu: Praesentatae Hafniae circa 4 die mensis Octobris anni 1656.

a)-b) *manu propria.*

N. 201.

In castris ad villam Sędziny, 14 Octobris 1656.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de successibus in bello Suecico nuper reportatis; de legatis ad invicem
mittendis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Ad nuncium adpulsae littoribus nostris classis Serenitatis Vestrae atque Hollandicae, bona spe fuimus robur exinde rebus nostris accessurum, hostemque notae perfidiae et Regnorum invasorem communi opera infractum ac debilitatum iri. Exigit vero bonae vicinitatis fidaeque et cognatae cum Serenitate Vestra amicitiae ratio, ut moventibus nobis versus civitatem nostram Gedanensem nec longo iam intervallo certiores ea de re Serenitatem Vestram faciamus, simulque de latiori successu, quem Divina bonitas nuperrime rebus nostris indulsit^{a)}, caeso in confiniis Ducalis Prussiae hostium exercitu et redactis in captivitate Boguslao Radziwił, Stabuli Magni Ducatus Lithuaniae Praefecto, perduelle nostro, Generali Brandeburgico Valdek et Valrot, Israele Generali Suetico, Colonello Brunel Pudlwec et aliis permultis. Perutile porro fuerit publico tam vicinorum Regnorum bono et integritati (quod prioribus literis insinuavimus) mandatarium aliquem a Serenitate Vestrae hasce in oras destinari. Quod nos ex parte nostra prompte faceremus, mittendo legationem ad Serenitatem Vestram. Sed cum momenta rerum ex eventibus dependant, et pro temporibus varientur, opportunum magis videtur adesse aliquem Serenitatis Vestrae nomine mandatis instructum, quo cum ex re nata sufficienter coram conferamus. Quod prudentiae Serenitati Vestrae committentes, eidem de reliquo optimam valetudinem et prospera quaeque ex animo vovemus. Datae in castris ad villam Sędziny, die XIV mensis

Octobris, anno Domini MDCLVI, Regnorum nostrorum Poloniae VIII, Sueciae IX anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

b) bonus cognatus et frater
Joannes Casimirus c).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio etc.

Alia manu: Praesentatae die 6 Novembris anno 1656.

a) *hic charta flexa.*

b)-c) *manu propria.*

N. 202.

Gedani, 29 Novembris 1656.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de oppidis expugnatis atque de Gedanum ingressu; de secretis regis Daniae
conatibus cum Suecis pertractandi.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Non possumus satis depraedicare Serenitatis Vestrae erga nos Regnumque et ditiones nostras propensum et vere fraternum affectum, quem Serenitas Vestra non tantum comprobavit eximiis rerum documentis, orbi universo demonstratis, sed quoque per litteras de die nona Octobris anni praesentis, exuberantis amoris plenissimas, luculenter declaravit. Deprehenderunt nos illae, cum expugnata per vim Lancicia Brandeburgico praesidio insessa, locisque aliis recuperatis, versus Prussiam cum exercitu tenderemus, in cuius aditu Choinicium, aliquanto tempore oppugnatum, per deditionem recepimus, Principe Anhaltino cum praesidiariis militibus versus Pomeraniam migrare iussis. Exinde ulterius pergentes, nunquam se offerente hoste, licet praeclara et magnifica multa iactaverat, ad duo circiter milliaria prope Gedanum locavimus castra et ipsi fidelissimam nobis civitatem feliciter et auspicate sumus ingressi; in id nunc serio incumbentes, quo belli huius reliquias, Divina adspirante gratia, pari felicitate conficiamus. Quod dum agimus, Christianissimi Regis et Foederati Belgii Ordinum legati ad colloquia conciliandae pacis inter nos Regemque Sueciae continuanda, adventum nostrum in hanc urbem praestolantes, occasionem praebuerunt, neque ultra colloquia hactenus processum est, quandoquidem constituimus ad nullos condescendere tractatus, antequam de soliditate intentionis Sueciae Regis planissime nobis constet, et nostras Regniue nostri res ita stabilire possimus, ne qua arte aut circumventionem in nova pericula coniciantur. Ante omnia vero id sedulo cavere decrevimus, ne Serenitati Vestrae singulare suum pro conservatione Civitatis nostrae Dantiscanae multisque aliis modis erga nos declaratum studium damno sit. Eam vicissim in Serenitatis Vestrae sincero affectu re-

ponentes fiduciam, quandoquidem fama fert, fore aliquos tractatus inter Serenitatem Vestram Regemque Sueciae, nihil in iis actum iri festinanter aut absque praevia nobiscum communicatione. Et quia per hanc viciniam propius alter alteri sumus admoti, a Serenitate Vestra fraterne requirimus, ut aliquem ex ministris status ad nos mittat, qui pariter cum aliis pacificationis negotiationi, si qua futura est, interveniat; vel certe alium inferioris conditionis probum ac fidum virum praemittat, per quem absque pompa ac strepitu de communi nostro Regnorumque ac Dominiorum nostrorum bono conferre valeamus et sincerissimis consiliis nostris astutissimi hostis nostri fallere vafriciem ^{a)}. Nos idem pridem iam fecissemus, sed aula nostra tot tantisque exposita est speculatoribus, ut hoc tecte ac secretim nullatenus fieri possit.

Significamus praeterea Serenitati Vestrae Vilmensem nostram cum Moschis commissionem satis prospere finitam esse; successionis enim post sera fata nostra in Regnum approbatio seu tractatus ad Comitata usque reiecti sunt. Atque interea non suspensio tantum armorum inter nos sancita, sed et conjunctio eorundem contra Suecos ita, ut hoc temporis, quod in potestate nostra est, interstitio accedente, superna gratia singulare aliquid peragi posse non dubitemus. Cum Electore Brandeburgico Corvinus Gonscevius, noster Lithuanus Generalis Locumtenens, similiter aliquot septimanarum constituit armistitium, fructum ac precium eius nobis promittendo: electoris a Suecis separationem et reditum ad pristinum, in quo antea fuit, statum. Quod superest, Serenitati Vestrae optimam valetudinem et prosperos rerum successus a Deo immortali precamur. Dabantur Dantisci, die XXIX mensis Novembris, anno Domini MDCLVI^o, Regnorum nostrorum Poloniae VIII, Sueciae vero IX anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

b) bonus frater, vicinus et amicus
Joannes Casimirus manu propria c).

a) sic in ms.

b)-c) manu propria.

N. 203.

Gedani, 13 Decembris 1656.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de regis Daniae plenipotentiaro recepto et audito.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Altera iam decurrit hebdomas, ex quo Serenitatem Vestram de adventu nostro in Civitatem nostram Gedanensem certiozem reddidimus: simulque in votis nobis esse, ut Plenipotentiarus a Serenitate Vestra publicis commodis et tranquillitati mutuae prospecturus adveniat, fraterne insinuavimus. Supervenit vero hisce diebus epistola Serenitatis Vestrae, data Haffnia XII Novembris, testis sincerae erga nos Remque Polonam

amicitiae et inclinationis, quam oretenus etiam repraesentavit Mandatarius Serenitatis Vestrae, hic residens Henricus Matthesius, a nobis libenter admissus auditusque. Respondemus pari animi studio Serenitati Vestrae illud a Deo Ter Maximo intime precantes, ut nihil adverse, publice vel privatim eveniat, quo foelicitas et rerum melior status Serenitatis Vestrae preturbetur, sed fundata et firma securitate, maioribus etiam incrementis assurgat. Reliqua ex mente nostra tam per nos ipsos quam per Illustrissimum Regni nostri Supremum Cancellarium declarata, uberius exponet dictus Mandatarius Serenitatis Vestrae, quam interim Divinae protectioni commendamus. Datae in Civitate nostra Gedanensi, die XIII mensis Decembris, anno Domini MDCLVI, Regnorum nostrorum Poloniae VIII, Sueciae vero IX anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater, amicus et vicinus
Joannes Casimirus manu propria b).

a)-b) *manu propria.*

N. 204.

Gedani, 29 Decembris 1656.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de regis Daniae misso excepto; de Cracovia a Regni marescalco oppugnata.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Nihil aequae nobis gratum obvenire potuit ac praesens Serenitatis Vestrae humanitas, profecta e fraterna in nos propensione, dum res nostras cordi esse Serenitati Vestrae apprime videmus. Quamobrem non solum benevolens sensu excepimus missum ad nos Generosum Henricum Willemson Rosenwinge, eiusdem deputatum extraordinarium, cum quo de omnibus, quae ad commoda utriusque Regni spectant, peramanter conferemus, sed ulterius quoque grati animi nostri testimonium Serenitati Vestrae referre studebimus, non passuri utique, ut Serenitas Vestra quidpiam in nobis de bonae viciniae amica correspondentia et fraterno affectu possit desiderare. Exercitum nostrum, quem adlatus habuimus, visum nobis est, ob invalescentis brumae rigores, in stativa disponere, ita tamen, ut ad quosvis nostros iussus praesto adesse possit; maiora interim e diversis Regni nostri provinciis praeparamenta et barbarorum subsidiaria agmina congregaturi. Cracoviam quoque Mareschallus noster arctiori obsidione usque adeo fatigat, ut Suecorum praesidium inibi existens ad esum immundorum animalium prae annonae penuria dudum compulerit. Dei favente clementia, brevi speramus hostem sensurum armorum nostrorum sonum, quibus, uti Serenitatatem Vestram fraternis votis aspirare confidimus, ita eidem longaequam incolumitatem et quosvis laetissimos successus ex animo precamur. Datae in Civitate nostra Gedanensi, die XXIX

mensis Decembris, anno Domini MDCLVI, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae IX anno.

a) frater, amicus et vicinus amantissimus
Joannes Casimirus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio etc.

Alia manu: Reddita 6 Januarii anno 1657.

a)-b) *manu propria.*

N. 205.

Gedani, 8 Februarii 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
Guilelmum Paterson, vicecolonellum suum, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Cognate et Vicine noster charissime.

Alienum prorsus ab officio nostro regio videretur, si viros fide et strenua opera nobis probatos commendationis inanes vacuosque dimitteremus. Neque enim rectius quidquam virtuti debere, nisi omnem favorem: nec quemquam propiori iure aequam Regum benevolentiam sibi vindicare, nisi omnes virtutis eiusque comitis gloriae studiosos, eo in censu optime meritorum et animi decoris avidi cum iure reponendus sit nobilis William Paterson, Vicecolonellus noster, eundem sacramento nostro, quo se nobis Regnoque Poloniae aliquot abhinc annis devinxerat, nuper exolutum destinantemque obsequio Serenitatis Vestrae inclarescere hisce nostris comitatur, minime ambigentes pondus fore apud Serenitatem Vestram commendationis nostrae. Dignus profecto erit, cui post tot bellicas occasiones ad latus nostrum strenue arreptas, etiam de Serenitate Vestra benemerendi et virtutis exercendae pateat campus. Quem nos iterato Serenitati Vestrae commendantes, prosperos de reliquo rerum omnium successus Serenitati Vestrae precamur. Datae in Urbe nostra regia Gedanensi, die VIII mensis Februarii, anno Domini MDCLVII, regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae IX anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus cognatus, amicus et vicinus
Joannes Casimirus manu propria b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio etc.

Alia manu: Regis Poloniae commendatitiae pro c) Vice-colonello William Paterson. Datae Gedani 8 Februarii 1657. Praesentatae Hafniae, mensis Aprilii 1657.

a)-b) *manu propria.*

c) *sequitur verbum Colon deletum.*

Gedani, 9 Februarii 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de suo pacis desiderio et de Suecorum perfidia.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Et Christiani Principis officio, et amicorum Principum studiis consiliisque consentaneum duximus, ut ad faciendam cum hoste nostro pacem propenso animo inclinaremur, modo honesta illa et secunda obtineri firmarique posset, qua etiam maxime causa in Prussiam cum exercitu admoveamus; honestatis rationem in eo collocantes, ut ablata omnia praesenti bello nobis restituerentur; securitatis autem, ut interposita Caesareae Maiestatis, Serenitatis Vestrae ac Celsorum et Praepotentum ^{a)} Dominorum Foederati Belgii Ordinum Generalium auctoritas atque vires, securitatem Maris Baltici et Regni Nostri tranquillum statum futuris temporibus amice conservarent. Sed quam indigne retroactis temporibus hostes media omnia pacis sprevere, eodem porro consilio pergunt, pacis nomen in ore habentes, animo autem longe a pace alieni, et quibus unica cura est ostentatione pacis ludere, ac rebus interim nostris faventes Principes alio factionibus suis devertere. Quapropter, vix forte ulla spe pacis honestae et securae reliqua, serio praeparare bellum ac Deo iudici et vindici committere eventum decrevimus, prout responsionem nostram datam hesternae die legatis Gallicis et Hollandicis Serenitati Vestrae fideliter referendam, intimare et explicare fecimus Generoso viro Henrico Willemson Rosenvinge, Serenitatis Vestrae ad nos Deputato Extraordinario. Cum vero praetactus Serenitatis Vestrae Deputatus Extraordinarius nullis se mandatis instructum diceret, quorum auctoritate et robore inter nos ac Serenitatem Vestram rationes nostrae et Regnorum nostrorum ad invicem firmiter colligaretur, integrum Serenitati Vestrae (si ita collibuerit, quod ex parte nostra magnopere desideramus) manebit arctioris coniunctionis consilium et media capere. Quo fine deputavimus plenipotentarios nostros expectaturos Gedani resolutionem Serenitatis Vestrae, data eisdem facultate cum Generoso Serenitatis Vestrae Deputato Extraordinario tractandi, postquam sufficientia instrumenta ad talem actum a Serenitate Vestra acceperit. De reliquo amicam et fraternam nostram Serenitati Vestrae ita declaramus propensionem, nihil nos antiquius habituros, quam ut bona vicissim officia et sinceram correspondentiam animorumque coniunctionem Serenitati Vestrae approbemus. Ac interim Serenitati Vestrae optimam valetudinem ac prosperos rerum successus a Deo ex animo precamur. Datae Gedani, die IX mensis Februarii, anno Domini MDCLVII, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae IX anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

^{b)} amantissimus frater, amicus et vicinus
Joannes Casimirus manu propria ^{c)}.

^{a)} sic in ms.

^{b)-c)} manu propria.

N. 207.

In Claro Monte Czestochoviensi, 17 Martii 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de internuntio suo extraordinario in Daniam misso.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ioannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Cum nil magis semper in votis habeamus, quam ut antiquos foederum et constantis amicitiae nexus, qui nobis cum Serenitate Vestra intercedunt, novis semper excolamus amoris authoramentis, demandavimus Commissariis nostris, quos Gedani reliquimus, ut, cum Deputato Extraordinario Serenitatis Vestrae illic existente conferrent de omnibus, quaecunque ad utriusque Imperii dignitatem et commoda pertinerent, quatenus ille a Serenitate Vestra concessam exhiberet facultatem. Cum vero nobis non liquet, utrum quidpiam inibi sit conclusum et stabilitum, mittimus Internuntium nostrum extraordinarium, Generosum Tobiam Morstyn, Subdapiferum Cracoviensem, intimum camerae nostrae familiarem, qui Serenitati Vestrae uberius testimonium propensissimae nostrae in eandem voluntatis exhibeat, et eidem nostro nomine certa negocia eo spectantia exponat. Cui ut Serenitas Vestra plenam in omnibus fidem adhibeat et eundem nostri intuitu benevolentia sua prosequatur, peramanter rogamus; optimam interim valetudinem et quosvis fortunatissimos successus Serenitati Vestrae a Deo Ter Maximo animitus exoptantes. Dabantur in Claro Monte Czestochoviensi, die XVII mensis Martii, anno Domini MDCLVII, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae IX anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater, amicus et vicinus
Ioannes Casimirus manu propria b).

a)-b) *manu propria.*

N. 208.

In castris prope Cracoviam, mense Augusti 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
Fridericum III regem Daniae
adversus Sueciam et Galliam monet; promittit nulla se pacta cum Suecis
initurum, nisi prius Fridericum III certiozem redderet.*

(Orig., anulo obsignatum.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Unsern freündlichen grues und was wir sonsten mehr liebes und guts vermögen zuvor.

Durchlauchtigster fürst, freündlicher lieber oheimb und bruder.

Uns ist bericht einkommen, ob solten sowol die schwedische als frantzösische factionen durch dero gesandten es wollen dahin bearbeiten, das Ew.Kön.Wür.u.Ld sich in einige tractaten einlassen möchten. Welcherhalben wir wol versichert sein, das E.Kön.W.u.Ld. so gestalten sachen nach, und in consideration der mit uns und dem hauss Österreich getroffenen allianc nimmer eingehen werden. Dennoch dieses E.Kön.W.u.Ld. haben anmercklich zu verstehen geben wollen, dass Deroselben wol bewust, mit was rencken und schwencken die schwedische parthejen umgangen, und was der Frantzos seines interesse halben intentirn thut. Wir halten es getzlich dauor, das E.Kön.W.u.Ld. solches alles wol considerirend, diesen sachen die gebührende mass wol werden zu geben wissen. Nichts desto weniger haben wir dieses zur erinnerung gebürlich anfliegen wollen.

Wir hetten zwar gerne occasion ergriffen, Ew.Kön.W.u.Ld. eine secunde zu erweisen. Weilen aber unsere armeen nebst den Österreichern itzo mit dem Rakocischen wesen begriffen seind, mit welchen wir numehr gantz richtig und er schon nach hause sich mit unserm comitat gezogen. Alss haben wir solche secunde nicht abgeben können, werden aber in kurzem, eine importante diuersion zu machen, eine armee in Pommern gehen lassen, sobald wir mit dem general Würtzen ¹⁾ in Crakau richtig. Darauf sich E.Kön.W.u.Ld. getzlich zu verlassen haben.

Nach dem vertrage ²⁾ so ist die rakocische armee von den Tartarn gantz umbringt und aufgerieben, wie wol wider unsern willen. Ihn selbst ³⁾ haben wir durch die unserigen kümmerlich nach Siebenbürgen saluiren helfen. Dieses haben wir E.Kön.W.u.Ld. in guter confidantz ausirn wollen.

Getrösten uns dergleichen standhaftigkeit der einmal gefasten allianc, darob wir nochmaln E.Kön.W.u.Ld. die versicherung thuen, das ohne Dero vorbewust wir mit den Schweden nichts eingehen noch verhengten werden, welches einigerley weiss E.Kön.W.u.Ld. stat nachtheilig sein möchte.

Im ubrigen thuen wir E.Kön.W.u.Ld. der göttlichen obacht empfehlen. Datum im feldlager vor Crakau den ^{a)} Augusti ao 1657.

Ew.Ld.

gutwilliger oheimb und
bruder ^{b)}
Johan Kasimier m.p.

In dorso: Au roy de Dennemarck et Norweg,
mon tres cher frere, voisin et allié

Alia manu, recentiore (18.saec.):

Ao 1657 Kong Frederich d. 3 tilskrefen af kong Casimir af Pohlen, Sverrig angaaende.

a) dies deest

b) gutwilliger ... bruder: *manu propria regis*

1) scil. Paul Wirtz, seu Würtz, Würz

2) scil. sub Czarny Ostrów Julii 1657

3) scil. Georgius II Rakoczy

Cracoviae, 27 Augusti 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae
de Stephano Czarniecki Danis contra Suecos in auxilium misso.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.3.*

Joannes Casimirus, Dei gratia rex Poloniae etc., Serenissimo Principi,
Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Postulat a nobis tam initi foederis nexus, quam Serenitatis Vestrae in nos affectus, nosterque vicissim in eam amor, ut postquam communis noster hostis in Serenitatem Vestram vires suas vertit, quantocius auxilia, quae ad praesens possumus, Serenitati Vestrae submittamus. Quare quamprimum cum Transylvano debellatum est, mittimus nobis sincere dilectum Stephanum Czarniecki, Palatinum Terrarum Russiae, in Pomeraniam cum sex millibus equitum, cui mandavimus, ut ibi Serenitatis Vestrae iussis morem gerat. Non omitemus deinceps praestare, quidquid ad boni confederati officium mutuaque Regnorum et populorum nostrorum securitatem pertinet. Nunc Cracovia, sede Regni nostri, recuperata, in Prussiam exercitum intra aliquot dies movemus, ut inde electo hoste totis viribus contra eundem Serenitati Vestrae assistamus. a) Cui felicissima quaeque et victoriam apprecantes, longaeвам incolumitatem optamus. Datae in castris ad Cracoviam, die XXVII mensis Augusti, anno Domini MDCLVII^o, Regnorum nostrorum Poloniae IX, Sueciae vero X anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

b) frater et amicus amantissimus
Joannes Casimirus manu propria c).

a) in ms. verbum Cui expunctum.

b)-c) manu propria.

Cracoviae, 4 Septembris 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de transactione ab internuntio suo Tobia Morsztyn in Dania conclusa,
de Cracovia ex hoste recepta.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.3.*

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi,
Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Obvenere nobis literae Internuntii nostri apud Serenitatem Vestram existentis una cum transcripto transactionis, quam ibidem nostro nomine cum Commissariis Serenitatis Vestrae feliciter conclusit. Cuius ratificatio-

nem a parte nostra et Regni nostri Senatorum eo lubentius ad manus eiusdem Internuncii nostri transmittimus, quo arctiori amoris nexu devinciri nos per eam Serenitati Vestrae videmus. Cuius gloriae et fortunae fraternis votis nostris aspiramus, ut avita Maiorum Serenitatis Vestrae per Septentrionem decora, isthoc ferrum, quod contra communem hostem dstringit, felicissime accumulet. Nos porro post profligatum Transylvaniae Principem et receptam regiam urbem nostram Cracoviam, qua ratione exercitus nostros et Serenissimi Hungariae Regis armorum progressus ordinabimus, referet Serenitati Vestrae idem fideliter nobis dilectus Internuncius noster Extraordinarius Tobias Morstenius, uti et alia Serenitati Vestrae scitu pernecessaria. Cui ut plenam in omnibus fidem praestare velit, peramanter rogamus, bonam interim valetudinem et fortunatissimos successus Serenitati Vestrae ex animo a Deo Ter Optimo Maximo exoptantes. Dabantur in Regia nostra Cracoviensi, die IV mensis Septembris, anno Domini MDCLVII, Regnorum nostrorum Poloniae IX, Sueciae vero X anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) frater, vicinus et amicus amantissimus
Joannes Casimirus Rex manu propria b).

Alia manu in margine sup.: Dupplic *).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio etc.

Alia manu: Rex Poloniae. Praesentatae Haffniae die 16 Septembris anno 1657.

a)-b) *manu propria.*

*) *alterum exemplar deest in archivo.*

N. 211.

In civitate Ottoniensi, 10 Septembris 1657.

*Fridericus III rex Daniae
ad Ioannem Casimirum regem Poloniae;
urget, ut sibi contra Suecos ex Polonia auxilia mittantur.*

*(Exemplar.) **

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Au Roy de Pologne et Suède
Mon trecher a) cousin, frère et allié.

Serenissime Princeps, Frater et Confoederate charissime.

Gratissimae inprimis nobis fuere literae Serenitatis Vestrae, in Castris Cracoviensibus proxime elapso mense Augusto ad nos datae, nobisque a Serenitatis Vestrae Internuncio Domino Mornstein exhibitae, tum quod Serenitas Vestra illis de foedere nuper nobiscum inito sancte et inviolabiliter servando, quam pace cum hostibus nostris in nostri praejudicium nullatenus ineunda, nos certiores ac securos reddidit. Idem ut de nobis sentiat et nos neque Gallorum vel Suecorum factionibus neque alia ulla de causa a pactis, non ita pridem utrinque placitis, discessuros, certo sibi Serenitas Sua persuadeat, fraterne petimus. Et ubi certa spe nitimur Serenitatem Vestram, iuxta tenorem praedictarum suarum literarum, Cra-

covia jam in potestatem suam redacta Racocianoque exercitu debellato, in nostri subsidium ac diversionem hostium exercitum bellicosissimorum hominum brevi in Pomeraniam missuram. Ita necessarium omnino duximus, cum omnis Suetici belli moles, a cervicibus Serenitatis Vestrae nostri causa abducta, in nostris haereditariis Ducatibus Holsatiae et Sleswici ac Provinciae Jutiae ferro flammaque grassetur, auxiliares has copias denuo instantissime urgere. Et quanquam munitiones ac fortalitia omnia praedictarum regionum in nostra adhuc sint potestate, ac cum non ita pridem communis hostis noster cum magno conatu fortalitium Friderichsodde obsideret, ob nostram praesentiam ac acrem defensionem obsidionem solvere coactus fuerit, nihilominus nobiscum exercitus noster diversionem promissam quantocyus desiderat. Serenitati Vestrae omnia fausta apprecamur. Dabantur in civitate nostra Ottoniensi X septembris 1657.

Serenitatis Vestrae

frater amice ac confoederate charissime ^{a)}
Fridericus.

In dorso: Copia literarum Regis Daniae ad Regem Poloniae.

a) sic in ms.

*) *Relatum in copiaro* T.K.U.A. Alm. del 1676.
Latina 1652-1661, fol. 279 v. - 280 r.

N. 212.

Varsaviae, 16 Octobris 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de pace cum electore Brandenburgico et de auxiliis mittendis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Cognate et Vicine noster charissime.

Quod Serenitas Vestra pro communi utriusque nostrum bono desideravit, secuta est tandem pax inter nos et Serenissimum Electorem Brandenburgicum, quam ut mutuo colloquio firmemus, intra paucos dies cum supranominato Serenissimo Electore conveniemus eaque statuemus, quae ad ferenda Serenitati Vestrae auxilia et hostem mutuum debellandum pertinebunt. Quod reliquum est, longaevam valetudinem et felicia quaeque Serenitati Vestrae ex animo optamus. Datum Varsaviae, die XVI mensis Octobris, anno Domini MDCLVII, Regnorum nostrorum Poloniae IX, Sueciae vero X anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater, amicus et vicinus
Joannes Casimirus manu propria ^{b)}.

a)-b) manu propria.

Varsaviae, 16 Octobris 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
universis;*

vini Rhenani quantitatem pro hoc anno sufficientem se recepisse testatur.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae *etc.*

Universis et singulis, ad quorum notitiam praesentes nostrae deven-
runt literae, notum facimus Spectabilem Joannem Rahdt, Consulem Colo-
niensem, Factorem nostrum, totum integrumque numerum quadraginta
octo plaustrorum majorum vini Rhenani, vulgo Zollfuder dictorum, juxta
obligationem moremque solitum, pro anno 1656 ad aulam nostram adve-
xisse iisque, quibus negotium illud commisimus, plene reddidisse. De quo
numero vini Rhenani pro anno praesenti eundem quietamus et ^{a)} nobis in
omnibus satisfactum esse integre attestamur. In ejus rei fidem praesen-
tes manu nostra subscriptas sigillo regio communiri mandavimus. Datae
Varsaviae, die XVI mensis Octobris, anno Domini MDCLVII, Regnorum
nostrorum Poloniae IX, Sueciae vero X anno.

Joannes Casimirus Rex.

Franciscus Hilbrant

Canonicus Varsaviensis Suae Maiestatis Secretarius.

Alia manu: Attestatio ratione vini Rhenani.

a) in ms. verbum indistincte scriptum.

Bydgosciae, 7 Novembris 1657.

Ioannes Casimirus rex Poloniae

ad Fridericum III regem Daniae;

de pace ac foedere cum electore Brandeburgico inito.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae *etc.*, Serenissimo Principi
Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae *etc.* Regi *etc.*

Serenissime Princeps, Frater, Amice, Vicine et Confoederate noster
charissime.

Qui ab aliquo tempore inter nos et Serenissimum Electorem Branden-
burgicum instituti erant tractatus, felici in hac urbe nostro congressu ter-
minati sunt eo eventu, ut non tantum hostilia inter nos cessaverint, sed
foedus arctum contra communem hostem coaluerit; mox in lucem fulgore
armorum se proditurum, dummodo Serenissimum Hungariae Bohemiae-
que Regem ad eadem arma in Pomeraniam ^{a)} expedienda induxerimus. Cui
rei dum incumbimus, optamus, ut Serenitas Vestra idem a parte sua
praestet: cum nobis id sit praecipuum consilii, omissis illis quae in Prussia

occaeperamus, et exercitu nostro ... b) auxiliari aliquantum redintegrato, hac hyeme inimicum una cum Serenissimo Electore in Pomerania impetere et amicae Daniae incubantem detrahere. Interim praemisimus Magnificum Czarnecium, Palatinum Russiae, qui die XXVIII mensis elapsi, traiecta Odera, brevi progressibus suis Serenitati Vestrae innotescet: et in posterum omnia eo conferemus, ut foedus cum Serenitate Vestra initum in dies firmetur amplius, aemula partium de mutuis commodis cura. Denique prosperrimos rerum successus et optimam valetudinem Serenitati Vestrae animitus apprecamur. Datae in urbe nostra Brombergensi, die VII mensis Novembris, anno 1657.

Serenitatis Vestrae

c) bonus frater, amicus et vicinus
Joannes Casimirus Rex manu propria. d)

a) in ms.: in Pomerania

b) hic in ms. duae litterae, quae non leguntur.

c)-d) manu propria.

N. 215.

Posnaniae, 17 Novembris 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de palatino Russiae [Stephano Czarniecki] in Pomeraniam misso aliisque
exercituum translationibus.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Qua festinatione cum copiis, quas habemus universis, in hosticum atque ad avertendum a Serenitate Vestra premendumque communem hostem properemus, persuasum nobis est Serenitatem Vestram latere non posse. Implicatae tamen hactenus difficilis belli istius rationes, occupatusque necessario ad utramque, hoc est Cracoviensem Posnaniensemque, Metropolim peditatus id agere duntaxat permisit, ut sincere nobis dilectum Palatinum Russiae cum expedito equitatu in Pomeraniam mitteremus, datis ei mandatis, ut quamvis nec peditatu nec tormentis instructus esset, ad Serenitatem tamen Vestram penetraret, aut distineret hostem, donec nos exercitum omnem, ab oppugnationibus iam expeditum, ad fines Regni nostri hostiliumque ditionum, quod iam prope effecimus, promoveremus. Coegit interim nos Pomeraniae situs fluviis paludibusque impeditus et autumnalis temporis ratio, quo loca suapte natura incommoda longe reduntur difficillima, ut equestres illas copias aliquantulum revocarem, quas hoc tempore ipsa locorum iniquitate facile in discrimen adduci posse videbamus. Confidimus id nullo universi belli, rerumque Serenitatis Vestrae, quibus nostras proprias potiores carioresque non habemus, incommodo futurum, cum interea integrum validumque ac rebus omnibus instructum, non in promptu, sed in procinctu habeamus exercitum, atque de motis iam iusti Numinis auxilio in Pomeraniam castris, nuntium ad Sere-

nitatem Vestram propediem nos ablegaturos confidimus. Rebus de his omnibus deque consilii nostri ratione quamprimum Serenitati Vestrae significandum censuimus, ne quid remissius a nobis agi existimet atque eo facilius nobis indicare possit, si quid praeterea fieri optaverit Serenitas Vestra. Cuius rationibus non minus ac nostris consultum prospectumque cupientes, ei optimam incolumitatem felicissimosque Regnorum suorum successus a Deo fraterne comprecamur. Datum Posnaniae, die XVII mensis Novembris, anno Domini MDCLVII, Regnorum nostrorum Poloniae IX, Sueciae vero X anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

frater, amicus, vicinus charissimus
Joannes Casimirus.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio etc.

Alia manu: Rex Poloniae.

Item alia manu: Praesentatae den 10 Decembris 657.

N. 216.

Varsaviae, 21 Martii 1658.

Ioannes Casimirus rex Poloniae

ad [Fridericum III regem Daniae]

de hostis in Dania successibus ac de difficultatibus in mittendis auxiliis.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Serenissime Princeps, Domine, Frater, Consanguinee, Vicine et Confoederate charissime.

Constare non dubito Serenitati Vestrae de his, quae Berolini inter mutuos foederis nostri plenipotentiarios acta et constituta sunt: ex iisque eandem intellexisse abunde, nihil in me morae fuisse esseque, quo ista omnia exequerentur, tanto vero ocius, quo me magis ea perstringunt nova, quae de successibus Suecorum in Dominiis Serenitatis Vestrae, hic passim ab eorum fautoribus, falso utinam! vulgantur. Nihil etenim literarum a Serenitate Vestra hactenus habere potuimus, hocque ipsum meam maxime in dies auget sollicitudinem, ita rebus Serenitatis Vestrae affecto, ut ea omnia infortunia in meipsum, dominiaque mea cadere existimem, quae Serenitati Vestrae obveniunt. Deum ipsum, ea in re summum Testem, appellare minime dubito, quod nihil in me eatenus desiderari passus sim, quae ad Serenitatis Vestrae securitatem asserendam pertinere posse arbitrarer. Cum et exercitus meos ad insequenda vestigia hostis praeterito autumnus, ac primum potui, expediverim eosdemque ad confinia eiusdem Pomeraniae, ad hunc usque diem, ut semper in procinctu sint, excubare facio ac insuper, qua potui, acerrime hucusque institi, ut socialia haec arma, meis coniuncta, in eam ipsam Pomeraniam (divertendi et avocandi a dominiis Serenitatis Vestrae hostis communis gratia) expedirentur. Imo si facultas transitus per aliena daretur, ne expectatis quidem tardis et segnibus sociorum nostrorum dilationibus, destinatos hosce exercitus meos, obicere iis periculis non dubitarem, modo imminente periculo, do-

minia Serenitatis Vestrae vel proprii discriminis impendio, eximere valem. Sed ne hoc quidem volentem me praestare sinunt ii, quorum consiliis invitus etiam obsecundare cogor. Ea de causa, infra paucos dies iter in Maiorem Poloniam suscipio, ut e propinquo, profectum hunc in Pomeraniam, exercitus Serenissimi Hungariae Regis ad conductam in tractatu Berlinensi diem (vigesimam octavam nempe mensis huius) urgeam. Hoc interea a Serenitate Vestra unice expetens, ne res suas dominiorumque suorum hac alternantis fortunae alea praecipitare quoquomodo velit, neve desperatione auxiliorum nostrorum, ad aliqua minus rebus suis dignitate consulta, descendat cum hoc hoste foedera: affuturam certo (Deo et aequissima causa adiuvante) aliam sortem, modo tantillum sustinere velit Serenitas Vestra furiam hanc brevi remissuram, ac meo uti confirmarique exemplo, cum hunc ipsum hostem, non multo ante in ipsis triumphis ferociter tripudiantem, simul ac repressum, fermeque ad incitas redactum idem viderit annus. Exorans insuper, ut ita secum expendat Serenitas Vestra nihil meas magis versare exercereque curas, quam praesentem Serenitatis Vestrae statum, quem animo cordeque meo insitum nunquam memoria dimitto. Atque huic in praesens prospera omnia animitus voveo. Datum Varaviae, die XXI mensis Martii, anno MDCLVIII, Regnorum nostrorum Poloniae X, Sueciae vero XI anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater, vicinus et confoederatus
Joannes Casimirus Rex. b)

a)-b) *manu propria*.

N. 217.

In castris ad Thorunium, 11 Octobris 1658.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de cladibus hosti in Dania illatis et de auxiliis [sub Czarniecki] missis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Fraterno certe precordiali, non modo christiano, affectu indolueramus ad casum Serenitatis Vestrae, quem iniquus invasor alienorum Regnorum etiam Regno Serenitatis Vestrae accersuerat. Nec per nos stetit, quominus statim auxilia nostra Serenitati Vestrae submitteremus; distinebamur enim eiusdem hostis apud nos relictorum exercituum amolitione. Nec confoederati nostri adhuc tum socialia nobiscum iunxerant arma. Nunc post dolorem exertum intensius laetamur, quod nobis Serenitas Vestra communicarit subditos exercitusque suos eiusdem hostis (supra extorta a Serenitate Vestra pacta) crudelissimis provocatos avaritiis Serenitatem Vestram ad arma resumenda invitasse. Iamque (ultore Deo) eo promoti, ut depulsus multis possessis provinciis hostis, in ipsa etiam Hafniae unaque Serenitatis Vestrae oppugnatione, maxima exercitus sui parte caesus atque mari in classe grandem iacturam passus, fateri necessum omnino habeat: velle

Deum, ne unquam improbis timor, ne spes absit calamitosae virtuti. Iam et nos exercitus nostri sat validam partem, Duce Illustri Palatino nostro Russiae, versus Pomeraniam et Holsatiam ac ultra expediimus. Quo et foederati nostri suos iuncturi exercitus pridem moverunt. Utetur hisce Serenitas Vestra, ac proprio, ad communem hostem propulsandum, id sibi Palatinus a nobis in mandatis accepit Serenitati Vestrae obedire. Nec quidquam deest ad spes concipiendas, quominus iam omnes Principes, qui huic foederi illigamur, communem nobis causam et hostem Serenitatis Vestrae habeamus. De caetero Serenitati Vestrae diurnam valetudinem, optatissimosque contra hostes communes successus a Deo precamur. Datae in castris nostris ad Thorunium, die XI mensis Octobris, anno Domini MDCLVIII, Regnorum nostrorum Poloniae X, Sueciae XI anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) Frater, amicus et confederatus amantissimus
Joannes Casimirus Rex. b)

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Friderico III etc.

Alia manu: Königh in Pohlen. Praesentatae Copenhagen den 4 Novembris, anno 1658.

a)-b) *manu propria.*

N. 218.

In castris ad Thorunium, post 11 Octobris 1658.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de regio Daniae deputato, de successibus Danicis ex hoste reportatis.*

(Orig. sig. In archivo adiunctum est exemplar).

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Friderico III, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Priusquam literas Serenitatis Vestrae, Septembri mense datas, accepissemus, in quibus Generosum Ianum Juël de Handerbeck, in aula non olim nostra residentem, uti Deputatum ad nos extraordinarium Serenitas Vestrae declaravit, iam ante non modo firmam illi fidem in omnibus, quaecunque nomine Serenitatis Vestrae proponeret, adhibebamus, verum etiam eundem regio favore nostro prosequeremur. Quod nostris quidem cum primis erga Serenitatem Vestram studiis fiebat, tum deinde ipsiusmet Generosi Residentis indoli et virtuti tribuebatur. Cuius et hactenus in negotiis Vestrae Serenitatis dexteritas ac diligentia satis enituit, nobisque probata est; et temporis progressu magis ac magis probatur atque enitescit. Quantum res et fortunam Serenitatis Vestrae spectat, quemadmodum intimo doloris sensu afficiebamur, dum Status inclyti Daniae Regni fatorum impulsu nutare coepisset, ita versam esse in melius sortem gaudemus ex animo, Vestraeque Serenitati plurimum caelestem illam opem gratulamur. Atque est profecto, cur iuris ac aequi vindicem et assertorem Deum veneremur, qui per nefas summumque scelus invasum ab hoste nostro communi Se-

renitatis Vestrae Regnum periculis exemit, propeque iam liberavit. Neque nostra profecto defuit in partem Serenitatis Vestrae sollicitudo, quantum per tempora et Regni rationes licuit, Polonum in Holsatiam exercitum una cum caesariano ac Electoris Brandenburgici destinavimus et ablegavimus, qui diutius iam ibidem versatur. In posterum praeterea certam manere cupimus Serenitatem Vestram nos, faventibus Superis, connisuros semper, ut Poloniae Daniaeque pax nunquam seungantur: quam sive conflictus, sive tractatus nobis reddituri sint, non nisi mutuam haberi placet, nec quicquam nos a confoederatione cum Serenitate Vestra avellet. Divinam interea Maiestatem precamur, ut Serenitati Vestrae optimam valetudinem et prosperitatem pristinam tribuat ac conservet. Dabantur in castris ad Thorunium die ^{a)}, mensis ^{a)}, anno Domini MDCLVIII, Regnorum nostrorum Poloniae X, Sueciae vero XI anno.

^{b)} Serenitatis Vestrae
frater, amicus, vicinus et confederatus amantissimus
Joannes Casimirus Rex ^{c)}.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico III etc.

Alia manu: König in Pohlen will keinen Particular Fried machen mit dem Könige in Schweden sondern Ihre Königliche Majestät zu Dännemarck mit einschliessen.

Praesentatae Hafniae die 21 Decembris 1658.

a) hic sequitur spatium album.

b)-c) manu propria.

N. 219.

In castris ad Thorunium, s.d., Novembris 1658.

*Nicolaus Prażmowski, supremus cancellarius Regni,
ad Fridericum III regem Daniae;
notificat regem Poloniae numquam cum Suecis pacem separatam conclu-
surum.*

(Exemplar.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

**Litterae Supremi Poloniae Cancellarii ad Suam Regiam Maiestatem
Daniae etc., exhibitae Hafniae die 21 Decembris styli veteris 1658.**

Serenissime ac Potentissime Rex!

Qua muneris mei ratio, qua singularis in Regiam Maiestatem Vestram affectus et cultus requirunt, ut quicquid in bonum commodumque inclyti Daniae Regni, Regno Poloniae confoederati, facere noverim, id omne curis omnibus pro virili promoveam et ad ipsas votorum Maiestatis Vestrae deducam metas. Quo magis aequum est, Serenissimae Maiestatis Vestrae gratiam et favorem, literis ad me datis luculenter declaratum, venerari et quantuloscunque in communem utriusque Regni commoditatem conatus meos Regiae Maiestati Vestrae gratos esse atque acceptos, gratissimum vicissim habere. Illustri Domino Iano Iuël, Extraordinario ad Serenissi-

num Regem nostrum Dominumque clementissimum Regiae Maiestatis Vestrae Deputato, si quid amicioris benevolentiae studiique a me (quod tamen sentio quam sit exiguum) hactenus impensum fuit, hoc Majestatis Vestrae dignitas et officium, quo fungitur, suo sibi jure deposcebat, tum vero insignes viri dotes moresque eximii merebantur.

Pax illa, cujus Serenissima Majestas Vestra meminit, particularis, nulla unquam a nobis cum Svecis statuatur, quae Majestatem Vestram caeterosque Principes colligatos non involvat, adeoque communis non sit, in quo Majestas Vestra nihil in animo dubii premere dignetur. Nec ipse Serenissimus Rex Dominusque noster clementissimus, nec nos, Regni Poloniae Magnique Ducatus Lithuaniae Ministri, super aliam consensuri sumus, nisi quae Regna, nobis vinculo foederis connexa, bello solvat, pristinaeque una cum nostro restituat tranquillitati.

Quod ubi pro candore meo Majestati Vestrae protestatus sum, eidem Majestati Vestrae gratulor impensissime feliciores in Regno Majestatis Suae successus, quos ad ultimam usque felicitatem manus Domini brachiumque, in opem Majestatis Vestrae desuper extentum, deducat. Hoc voto praesentes finio meque ipsum Serenissimae Majestati Vestrae cum obsequiis meis commendo. Datum in castris ad Thorunium, die ... ^{a)}, mensis Novembris, anno 1658.

Majestatis Vestrae Regiae

deditissimus servus
Nicolaus Prahmowski ^{b)}
Supremus Cancellarius Regni.

a) hic sequitur spatium album.

b) in ms.: Prahmowski

N. 220.

In castris ad Thorunium, 31 Decembris 1658.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
regi Daniae sibi que gratulatur ob hostium clades et notificat nulla se pacta
separata initurum.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princes, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Quam gravis in Regnum Serenitatis Vestrae ipsamque adeo Daniae metropolim e Suetico defusa fuerit climate tempestas, olim iam cum in timo doloris sensu didiceramus. Nunc Divino primum auxilio, supplicis dein amicorum, discussam esse, quantum Vestrae Serenitati nobisque ipsis gratulemur, missis nuper literis testati sumus, id quod praesentibus etiam testamur. Optamus insuper et speramus novos Serenitati Vestrae felicitatis accessus integraeque tandem ac ultimae metam tranquillitatis. Et vero tum insignis hostium in Baltico clades, classis item iactura, tum

et prospera nostrorum ac socialium in peninsulis insulisque Serenitatis Vestrae armorum fortuna, optimum nobis et proximum belli huius exitum pollicentur, quem potens illud Numen praestet. Cuius nos quoque auspicio dextrisque conatibus nostris Toronium ad deditionem impulimus atque in nostram recepimus potestatem. Speciales cum Suecis tractatus nequaquam meditamus; nihilque est, quod Serenitatem Vestram moveat, id variis quorundam agitari suspicionibus, quin et sermonibus circumferri. Labes ista candoris nostri fideique foret; quam nobis nullum insperget tempus. Constat orbi nos semper semperque gentem, quam regimus, verbo ac iuri stetisse omnibus; nec tamen falli quam fallere probrosum duxisse. Securam igitur nostri Serenitatem Vestram cupimus; quod ipsum prioribus nostris ad Serenitatem Vestram datis declaravimus luculenter. Simul gratissimum habemus Vestrae Serenitatis in affectu nexuque nobiscum foederato constantiam, literis fusius explicatam. Caeterum, quae praesens negocium pacis, vel ulterius prosequendi belli, non minus nos ipsos quam Serenitatem Vestram concernunt, iussu nostro declarabit Serenitati Vestrae Generosus Ablegatus noster, cui ut plenam indubitamque adhibeat fidem Serenitas Vestra, diligentissime postulamus, speramusque desiderio nostro et expectationi responsuram. Cui valetudinem et prosperitatem, quam ample votum sese porrigit nostrum, apprecamur. Datae in castris nostris ad Thoronium sitis, die XXXI mensis Decembris, anno Domini MDCLVIII, Regnorum nostrorum Poloniae X, Sueciae vero XI anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) frater, amicus, confederatus et vicinus amantissimus
Joannes Casimirus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio etc.

Alia manu: König in Pohlen, aus dem Lager für Thorn, vom 31 December Anno 1658. Gratulirt wegen arrivirten Statischer succurses in Kopenhagen. Hat Thorn eingenommen. Wil keine Particular Tractaten mit Schweden machen.

Praesentatae Hafniae die ... c) Januar 1659.

a)-b) *manu propria.*

c) *hic sequitur spatium album.*

N. 221.

Varsaviae, 9 Augusti 1659.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
laetatur, quod rex Daniae a separatis tractatibus cum Suecis abhorreat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio, Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Quaquam literae Serenitatis Vestrae, septima mensis Iunii datae, quarum in literis suis trigesima Iunii scriptis mentionem facit, ad nos non pervenerint, satis tamen nobis ex publica fama constitit, quam, memorando ad posteritatem constantiae exemplo, omnibus persuasionibus propositionibusque atque ipsis propius admotis armis classibusque, neque in particulares tractatus condescendere voluerit. Eandem animi apud nos constantiam repromittere Serenitati Vestrae possumus et re ipsa adprobare studemus, nec unquam animus est recedendi ab illis, quae tam per Internuntium nostrum Serenitati Vestrae, quam et Ministro Serenitatis Vestrae, circa eius discessum declaravimus, idque amplius clariusque Serenitati Vestrae patebit, ubi ad tractatus in Prussia brevi instituendos ministros suos, nec hoste ipso id iam refragante, mittere voluerit. De caetero Serenitatem Vestram bene valere et prosperis rerum successibus gaudere ex animo optamus. Datae Varsaviae, die IX° mensis Augusti, anno Domini MDCLIX^o, Regnorum nostrorum Poloniae XI°, Sueciae XII°.

Serenitatis Vestrae

a) amicus, vicinus, confederatus et frater amantissimus
Joannes Casimirus manu propria b).

a)-b) *manu propria*.

N. 222.

Varsaviae, 3 Octobris 1659.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de tractatibus cum Suecis et de internuntio extraordinario revocato.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae *etc.*, Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae *etc.* Regi *etc.*

Serenissime Princeps, Domine, Frater, Amice, Vicine et Confoederate charissime.

Ipsa instantium tractatum cum Suecis in Borussia occasione, quo nobis melius circa illum congressum de gestis circa negotium pacis a Suecis in Dania, deque iis, quae usui in futuris tractatibus esse possint, constet, revocandum esse duximus aliquantisper ab aula Serenitatis Vestrae Generosum Thobiam de Raciborsko Morstin, Intimum Camerarium et apud Serenitatem Vestram Extraordinarium Internuntium nostrum. Quem abeuntem et brevi, si res postulaverit, rediturum, ut Serenitas Vestra benevole abscedere, gratiaque sua prosequi velit, amice postulamus. De caetero Serenitati Vestrae bonam valetudinem et optimos rerum optamus successus. Datae Varsaviae, die III mensis Octobris, anno Domini MDCLIX, Regnorum nostrorum Poloniae XI°, Sueciae vero XII° anno.

Serenitatis Vestrae

amicus, frater, vicinus et foederatus benevolus
Joannes Casimirus manu propria.

Varsaviae, 3 Octobris 1659.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de tractatibus cum Suecis in Prussia*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ioannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Friderico III, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater, Amice, Foederate et Vicine noster charissime.

Postquam nuperrima Oratoris Christianissimi Regis relatione accepimus, plenipotentiarior Suecorum ad futuros pacis universalis tractatus in Prussia adesse Commissarios, quantocius id Serenitati Vestrae significandum putavimus: cum quibus mediante eodem Regis Christianissimi oratore, cum certum quid de loco et tempore dictorum tractatum constitutum conventumque fuerit, propero id Serenitati Vestrae notum faciemus nuncio. Interim eidem Serenitati Vestrae felices optatosque in sustinendo et frangendo tam pertinaci hoste successus, longaeuam valetudinem et omnia prospera a Deo ex animo precamur. Datae Varsaviae, die III mensis Octobris 1659. Regnorum nostrorum Poloniae XI°, Sueciae vero XII° anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) frater, amicus, federatus et vicinus benevolus

Joannes Casimirus manu propria. b)

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Friderico III etc.

Alia manu: Rex Poloniae notificiret der Schwedischen ministrorum ankunft in Preüssen, zu den universal Friedensstractaten. Praesentatae d ... c) Octobris.

a)-b) *manu propria.*

c) *hic spatium album.*

Gedani, 4 Maii 1660.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Nicolaum de Bye, residentem Polonicum Hagae Comitum;
vehementer corripit eum contra iusiurandum egisse; ideo statim discernere debet, cui servire velit: Poloniae regi, an Holsatiae duci.*

(Exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Johannes Cashimirus.

Unsern gnädigen gruess und geneigten willen zuvor.

Woledler, lieber getrewer.

Wir müssen Euch hiemit unter augen stellen, wie hoch wir affiret worden, da wir vernommen, wie dass Ihr wieder Ewere unss verpflichtete

trewe in denen sachen, darinn Ihr unsere und unser hoch aliirten, in sonderheit des königes von Dännemarcken, bestes hettet suchen sollen. Dennoch wieder denselben vor dem hertzoze in Holstein ¹⁾ mit den herren General Staten tractiret, und also denen dännemärckischen alda anwesenden deputirten grosse difficultäten verursachet habet, und sein unss dergleichen Ewere proceduren in mehren vorkommen, ob wir es wol nicht glauben können. Nunmehr aber erspüren wir es tädlich, dass wir dahero wol hohe ursach haben, Eüch durch andere mittel Ewere trewe und competirenden negotiationen zu erinnern. Wie wir dann auff den wiedrigen fall, da Ihr Ewere actiones vor unss nicht anders anstellet und obged. deputirten alda keine satisfaction und ashistentz thuert, wir solche mittel wieder Euch zu verhängen veruhrsachet werden, die Euch unerträglich fallen möchten. Ihr habet solches würcklich zu enderen und Eüch alssbald von unserigen, oder des ged. hertzogn, geschäften und diensten, weile keiner zweyen herren in contrari geschäften dienen kan, zu absentiren, und nicht ferner wieder unss, unserer reichen und hohen alliirten, bevorab den könig in Dännemarck und dessen wolfarth, zu agiren, welches wir ernstlich meinen thun.

Datum Dantzig den 4. Maii ao 1660.

Johannes Cashimirus Rex.

Dem wolledlen unserm residenten ins Gravenhage und lieben getrewen Nicolao de Bye.

In dorso: Schreiben des königs in Pohlen an seinem residenten im Graffenhaag, Nicolao de Bye.

1) scil. Christianus Albertus, dux in Holsatia-Gottorpia

N. 225.

Varsaviae, 12 Julii 1660.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae
de subditis Polonis libere e Dania dimittendis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater, Amice et Vicine ac Confoederate noster charissime.

Cum iam pax inter Daniae et Sueciae Regna sit constituta, Serenitasque Vestra iam tot copiis, ut tempore belli, nunc pacatis rebus minime indigeat, memores Serenitatis Vestrae promissi, Generoso Thobiae Morstin, Subdapifero Cracoviensi et ad Serenitatem Vestram Ablegato nostro, dati, Polonos omnes a Suecis ad Serenitatem Vestram certiori spe reditus in patriam, profugos libere ad nos dimittendi et absolvendi, peramanter Serenitatem Vestram pro iisdem rogamus, ut illos pro hac intercessione nostra e Dominiis suis libere dimittere et mari navibus Gedanum, provisä

iisdem omni meliori securitate, transmittere dignetur. Si quidem et nos moderno Moschovitico bello implicati copias nostras augere necesse habeamus, non dubitamus itaque nos eam facilitatem et propensionem hoc in passu a Serenitate Vestra relatuos, quam etiam et nos in absolvendis Serenitatis Vestrae hominibus, in Regno nostro militantibus, Serenitati Vestrae sumus contestati. Cui de caetero optimam a Deo valetudinem felicesque rerum successus adprecamur. Datae Varsaviae, die XII° mensis Julii, anno MDCLX, Regnorum nostrorum Poloniae XII°, Sueciae vero XIII° anno.

Serenitatis Vestrae

a) bonus frater, vicinus et confederatus
Joannes Casimirus Rex. b)

In margine inf.: Ad S. Regem Daniae pro dimittendis Polonis.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio etc.

Alia manu: Regis Poloniae aviatoriae pro Ablegato suo Domino de Morstein.

Praesentatae: Aug. 1660.

a)-b) *manu propria.*

N. 226.

Viscoviae, 12 Januarii 1662.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae
rogat, ut bona reginae, ex nave naufragium passa recuperata, ad consulem
Gallicum Hamburgi transmittantur.*

(Orig., vestig. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Durchleüchtigster fürst, freündlich gelibter herr oheimb undt bruder.
Wir haben nachricht erhalten, dass in Ewer Königl.Würde undt Ld. gebieth ein schiff mit gewissen wahren (so ihre liebde unser frau gemahlin auss Franckreich verschrieben) gestrandtet haben. Undt also, wie etwan Dero orthen üblich, Dero königlichem fisco zugezogen worden sein solle. Nun wollen wir aber hoffen, Ew. Königl.Würden wegen der vertreülichen freundschaft beeder unserer königlichen heüser, da Sie schon auss einigen rechten zu solchen gestrandten gütern befüget wehren, dessfals dennoch unss und gemelt ihre Id. exempt halten werden. Wie dieselbe dan derwegen gleichmessig an Ew.Königl.Würden undt Ld. absonderlich gelangen thuet. Undt wird in disem der consul de France zu Hamburg, Jacques Martin ¹⁾, ein aussführliches register aller dererselben gütter vortragen, deme Ew.Kön.Würd. guten glauben geben. Und also darüber ohmbfreündlich verordtnen wolten, damit mehrgedachte gestrandte gütter demselben zu weiterer anhero sendung, extradirt werden möchten. Ew. Königl.Würden bezeigen damit unss und ihre Id. unserer frau gemahlin ein besonders genehme freundschaft, die wir in dergleichen begebenheit hinwiderumb ohmbfreündlich erkennen und Deroselben zu willfahren unvergessen bleiben werden.

Dieselbe göttlicher protection zu allem hohen königlichen aufnehmen
getreulich empfehend. Datum Wiskowa den 12. Januarii ao. 1662.

Ew.L.

gutwilliger oheimb und bruder ^{a)}
Johan Kasimier R.

L.S.R.M. ad R.Dan.

[Litterae Serenissimi Regis Maiestatis ad Regem Daniae]

In dorso: Dem durchleüchtigsten fürsten, herrn Friderico dem Tritten,
zu Dennemarcken etc. könige etc.

Alia manu: Danchtreu

Item alia manu: Polnische sachen

a) Ew. L. ... bruder *manu propria regis*.

1) *Nomen J. Martin in « Repertorium der diplomatischen Vertreter aller Länder », I, Berolino 1936, deest.*

N. 227.

Varsaviae, 26 Julii 1662.

Ioannes Casimirus rex Poloniae

ad Fridericum III regem Daniae;

Annam Iustinam de Goldbach, viduam, in lite de testamento commendat.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Durchleüchtigster fürst, freündlich geliebter herr oheim und bruder.

Es hat unss die edle Anna Justina von Goldbach, geborne von Reichenwald, wittib, ihren ietzigen armseeligen zustand, und sonderlich dass sie zu ihrer müetterlichen erbschafft gerechtigkeit auss ver hinderung ihres bruders Hanss von Reichenwald nit gelangen könne, und also auss mangel dero selben grosse noth und ellend leiden müese, supplicando vorgebracht und zugleich gebetten, an E.Ld. für sie zu desto ehender erlangung der gerechtigkeit und sonst hülffe zu schreiben. Dieweil unss dann selbst ihr schweh rer zustandt zu nit wenigem mitleiden und zugleich auch diss bewogen, dass sie ein so starcke hoffnung auff unsere recommendationsschriftt gestelt. Alss gesinnen wir hiemit an E.Ld. freündohmb- und brüederlich, Sie wollen der supplicantin, alss einer verlassenen wittib, so weit trost und hülff erzeigen, damit sie zu dem ihrigen gelangen und sonst Dero königlichen gnaden empfinden möge.

Verbleiben E.Ld. hiebey mit freündohmb- und brüederlicher affection wol zugethan. Datum Warschau den 26. Julii anno Domini 1662, unserer königreichen dess polnischen im 14ten und dess schwedischen im 15ten iahr.

E.Ld.

gutwilliger oheimb und bruder ^{a)}
Johan Kasimier R.

Recommendationschreiben... ^{b)} könig in Dennem... ^{b)}

a) gutwilliger ... bruder *manu propria regis*

b) *verba desunt, pars chartae abscissa est*

Varsaviae, 12 Maii 1667.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de morte Ludovicae Mariae reginae, uxoris suae.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Vicine noster charissime.

Ita rerum mortalium Arbitro et Supremo Moderatori visum, ut nupero die X Maii gloriosae memoriae Serenissima Ludovica Maria Regina, dilectissima Consors nostra, e caduca hac et calamitosa ad meliorem aeternamque vitam transferretur. Tristem hunc casum, sorte licet humana excusatum, non possumus tamen, pro teneritudine affectus nostri, mediocri dolore sustinere, nam mensura doloris amor est, quo singulari erga tot eximiis dotibus ornatam et virilibus curis sexum exuentem Reginam deflagravimus. Amicitiae nostrae fraternae et vinculorum, quibus invicem reges devincti sumus, interim ducimus tanti ictus nostri Serenitatem Vestram participem facere, nostrique doloris partem in fraternum pectus Serenitatis Vestrae derivare. Deum ex animo precamur, ut Serenitati Vestrae laetiora omnia cum longaeva incolumitate permittat. Datum Varsaviae, die XII^a mensis Maii, anno Domini MDCLXVII, Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae XIX anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

^{a)} bonus frater, consanguineus et vicinus
Joannes Casimirus Rex ^{b)}.

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio etc. Copenhagen.

Alia manu: Regis Poloniae litterae notificariorum de morte Reginae Ludovicae Mariae Gonzagae sub dato XVII Maii 1667.

a)-b) *manu propria.*

Varsaviae, 7 Iunii 1667.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
iterum de morte et funeribus reginae Ludovicae Mariae.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Casimirus, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Fecisset Supremum Numen, ut vita potius quam lugubris Serenissimae olim Ludovicae Mariae Reginae, Consortis nostrae carissimae, obitus Serenitati Vestrae nunciaretur. Cum tamen in eam res nostras voluit partem, ineluctabili fatorum necessitate, vicissitudo, superest, ut quantum in nobis coniugalis erga superstitem, tantum pius in exanimem possit amor, iustaque piis manibus die XIX mensis Septembris anno currenti in urbe nostra Cracoviae pervetusto Regum ac Principum Poloniae mausoleo persolvamus. Quod si mutuum hunc et aliis potestatibus maerorem luctumque Serenitas Vestra velit testari, et divisum inter multos leviolem toleratu esse solitum ferre dolorem, pium id in caros cineres, dolori vero nostro leniendo proficuum futurum. Cui de reliquo laetiora quaeque et florentem Regni in alta pace gubernationem diu incolumi animitus precamur. Dabantur Varsaviae, die VII^a mensis Junii, anno Domini MDCLXVII, Regno nostrorum Poloniae et Sueciae XIX anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus consanguineus et frater
Joannes Casimirus Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico Tertio etc. Copenhagen.

Alia manu: Königs von Pohlen notification schreiben von der Königin daselbststen Todt.

a)-b) *manu propria.*

N. 230.

Varsaviae, 27 Septembris 1668.

Nicolaus Prażmowski, archiepiscopus Gnesnensis, primas Poloniae, nomine Senatus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae, ad Fridericum III regem Daniae; de Ioannis Casimiri regis Poloniae abdicatione.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Serenissime Rex.

Ita Divinae placitum est Providentiae, ut Rem nostram Publicam nulla perpetua beare velit tranquillitate, imo novis eandem continuo exercent aerumnis et adversitatibus. Tot enim quassata malis, vix dum respirare coeperat, reductis duntaxat undique pacis ornamentis, cum Serenissimus Rex Ioannes Casimirus, tot retro annis exantlatam regiarum curarum molem et fastidium sanctioris otii malacia redempturus, simul et sese Regno die 16 praesentis abdicavit, et Rempublicam in Interregni orbitatem induxit. Quanto proinde benignius Suae Maiestatis imperium experti sumus, tanto maiori animi dolore hanc Serenissimae Maiestatis Suae abdicationem, ipsa exempli novitate maestam, et excepimus et prosequimur. Serenissimae vero Maiestati Vestrae id eatenus communicandum duximus, ut eidem constet, quo periculi amicissimum, ac non uno foedere sibi ad dictum, devolutum sit regnum? et quae illud maneant orbitatis incommoda. Quod sicuti eo a Maiestate Vestra animo, cuius propensionem hactenus

multis exploratam habemus argumentis, acceptum iri confidimus, ita non dubitamus fore, ut praesenti turbidarum rerum Nostrarum statu, ea in hocce Regnum promanent benevolentiae officia, quae amicissimi Regis humanitati maxime conveniant. Caeterum prosperrimos rerum successus Maiestati Vestrae precati, obligatissima nostra commendamus studia. Dabantur Varsaviae, die 27 Septembris, anno Domini 1668.

Eiusdem Maiestatis Vestrae

Senatus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae
ad officia paratissimi.

Meo ac eorundem nomine.

a) Nicolaus in Prażmow Prażmowski

Archiepiscopus Gnesnensis, Legatus Natus, Regni Poloniae et Magni Ducatus Lituaniae Primas Primusque Princeps b).

In dorso: Die Stände des Königreichs Polen notificiren Ihrer Königlichen Mayestät zu Dennemark, Norwegen die Abdikation des König Johannis Casimiri der Cron undt Regierung selbigen Reichs. De dat Warschaw den 27 Septembris anno 1668.

a)-b) *manu propria.*

N. 231.

[Varsaviae, 27 Septembris 1668]

[*Ordines Regni Poloniae*]

universis

abdicationem Ioannis Casimiri significant.

(*Exemplar.*)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Compertum est compluribus ex hoc consessu Suam Regiam Maiestatem a pluribus iam annis, superstite adhuc Serenissima quondam Regina felicitis recordationis, tum et post eiusdem fata decrevisse se hoc Regno abdicare, nullamque aliam abdicationis moram fuisse nisi solos duntaxat a) confoederati militis ausus, bellum Moscoviticum ac motus internos, qui praeconceptam Suae Regiae Maiestatis intentionem coercuerunt, ne Reipublicae inter tot turbas et pericula maiorem tempore Interregni molem periculorum adderet. Ad praesens vero, cum interna pax ac Moscoviticae induciae coaluerint, pristinam intentionem suam quamprimum ad effectum deducere firmiter constituit. Non deerant, nec hucusque desunt, Suae Regiae Maiestati hoc in passu diversae privatae considerationes, praesertim debilior valetudo ac impar Regnantium laboribus robur, tum et conscientiae respectus, qui Suae Regiae Maiestati suadet, ut inter curas rerum ac extremae vitae terminum hoc sibi interstitium temporis concedere velit, quod cuilibet, praesertim vero coronato capiti, recollectionis necessarium est. Hoc vero maximam boni et quietis Suae Regiae Maiestati considerationem movet: dum Sua Maiestas perspectum habet, quod malitia hominum, optimas Suae Maiestatis intentiones sinistre interpretans et continuis iisque diversis Rempublicam de coacta electione suspicionibus interurbans, pacificari aliter non possit, nisi dum Sua Regia Maiestas per sui

exinanitatem hanc dabit inauditi antea amoris in hanc Rempublicam tesseram, dum illam in liberrimo liberae electionis exercitio constituet.

Hunc igitur supremum Sua Maiestas aperit mentis suae sensum, se post longas et bene discussas deliberationes Regno abdicare velle, illudque in manus Reipublicae deponere, nec Suam Maiestatem ab hoc proposito vel suorum consiliariorum dissuasiones, vel externorum principum intervenientes persuasiones movere ullo modo poterunt. Neque enim propterea hunc Sua Regia Maiestas praesentem convocavit consessum, ut aliquid consilii in praesenti negotio capere vellet, etenim nequaquam vult firmum suum nullisque rationibus mutabile propositum oppugnationi amoris Senatus exponere, qui multis argumentis et precibus irritum conatu in contrarium adlaborare niterentur. Hunc solum praesentis conventus scopum Sua Regia Maiestas habet, quatenus congregatus ad praesens Senatus consilium et rationem ineat, quem modum et solennitates circa abdicationem Sua Maiestas observare debeat, quo omnia fiant cum summa Reipublicae securitate, et interregnum pacificum ac electio libera existat. Ad quem finem cooperando in confutationem mendaciorum in vulgus sparsorum, quasi Sua Regia Maiestas cum quopiam de Regni cessione transegerit, suo pro interesse declarare dignatur, quod Reipublicae liberrimam electionem et optionem candidati relinquere velit, adeo ut ne ullam quidem personam recommendare in animo habeat. Ne autem vel suis praetensionibus privatis videatur liberam impedire electionem, abscedere sub tempus electionis Varsavia decrevit, privatis etiam suis negotiis Sua Regia Maiestas Reipublicae nullum faciet impedimentum, ea fretus spe, quod illa eorundem memor futuro Regnato in punctis capitulationis proponet, ut Suae Regiae Maiestati condignam coronato sustentationem et subsistentiam provideat. Hoc itaque Sua Regia Maiestas tantummodo ad consultandum Senatui proponit, quo meliori modo et ordine et honori Regio decentiori, atque Reipublicae securitati convenienti, haec abdicatio fieri possit. Suo vero pro sensu Sua Regia Maiestas declarat optimum abdicationis tempus in futuris comitiis fore, quae, primis diebus Augusti celebrata, solemnitati interregni et electionis ante hyemem futuram tempestive expediendae commodissima arbitratur.

a) in ms. verbum duntaxat repetitur et expungitur.

N. 232.

Dankoviae, 29 Maii 1657.

*Ludovica Maria regina Poloniae
ad magistrum curiae Regni Daniae;
de negotiatione quadam ad « debitum finem » promovenda.*

(Orig., vest. sig. anulo obsignati.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ludovica Maria, Dei gratia Regina Poloniae et Sueciae, Magna Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, nata Princeps Mantuae, Montisfer et Neverniae haereditaria.

Magnifice, Generose, sincere nobis dilecte. Inter multa, quae sibi hactenus accidisse gratissima in aula Serenissimi Daniae Regis memorat literis suis Generosus Morstein, Serenissimi Regis, Domini et Consortis

nostri desideratissimi Ablegatus, supra modum extollit singularem ex prerogativa Supremi in Regno Magistratus ac innata prudentia ac dexteritate conspicuam Sinceritatis Vestrae, qua in nos, Serenissimum Regem Dominum Consortem nostrum et Regnum hoc fertur, benevolentiam, quae studia et optimam Sinceritatis Vestrae voluntatem sicut memori apud nos pensamus affectu, ita ex publici boni utriusque Principis ac gentis zelo, peramanter a Sinceritate Vestra postulamus, ut generosis coeptis firmiter insistens summo utriusque Regni emolumento cessuram promoveat ad debitum finem negotiationem. Ad quam nos a parte nostra inviolabiliter servandam, immotam promittimus et obligamus fidem. Plura eidem Generoso Ablegato nostro commisimus, cui ut attentas aures et fidem praebeat, benigne optamus. Longaevam de caetero valetudinem cum felici rerum successu Sinceritati Vestrae precamur. Datum Dankoviae, die XXIX Maii, anno Domini MDCLVII.

Ludovica Maria Regina.

In dorso: A Monsieur Monsieur le Grand Maitre d'Hostel du Royaume de Danmarc.

N. 233.

Hafniae, 14 Decembris 1659.

[*Fridericus III rex Daniae*]
[*ad Ludovicam Mariam reginam Poloniae*]
viduam praefecti militum, Pretorii, commendat.

(*Exemplar*) *)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Madame,

Cette pauvre veuve du feu colonel ^{a)} Pretorius estant sur le point de s'en aller en Pologne et nous ayant enquis de luy donner pour cet effect ... ^{b)} un mot de recommandation pour vous, dans la considération des services que nous avoit pensé rendre feu son mary et pour lesquels il fut mis à mort, nous n'avons pas pu luy refuser une chose de cette nature, vous suppliant, Madame, de vouloir quelle vous soit recommandée de la meilleure façon et de ne point douter que nous ne fassions le pareil en toutes les occasions qui nous en seront offertes de vostre part et que nous ne demeurions après avoir prié Dieu qu'il vous aussi ^{c)} tienne dans sa sainte garde

Madame

Votre très affectionné bon frère
fait a Copenhague le 14 Décembre 1659.

In dorso: Copie de la lettre de recommandation que receut Madame Pretorius pour la Reyne de Pologne.

a) *in ms.* coronel

b) *in ms.* verba una lettre expuncta.

c) *lectio incerta, macula.*

*) *cfr.* T.K.U.A. Alm. del 1676 Latina 1652-1661, fol. 376, sub die 24 Septembris anno 1659; ad verba « feu son mary » additum: « à Bremeforde ».

Gedani, 3 Maii 1660.

*Ludovica Maria regina Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae
de regis Daniae quibusdam negotiis.*

(Orig., anulo obsignatum.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Monsieur mon Frère.

Le Sieur Pasberg qui s'en retourne auprès de vous dira ce qui c'est passé en ces quartiers cy, et comme on y a fait tout ce que l'on peu pour vos interets. l'espere que les choses seront bien tost en un estat que l'on se pourra mieux precautionner pour l'advenir que l'on n'a pas fait pour le passé. Je vous puis assurer qu'en mon particulier ie contribueré tous-jours tout ce qui me sera possible pour vos interests et pour vous tesmoigner que ie suis

Monsieur mon Frère

a) votre tres affectionee soeur
Louise Marie Reine. b)

A Dantzic le 3 de May 1660.

In dorso: Au Roi de Dannemarc et de Norvege, Monsieur mon frere.

a)-b) *manu propria.*

Viscoviae, 12 Januarii 1662.

*Ludovica Maria regina Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
rogat, ut bona sua, ex navi naufragium passa recuperata, consuli Gallico
Hamburgi transmittantur.*

(Orig., anulo obsignatum)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Durchleüchtigster fürst, freundlich geliebter herr oheimb.

Wir haben zu unserm bederff auss Franckreich ein schiff mit gewissen gütern verschrieben. Nun vernehmen wir, dass dasselbe in Ew.Königl. Würden gebieth gestrandtet haben; auch, wie etwan in Dero landen üblich, dieselbe gestrandte gütter Dero fisco applicirt worden sein sollen. Ob aber wol Ew.Königl. Würden einiges recht darzu hetten, so versehen wir unss dennoch, wegen der beständigen freundschaft zwischen beeden unsern königlichen heüsern, zu Deroselben freundlich, Sie unss in diesem fall exempt halten werden. Wird derhalben von unserntwegen der consul de France zu Hamburg Jacques Martin ¹⁾, wass dieselben gütter anbelangt, ein aussführliches register bejbringen, welchem Ew.Königl. Würden dess-fals guten glauben geben und darüber ohmbfreundlich verordtnen wolten, damit mehrgedachte unsere gestrandte gütter demselben zu weiterer

anhero sendung extradirt werden möchten. Ew.Königl.Würden bezeigen damit unss ein besonders genehme freundschaft, dero wir hinwiderumb mit freündlicher bezeugung undt angenehmheit zu begegnen unvergessen bleiben werden.

Dieselbe samt Dero frauen gemahlin göttlicher protection zue allem hohen königlichen aufnehmen treülich empfehlendt. Datu zu Wiskowa, den 12.Januarii anno 1662.

Ew. Ld.

V^{re} affectionnee seur ^{a)}
Louise Marie R.

a) V^{re} ... seur *manu propria reginae.*

1) v. *comm. ad doc N. 226.*

N. 236.

Varsaviae, 10 Iulii 1669.

*Michaël rex Poloniae
ad Fridericum III regem Danie;
electionem suam in regem Poloniae per legatum notificat.*

(Orig., sig. In archivo sequitur exemplar eiusdem epistolae).

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Michaël, Dei gratia electus Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Smolensciae, Czerniechoviaeque Serenissimo Principi Domino Friderico III, Daniae etc. Regi etc.,

Serenissime Princeps, Domine, Frater Charissime. Praeter spem et consilia humana accidit, ut in Comitibus generalibus electionis liberae gentis suffragia nos regem Poloniae dicerent eligerentque. Prodigium hoc et divinae benignitatis miraculum patratum est, die 19^a Iunii in campo vicino Varsaviae, maximo publicae laetitiae consensu. Pacta Conventa seu Capitulationem cum Statibus Regni nostri die 7^a Iulii iuramento stabilivimus ratamque habuimus. Veteris igitur amicitiae monemur nexu, quae Antecessoribus tum et Regno Nostro cum Vestra Serenitate intercessit, ut huius electionis nostrae nuncium eidem feramus, quem non ingratum fore Serenitati Vestrae plane confidimus. Nobis porro ea potissima cura erit, amicitiam et bonam correspondentiam, ab Antecessoribus nostris optime cultam, constanter sincereque cum Serenitate Vestra observare ac mutuis officiis magis magisque promovere. Interim Serenitati Vestrae longaequam incolumitatem ac prospera quaevis ex animo vovemus. Varsaviae, die 10 Iulii 1669.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) Bonus frater
Michaël Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Friderico III° etc.

Alia manu: König Michael in Polen notificiret seine Wahl zur Crone. Warschau den 10 Juli 1669.

a)-b) *manu propria.*

Varsaviae, 15 Ianuarii 1670.

*Michaël rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
regem Daniae de matrimonio suo cum Eleonora archiducissa Austriae cer-
torem facit.*

(Orig., sig. exsectum)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Michaël, Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kiioviae, Volhyniae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaequae Serenissimo Principi, Domino Friderico Tertio, Daniae etc. Regi etc.,

Serenissime Princeps, Frater noster charissime.

Quantum Serenissimi Antecessores nostri retulere a Serenissimis Daniae Regibus et specialiter a Serenitate Vestra optimae voluntatis et constantis semper amicitiae fructus, tantum cuperemus Serenitatem Vestram certam fieri optare nos iisdem animitus respondere ac sinistra pariter et laeta ex aequo partiri. E quibus fausta occasio obvenit, nempe cum Serenissima Archiducissa Austriae Eleonora a Serenissimo Romanorum Imperatore fraterno affectu ad regalis throni nostri et thori consortium per conclusos tractatus matrimoniales destinata, cui celebritati ut Serenitas Vestra favore suo et interventione decus addere velit, peramanter expetimus, nostra vicissim officia Serenitati Vestrae quibusvis occasionibus testaturi. Quam interim optime valere et ex animi sententia latis successibus frui exoptamus. Datum Varsaviae, die XV mensis Ianuarii anno Domini MDCLXX, Regni nostri primo anno.

^{a)} Eiusdem Serenitatis Vestrae

Bonus frater
Michael Rex. ^{b)}

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Friderico III etc.

Alia manu: Der konig in Polen notificiret die mit der Ertzherzogin von Osterreich Princessin Eleonora geschlossene ehtractaten. Warsaviae den 15 Jan. 1670.

a)-b) *manu propria.*

Varsaviae, 6 Maii 1671.

*Michaël rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
musicum suum, Franciscum Franck, ad certam summam ex thesauro Dani-
nico obtinendam commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Michaël, Dei gratia Rex Poloniarum, etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano Quinto, Daniae, Norvegiae, Gothorum, Vandalorumque

Regi, Duci Silesvici, Holsatiae, Stormariae et Ditmarsiae, Comiti in Oldenburg et Dellmenhorst, Fratri, Amico et Vicino nostro charissimo, salutem et omnis felicitatis incrementum.

Serenissime Princeps, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Ex adiuncto Egregii Francisci Franck, musici nostri, supplice libello uberius Serenitas Vestra intelliget, qua ratione ille summam sibi in Thesauro Serenitatis Vestrae praetendit. Quae ut eo citius indigenti persolvi possit, supplicatum nobis humillime, ut nostram hac in parte interponere auctoritatem dignaremur. Cum autem nihil gratius in nos arbitramur posse suscipere, quam ut aequitatis rationes eo quo par studio promoveamus, Vestrae Serenitati hoc negotium fraterne commendamus, facile reputantes apprime Serenitati Vestrae cordi illud uti iustum fore, demandaturamque, quatenus dicto musico nostro ex facilitate Serenitatis Vestrae satisfactio praestetur. Equidem istud officii exhibitum genus, pari animi nostri promptitudine, ubi sese dederit occasio, redhibebimus. De reliquo Serenitati Vestrae firmam valetudinem et prosperrima quaeque precamur. Dabantur Varsaviae, die VI^a mensis Maii, anno Domini MDCLXXI, Regni nostri II° anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) Benevolus Frater
Michael Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano Quinto etc.

Alia manu: Der König in Polen intercediret für Francisco Franck Musico, dass ihm der rest seiner Besoldung gereicht werden möge.

Varsaviae den 6 Maii 1671.

a)-b) *manu propria.*

N. 239.

Varsaviae, 25 Martii 1672.

Michaël rex Poloniae

ad Christianum V regem Daniae;

subsidiū ad bellum contra Turcas gerendum petit.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Michaël, Dei gratia Rex Poloniae, etc. Principi, Domino Christiano Quinto, eadem gratia Regi Daniae etc.

Serenissime Princeps, Frater, Amice et Vicine charissime.

Non ignotum esse existimamus Serenitati Vestrae, quanto in discrimine belli Turcici Regnum nostrum versetur. Communis et iuratus Christiani Orbis hostis tot Regnorum gentiumque spoliis et ruinis tumidus, praesertim occupatae Candiae successu elatus, rupta foederum observantia, apertam nobis hostilitatem denunciavit. Contractisque maximis exercitibus et moto sedibus suis oriente ac Tartarorum totiusque barbarae viciniae colluvie ad occupandam quam longe patet Ucrainam et Russiam, provincias nostras, praeprimis ad obsidendam et expugnandam Cameneciam validissimum propugnaculum tota armorum mole imminet. Iam non longe

a conspectu finium praevalidi et immensi exercitus hostiles panduntur; iam prope Danubium et Tyram truci classico Ottomanica arma circumsonant; terrent nos funesti tot Regnorum casus; tot ante oculos gentium, urbium, insularum magna cadavera, quae Turcicae immanitati in praedam et famam cesserunt. Metimur res viresque nostras adeo continuis bellis variisque casibus attritas et defessas, ut nisi aliunde fulciantur, verendum, ne immanissimi hostis impetui et potentiae orbi formidolae succumbant. Tam afflicto et ancipiti Regni nostri statu, cum ad aliorum Principum Christianorum opem et auxilia respiciamus, tum in Serenitatis Vestrae amicitia et vicinitate spem subsidii nobis ferendi collocamus. Animadvertit facile Serenitas Vestra in Poloniae nostrae adverso casu reliquae Christianitatis periculum verti, neque dignius et sanctius opes Regias impendi posse, quam si exhaustis et deficientibus florentissimi quondam Regni viribus suppeditentur. Dabit Serenitas Vestra propensi erga nos animi et pro Re Christiana summi zeli gloriosum ad praesens et in seram posteritatem documentum, si partes nostras contra Christiani Orbis praedonem missis quamprimum auxiliaribus copiis adiuverit. Nostri vicissim conatus erit praestita a Serenitate Vestra difficillimo rerum nostrarum tempore auxilia mutuis quacunq̄ue occasione studiis et devinctorum animorum documentis grate remetiri. Quod reliquum est, Serenitati Vestrae longevam incolumitatem et prosperrimos rerum successus a Deo precamur. Datum Varsaviae, die XXV mensis Martii, anno Domini MDCLXXII, Regni nostri III anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) Benevolus frater, amicus et vicinus
Michael Rex b).

a)-b) *manu propria.*

N. 240.

Varsaviae, 4 Decembris 1673.

*Eleonora regina Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
mortem coniugis sui, regis Michaëlis, nuntiat.*

*(Orig. anulo obsignatum *). In archivo sequuntur exemplar et litterae
eiusdem tenoris ad reginam Carolinam Amaliam eadem die datae)*

T.K.U.A. Polen. A.I.3.

Durchleüchtigster, groszmächtigster könig, freündlich geliebter herr oheimb und bruder.

EW.Maytt. undt Ld. seind mein freündlichster gruess auch wass ich sonst mehr ehren-liebs undt gutes vermag zuvor.

Undt könte Deroselben auss höchst betrübtem hertzen nicht bergen, wie dass, nach dem willen dess Allmächtigen, der auch durchleüchtigste fürst, herr Michaël, von Gottes gnaden könig zu Pohlen, grossfürst in Littauen, Reüssen, Preüssen, Masou, Samayten, Kyow, Volhinien, Podolien, Podlachien, Lieffland, Smolensko, Seuerien und Czernichau, mein hertzgeliebter herr gemahl, am verwichenen 10ten Nouembr. zwischen 9 und 10 uhren vormittags, zu Lemberg, durch einen sanfften und seeligen abschied diese welt gesegnet, wodurch dass band unserer inniglichen liebe höchstschmerzlich getrennet, undt damit zugleich ein grosser theil meines lebens

ist benommen worden. Mit wass grossem wehemuth und hertzenleid ich nun diesen zugestandenen frühezeitigen todesfall empfinde, haben Ew. Maytt. undt Ld. auss so beschaffener höchstschmerzlichen hertzens wunden höchst verständig zu ermessen. Versee mich demnach zu Deroselben gantz freündlich, Ew.Ld. über diesess mein hertzbrechendes leid ein freündlich- und bewegliches mitleiden mit mir tragen, und dabej wunschen und gerne gönnen werden wollen, wass zur tröstlichen aufrichtung meiness höchstbetrübten gemüths gereichen könnte. Daran ich nicht zweifelend Ew.Ld. zu langflorierendem leben und aller königlichen glückseeligkeit in den schutz des Allerhöchsten erbe.

Datum Warsau den 4.Decembris anno 1673.

Ew. Maytt. undt Ld.

freyndw[il]ige muhmb und schwester a)
Eleonora R.

In dorso: Dem durchleüchtigsten groszmächtigen fürsten, herrn Christiano dem Fünfftten zu Dennemarck etc. könye etc., Unserm freündlichst geliebten herrn oheimb und bruder Copenhagen.

Alia manu: Beantwortet d. 30. Decemb. 1673.

Item alia manu: Die konigin in Polen notificiret ihres herrn und königes todt.

Warsawa den 4.Decembr. 1673.

Cammerschreiben.

a) freyndw[il]ige ... schwester *manu propria*
reginae

*) *textus huius documenti iam editus in:*
Aktstykker vedkommende det polske kongevalg 1674. Aarsberetninger fra Det kongelige Geheimearchiv, V, Hafniae 1871-1875, nr. 3, pp. 90-91.

N. 241.

Varsaviae, 12 Februarii 1674.

Eleonora regina Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
pro consolationibus post mortem coniugis, regis Michaëlis, gratias agit.
(Orig., anulo obsignatum. In archivo sequitur exemplar).
T.K.U.A. Polen A.I.3.

Durchleüchtigster groszmächtiger könig, freündlich geliebter herr oheimb und bruder.

Auss Ew.Maytt. undt Ld. gar wehrtem, vom 30.Decembris dess negst abgewichenen jahrs, hab ich Deroselben hertzliches mitleiden über mein leidwesen, undt wass Dieselb dabej zur linderung solches wehemuths in freündlichster meinung mir zu wunschen beliebet, mit sonderbahrer gemüths bewegung verstanden.

Wie nun solch Ewrer Maytt. undt Ld. gegen mir bezeügetes innigliches wolmeinen, mein, in diesem betrübten zustandt beklemtes gemüth zu trösten undt zu besänfftigen, einen grossen theil beyträgt. Also erkenne

durch solche condolentz Ewrer Maytt. undt Ld. hertzliche affection gegen mir muhmb-, freündt- undt schwesterlich dancknehmig undt bewahre Deroselbem freündtlichste neigung in meinem gedächtnüss als ein zeichen Dero hohen christlichen tugendt, welche Gottes unendliche güte Deroselben mit hohem flor alles königlichen wolwesens beglückseligen wolte. Dessen allgewaltigen obhut ich Dieselb vermittelst diesem treülich empfehle.

Datum Warsau d. 12.Februarii 1674.

Ew.Maytt. undt Ld.

freyndwilige muhmb
undt schwester ^{a)}
Eleonora R.

In dorso: Dem durchleüchtigsten groszmächtigen fürsten, herrn Christiano dem Fünfftten zu Dennemarck *etc.* köniige *etc.* Unserm freündlich geliebten herrn oheimb undt bruder. Copenhagen.

Alia manu: Der königin in Polen hoffliche dancksagung fur die condolence über des koniges todt.

Warsau den 12.Febr. 1674.

a) freydwilige ... schwester *manu propria reginae.*

N. 242.

Varsaviae, 23 Maii 1674.

*Eleonora regina Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
litteras Christiani V se excepsisse nuntiat.*

(*Orig., vest. sig.*)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Eleonora, Dei gratia Regina Poloniarum, Magna Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kiioviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque, nata Princeps Regia Ungariae, Bohemiae, Archidux Austriae, Serenissimo et Potentissimo Principi, Domino Christiano Quinto, Regi Daniae *etc.*

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Vicine noster charissime.

Traditas nobis per Generosum Dominum Seested, Castellanum Scanderburgensem, Abligatum Maiestatis Vestrae, accepimus literas, ex quibus dum abunde nobis Maiestatis Vestrae animi in nos propensio patet, non possumus non cum magno affectus percipere sensu. Nihil itaque desiderari patiemur, quo minus non intelligat sinceram nostram, qua ferimur, in Maiestatem Vestram voluntatem. In reliquo felicissimos Maiestati Vestrae exoptamus successus et prosperam a Deo sanitatem. Dabantur Varsaviae, die XXIII mensis Maii, anno Domini MDCLXXIV.

Eiusdem Maiestatis Vestrae

a) bona soror
Eleonora b).

Alia manu in dorso: N° 20. Enkedronningen udi Pohlens skrifvelse til Hans kongl. mt. af dato den 23 Maii 1674.

a)-b) *manu propria.*

N. 243.

Varsaviae, 8 Iunii 1674.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
electionem suam in regem Poloniae significat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ioannes III, Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae Masoviae, Samogitiae, Kiioviae, Volhiniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae Czerniechoviaequae, Serenissimo Principi, Domino Christiano Quinto, Dei gratia Regi Daniae *etc.*,

Serenissime Princeps, Domine, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Si privatae sortis hominum prospera et adversa communia existimantur, tanto magis Regum et Principum laetiores animi merentur aut nanciscuntur sensum. Sane non dubitamus benevolo et fraterno Serenitatis Vestrae pectori publicam Orbis Poloni concordiam gratam evenisse. Quod tametsi fama iam vulgavit, nihilominus denunciandum Serenitati Vestrae duximus nos die XXII Maii non praecipiti populi favore, verum in tertium diem protractis et libratis suffragiis ac unanimibus Electoris populi vocibus praeter spem omnino et vota nostra thronum Regni capessivisse. Capitulationem cum ordinibus initam V Iunii in basilica Varsaviensi recepto diplomate electionis solenni firmavimus iuramento. Dum igitur bono omine regimen hoc inimus, inter primas reponimus curas Serenitati Vestrae constantis et propensi animi, optimi studii, fraternae mutuaeque benevolentiae et bonae correspondentiae transmittere contestationem. Persuasum sibi habeat Serenitas Vestra nos omnem daturus operam, ut bonae viciniae et amicitiae necessitudo a nobis cum Serenitate Vestra mutuis corroborata officiis augeatur, et propagetur. Interim longaequam incolumitatem et prosperrimos rerum successus Serenitati Vestrae ex animo apprecamur. Datum Varsaviae, die VIII mensis Iunii, anno Domini MDCLXXIV^o.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater et vicinus
Joannes Rex b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano Quinto *etc.*

Alia manu: N° 21. Kongen af Pohlens notification-skrifvelse til Hans kongel. mayt. anl. Hans wal til den polniske crone. De dato 8 junii 1674.

a)-b) *manu propria.*

In castris ad fluvium Seret, 29 Octobris 1675.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de controversia quadam inter regis Sueciae in Polonia legatum atque Da-
nicos Belgicosque commissarios exorta.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ioannes, Dei gratia electus Poloniae Rex, Serenissimo Principi Domino Christiano V, Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater et Vicine noster charissime.

Prolixius nobis, per omnes facti circumstantias, Magistratus civitatis nostrae Gedanensis exposuit controversiam, quae occasione scaphae cuiusdam Stralsundensis, Riga hordeo oneratae, quae cursum Wismariam versus instituerat, ad oram vero insulae Bornholmensis a Celoce Danica intercepta fuit, cum eadem casu in portum Gedanensem appulisset, inter Serenissimi Regis Sueciae ad nos legatum extraordinarium, tum temporis Gedani commorantem, et Serenitatis Vestrae celsorumque foederati Belgii Ordinum Residentes, Gedani Commissarios, exorta fuit, dum utraque pars scapham illam cum hordeo, quo onusta fuit, tanquam suam, variis ex rationibus, vindicaret. Quae causa cum inter Principes et Status verteretur, eorumque mutuo praetensum ius, in interceptam et controversam scapham afficeret, supersedere omnino post exploratas facti circumstantias omni cognitione Magistratus Gedanensis voluit atque talem se gerere, qualem sarta tecta, hucusque culta et servata, in vicinas potestates observantia requirit. Operam praeterea, ne qua in parte officio suo deesset, sollicitam dedit, ut per securae custodiae medium, indemnitati iuris, utriusque partis, commode consuleretur. Causam autem integram ad nos retulit, donec per commodas rationes, ab interessatis ineundas, exitum eadem inveniat. Quando quidem vero in eiusmodi casibus usu venire solet, ut licet omnis circumspectio adhibeatur, neutri tamen parti ex asse satisfiat, sed quilibet accedente praesertim sequiore informatione se gravatam existimet. Ideoque pro sollicitudine nostra regia faciendum putavimus, ut Serenitatem Vestram, pro coniunctione, quae nobis mutuo intercedit, fraterne compellaremus, velit Serenitas Vestra, si qua alicuius suspicionis opinione oneratus Magistratus civitatis nostrae Gedanensis fuerit, innocentiae eiusdem et praestiti fideliter officii habere rationem, neque concedere, ut sub quocumque praetextu, qui occasione in custodiam receptae scaphae et hordei enasci posset, quispiam civibus Gedanensibus commercia exercentibus negotium facessat, aut eorundem bona et merces, sive terra, sive mari vehantur, invadat, detineat aut quovis modo difficultatibus innodare praesumat, quin potius autoritate regia sit provisum, ut commercantibus debita constet securitas et commerciorum utrinque cursus perstet ubique tutus vel minime impeditus. Interim bonam valetudinem ac prosperrima quaeque Serenitati Vestrae apprecamur. Dabantur in Castris ad fluvium Seret, in

Podolia die XXIX mensis Octobris, anno Domini MDCLXXV, Regni nostri II anno.

Serenitatis Vestrae

Bonus Frater et Vicinus
Joannes.

N. 245.

In castris ad fluvium Zbrucz, 7 Novembris 1675.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de victoria ex Turcis reportata et de futura coronatione sua.*

*(Orig., sig.) *)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes III, Dei gratia electus Poloniae Rex, Magnus Dux Lithuaniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano V, Daniae etc. Regi etc. Serenissime Princeps, Frater et Vicine charissime.

Postquam Deo, Patriae, imo rei Christianae litatum, hostis vel in hostiam caesus, vel in Tauricam pulsus, vel ultra Tyram et Danubium eiectus, orbis aemulus, experiundo didicit: nihil tam firmum, cui periculum non sit etiam ab invalido. Ukraina omni, quam usurpaverat, exutus; campos Podoliae, Dacia et Bessarabia eversis exolvit. Aestatis praedo; praeda ipse authumni. Nidificet licet adhuc Cameneci, quod stupore, non armis ceperat, stupere ipse coactus, Trembovliam nuper per quindecim dies ab octuaginta sclopetariis, contra omnem vim, et Regnorum victores, sine vallo defensam. Binorum ab electione annorum castra nostra, vice varia, astra exercebant; gelu horrida, aestate torrida, solitudine famelica videbantur. Nihilominus ope angelica dum socii subvenire deliberant, veniam orant rebelles; fana et delubra cremantur Machometi; Oriens Regni spe inescatus, unius Cameneci, una petra et silice vescitur. Ni puderet, linquendo — quo exhauritur non nititur, — paeniteret. Haec propitium dedit Numen, quod mereri quam coronari elegerissemus. Coronandi tamen labores caputque redimendum ferimus tandem Cracoviam, Regni Metropolitim; actus solennitati, secundam Februarii anni futuri praefigentes utrumque Serenitati Vestrae, pro mutuo in rem Christianam zelo communicandum rati sumus. Pleni spei eandem nobis ut in commune bonum merenti, amico studio ac favore, hostibus in terrorem, mutuo statui ac conditioni in decus et honorem asstituram. Cui prosperrima quaeque a Dei benignitate ac inprimis bonam valetudinem apprecamur. Dabantur in castris ad fluvium Zbrucz in Podolia. Die VII mensis Novembris, anno Domini MDCLXXV Regni nostri II anno.

Serenitatis Vestrae

Bonus frater et vicinus
Joannes.

*) *Cfr. textum quasi identicum, Elem. XVIII, N. 133, litterae ad cardinalem Virginium Orsini.*

Cracoviae, 5 Februarii 1676.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de peracta coronatione sua nuntiat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ioannes, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano Quinto, Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Amice et Vicine charissime.

Si privatorum necessitudines, ubi laetiora interveniunt, in amica erumpunt vota, tanto promptius inter Principes, quorum omnia ad publicam dirigenda integritatem, prosperi successus laetiolem sibi vendicant sensum. Neque sane dubitamus fraternum Serenitatis Vestrae pectus coronationis inaugurationisque nostrae feliciter peractae nuntium gratius hilariusque excepturum, ac Regni nostri auspiciis intime precaturum. Certi proinde persuasique de optimo erga nos Serenitatis Vestrae animo, eidem hunc nuntium deferimus, secunda Februarii Cracoviae corona capiti nostro imposita, gubernationem caelitus commissorum nobis populorum auspiciis iniisse. Caeterum consilia curasque nostras eo vertimus, ut studium et benevolentiam nostram Serenitati Vestrae, ubi res et occasio postulaverit, luculenter testemur, constantemque voluntatem erga Serenitatem Vestram sinceris declarem inditiis. In reliquo prosperos rerum successus, bonamque valetudinem Serenitati Vestrae a Deo precamur. Datum Cracoviae, die V mensis Februarii, anno Domini MDCLXXVI, Regni nostri II anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

a) bonus frater
Joannes b).

a)-b) *manu propria.*

Iavoroviae, 25 Iunii 1676.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Georgium Guilelmum ducem Brunsvicensem et Luneburgensem securitatem infirmae coniugis suae ad Borbonicas aquas projecturae expetit.*

(Exemplar.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Textus identicus ac epistola originalis ad regem Daniae, quae sequitur.

Iavoroviae, 25 Iulii ^{a)} 1676.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae
de eadem re.*

*(Orig., vest. sig.)**T.K.U.A. Polen A.I.3.*

Ioannes Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Christiano V, Daniae etc. Regi etc., Fratri et Vicino nostro charissimo, salutem et mutui affectus continuum incrementum.

Illa est vicis humanae sors, ut malo nunquam solo exerceatur. Parum fuit cum effuso in exitium Antemuralis Christiani Oriente ac Tartarorum illuvie iterum atque iterum colluctari. Invenit nos domumque nostram regiam pro Re Christiana excubantem nova morborum crisis et acerba vis, qua Serenissima Conjux nostra charissima a primis diebus Maii et usque agitata et viribus dejecta ex consilio medicorum solis Borbonicis aquis reficienda et sananda videtur. Equidem longitudo viarum teneritudini inimica, nihilominus quo vitam redimat, genus humanum ferro nec igne deterretur, multo minus itineris asperitate; communicandum id Serenitati Vestrae duximus, cujus dominia peragrandia, amicumque correspondentiam honoramus. Unde non dubitamus transeunti securitatem provisam fore, quam Regii status ac conditionis amor deposcit, idem a nobis in omnibus occasionibus praestandum, quas Serenitas Vestra observari voluerit. Quamve a similibus Dei benignitas servet et protegat, diuque vivere et florere incolumem faciat, ut intime vovemus et apprecamur. Dabantur Jaworoviae in Russia, die XXV mensis Iulii anno Domini MDCLXXVI Regni nostri II anno.

Eiusdem Serenitatis Vestrae

b) bonus frater et vicinus
Joannes ^{c)}

a) *In doc. praecedenti probabilis error: 25
Junii*

b)-c) *manu propria.*

Gedani, 7 Septembris 1677.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de aggressionem a quodam servitore suo, ex Gallia et Anglia revertente, passa
ex parte navis militaris Danicae, conqueritur.*

*(Orig., sig.)**T.K.U.A. Polen A.I.3.*

Ioannes Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi, Domino Christiano V, Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater et Vicine noster charissime.

Missus a nobis non ita pridem in Galliam et Angliam Camerae nostrae familiaris, Generosus Lovigni, pro comparandis rebus usui nostro destinatis, iamque in reditu erat, maritimum navi civitatis nostrae Gedanensis

vectus carpebat iter, cum non procul a Gitterburgo, militaris eum aggressa navis, nonobstantibus literis nostris passus, impressisque super voluminibus seti involucris, coronis, res illas, nos Serenissimamque Consortem nostram concernentes, violento modo abstulerit. Quare fraterne a Maiestate Vestra instanterque desideramus, ut cum ea navis aggressoria, iuxta relationem navarchi nostri Gedanensis, cui haec violentia facta, censeatur esse domini et subiectionis Maiestatis Vestrae, inquisitio de rebus nostris eum in modum ablatis, quarum specificationem per latorem praesentium mittimus, exacta fieri valeat; quatenus nobis nostra restituantur, quibus ut omnia cum Maiestate Vestra amica intercedunt, nullaque praesenti illo cum bello communitio, ita aequum non est similia nobis rebusque nostris accidere. Faciet Maiestas Vestra rem fraternae erga nos amicitiae conformem adque reciproca mutuae benevolentiae sibi suisque obligabit studia. Longaevam interea Maiestati Vestrae valetudinem prosperrimosque rerum successus ex animo vovemus. Datum Gedani, die VII mensis Septembris anno Domini MDCLXXVII, Regni nostri anno IV.

Eiusdem Maiestatis Vestrae

a) bonus frater, amicus et vicinus
Joannes b).

In dorso: Serenissimo Principi, Domino Christiano V etc.

Alia manu: Der könig in Polen thut ansuchung umb restitution seiner und seiner Gemahlin Güther, so auss einem Dantziger Schiff von einem Dänischen Kriegss c).

Dantzig dem 7 September 1677.

a)-b) *manu propria.*

c) *hic in ms. macula*

N. 250.

Gedani, 20 Novembris 1677.

Ioannes III rex Poloniae

ad Christianum V regem Daniae;

rumores confutat, iuxta quos Daniae hostibus facultas a se concessa sit militem in Polonia colligendi.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano Quinto, Daniae etc. Regi etc.,

Serenissime Princeps, Frater, Amice et Vicine noster charissime.

Quo lucidiora tenemus documenta obliqui erga nos animi Generosi de Goes, Gedani hactenus sine iusto titulo commorantis, quem, intuitu Maiestatis Vestrae, perquam benevole ab aula nostra ante novem circiter menses expediveramus, eo iustioribus ex motivis eidem personalem ad nos accessum denegantes, literas Maiestatis Vestrae, ne quid fraterno derogaretur affectui, ab eo nobis tradi curavimus. Ex quibus dum Maiestatem Vestram non recte informatam percipimus, super quasi a nobis concessa per Regna et provincias nostras legendorum militum facultate, ad infesta Maiestati Vestrae signa, necessarium duximus tribuere id tam Maiestatis Vestrae, quam utriusque Regni amicitiae, ut eam fraterne informemus,

qualiter nos erga vicinos Principes nostros, praesenti rerum statu, gerere constituerimus, quibus nil pene commune cum iis quae in Christianitate geruntur, plus quam civilia bella.

Neminem ex Regni nostri indigenis externis militare in castris, sine novellarum legum nostrarum laesione, patimur. Nemini ex Principibus vicinis arma virosque concedimus. Taliter nos inter ea, quibus christianus concutitur Orbis, gerimus dissidia, ut universo palam fiat viciniae, nos internecivis Christiadum indolere cladibus, nec alia optare arma, quam ea, quae hucusque pro bono communi, pro Christianitatis Antemurali, ipsi, auspice Caelo, non infeliciter gessimus. Caeterum quemadmodum ex re usuque publico voluimus exercitus nostros numero, non robore, decrescere, ita exauthoratus a nostris signis, praesertim vero externus miles, pristinae libertati restitutus, si huc aut illuc se converterit, haec aut illa castra petierit, nobis nullatenus id imputari debere. Cum necessario Regnum et provinciae nostrae hominibus sine lare et foco viventibus, exonerari debuit. Unde dum certa pars eiusmodi hominum in Moschoviam, alia alio, quo genius cuiusque vocabat, digressa; alia ab amicis Maiestatis Vestrae Principibus conducta, bellicis eiusdem usibus applicata remansit. Si quae adhuc portio dictorum hominum ad contrarias Maiestatis Vestrae partes transiverit, pari cum caeteris usa est libertate. Quod vero sinistra illa informatio Maiestatis Vestrae aut nostram colligendorum militum facultatem alleget, aut collectorum lustrationem et subsistentiam in provinciis nostris asseveret, inter apocripha reponenda censemus. Cum e contra militaria nostrorum belli Ducum in recenti habeantur mandata, quibus licentia militum manipuli, si qui per Regna ditionesque nostras comparerent, dissipari iubentur. Et quoniam nullus ad hunc usque diem comparuit, haec nostra diligentia Ducumque nostrorum vigilantia facile ut caeteris in vicinia Principibus, ita Maiestati Vestrae, persuadebit, eiusmodi de nobis rumores esse vel malignantis naturae, vel otiantis ingenii commenta. Post haec Maiestatem Vestram de amicitia nostra securam esse cupientes, longaeuam valetudinem prosperumque populorum suorum regimen eidem ex animo exoptamus. Datum Gedani die XX mensis Novembris, anno Domini MDCLXXVII, Regni nostri anno IV°.

Eiusdem Maiestatis Vestrae

a) bonus frater, amicus et vicinus
Joannes. b)

a)-b) *manu propria*.

N. 251.

S.l., s.d.

*Christianus V rex Daniae
ad regem Poloniae [Ioannem III];
modulus litterarum commendaticiarum regi vel primati Poloniae per ablegatum extraordinarium tradendarum.*

(Concept.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Conceptum primum:

a) Quandoquidem ad stabiliendas et propugnandas inveteratas b) inter Majores nostros Regios et Coronam Poloniae nec exiguo utrinque com-

modo huc usque illibate conservatas benevolentias, hoc tempore ad Dilectionem Suam Regiam inclitamque Rempublicam N. ablegare e re esse duximus, eidem simul injunximus, ut Illustritatem Vestram adeat (ad Primatem: ut Reverendam Illustritatem Vestram) quo magis ^{c)} ejusdem bonis consiliis ac officiis salutarem hanc intentionem nostram promovere possit.

Hinc igitur ^{d)} Illustritatem Vestram requisitam voluimus ^{e)} modo dicti nostri N. Commissionem recommendatione sua ita juvare velit, ut sufficiente et optato responso impertiatur. Quod sicuti ad ambarum Coronarum interesse spectat et in insignem utriusque utilitatem ^{f)} redundabit, ita etiam eam navatam forte huic tam salutari instituto operam omni regia propensione remunerare non omittemus.

- a) *Superius, expunctum*: Ad Reg. Pol.
 b) *sequitur, expunctum*: inter nos Regios Majores nostros Regios, Coronamque bonusque et
 c) *verbum magis scriptum super verba ex-*

- puncta*: et ad promovendam salutarem hanc intentionem animadverti
 d) *Hic verba*: Requiremus igitur *expuncta*.
 e) *hic verbum* ut *additum et expunctum*.
 f) *verba*: spectat ac utriusque utilitatem *supra addita*.

Conceptum secundum:

Ad Regem Poloniae
 Christianus V.

Singulare desiderium, quo flagramus, cum Dilectione Vestra eandem, quae inter Regios Majores nostros Coronamque Poloniae summa fide ac sinceritate omni tempore intercessit, ^{a)} amicitiam eadem constantia colendi in diesque magis magisque consolidandi ^{b)} nos hoc tempore permovit ^{c)}, ut ad Dilectionem Vestram ^{d)} Nobilem nostrum ... ^{e)} ablegandum censuerimus ^{f)}, qui Eidem ^{g)} eum in finem nonnulla ^{h)} a bona intentione haud aliena exponat ⁱ⁾. Rogamus igitur Dilectionem Vestram hinc amice et fraterne, ut dignetur memoratum nostrum N... ^{j)} non solum audire eique in omnibus tanquam nobis ipsis fidem habere, sed etiam ad propositiones ejusdem ita animum suum declarare, quemadmodum de notoria ejusdem aequanimitate omnino ^{k)} persuasi sumus et ad magis corroborandam inveteratam inter nos benevolentiam conducere poterit.

- a) *sequitur verbum expunctum*: floruitque
 b) *scriptum super verba expuncta*: muniendi confirmandi
 c) *scriptum super verba expuncta*: eo adduxit
 d) *hic sequitur verbum expunctum*: ablegare.
 e) *hic aliqua puncta*.
 f) *hic verba expuncta*: eo fine, ut
 g) *hic sequuntur verba expuncta*: nonnulla in

- illum finem eo fine bonae intentionis nostrae
 h) *hic verba expuncta*: nostro nomine
 i) *hic sequuntur verba expuncta*: ut Quem ut Dile igitur ut Dilectio Vestra modo memoratum nostrum N...
 j) *hic in textu aliqua puncta*.
 k) *sequuntur verba expuncta*: persuasi nobis pollicemur persuademus

Grodnae, 3 Ianuarii 1678.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de libero per Daniam transitu mercium ex Gallia in Poloniam.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Amice et Vicine noster charissime.

Denuo praesentes ad Maiestatem Vestram damus literas ratione rerum nostrarum ex Gallia, pro usu Camerae nostrae proprio venientium, quae in viginti tribus voluminibus, vulgo Baloten, duabusque mediis consistunt, et hucusque Gluckstadii detinentur. Dedimus insuper literas passus, quo ex iisdem Maiestatis Vestrae officialibus constare valeret nullo praetextu aut colore eas detineri, utpote nostras. Ad quos quemadmodum belli, quod in imperio geritur, non spectat ratio, ita nec eiusdem incommoda pertinere possunt. Confidimus proinde apud Maiestatem Vestram tam amicitiam nostram eiusque conservationem, quam ius fasque intantum valiturum, ut sine ulteriori protelatione libera Glickstadio rerum ad nos spectantium fiat transportatio. Nos interea Maiestati Vestrae prospera omnia ac longaevam valetudinem fraterno ex animo caelitus ^{a)} apprecamur. Datum Grodnae, die III mensis Ianuarii, anno Domini MDCLXXVIII^o, Regni vero Nostri anno V^o.

Maiestatis Vestrae

b) bonus frater, amicus et vicinus
Joannes ^{c)}.

a) hoc verbum expunctum videtur.

b)-c) manu propria.

Iavoroviae, 20 Septembris 1678.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
exigit, ut res suae in Gallia comparatae, Gluckstadii iniuste retentae, libere
dimittantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano V Daniae etc. Regi, etc.

Serenissime Princeps, Frater et Amice noster charissime.

Commiseramus non ita pridem residentibus et factoribus nostris in Gallia, ut pro usu, et ^{a)} commoditate nostra domestica certa peristrommata, aulaea, nec non alias, varii coloris, sericeas telas et pannos ibidem compararent et compendii maioris gratia per mare ad Regiam nostram

residentiam curarent transmitti. Appulit navis Glickestadium usque satis prospere; ibi tamen a superintendentibus theloneorum Serenitatis Vestrae (incertum, quo praetextu?) velut in arresto, una cum ipso aulaeorum et peristrommatum textore attinentur. Pro fraterno itaque affectu nostro fidenter a Serenitate Vestra contendimus, ut res illas, veluti ad proprium usum nostrum comparatas, citra omnem velit iubeatque dimitti difficultatem; parem officiorum nostrorum vicissitudinem omni occasione expertura. Caeterum votivos quosque successus Serenitati Vestrae ex animo apprecamur. Dabantur Iavoroviae, die XX mensis Septembris anno Domini MDCLXXVIII, Regni nostri quinto anno.

Serenitatis Vestrae

b) bonus frater et amicus
Joannes c).

a) in *ms.* ut

b)-c) *manu propria.*

N. 254.

S.l., s.d.

[*Christianus V, rex Daniae*]

ad [*Ioannem III*] *regem Poloniae*

de rumoribus, iuxta quos rex Poloniae armis Daniae hostes adiuvat.

(*Concept.*) *)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ad Regem Poloniae.

Felicitatem ac magnitudinem inclitae gentis sceptrique Poloniae nunquam tantam fuisse aut etiamnum esse posse, qui nos majorem in dies ei voto favoreque nostro astruere cupiamus, Maiestas Vestra haud dubitaverit, si ad superiorum temporum exempla, et recentis adhuc memoriae experimenta publica, quorum non indecora et ingrata, uti confidimus, aut saltem non exosa esse potest recordatio, respicere velit.

Quomagis autem nos in Majorum nostrorum augustae memoriae thronum simulque vestigia Regia successimus, interque caeteras Regni curas, etiam veteres undiquaque, praesertim cum Serenissimis Poloniae Regibus amicitias, nulla temporum Successorumve mutatione mutatas, nullaque lite aut offensa nedum bello unquam interruptas, veluti cum Regno haereditarias accepimus, eo gravior nobis nunc videtur increbrescentis passim famae novitas, qua vulgatur Maiestatem Vestram inimicorum nostrorum molitionibus praeoccupatam hostiles exterorum adversus nos conatus adeo nostrae confoederatorumque nostrorum amicitiae praeferre, ut exantlato, uti accepimus, bello Turcico, exercitum suum in Svecorum utpote hostium nostrorum partes tradere ac transferre decreverit.

Nos igitur quemadmodum Maiestati Vestrae de pacta recens pace, qua nihil nobis gratius esse potest, ex animo gratulamur, ita de caetero ad nostram communemque Confoederatorum nostrorum causam curamque

spectare arbitramur, ut gliscente ista de juvandis hostibus nostris fama, cui neque omnino habendam fidem neque eandem plane negligendam putamus, excitati, Maiestatem Vestram hisce saltem amice interpellemus rogemusque, ne tantum nostris, iisdem suis quondam Regnique sui, hostibus, eorumque machinationibus indulgeat ac permittat, ut ^{a)} nobis inde forte injuria damnumque exoriri possit, unde amicitiam jure meritoque expectare debeamus. Neque enim adeo omnem superioris in Polonia belli Svecici, indeque erga nos ibidem ortae obligationis memoriam deletam esse credimus, ut nulla prorsus nostri ibi amplius habeatur ratio, nisi forte ea erga nos obligationis magnitudo esse videatur, ut facilius sperni quam exsolvi possit cujusmodi sane oblivionis nota non facile in tam generosam gentem, praesertim sub tam sapiente et magnanimo Rege cadere, multo minus temporum animorumve mutatione excusari poterit et sane praestaret nullam prorsus quam tam malam amicis referre gratiam et in eorundem perniciem conspirare, quorum favore et auxilio quondam suae sibi sceptrum genti servatum, in eaque demum Vestrae Maiestati tamquam alteri Jagelloni reservatum fuit. Quippe ignorare Maiestas Vestra non potest, quanto discrimine quantoque impendio excelsae ac immortalis memoriae Parens noster superiori bello eosdem hostes in sua e Poloniae visceribus rapuit, eodem forsitan aliquando posthac valentiores et certe non meliores, si nunc amicis praeferantur, redituros; saltem an Maiestas Vestra tutiorem constantioremque nostra Suecorum amicitiam invenerit, occulti adhuc rerum eventus aliquando ostendent; ut taceamus quot quantosque Principes ac Status sibi infensos redditura sit, si aut nos alter utrumve Confoederatorum nostrorum lacescendo, aut hostium communium vires augendo, auxiliaris hujus expeditionis cursum impedire nitetur, quae uti non alio quam ad profligandum praesens hoc totius Europae bellum, quod a nostris confoederatorum nostrorum hostibus temere notum, a nobis universim ex lege foederis repellitur, collineat, ita certe in uno duntaxat communis hujus foederis membro universum confoederatorum corpus, neque fortasse in alto laedetur. Quapropter nos eo minus nobis persuaderi patiemur, Maiestatem Vestram tale quippiam serio agitare aut intendere, utpote quae et prudentiae et felicitatis suae nimis sibi conscia et moderatrix, ut et quietis ac tranquillitatis domesticae nimis amans est, quam ut ipsa adeo a sese aberrare, et utrumque in discrimen dare, sicque una et suae ipsius et totius Christiani Orbis paci tam male consulere possit velit. Nos vero haec nulla diffidentia aut metu (Deo enim causae et armis nostris, adeoque Regni nostri salutis satis adhuc fidimus) moti scribimus, sed tantum ad aperiendum animi nostri candorem et conservandum sincerae ac perpetuae inter nos amicitiae studium, id quod omni tempore reque ipsa uberius testatum facere spondemus.

Inferius, alia manu: Manu Fabiani Gustmajeri scripta videntur, qui fuit secretarius legationis Danicae in conventu Neomagensi ^{b)} usque ad mensem Decembris 1677, postea vero (nisi ego valde fallor) Dantiscum missus est nomine regio.

Hat gelegen unter des Herrn Just Höghen negotiations.

a) Hic verbum Poloniam expunctum.

b) sic in ms. recte: Neomagensi [Nimegen]

*) Haec epistola non exstat in copiaris Christiani V regis Danicae.

N. 255.

Varsaviae, 27 Iunii 1680.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de pace cum Suecis inita et de matrimonio Uldericae Eleonorae, sororis
eius, ei gratulatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ioannes Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Christiano V, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Vicine noster charissime.

Quanto tristiora nobis cum immanissimo Christiani nominis hoste col-
luctantibus ea extitere spectacula, quae Mars cruentus, sumpto pro thea-
tro Orbe Christiano, etiam in septemtrionalibus Maiestatis Vestrae Sue-
ciaeque Regnis exhibuit; tanto laetiora nunc illa sunt nuncia, quibus Maies-
tatem Vestram et laudabili pacis foedere cum Serenissimo Suecorum Rege
coaluisse, et duraturum hoc opus fortunato Serenissimae Principis Ulde-
ricae Eleonorae, Maiestatis Vestrae Sororis, connubio coronasse, edoce-
mur. Faxint Superi, ut tam gloriosae Maiestatis Vestrae intentiones, aspi-
rante caelitus benedictione, in augeis gloriae et continuae prosperitatis
incrementa efflorescant. Nobis profecto nihil gratius evenire poterit pro
ea qua in Maiestatem Vestram ferimur fraternitate, quam ut eandem
prosperis semper quam diutissime frui successibus indesinenter percipia-
mus. Dabantur Varsaviae, die XXVII mensis Junii anno Domini
MDCLXXX^o, Regni vero nostri anno sexto.

Maiestatis Vestrae

a) bonus frater, amicus et vicinus
Joannes b).

a)-b) manu propria.

N. 256.

Iavoroviae, 26 Augusti 1680.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ioannes Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Do-
mino Christiano V, Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater et Vicine charissime.

In remotioribus Russiae partibus plurimum nos gratissima fama exhil-
laravit nuncium, ex quo compositis inter Maiestatem Vestram et Serenis-
simum Sueciae Regem, Fratrem nostrum charissimum, armorum animo-
rumque motibus, expetitam tot populorum votis amicitiam plene coa-
luisse cognovimus, accepta duntaxat in throni torique socia Serenissima

Daniae et Norvegiae Principe Ulrica Eleonora, Maiestatis Vestrae Sorore charissima. Quo ex vinculo veluti Maiestati Vestrae desideratorum incrementa solatiorum auguramur, ita fraterna nuncupamus vota, ut renatam inter utraque Regna tranquillitatem perennatura Superi velint dignari felicitate: unde non nobis, Regnoque tantum nostro, sed toti Christianitati gaudendi emolumenta derivent. Quod dum prolixo Maiestati Vestrae vovemus animo, prosperrimos simul rerum eventus cordicitus eidem apprecamur. Datum Iavoroviae in Russia, die XXVI Augusti anno Domini MDCLXXX, Regni vero nostri VII°.

Eiusdem Maiestatis Vestrae

a) bonus frater et vicinus
Joannes b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano V etc.

Alia manu: Konig Johan in Polen gratuliert wegen der mit dem Konig von Sweden geschlossenen Heyrath. Iavoroviae die 26 Augusti 1680.

Item alia manu: d'Hamb[ourg] le 22 d'Octobre.

Item alia manu: Productae a dr. H. Stampeel und J. Braun d. 22 Octbr.

a)-b) *manu propria.*

N. 257.

Varsaviae, 13 Novembris 1682.

Ioannes III rex Poloniae

ad Christianum V regem Daniae;

ad mediationis oblationem inter Poloniam et Sueciam cunctanter respondet; de vindicationibus [heredum] Henrici Ramel.

(Translatio germanica ex orig. lat. Literae latinae desunt)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Wir haben von E.L. zwei schreiben bekommen.

Im ersten vermeldet Sie, wie Ir aus gewissen anzeigung sey furgebracht, dass zwuschen uns und dem durchlauchtigsten könige zu Schweden kriegs und ander hendell solte entstanden sein, welche unsere gemueter dermassen getrennett, das zu besorgen, wo nichtt mittell zu friedenn dienlich dazu gethan, es mochte draus ein offentlich und beiden reiche gefערliches feur entbrennen ^{a)}. Derhalben Sie, wie inn andern also auch inn diesen dingen, do von Ir etwas ins mittell kondte gerathen werden, uns Ihre liebe und wilferigkeitt angeboten.

Im andern beuelett Sie uns abermals Henrich Ramels eigne sache, welche Sie uns auch zuuor in andere schreiben commendirett hatte.

Souuell nhun das erste belange, seindt wir zwar jederzeit des gemuts und vorsatzs gewesen, das, wie under allen christlichen fursten nichts bequemers als freundschaftt und liebe, auch wir zu unserm theill wie ein christlicher furst gegen alle dieselbigen vornemblich uns deren ^{b)} befleissigten. Mitt dem durchlauchtigsten könig zu Schweden aber, das

derselbig uns sowol ^{c)} erstlich zur freundschaftt verursachtt als ^{d)} auch sonst mitt einer solchen verwantnuss ^{e)} berurt, welche auch die aller frembdesten unter sich ^{f)} verbinden und vereinigen kondte, hiltten ^{g)} wirs dafur, das wir dieselbigen so viell fleissiger zu unterhalten, als wir zu solcher liebe und freundschaftt grössere und billichere ursachen hatten. Darnach, wie wir den krieg wieder den Muschowiter angefangen, haben wir uns nichts weniger besorget, als das uns von dem durchlauchtigsten könige zu Schweden, der uns mitt so gar vielen zugethan und verwandt, uns auch erstlich solchen krieg anzufahen und zu uerfolgen geneigt hatte, einige uberlast ^{h)} und beschwer sollte zugefugt worden sein. Alss ⁱ⁾ uns gleichwoll uber solche unsere ^{j)} zuvorsicht dasselbige ^{m)} wiederfahren, haben wir die ⁿ⁾ sanfftmut gebraucht, das wir unsere gesandte zu ihm abgefertiget, billiche und voller liebe mittell furgeschlagen, woraus unser fleiss und furhaben zur einigkeit und billigkeit geneigt zu erspueren, dadurch auch dieser handell, ehe draus grösser unwill und zertrennung entstanden, ohne weitleufftigkeit under uns selbst, woll hette bey und hingelegt werden können, do uns von dem durchlauchtigsten könige zu Schweden mitt gleichem guttem wille und freundtligkeit were begegnet worden. Solchs aber ist so wenig geschehen, das wir nicht allein von ihm kein zeichen der liebe und gutten willens vermerkt, sondern auch spueren, als wolte ehr die ersten schmach noch mitt newen und grössern heuffen und mheren. E.L. fleiss, aus einem gegen uns und die gemeine christenheit wolgewogenen gemuete hergeflossen, freundschaftt und verwandttnus zwuschen uns zu unterhalten dienlich, halten wir vor whar gantz hoch. Weil aber wir nott zu sein erachten, das E.L. dessen allen, was sich bissher zwuschen uns und dem durchlauchtigsten könige zu Schweden zugetragen, eigentlich bericht haben muegen, ehe wir E.L. auff diesen handell antworten, so seindt wir entschlossen, unsern gesandten mitt dem furderlichsten an E.L. abzufertigen, von welchem Sie es volkornlich erfahren können.

Inn Ramels sonderlichen sache begeren wir, inn massen solchs E.L. Ihrem begabten verstande nach von sich selbst leichtlich zu erachten, Sie wollen ^{o)} bewegen, das wir nicht durch ein solch recht zu dem reich gelangen, durch welchs die jenigen, so sonsten gemeine erbschaftten annemen oder besitzen, auch inn die burde und verpflichtung der verstorbenen treten, sonder das wir durch einhellige und freie whal und chur der stenden dazu beruffen, auch nichts, besonder was zu dem gemeinen gehört, inn diesem reich beseitzen. Derhalben, do wir mitt den stenden von dieser schuld handeln, haben wir von ihnen vernommen, das hiruon nichts inn das gemeine beste gewendett noch in die ^{p)} gemeinen konniglichen schatzcammer gebracht worden. Besonder, weil fast das meiste von priuatleuten gethan und geschlossen ^{q)}, so gebe sich auch daraus, welche schulde von dem gemeinen besten und den ordentlichen schatzmeistern dieses reichs nicht gemacht noch geschlossen, das die auch das gemein best nicht pflichtbar machen können. Wir aber, weil wir vernommen, das sich etzliche priuatleut der verwaltung fast alles dieses geldes unternommen. Domitt nhun ihrentwegen den unsern glaube nicht bey jemandt geschmelert wurde, hatten wir uns furgenommen hiruber mitt fleiss gericht zu halten, der ursach halben auch ihnen verschienen jars ein tag in Vilna bestimmet. Weil aber derselbige von den gleubigern die zeit nicht beschickt wurde, und wir also balde von dar wieder den Muschowiter zu felde auffzugen, ist die erkentnis dieser sachen biss auff diese zeit ersitzen blieben. Nachdem wir aber nhun wiederumb zu diesen

sachen commissarien zu uerordnen entschlossen, wollen wir auch durch denselbigen unsern gesandten, welchen wir ahn E.L. schicken werden, inen ^{r)} stell und zeitt ernennen und allen fleiss anwenden, das, wie wir uns inn allem thun vorgesagtt vornemblich auff die billigkeit zu sehen, solchs auch inn diesem fall sowoll ander leutt als E.L. spueren und befinden sollen.

Wundtschen, das es E.L. gluklich und wol gehe. ^{s)} Warsoue den 13.Novemb. ao 82.

In dorso: Deutsche translatio des konigs zu Polen an die kon. matt. zu Dennemarcken gethanen lateinisches schreibens, sub dato Warsaw den 13.Nouembris anno 82.

a) feur entbrennen <i>add. sup. lin. kriegk</i>
entstehen <i>expunct.</i>	i) Alss <i>add. sup. lin. welchs wie es expunct.</i>
b) deren <i>add. sup. lin. derselbigen expunct.</i>	l) solche unsere <i>add. sup. lin.</i>
c) sowol <i>add. sup. lin. beide expunct.</i>	m) dasselbige <i>add. sup. lin.</i>
d) alss <i>add. sup. lin. zu dem expunct.</i>	n) die <i>add. sup. lin. solche expunct.</i>
e) verwantnuss <i>add. sup. lin. freundschaft</i>
<i>expunct.</i>	o) doch beherzigen (<i>lectio incerta</i>) <i>expunct.</i>
f) unter sich <i>add. in marg.</i>	p) die <i>add. sup. lin. den expunct.</i>
g) <i>correct. ex</i> halten	q) so sey daher zu uernhemen <i>expunct.</i>
h) oder <i>expunct.</i>	r) inen <i>lectio incerta.</i>
	s) Vilna <i>expunct.</i>

N. 258.

In castris Turcicis ad Viennam, 13 Septembris 1683.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae
victoriam Viennensem nuntiat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi, Domino Christiano V, Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater et Vicine noster charissime.

Vocati in subsidium periclitantis Viennae, lectis confestim militaribus copiis, quam angusti temporis spatio, prius viarum incommoda, distantiam loci et ripas Danubii, demum acumina montium et saltus sylvarum Viennensium superaverimus, famam detulisse non dubitamus. Nobis vel id Maiestati Vestrae placet referre, quod sine iniuria communis Christianorum solatii reticere non possumus. Deo auspice, comite Serenissimorum Principum, Ducum et Electorum fortuna christiani exercitus, quorum nobis cuncti detulerant imperium, die hesterna in campis praesentibus insignem et saeculis memorandam de Turcis et Tartaris reportarunt victoriam. Magnus quippe Turcarum Vesirus, Integris Orientis et Hani Crimensium superbus viribus, iam non Viennae duntaxat intra triduum (ni subventum fuisset) periturae, sed universae Christianitatis spem deglutiens, acie et proelio unius diei caesus atque fugatus est. Peditatus, vulgo Ianitseri, utpote tardior militia aequalique cum equestribus fugae insuf-

ficiens in castris deserta ac victorum relicta discretioni. Castra ipsa longitudinem et latitudinem duorum fere miliarium exequantium capta. Tormenta atque integra res tormentaria cum opimis spoliis in praemium victricium cessere armorum. Vienna gravi obsidione et extremis liberata periculis, suoque sedes reddita Caesari. Ulteriori victoriae nox metam posuit ac turpi fuga sese recipienti hosti Pannonico, terrore viam monstrante, umbra fuit beneficium. Insidet nihilominus tergo illius levior nostra militia, deficientesque in via atque avulsos a corpore fugientium partim caedit, partim in captivitatem abducit. Porro et ipsi in Dei nomine etiam insistimus victoriae non prius destituri, donec si ita propitiis visum fuerit Superis, hostili in terra armis christianis stativa pateant hyberna. Tali itaque rerum Ottomanicarum subsecuta confusione, si quidpiam aliquando Europae vires ubique promptis accinctae armis dignum christiano nomine audere contendant, nunquam opportuniore rerum momenta praesentibus nancisci poterunt. Si namque ad clangorem memoratae victoriae vel levis armorum terra marique succedat ostentatio, procul dubio gemens sub tyrannide Graecia ac ipsa Constantinopolis perfido recalcitraret domino ad suasque respiceret origines. Idem de Epyro, Macedonia, Bosna, Bulgaria, Dalmatia, Valachia, Moldavia aliisque regnis et provinciis raptis credendum, prout non levia praemissorum habemus indicia. Forte iam et illam continuam rerum humanarum Mahometano Imperio superesse vicissitudinem, ut postquam ab exiguis profectum initiis eo creverit, ut magnitudine sua laboret, rursus vertente fato et volubilis fortunae rota alio inclinante, ad sua devolvatur principia et ubi satis in altum surrexerit, lapsu graviore ruat. Sed his omnibus Supremo Imperiorum Regnorumque Arbitro relictis, de Maiestate Vestra omnino persuasi sumus habere illam tantum pietatis in res Christianas et generosissimae mentis, ut non solum felicibus hisce congaudeat successibus, sed eos communes aliquando sibi faciat, nullasque ad mutua Christianitatis commoda intermittat occasiones. Quod dum profundissimis ingeminamus desideriiis, optimam Maiestati Vestrae cum prospero rerum successu precamur valetudinem. Dabantur in castris Turcicis in Tentoriis vesiriis ad Viennam, die XIII mensis Septembris anno Domini MDCLXXXIII, Regni vero nostri X^o anno.

Eiusdem Majestatis Vestrae

a) bonus frater
Joannes b).

a)-b) manu propria.

N. 259.

[Parkany,] 10 Octobris 1683.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae
de victoria Parcanensi.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ioannes III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano V, Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Vicine nostre charissime.

Liberatam arcta obsidione Viennam, fugatum Supremum Turcarum Vesirium et capta ingentia eius castra iam Maiestati Vestrae nuntiavimus, ad praesens haud eandem latere volumus, quam dextera Dei fecerit virtutem. Dum insistendum victoriae rati, praeire validissimo imperatorio exercitui placuit, et superato pro opportunitate pontibus, vadis scaphisque Danubio, hostem ad Barchan iterum adorti sumus. Afflixerat nos nonnihil dies Iovis proxime praeteritus stratagemmate hostili infestus, solatum est sabbathum Deiparae Immaculatae sacrum, quo tumens hostis quatuor Passarum validis copiis, quas ad alios tres Passas Vesirius pridie submiserat, ut selectissimorum numerum fere ad viginti millia computarent, mutua cum Serenissimo Principe Lotharigo, exercitus imperatorii generalissimo, fortitudine non fugati tantum, sed ad interneconem caesi sunt. Commisso enim proelio, paucissimi fuga elapsi, in Barchan se recipere conabantur, vel ponte ad vicinum e regione Strigonium salvari. At turbam fugientium haud sustinere potuit, itaque plurimos ruptus mersit; reliqui ex octo tormentis grandine globorum disiecti, vel necati, quive aut sponte aut metu in Danubium se praecipitaverant, eodem grandine tormentorum mactati sunt, ut Danubius ad medium stadium in latum sanguine fluxerit, nulla saecula ita rubentem visere; alii a circumfuso per littora exercitu, etiam in Danubium irruente, aduncis vel ad littus retracti et caesi, vel in aquis globis confixi; quive scaphis se evasisse putaverant, rapiditate Danubii ad littus appulsi, vi fatorum sub ictum veniebant; sicque innumera-biles horrendum mortis spectaculum fuere. Vesirius Budensis cum duobus Passis Kihais plurimis, Beis et Agis occisis; Silistriae et Seivani Passae in captivitate ducti, universisque castris, equis et fortalitio exuti, victori exercitui praeda ingenti relicta. Monstrant astra viam, docentque venire tempus quo heluo Regnorum Europa exterminetur, modo Christianitas expurgiscere velit, secus strictam Deo elapsae commoditatis redditura rationem. Nos licet tot exantlatis laboribus ac effuso pro Dei gloria senatorum procerumque sanguine, non piget cum eodem validissimo Imperatorio et auxiliario exercitu iterum Danubium superare, ut supremum Vesirium Budae inveniamus, benignitati divinae confisi, cui in hostiam et holocaustum sanguinem ferimus, non nobis, non nobis, sed Nomini Suo daturam gloriam, Christianitati vero mentem et animum quin primo vere terra marique concurrat et fractum labentemque Orientem possidere velit. Gratum hunc nuntium fore Maiestati Vestrae haud dubitamus, imo affuturam nobis primo vere et christiano nomini opem laturam speramus, ac pietate innata Maiestatis Vestrae confirmamur. Quam in reliquo benevalere, perpetuoque florere cupimus. Dabantur in Castris ad Danubium capto Barchano, Strigonio oppositis, die X^a mensis Octobris anno Domini MDCLXXXIII^o.

Maiestatis Vestrae

a) bonus frater et vicinus
Joannes b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano V etc.

Alia manu: Praesentatae 17 Novembris 1683.

a)-b) *manu propria.*

[Parkany,] 11 Octobris 1683.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Fridericum Wilhelmum electorem Brandenburgensem
de victoria Parcanensi.*

(Exempl. Cfr. N. praecedentem.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ioannes III, Dei gratia Rex Poloniae etc., Serenissimo Principi Domino Friderico Wilhelmo etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Cognate noster charissime.

Liberatam arcta obsidione Viennam, fugatum supremum Turcarum Vesirium et capta ejus ingentia castra, jam Serenitati Vestrae nuntiavimus, ad praesens haud eandem latere volumus, quam dextera Dei fecerit virtutem. Dum insistendum victoriae rati, praesens validissimo imperatorio exercitui placuit, et superato pro opportunitate pontibus, vadis scaphisque Danubio, hostem ad Barchan iterum adorti sumus, qui mutua cum Serenissimo Principe Lotharingo, Exercitus imperatorii generalissimo, fortitudine non fugatus tantum, sed ad interneccionem caesus est. Afflixerat nos nonnihil dies Iovis proxime praeteritus, stratagemate hostili infestus. Solatum est Sabbathum Deiparae Virgini immaculatae sacrum, quo et aquilam supervolantem ac in hostem intrepide ducentem et columbam albam exercitui praevolantem, sicut ad Viennam, observavimus. Tumebat hostis ibidem trium Passarum validis copiis, quos ad alios tres Passas Vesirius pridie submiserat, ut selectissimorum numerum ad viginti fere millia computarent. Sed dextera Domini, quae manus armat, ad proelium fecit virtutem: commisso enim, non fugati tantum, sed deleti, paucissimis fuga elapsis. In Barchan se recipere conabantur vel ponte ad vicinum e regione Strigonium salvari; et turbam fugientium haud sustinere potuit, itaque plurimos ruptus mersit. Reliqui ex octo tormentis grandine globorum disjecti vel necati, quive aut sponte aut metu in Danubium se praecipitaverant, eodem grandine tormentorum mactati sunt, ut Danubius ad medium stadium in latum sanguine fluxerit: nulla secula ita rubentem videre; alii a circumfuso per littora exercitu etiam in Danubium irruente aduncis vel ad littus retracti et caesi vel in aquis globis confixi, quive scaphis se evasisse putaverant, rapiditate Danubii ad littora appulsi vi factorum sub ictum veniebant, sicque innumerabilis horrendissimum mortis spectaculum fuere. Vesirius Budensis occisus, Silistriae et Aleppi Passae in captivitatem ducti, universique castris equis et fortalitiis exuti, victori exercitui praeda ingenti relicta. Quae tamen et auxiliariis Serenitatis Vestrae copiis, quas nobis associandas hodie vel cras expectamus, non minor speranda. Quaerendus enim Vesirius, ut reliquo animo viribusque, Dei benignitate, cadat, futurumque ver magis tranquillum nanciscamur. Cum propitio coelo monstrant astra viam, docentque adesse tempus, quo helluo regnorum Europa exterminetur, modo Christianitas expurgata velit; secus strictam Deo elapsae commoditatis redditura rationem. Gratum hunc nuncium fore Serenitati Vestrae haud dubitamus, imo affuturam nobis primo vere et Christiano nomini opem laturam speramus ac pietate innata Serenitatis Vestrae confirmamur. Quam bene valere per-

petuoque florere cupimus. Dabantur in castris ad Danubium, capto Bar-
chan, Strigonio oppositis, die XI mensis Octobris anno Domini 1683.

Serenitatis Vestrae

bonus frater et cognatus
Joannes. ^{a)}

a) in ms.: Johannes, littera h expuncta.

N. 261.

[Parkany,] 9 Octobris 1683.

*Ioannes III rex Poloniae
ad nuncium pontificium Pallavicini
de victoria Parcanensi.*

(*Exemplar*)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Copia Litterarum Serenissimi Regis Poloniae ad Nuncium
Pontificium, Illustrissimum Dominum Palavicini exarata-
rum in castro ad Danubium e regione Strigonii, die 9 Oc-
tobris 1683.

Favit denuo Divina Clementia armis Christianis, dum hodierna die no-
vam eisdem largita est victoriam, eamque tantam, ut quamvis Viennensis
illa longe fuerit celebrior, haec tamen nostri christiani nominis magis
cruenta. Inter praecipua habuimus vota, pontem ad Strigonium quantocius
occupare, veluti grande rebus nostris momentum, dum correspondentiae
inter novas arces aliaque fortalitia, hac ratione impedirentur; quo post-
quam nostro cum exercitu propius nudius tertius accederemus, maiori
numero quam edocti eramus, hostem adesse cognovimus. Hic aliquo con-
tra avanguardiam nostram habito successu, Vesirio non procul hinc distan-
ti rem significavit, a quo bini adhuc suis cum copiis missi adiunctique
sunt Bassae, iis cum mandatis, ut nostra aggrederentur castra. Praeveni-
mus vero ipsos, et in campum egressos, prospero Marte, invasimus, uno-
que deturbavimus impetu. Octo erant Bassae, ex quibus binos habemus
vivos, alterum Silistriae, qui unus est ex septem Vesiriis, alterum Aleppi,
duo alii adhuc inter captivos latitant, caeteri interfecti creduntur. Tam
validus exercitus e campo refugus e angustiis exigui loci Barcam dicti sese
includere, ibidemque subsistere volebat. Nobis vero, vestigia ipsorum pre-
mentibus, per pontem sese sub fortalitium recipere conabantur, quem dum
tumultuarie invaderent, ruperunt. Tum demum panicus invasit terror, ut
abiectis vestibus, natando tam prolixum fluvium superare allaborarent,
quae tamen felicitas rarissime cuiquam contigit. Spectaculum erat ima-
ginem Supremi Iudicii referens, tot nudos videre homines, qui a pedestri
militia nostra ex sclopetis, tormentisque grandine globorum, eorum prae-
sertim (qui militari vocabulo cartecae vocantur) horrendum in modum
mactabantur, ita ut absque metaphora dici possit: Danubium sanguine ru-
buisse, atque Vesirio de clade suorum Budam usque nuntium detulisse.
Omnes enim caesi in fluvium labebantur. Reliqui in valle et oppido ultro
sese nobis dedere, inter quos multi decoro ac spectabili vultu, ut facile
flos Turcicae militiae credi possit, e diversis regionibus hinc usque ad

Arabiam felicem lectis. Omnia haec quinque horarum spatio acta sunt. Turcae campo exacti, fusi, caesi, mersi, fortalitium et oppidum expugnatum, ex hac parte Danubii Barhan dictum, in quo Mosheam dirui iussimus. His proinde tam prosperis eventibus instandum omnino est in designationibus nostris.

N. 262.

In arce Strigonii, 28 Octobris 1683.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de victoria Parcanensi nuntiat et ad ulteriorem cooperationem in bello
adversus Turcas exhortatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano V, Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater et Vicine noster charissime.

Posteaquam Deo Auspice, virtute et fortitudine sociati nobis caesariani, atque federatorum Principum exercitus superbas Orientis vires binis felicissimis iisque in saecula memorandis ad Viennam et Barkanum proeliis (de quibus iam per priores nostras Maiestatem Vestram certiore reddidimus, et ad praesens luculentius de numero caesorum ultimo conflictu hostium ex annexa copia litterarum Vesirii constabit) fudimus, atque ex campis pepulimus, deficiente in apertis hoste, ad inclusum moeniis et arcibus reliquum bellicarum operationum tempus convertimus: nec minori, Dei gratia, prioribus successibus fortuna, post triduanam etenim Strigonii oppugnationem, hostis, qui iam tot casibus nil nisi timere et fugere didicit, susceptis deditiois conditionibus, vetustissimam Hungarici Regni primatiales sedem et cathedram archiepiscoporum, praecipuum Danubii portorium, sexaginta tormentis maioribus annona, reque tormentaria sufficienter provisum, rupe, situ et natura loci munitum, longissimi temporis dominio, caerimoniisque Mahometanis evacuatam, avito restituit Domino: Divumque suis altaria reddita templis. Recolimus in his omnibus summam exercituum Domini erga res Christianas bonitatem, ac simul eidem confisi audemus non dubia spe asserere prosperrimos praesentis anni contra Turcas successus certissima fore casuri Mahometani Imperii praeludia, si vires Christianae rem bene, feliciter ac fortiter coeptam communibus armis, vel levissimo impendio prosequi annitantur. Suscipiat itaque Maiestas Vestra seriam opportuni temporis et circumstantiarum meditationem, maturaque praehabeat deliberatione, quantum commodi pro Christianitate, pro se immortalis nominis, quantum denique terrae pelagique poterit parare hoc, quem cognatae interdum hauriunt sanguine dextrae. Intendat Maiestas Vestra suum caeterorumque Principum Christianorum animum, eo quo proelia Domini multos in nomine eiusdem habitura triumphos provocant, et tot successibus excitant. Nobis porro dum ingravescentis autumnii rationes ulteriorem belli prosecutionem adstringunt, vel id prosequemur, continuo ad Maiestatem Vestram pulsaturi voto, quomodo primo vere, Christianorum armorum societatis, victoriarum et gloriae suscipiat communionem. Cui de reliquo optimam valetudinem et

prosperos rerum succesus ex animo precamur. Dabantur in Arce Strigonii, die XXVIII mensis Octobris anno Domini MDCLXXXIII, Regni vero nostri X^o anno.

Majestatis Vestrae

a) bonus frater et vicinus
Joannes b).

In dorso: Serenissimo Principi Domino Christiano V etc.

Alia manu: Praesentatae 11/21 Novembris 1683.

a)-b) *manu propria.*

N. 263.

S.l., s.d. [post diem 9 Octobris 1683]

*Supremus Vesirus [Kara Mustafa]
ad principem Emericum Thökely
de ultionis necessitate post cladem ad Parcanum passa.*

(*Versio latina.*)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Excellentissimi Domini Supremi Vesiris ad Celsissimum Principem Hungariae Emericum Thökölium literarum interpretatio. Post consuetos honoris titulos et amicam consalutationem.

Cognitum compertumque habeas, iuxta enarrationes linguarum ex hostium exercitu captarum et veras undecunque perceptas notitias, Regem Poloniae cum aliquo Divinitus perdendo exercitu, Uyvarinum versus adventurum aut ad destruendum pontem Barhanum invasurum atque insultaturum esse. Et praeterea intendere ipsum, quo possit, pagos in illis partibus sitis comburendo atque devastando, quanto magis licuerit detrimentum inferre, quapropter purpuratus Budensis Celsus atque honoratus Dominus Mahamedus Passa, completis cum suis militiis, universim cum Budensi et Confinialio et Silistrensi et Caranensi et Sebastensi exercitu, qui viginti et viginti quinque millia militum expeditorum comprahendit, destinatus atque missus est, et praeterea cum coram Strigonio in ipso Barhano Sophiensis Haszanus Passa cum suis militiis et universo Rumeliae exercitu promptus paratusque existat. Omnes isti exercitus triginta quinque millia militum Musulmanorum excedunt. Quibus prae laudatus Vesirius Budensis Dux constitutus versus Uyvarinum iter suscepit et in praesenti etiam Crimensis Hanus felicissimus Hadzigiereus cum universis exercitibus ex Pestinensi campo illuc versus profecturus est. Igitur cum quoque per summam vigilantiam et perspicacitatem, instructus notitia istius dispositionis atque promptus paratusque existens cum Hungarico exercitu sub se militante, et cum prae laudato Hano et praetitulato Budensi Vesirio per celeres Nuntios correspondens, prout opportunum et congruum visum fuerit, per unanimum cum illis consensum et coniunctas vires contra hostem profectus omnem operam adhibeas, et maxime nitaris, ut actiones utiles excelso Imperio prodeant. Praenarratis omnibus commissum est, ut tecum correspondentes iuxta tuam dispositionem atque consensum pro Imperatorio

servitio connitantur. In hac militari expeditione tuam virtutem exspecto, prout convenit, expleas iura speratae a te sinceritatis et ingenuitatis. Utinam opitulante Deo, missis celerrime ultro citroque nuntiis, prout oportum visum fuerit, per optimam operationem sumpta hac vice ab hostibus ultione, petulantiae et malignitatis debitas inimici luant poenas. Cum hac occasione effectus fidelitatis et obedientiae tuae prodierint, adeptus aestimationem in conspectu Augustissimi et Potentissimi et Maximi nostri Imperatoris, in posterum etiam magis magisque imperatoria benignitate et clementia decoraberis. Dies adsunt ostentandae fidelitatis et oboedientiae, maxime connitaris, ut omnes vires tuas intendas, ut hac occasione laudabilem et gratam aliquam operationem praestes atque continuo res hostium explores, atque illarum instructus notitia, prout tibi scriptis demandatum est, cum Crimensi Hano et cum Budensi Vesirio unanimi consensu correspondeas atque postea quam celerrime atque realiter declares per literas tuas, qualisnam operatio oportuna sit. Salus parentibus Deo.

Ex interpretatione a) Alexandri Maurocordato sc.

a) Sic in ms.

N. 264.

Iavoroviae, 21 Aprilis 1684.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae
de quodam regis Daniae ablegato, qui in suo in Poloniam adventu in obscuris rerum adiunctis evanuit.*

(Orig. vest. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Ioannes III, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano V, Dei gratia Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Domine, Frater et Vicine noster charissime.

Dum singulare habemus desiderium arctissimi cum Maiestate Vestra amicitiae vinculi, quam eximia virtutum ac fortitudinis gloria orbem novimus implevisse, amamusque Serenissimi Regis, Divi Antecessoris sui, Regno nostro amicissimi, dignissimum Haerodem, ac quaerimus optamusque occasiones gerendae mutuo correspondentiae. Summe gavisus sumus postquam characterem Ablegati a Maiestate Vestra in Regno nostro audivimus et ecce solatii loco sollicitudinem nacti sumus. Venit quippe Magister de Croes in locum hunc, quem amoenitati primi veris elegimus. Cumque nos absentem venatione invenisset, cum Reverendissimo Nuntio, Sedis Apostolicae in Aula nostra agenti differentiam exorsus, obtentum huc illuc vagandi sumpsit, cum Reverendissimus Nuntius sacrorum quidem, autoritate Pontificia, arbitrium habeat, status tamen ac saecularium nullum usurpet. Quo cognito in reditu, per Aulae nostrae familiarum eiusque compatriotam, bene ipsi notum, fecimus illi significari; in confinibus, vicinis hosti, ubi variarum gentium confluit militia, non satis tuta viarum curricula, satius exequatur quae habet mandata, nec longius sinat desiderio nos teneri, omni personae et characteris tanti Regis honore. Sed cum in plures dies, mox mox adventum promittens, distulisset,

iterum per virum ex Senatu gravem, qui illum allocutus, idem a coram ei declarari curavimus. Cumque promptum se functioni declarasset, illico disparuit; quam ferre moram dum haud aequum videretur, Supremus Cubiculi nostri Praefectus, quo major in aulam nostram venientibus non datur honor, salutem illum voluit, quin praestari accessu declararet, morbose excusavit. Cum vero etiam aegrum visitaturus accederet, praesentem non invenit, solum Consortis eius absentem excusavit, ubi autem moraretur, profusis lachrymis nescire se subjunxit. Mira haec hominis volubilitas, cum ambire audientiam omnibus solenne, illeque advenientium scopus, hic oblatum declinat, nec mutuo Majestatum nostrarum honori nec characteri, si quem gerit, consona videtur dum nulla facta sui intimatione, imo primo exemplo et honore invitatus neglecto, omnibus domesticis et uxore in ultimo suburbio relictis, binis trinisve, sine lare et foco vagis hominibus conductis, vili eoque infido Ruthenicorum rusticorum de loco in locum vehiculo se credens, nocte, sceleri amica, utens, variis periculis se exposuit et in secundam septimanam abest. His stantibus, uxor eius apud Serenissimam Reginam, Consortem nostram, audientiam petiit, cumque lachrymis quæta in errantem maritum, ut orbitati eius securitas praestetur, obtinuit. Cum tamen magnum characteris videamus abusum, deferenda haec Maiestati Vestrae rati sumus, quo intimam animi nostri in amorem eius promptitudinem probemus omni tempore testaturi, qua teneritudine ac aestimatione in Maiestatem Vestram ferimur, mutuamque ac fidam ambimus omni ratione amicitiam, omnemque daturi honorem dum Maiestati Vestrae firmum ac constantem propositi virum ad nos, mandata sua exequenda, quae amica confidimus, ablegare placuerit, vicissim facturi quo luculentius constet, quanti habeamus voveamusque cum tanto Rege fratrum commercium. Quem benevalere cupimus Deoque ter Optimo Maximo commendamus. Dabantur Iavoroviae in Russia, die XXI mensis Aprilis, anno Domini MDCLXXXIV^o.

Maiestatis Vestrae

a) bonus frater et vicinus
Joannes. b)

a)-b) *manu propria*.

N. 265.

Varsaviae, 30 Martii 1685.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae
de matris morte eum consolatur.*

(Orig., vest. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano Quinto, Daniae etc. Regi etc.

Serenissime Princeps, Frater et Vicine noster charissime.

Supremam vixisse diem Serenissimam Principem Dominam Sophiam Amaliam, Reginam Daniae, Norvegiae, Vandalorum Gottorumque, Ducem Slesvici, natam Brunsvicensem et Luneburgensem, Holsatiae, Stormariae

et Ditmarsiae, Comitissam in Oldenburg et Delmenhorst, matrem Maiestatis Vestrae desideratissimam, ex literis Eiusdem Maiestatis Vestrae dolenter sane cognovimus. Eximiae enim virtutes, quibus tanta excellebat Heroïna, prolixiorem inter mortalium curas exigebant benemerendi campum; cum tamen ita illi placuerit Maiestati, quae Principum spiritus aufert, estque terribilis apud Reges terrae, Divinae ipsius acquiescendum est voluntati. Neque nobis quidpiam reliquum manet, quam ut Maiestati Vestrae eiusque Regiae Domui pro tam insigni jactura, ex fraterno affectu nostro, votivorum quorumvis solatiorum auctoramenta, optemus, Eidem longaevam ac omni prosperitate affluentem apprecemur incolunitatem. Dabantur in arce nostra regia Varsaviae, die trigesima mensis Martii, anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo quinto, Regni vero nostri anno undecimo.

Maiestatis Vestrae

a) bonus frater et vicinus
Joannes b).

a)-b) *manu propria.*

N. 266.

Varsaviae, 16 Ianuarii 1696.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
matrimonium filii eius Friderici gratulatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

Joannes Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc. Serenissimo Principi Domino Christiano Quinto, eadem gratia Regi Daniae etc.,

Serenissime Princeps, Frater, Cognate et Vicine charissime.

Literas Maiestatis Vestrae de septima Decembris anni proxime elapsi, quibus nos uberrimi sui ex peracto feliciter matrimonio Serenissimum Principem Fridericum Filium primogenitum nec non Regnorum Ditionumque suarum Haerem inter ac Celsissimam Principem Ludovicam Ducissam Megapolitanam, concepti gaudii certiores reddidit, lato animo plenoque accepimus affectu. Quemadmodum enim firmum necessitudinis vinculum, et fraternae amicitiae studia Maiestatis Vestrae erga nos merito magnificamus, habemusque gratissima, ita non postremas nobis ex prosperis eiusdem vendicantes solatii partes, animitus vovemus, ut cujus conjugii primordium, festivusque ingressus tam auspiciatus Maiestati Vestrae existit, idem secundis ad serum finem procedat successibus, exoptatique fructus ejus, non minus in Domus Regiae ornamentum, quam totius Christianitatis utilitatem augeri nunquam desinant. Quod reliquum est, Maiestati Vestrae longaevam inter felicissimos rerum eventus incolunitatem precamur. Dabantur Varsaviae, die XVI° mensis Ianuarii, anno Domini MDCXCVI^o, Regni vero nostri XXII°.

Majestatis Vestrae

a) bonus frater, cognatus et vicinus
Joannes. b)

a)-b) *manu propria.*

I N D I C E S

INDEX NOMINUM PROPRIORUM

A

ABBOT Ioannes, nauclerus, 185-6.
 « ABRAHAE SACRIFICIUM », navis, 146.
 ALBERTUS, archidux Austriae, 61.
 « ALBUS CANIS », navis, 119.
 ALEPPI bassa, 260-1.
 ALEXANDER, princeps Pol., 125.
 ÄLVSBERG (Elfsbargh, Elfsborg, Elfzbårg), 16, 27, 30-1.
 AMSTER Ioannes von, civ. Gedan., 159, 162, 166.
 ANDERSCHOVIA (Antuorschovia [Antvorskov]), 23, 191.
 ANDERSEN (Andersson, Anderson) Anders, servitor Sigismundi III, 78, 82.
 ANDERSEN Niels, navis praefectus, 178.
 ANGLIA, Anglicus (Engellisch), 68, 73, 93, 132, 185-6, 249, v. *etiam* Britannia.
 ANHALTINUS princeps, 202.
 ANSIATICAE (Hansa) civitates, 137.
 ANTVERPIA, 105, 107.
 « AQUILA ALBA », navis, 146.
 « AQUILA NIGRA » (Swarte Örn, Den sorte ørn), navis, 31-2, 146.
 ARABIA, 261.
 ARCISZOWSKI (Arciszewski) Elias, regis Daniae capitaneus, 100, 102, 109.
 ARVIDSON Bent (Arifwedson Bencht), servitor Gustavi Adolphi, 53.
 ASTONUS Arturus, Anglicus, 73.
 AUGUSTANA confessio, 133.
 « AUREA COLUMBA » (Gyllendufuen), navis, 15.
 AUSTRIA (Österreich, Österik), Austriacus, 41, 127, 189, 208, 237, 242.
 AXBERG Jonas till Bergzhammer, secr. Sigism. III, 20, 25.

B

BACKER Nicolaus, navis ductor, civ. Gedan., 146.
 BALIŃSKI Ioannes, Prussiae thesaurarius, 80.
 BALTICUM mare (Östersjön, Ostsehe), 10, 16, 25, 73, 77, 79, 90, 92, 129, 137, 151-2, 200, 220.
 BARCHAN v. Parkany.
 BARCKENSTORP v. Jonsson.
 BARGENSTEDT, 21.
 BARTILSON Ifuar (Ifuer) v. Grön Ivar.
 BAUDISSIN de (Baudisin, Baudisius, Baudisius)
 — Henricus, cubic. reg. Pol., 163.
 — Volfgangus, gen. exerc., 157, 160-1.

BAUMGARTEN Roger (Bomgard Reckart, Bombgardt Rockart), procurator, 33.
 BAVARIA, 182.
 BECKESKOGH, v. Ramel.
 BÉKÉS (Beckis) Vladislaus, 24, 28-9.
 BELGIUM, Belgici, 60-1, 66, 200, 202, 206, 244.
 BERGZHAMMER v. Axberg.
 BERLINUM (Berolinum), Berlinensis, 216, 226.
 BERNECK v. Holte.
 BERTILSSON Grön Ivar, (Bartilson Ifuar vel Ifuer), v. Grön.
 BESSARABIA, 245.
 BETHLEN (Bethlem) Gabor, princeps Transylvaniae, 86.
 BIALOCERCENSIS v. Lubomirski.
 BIELKE Erich (Ericus) till Peningeby, nob. Sued., 34.
 BIELKE Svante (Swante, Suanthe), till Ulfwåse, nob. Sued., 33.
 BIUERS Laurentius, civ. Gedan., 89.
 BLANCKEN Ioachim, nauclerus, 120.
 BLEKINGE, 22.
 BÖCKMAN Dirich, civ. germ., 15.
 BOHEMIA (Behmenn) Bohemicus, 127, 189, 214, 242.
 BOMGARD Reckart v. Baumgarten.
 BORBONICAE aquae, 247-8.
 BORISTENES flumen, 116.
 BORNHOLMENSIS insula, 244.
 BORUSSIA, Borussicum v. Prussia.
 BOSCH (Boschius, Busch) Christophorus, civ. Ottoniensis, 9.
 BOSNA, 258.
 BRANDEBURGIA, Brandenburgensis, (Brandenburgicus), 39, 42, 68, 86, 139, 143, 156-8, 201-2, 212, 214, 218.
 BRATBERG, 186.
 BRAUN I., 256.
 BRAUNSBERGA (Brunsperg), 2, 139.
 BREMEFORDE, 233.
 BREMER Ioannes (Johan), factor regis Pol., 130.
 BRITANNIA (Magna Britannia), Britannicus, 56, 68, 73, 92-3.
 BROMBERGENSIS v. Bydgoscia.
 BRÖMS Ioannes (Hans) till Ottinge, 37.
 BRUNSPERG v. Braunsberga.
 BRUNSVICENSIS, 247, 265.
 BUDA, Budensis, 259-61, 263.
 BULGARIA, 258.
 BURGUNDIA (Burgundt), 127, 189.
 BUSCH v. Bosch.
 BÜSCHING A.F., 176.
 BYDGOSTIA (Bromberg), Brombergensis, Bydgosciensis, 114, 214.
 BYE Nicolaus de, residens Polonus Hagae Comitum, 244.

C

CAECILIA RENATA regina Pol., uxor Vladislai IV, 145, 174, 189.
 CALMARIA (Callimer, Kalmar), Calmarenensis, 14, 17, 22, 33-4, 38.
 CAMENECIA (Camenecum), 239, 245.
 CANDIA, 239.
 « CANIS MARITIMUS », navis, 146.
 CARANENSIS exercitus, 263.
 CARELIA (Carelen), *passim in tit. reg.*
 CARINTHIA, 127.
 CARNIOLA, 127.
 CAROLINA (Carola) AMALIA regina Daniae, 240.
 CAROLUS a Crakow, nobilis Polonus, 146.
 CAROLUS I rex Brit., 92.
 CAROLUS (Carell, Karil) dux Sudermaniae, *postea* Carolus IX rex Sueciae, 16-18, 23-9, 33-4, 37, 41, 44-6, 50, 56, 77, 83, 87-8.
 CAROLUS XI rex Sueciae, 257.
 CENSEN Laurentius, navis ductor, civ. Gedan., 146.
 CHERSONESUS Cymbrica, 132.
 CHOINICIUM, 202.
 CHRISTIANIA (Oslo), 133-4.
 CHRISTIANITAS, Christiana Respublica, Christianus Orbis, 68-9, 77, 88, 127, 160, 164, 169, 239, 245, 248, 250, 254-6, 258-60, 262, 266.
 CHRISTIANUS, Christiani IV filius, 45.
 CHRISTIANUS IV rex Dan., 11-47, 49-60, 62-5, 67-79, 81-5, 87-9, 91-2, 94-143, 145-165, 167-173, 175-185, 187-191, 193-4.
 CHRISTIANUS V rex Dan., 238-46, 248-56, 258-9, 262, 264-6.
 CHRISTIANUS ALBERTUS, dux in Holsatia - Gottorpia, 224.
 CHRISTIANUS GUILLELMUS (Wilhelmus) princeps, marchio Brandeburgicus, 143.
 CHRISTINA princeps, *postea* regina Sueciae, 139.
 CLAESSEN Cornelius, nauclerus, 105.
 CLARUS MONS v. Czestochoviensis Mons.
 COLBERGENSIS, 120.
 COLDINGA (Kolding), 4, 63, 124, 127.
 COLONIA, Coloniensis, 47-8, 122, 142, 150, 153, 213.
 CONSTANTINOPOLIS, 258.
 COPENHAGEN v. Hafnia.
 COQUUS Nicolaus v. Kock.
 CORONAEBURGUM (Cronneburgum, Kronenburgum), 1, 19, 34-5, 39, 131-2.
 COSACI Zaporovienses, 199.
 CRACOVIA (Crakow), Cracoviensis, 9-10, 13, 41-7, 109-10, 112, 127, 139, 174, 176, 196, 204, 207-11, 215, 225, 229, 245-6.
 CREMONENSIS v. Krzemieniec.
 CRIMENSES, 258, 263.
 CROATIA, 127.
 CROES de, Josef August, magister, 264.
 CRONNEBURGUM v. Coronaeburgum.
 CULMENSIS, 139.
 CURLANDIA (Cührlandt), 54, 77, 87, 139.
 CYMBRICA Chersonesus v. Chersonesus.
 CZAPLIŃSKI W., 139.
 CZARNIECKI (Czarnectus) Stephanus, pal. Russiae, 209, 214-15, 217.
 CZARNY OSTRÓW, 208.
 CZERNIHOVIA, *passim in tit. reg.*
 CZESTOCHOWIENSIS (Clarus) Mons, 207.

D

DACIA, 245.
 DALMATIA, 127, 258.
 DANIA, Danici, *passim*.
 DANKOVIA, 232.
 DANTZICH (Dantzig), Dantiscani (Dantziger Dantzger), v. Gedanum.
 DANUBIUS, 239, 245, 258-61.
 DELMENHORST (Delmengorst) *passim in tit. reg.*
 DEMBIŃSKI Valentinus de Demblany, reg. Pol. cancellarius, 80.
 DENHOFF, Dönhoff (Dinhopf)
 — Gerardus, gub. Koscierzyniensis, 23, 106, 151.
 — Henricus, 115.
 DEUTSCH v. Germania.
 DIETHMARSIA, (Ditmarschen, Dyttmarsk) *passim in tit. reg.*
 DIGNEWALL, 14, 15.
 DIRSOVIENSIS, 80.
 DÖNHOF v. Denhoff.

E

ECKSTAEDT (Ecksted) v. Vitzthum.
 EGGESCHOUFF v. Ulfeldt.
 EHESTEN, 194.
 EIBING v. Ubbingk.
 ELBINGA, Elbingensis, 2, 58, 60, 90, 139, 171.
 ELEONORA archiducissa Austr., *postea* reg. Poloniae, 237, 240-2.
 ELFZBÄRG v. Älvsborg.
 ELISABETHA, princeps Palatina, 145.
 ELSINORE (Eltिंगora) v. Helsingör.
 ENGELLANDT, Engellisch v. Anglia.
 EPYRUS, 258.
 ERSKINE John (Ioannes), Earl of Mar, 15.
 ESTHONIA (Ehster, Eesten), *passim in tit. reg.*
 EUROPA, 156, 254, 258-60.

F

FÄGELVIK (Fugelwijk, Fugeluick), 27, 30-1.
 v. *etiam* Gyllenstierna.
 FAHRÅÅS, v. Fjärås.
 FALSTERBO (Falsterboe), 95-6.
 FARENSBECK (Farensbeccius), 4.
 FÄRSHOLM (Forssaholm), 14, 15.
 FERDINANDUS II Rom. imp., 127.
 FERDINANDUS III Rom. imp., 145.
 FINKE Jören, mandatarus Sigism. III, 23.
 FINLANDIA (Findland, Finnland), 25, *passim in tit. reg. etiam*.
 FJÄRÅS (Fähråås), 53.
 FLENSSBURCH (Flensburgensis), 7, 192.
 FLOET Iacobus, civ. Gedan., 89.
 FORSER Daniel, servitor Sigismundi III, 91.
 FORSSAHOLM v. Färsholm.
 « FORTUNA », navis, 146.
 FRAMBURG, 2.
 FRANCK Franciscus, musicus, 238.

FRANCKREICH (France, Franckrijke), Frantzoz v. Gallia, Gallus.
 FRANZEN Cornelius, negotiator Coloniensis, 47, 48.
 FREDERICHSBORG v. Friderichsburgum.
 FREDRO Iacobus Maximilianus, succam. Præmislensis, secr. regius, 139,
 — Maximilianus, 80.
 FREDERICHSBURGUM (Friedrichsburch, Frederichsburg), arx, 16, 17, 24-6, 28-9, 66-7, 105, 108, 130, 177, 184-5, 187-8, 194.
 FREDERICHSDODE fortalitiūm, 211.
 FRIDERICUS II rex Dan., 1-10, 15, 17, 23, 26.
 — III rex Dan., 192-3, 195-212, 214-23, 225-30, 233, 235-7.
 — princeps, 266.
 FRIDERICUS WILHELMUS elector Brand., 260.
 FRIIS (Friess) Christian, canc. reg. Dan., 15,
 - (iunior), *etiam* canc. reg. Daniae, 151-2.
 FULSBUTTELIANA castra, 156.

G

GÄDDEHOLM v. Posse Nils.
 GÄFLE v. Gävle.
 GALLIA (France, Franckrijke) Gallus (Frantzoz), 5, 16, 56, 92, 139, 142, 200, 206, 208, 211, 226, 235, 249, 252-3.
 GAMBINUM, 126.
 GARONNE Ioannes a, Gallus, 5.
 GÄVLE (Gäfle, Geuel), 31-2.
 GEDANUM (Dantiscum, Dantzich, Dantzick), Gedanensis (Dantiscani, Dantziger), 1, 9-12, 38, 55, 62, 65, 71, 74, 76, 80, 89, 108, 110, 119, 123, 127-8, 140-1, 144, 146-7, 151-2, 154, 157, 159, 162, 166, 178, 183-4, 190-1, 198-9, 201-7, 224-5, 234, 244, 249-50.
 GEDE Ove v. Gjedde Ove.
 GELENTIN Thomas, civ. Gedan., 183.
 GEMBICKI Petrus, secr. reg., 90, 127.
 GEMIERNICI, 86.
 GEORGIUS GUILLELMUS, dux Brunsvicensis et Luburgensis, 247.
 GEORGIUS GUILLELMUS, elector Brandenburgensis, 68, 86.
 GERMANIA (Tyslandh), Germanicus (Deutsch, Theutonicus, Thydsche), 71, 77, 120, 127, 163.
 GERSDORFF Ioachim, locumtenens reg. Dan., 196.
 GEUEL v. Gävle.
 GILHULT v. Lelell.
 GITTEMBURGUM, v. Gothoburgum.
 GJEDDE Ove (Gede Ove, Jedden Offue), navis præfectus, 186.
 GLENBUS Melchior, adv. Mariaenburgensis, 80.
 GLUCHSSBURGH, 165.
 GLÜCKSTATTUM (Glückstadt, Gluckstatt, Glickstatt) Glückstadiensis, 89, 109, 122, 143, 145-7, 157, 159, 162, 252-3.
 GNSNENSIS, 230.
 GOES de, mandatarius reg. Dan., 250.
 GOLDBACH Anna Justina de Reichenwald, 227.
 GONSCIVUS v. Gosiewski.
 GONZAGA v. Ludovica Maria.
 [GOSIEWSKI] Gonscivus Corvinus, « Lith. gen. locumtenens », 202.

GÖSTAF konung v. Gustavus.
 GÖSTAF hertigh v. Gustavus Adolfus.
 GOTHI, (Gotti, Göthes, Gotten, Gottes, Göthes) *passim in tit. reg.*
 GOTHLANDIA, 58, 70.
 GOTHOBURGUM (Gitteburgum), 249.
 GOTSALCALCUS Ionaæ v. Jonas Gottskalk.
 GOTTARDUS, factor regis Pol., 122.
 « GOTTENBURG », navis, 138.
 GOTTORPIA, 224.
 GRAECIA, 258.
 GRAFFENHAAG, (Gravenhage) v. Haga Comitum.
 GRIP Birgitta, 41.
 — Mauritius, 41.
 GRODNA (Grodnum), 98, 115, 252.
 GRÖN Bertil Ivarson de Järpila, nob., 44.
 — Ivar Bertilsson aulicus Sig. III, 44.
 GUILLELMUS (Vilhelmus) dux Curlandiae, 54.
 GULDENBALCK v. Holtze.
 GUSTAVSSON v. Stenbock.
 GUSTAVUS I (Göstaf) rex Sueciae, 50.
 GUSTAVUS ADOLFUS rex Sueciae, 53, 56-7, 69, 77, 87, 88, 90, 156.
 GUSTMAJER Fabianus, secret. leg. Dan., 254.
 « GYLLENEDUFUEN » v. « Aurea Columba ».
 GYLLENSTIERNA (Gyldenstiern, Gyldenstiern, Gyllensterne, Ioannes, baro in Lundholm (Lindholm) et Fågelvik, 27, 30-2.

H

HAB lacus, 2.
 HADENTHONIUS, comes, Anglicus, 132.
 HADERSLEBIA (Haderslöffhuus, Hadersleff), 7, 8, 10, 45-7, 82, 140-1, 154, 189.
 HADZIGIEREVUS, hanus Crimensis, 263.
 HAFNIA (Hafnia, Haffrica, Copenhagen, Köpenhafn, Köpenhamn), 6, 12, 15, 18, 20, 27, 30-3, 37-8, 40-2, 49, 56, 62, 69-70, 73, 78-9, 81-2, 92, 96-7, 100, 104, 107, 111, 120-1, 129, 136-9, 153, 161, 163, 168, 171-4, 178-9, 183, 193-4, 196, 200, 203, 205, 210, 217-8, 220, 228-9, 233, 240-1.
 HAGA COMITUM (Graffenhaag, Gravenhage), 224.
 HALLAND (Hallandh), 17, 37, 53, 64.
 HALLENDORFF C., 15, 139.
 HALO Saxonum, 176.
 HAMBURGENSIS Caspar, 120.
 HAMBURGUM (Hamburg), 226, 235, 256.
 HAMILTON (Hammelthon) Ioannes, Anglicus, eques auratus, 132.
 HANDERBECK v. Juël.
 [HANSA] v. Anseaticae civ.
 HARLEM v. Jacobson.
 HASZANUS, passa Sophiensis, 263.
 HAYDING v. Holte.
 HECKER Martinus, civ. Helsingorensis, 71.
 HEGELUNDT Severinus, civ. Wiburgensis, 7.
 HELSINGBURGUM (Helsingborg), 78, 82.
 HELSINGÖHR (Elsinore, Eltingora) Helsingorensis, 71, 74, 89.
 HELT Iacobus Pauli, navis ductor, 146.
 HENDERSON Thomas, Scotus, 15.
 HENRICUS Iacobi, civ. Gedan., 71.
 HIBERNIA (Hybernia), 92.
 HIEMSALA, 44.

HILBRANT Franciscus, canon. Varsaviensis et
secr. regius, 213.
HISPANIA, 3, 16, 144, 183.
HÖESEN (Hörssen) Petrus de, 24, 28-9.
HÖGHEN Just, 254.
HOLCK Ditlev, 16.
HOLLANDIA (Nederland), Hollandi (Hollandica),
16, 111, 124, 171, 201, 206.
HOLMIA, v. Stockholm.
HOLSATIA (Holstein, Holstenn), 21, 63, 211,
217-8, 224; *etiam passim in tit. reg.*
HOLTE Andreas (« Baro Berneck de Mittenberg
et Hayding »), 41.
HOLTZE VOM, GULDENBALCK Ioannes, secr. re-
gius, 144.
HONIG Petrus, navis ductor, civ. Gedan., 146.
HORSTMAN Christian, factor Gedan., 184.
HUNGARIA (Ungaria, Ungern) Hungaricus, 3,
127, 189, 214, 216, 242, 262-3.
HYBERNIA v. Hibernia.

I

IACOBI Petrus, navis ductor, civ. Gedan., 146.
IACOBUS I (Jacob), rex Brit. *antea* Iacobus VI
rex Scotiae, 15.
IACOBUS Andreae, civ. Gedan., 11.
IAGELLO, 254.
IANSEN v. Jansen.
IAVOROVIA, 247-8, 253, 256, 264.
ICZYNKI, 11.
IFWARSON Bartill v. Ivarsson Bertil.
ILSKI, missus reg. Pol., 176.
INGRIA (Ingermanland) *passim in tit. reg.*
INSULAE MAIOR ET MINOR v. Mariaeburgum.
IOANNES III rex Pol., 243-262, 264-6.
IOANNES III rex Sueciae (Jahan konung), 13,
15, 17, 23, 26, 53.
IOANNES CASIMIRUS (Johan Kasimier), princeps,
deinde rex Pol., 123, 148, 190-218, 220-231.
ISRAEL, generalis Sueticus, 201.
IUNCKERTZEIL, 139.
IUTIA (Jutland), 44, 211.

J

JACOB v. Iacobus.
JACOBSON Henricus (Jacobsen Henrich), civ.
Gedan., 74.
JACOBSON Peder van Harlem de Olde, 36.
JAHAN v. Ioannes III rex Sueciae.
JANSEN DONCKER Petrus, civ. Gluckstadiensis,
159, 162.
JANSEN Thomas, navis ductor, civ. Gedan., 146.
JANSEN Vilhelmus, navis ductor, civ. Gedan.,
146.
JÄRPLÅ v. Grön.
JEDDEN Offue v. Gjedde Ove.
JOENSONN Claes v. Jonsson.
JOHAN KASIMIER v. Ioannes Casimirus.
JONAS Gottskalk, 74, 75.
« JONAS », navis, 31-2.
JÖNEKÖPING, 34.

JONSSON Nicolaus (Joensonn Claes) till Barck-
enstorp, nob. Sued., 37.
JUÉL (JUËL) DE HANDEBECK Ianus, reg. Daniae
deputatus, 218-9.
JUTLAND v. Iutia.

K

KALMAR v. Calmaria.
KALSOEN Christianus, proconsul Colbergensis,
120.
KARA MUSTAFA, supremus vesirus, 263.
KARL hertug v. Carolus dux Suderm.
KEYT (Kitt) Andreas, nob. Scot. et Sued.,
14-15.
KIDD Willam, cap. nav. Sig. III, 31-2.
KIEHL (Kilonia) Kiehler 193-4.
KIIOVIA (Kyovia), *passim in tit. reg.*
KINT Thomas, civ. Gedan., 178.
KITHLICZ Leonardus, praefectus Cremonensis,
(Krzemieniec), 7.
KITT Anders v. Keyt Andreas.
KLOKNER (Klekner, Klokker) Ioannes, civ.
Gedan., 123, 154-5, 180.
KNABSTRUP (Knappstärp) fundus, 83.
KNYSZYNIUM, 102.
KØBENHAVN v. Hafnia.
KOCH Nicolaus, legatus regis Dan., 175.
KOCHLER Martinus, civ. Gedan., 178.
KÖHLER (Köhlen) Martinus, civ. Gedan., 198.
KOCK (Coqus, Kochius) Nicolaus (Nyckel),
factor Danicus, 128, 152.
KOLDING v. Coldinga.
KOPENHAGEN v. Hafnia.
KORFFIUS Nicolaus, castell. Vendensis, capit.
Zygwultensis, 126-7, 147, 151.
KOSCIERZYNSIS v. Denhoff.
KOSTKA de Stembergk
— Ioannes, advocatus Mariaeburgensis, 80.
— Ioannes, thesaurarius Prussiae, 80.
KRAGE Niels, orator reg. Daniae, 19.
KREMENECSIS v. Wiśniowiecki.
KRONE Adrianus, civ. Gedan., 89.
KRONENBURGUM v. Coroneburgum.
KRZEMIENIEC (Cremonensis, Kremeneensis), 7,
111.
KWIDZYŃ v. Quidzinum.

L

LACKEY Olovsson Jon (Olson Joen), cap. nav.
Sig. III, 31-2.
LANCICIA, 202.
LANGHUNDICUS portus (Langesund), 185-6.
LAPPONIA (Lappemarken), 19.
LATINA, 70, 85, 211, 233, 257.
LAURITZEN (Ioannes), 85.
LAW Ioannes, residens regis Pol. in aula Da-
nica, 131.
LEIEL (Leieli) Frederik, 16.
— Henricus till Gilhult, 35.
LEIJONHUFFVUD Axel (Axell), 18, 22.
LEOPOLIS (Lernberg), 3, 199, 240.

LIFFLANDT v. Livonia.
 LINDERHAUSEN Ioannes, civ. Gedan., 123, 190-1.
 LINDHOLM v. Gyllenstierna.
 LINSTOVIUS Ioannes, 54.
 LIPSKI Andreas a Lipse, ep. Vladislaviensis et Pomeraniensis, 80.
 — Ioannes referendarius Regni.
 LITHUANIA (Littowenn, Lituauen) Lithuani, 14, 40, 87-8,
etiam passim in tit. m. ducis.
 LIVONIA (Lifflandt), 4, 7, 25, 77, 87, 90, 135, 139,
etiam passim in tit. reg.
 LOGAN Jacob, Scotus, 15.
 LOQUINUS Carolus, 54.
 LOTHARINGUS, princeps, 259-60.
 LOUISE MARIE v. Ludovica Maria.
 LOVIGNI, servitor Ioannis III reg. Pol., 249.
 Low Ioannes, Suecus, fisci procurator, 121.
 LUBECA (Lybeck, Lybske), Lubecensis, 27, 38, 120, 162.
 LUBLINUM, Lublinensis, 80, 124, 200.
 LUBOMIRSKI (Lubomierski) Stanislaus, comes in Wisnicz, pal. Russiae, praef. Sendomiriensis, Scepusiensis, Bialocersensis, Zato-riensis, 113.
 LUDOVICA, ducissa Megapolitana, 266.
 LUDOVICA MARIA (Louise Marie) Gonzaga, regina Pol., 228-9, 232-5.
 LUDVICHSON (Ludovichson) Fridericus, Danus, servitor Sig. III, 84-5, 97, 104.
 LUMBRES de, regis Galliarum legatus, 200.
 « LUNA », navis, 146.
 LUNDHOLM v. Gyllenstierna.
 LUNKBURGENSIS, 247, 265.
 LYBECK (Lybske), v. Lubeca.

M

MACEDONIA, 258.
 MACHOMETUS, Mahometanus, 245, 258, 262.
 MADRITUM, 183.
 MAGDEBURGENSIS archiepiscopatus, 143.
 MAGNA BRITANNIA v. Britannia.
 MAHAMEDUS, passa Budensis, 263.
 MALMÖ (Malmö), 96-7, 104.
 MALÖSUND, 31-2.
 MANTUA, 232.
 MAR v. Etskine.
 MAREZ STORMER Martinus de, civ. Gedan., 183.
 MARIA ELEONORA, vidua Gustavi Adolphi, 156.
 MARIAEBURGUM (Marienburgum), Mariaeburgen-
 sis (Insula Maior et Minor), 2, 56-7, 80, 139.
 [MARIEVERDERUM] v. Quidzinum.
 MARS, 125, 255, 261.
 MARSTRAND, 18.
 MARTENS Guilelmus (Vilhelmus), civ. Elbing.,
 58, 60-1.
 MARTENS Petrus, navis ductor, civ. Gedan., 146.
 MARTIN Jacques (Martinus Iacobus), consul Gallicus Hamburgi, 226, 235.
 MASOVIÀ (Massou, Massuren), *passim in tit. reg.*
 MATTHESIUS Henricus, mandatarius Friderici III in Pol., 203.
 MAUROCORDATO Alexander, 263.
 MAXIMILIANUS archidux Austriae, 10.

MEGAPOLENSES, Megapolitanus, 6, 266.
 MERICIA, 99.
 MEVA, 75.
 MICHAËL rex Pol., 236-41.
 MICHAËL ANDREAE, subditus Danicus, 140.
 MICHAËL FEDOROVIC ROMANOV magnus dux Moscoviae, 176.
 MITOVIA (Mithaw), 54, 77.
 MITTENBERG v. Holte.
 MODELDFELDUS Gottardus, factor regis Pol., 142, 150, 153, 166.
 MOENA Insula, 166.
 MOLDAVIA, 258.
 MOLISSON Ioannes, factor reg. Pol., 185-6.
 MONSFERRATUS, 232.
 MORNSTEIN v. Morsztyn.
 MORRISSON Walter, Scotus, 15.
 MORSZTYN (Mornstein, Morstyn, Morstenius) de Raciborsko Tobias, camer. reg., subdapifer Crac., 207, 210-11, 222, 225, 232.
 MORTIMIR Ioannes, factor reg. Pol., 185-6.
 MOSCOVIA (Moschkaw, Muschawen, Muscovia), Moschi, Moscoviticus, 4, 8, 50, 105, 109, 116, 118, 129, 165, 175-6, 179, 181, 202, 225, 231, 257; *etiam passim in tit. m. ducis.*
 MUNK Christina, mater Valdemari Christiani, 176.
 MURAEUS Alexander, Anglus, 73.
 MUSULMANI, 263.

N

NÄRIKE (Nericke) *passim in tit. ducis.*
 NAUPTIUM, 139.
 NEDERLAND v. Hollandia.
 NEOMAGENSIENSIS v. Nimegen.
 « NEPTUNUS », navis, 185-6, 188.
 NERICKE v. Närke.
 NERINGIA, 139.
 NEVERNIA, 232.
 NIELSEN Find v. Trellund.
 NIEPOLOMICII, 8.
 NIMEGEN, Neomagensis (Neomagensis), 254.
 NOLDII fratres, nobiles Curlandiae, 54.
 NÖRHALLAND (Nørholland), 104.
 NORVEGIA (Norie, Norige), 17, 18, 25-6, 46, 164, 185, 193-4, 208, 230, 234, 256; *etiam passim in tit. reg.*
 NOWYDŹÓR, 168.
 NYCOPINGH, 94, 99.
 NYKIRKE Ioannes (Hans), nob. Sued., 13.

O

ODERA fluvius, 214.
 OGIER Karol, 139.
 ÖLAND, 14, 17.
 OLDE Harlem de v. Jacobson.
 OLDENBURG (Oldenborg), *passim in tit. reg.*
 OKUNIOVIA, 101.
 OLİKA, Olyka v. Radziwiłł.

OLOFFSON Henricus, navis ductor, civ. Gedan., 146.
 OLOVSSON (Olson, Olssen) v. Lackey.
 OPOLIA *passim in tit. reg.*
 ORESUNDICUM (Oresundanum, Orisuntanum) fretum, Oresundensis portus; Öresund (Örresund, Sundedt), 16, 18, 25, 27, 30-2, 35, 66-7, 70, 79, 99, 107, 116-17, 124, 155, 159, 166, 200.
 ORSINI Virginius, card., 245.
 OSILIENSIS civitas, 54.
 [OSLO] v. Christiania.
 OSNABRUGA, 167.
 OSSA fluvius, 138.
 OSSOLIŃSKI Georgius, comes in Tenczyn, thesaurarius Curiae Regni, praef. Bydgostiensis, 114.
 ÖSTERREICH, Österik v. Austria.
 ÖSTERSJÖNN (Ostersøen) v. Balticum.
 OSTRÓW v. Czarny Ostrów.
 OSTSEHE v. Balticum.
 OTTENSEHE, Ottoniensis, 9, 169, 211.
 OTTINGE v. Bröms.
 OTTOMANICUS v. Turcicus.

P

PALATINA princeps, 145.
 PALLAVICINI (Palavicini) nuntius ap., 261.
 PANNONICUS, 258.
 PARCANENSIS v. Parkany.
 PARKANY (Barchan, Barkanum), Parcanensis, 259-263.
 PARSBERG (Pasberg) Christopher nob. Dan., 234.
 PÄSSE v. Posse.
 PATERSON GUILIELMUS, vice-colonellus, 205.
 PÄWELSONN Ifuer (Ifwer) v. Poulsen Iverius.
 PELEGRINI Ioannes Baptista, 36.
 PENINGEBY v. Bielke Erich.
 PESTINENSIS campus, 263.
 PETERSEN Didricus, navis ductor, civ. Gedan., 146.
 — Iacobus, navis ductor, civ. Gedan., 146.
 PETRUS Iacobi, navis ductor, 146.
 « PFENIX » v. « Phoenix ».
 PFREUND Iacobus, 51.
 PHENIGS v. Phoenix.
 PHILIPPUS, comes pal. Rheni, 182.
 « PHOENIX » (Pfenix, Phenigs), navis, 95-7, 104.
 PIECZYSKA (Piezischko), 197.
 PILAVIA, 139.
 PODLACHIA, *passim in tit. reg.*
 PODOLIA, *passim in tit. reg.*
 POLONIA MAIOR, 216.
 POMERANIA (Pommern), Pomeraniensis, 80, 202, 208-9, 211, 214-7.
 POMESANIA, 139.
 POPOWO, 156.
 POSNANIA, Posnaniensis, 120, 215.
 POSSE Lindorm (Pässe Linder) till Sätthenäs, nob. Sued., 53, 64.
 POSSE Nils (Pässe Nilss) till Gäddeholm, nob. Sued., 53, 63-4.
 POULSEN Iverius (Päwelsonn Ifuer), civ. Hafn., 38.

PRAEMISLIENSIS v. Fredro.
 PRAŽMOWSKI Nicolaus (in Pražmow), archiep. Gnesnensis, Pol. primas, 219, 230.
 PRETORIUS, praef. militum, 233,
 — eius vidua, 233.
 PROLER Paulus, civ. Gedan., 178.
 PRUSSIA (Borussia, Preussen, Prydzenn), Prussicus (Borussicus, Pruthenicus), 39, 42, 68, 80, 90, 135, 156, 170-1, 202, 206, 209, 214, 221-3; *etiam passim in tit. reg.*
 PRUSSIA DUCALIS, 201.
 PRUSSIA REGALIS, 139.
 PUCENSE litus, 1, 80.
 PUDLWEC Brunel, colonellus Sued., 201.

Q

QUIDZINUM (KwidzŃ, Marieverderum), 139.

R

RACIBORSKO, 222.
 RADOMIA, Radom, 37.
 RADZIWIŁL (Radziwil)
 — Boguslaus, praef. stabuli m. duc. Lith., 201
 — Georgius dux in Otyka et Nieswież, ep. Vilmnensis, locumtenens in Livonia, 7.
 RAHDT Ioannes, consul Coloniensis, 213.
 RAKOCZY Georgius II, Racocianus exercitus. Rakocišch, 208, 211.
 RAMEL (Rammell) Henricus till Beckeskogh, canc. reg. Daniae, 14, 19,
 — Henricus, 257.
 RANTZOVIVS Franciscus, regis Dan. aulicus, 8.
 RASMUSSONN Peer, secr. Sigism. III, 14, 17.
 RATIBORIA *passim in tit. reg.*
 REFUELL v. Revalia.
 REGIOMONTUM, 90.
 REICHENWALD, Anna Justina v. Goldbach.
 — Hans von, 227.
 REINISCHER (Wein) v. Rhenanum (vinum).
 RENATA CAECILIA v. Caecilia Renata.
 RENDESBURGUM, 101.
 REPER Hans v. Røper Ioannes.
 REVALIA (Refuell), 33.
 REVENTLOVIUS, 191.
 RHENANUM VINUM (Reinischer Wein). 11, 36, 47-8, 51, 55, 62, 65, 67, 72, 81, 94, 98-9, 108, 117, 122-3, 142, 150, 153-5, 180, 190-91, 195, 213.
 RHENUS, 182.
 RIGA (Rijga), 5-6, 69, 77, 90, 244.
 RÖDNEBY v. Rönneby.
 ROE Thomas, legatus reg. Brit., 92.
 [ROMA], Romanus, 68, 86, 127, 200, 237.
 ROMANOV v. Michaël Fedorovič.
 RÖNNEBY (Rödneby, Rottneby), 24, 28-9.
 RØPER Ioannes (Reper Hans), 78, 82.
 ROSENWINGE WILLEMSON Henricus, deputatus Frid. III, 204, 206.
 ROSTOCHIENSIS, 6.
 ROTTNEBY v. Rönneby.
 RUMELIA, 263.

RUSSIA (Reussen, Reuzzen, Rydzenn, Rydz-
land, Ryssen), Russi, Ruthenicus, 113,
179, 209, 214-15, 217, 239, 248, 256, 264;
etiam passim in tit. reg.
RYDBERG O.S., 15.

S

SAMOGITIA (Samayten) *passim in tit. reg.*
« SAMUEL PROPHETA », navis, 146.
« SANCTUS IACOBUS », navis, 146.
« SANCTUS PETRUS », navis, 146.
SANDELANDIS Iacobus, Danus, 49.
SÄTHENÄS v. Posse Lindorm.
SAXONIA, Saxones, 127, 176.
SCANDEBURGA v. Schanderburgum.
SCANIA (Skone, Skåne), 17, 37.
SCFUSIENSIS v. Lubomirski.
SCHANDERBURGUM (Scandeburga), Scandeburgen-
sis, 3, 9, 116, 242.
SCHEUKEN Mauritius, dominus navis, 6.
SCHLESSEMA Petrus a, adv. Mariaenburgensis,
80.
SCHLEYER Daniel, equitum magister, 165.
SCHMEISS HANSS (Schmelssen Ioannes), 184,
193-4, 196-7.
SCHONDERMAN Hieronymus, navis ductor, civ.
Gedan., 146.
SCHREIBER Iacobus, civ. Flensburgensis, 7.
SCHWEDEN v. Suecia.
SCLAVONIA, 127.
SCOTIA (Skottland, Skåtter), 14-5.
SEBASTENSIS, exercitus, 263.
SEZINY, villa, 201.
SESTED, castell. Scanderburgensis, 242.
SEVANUM, 259.
SENDOMIRIENSIS v. Lubomirski.
SERET, fluvius, 244.
SEVERIA (Seuerien) *passim in tit. reg.*
SIEBENBÜRGEN v. Transilvania.
SIGISMUNDUS II Augustus rex Pol., 80.
SIGISMUNDUS III rex Pol. et Sueciae, 10-97, 103.
SILISTRIA, Silistrensis, 259-61, 263.
SITHONIUS Alexander, classis Pol. vicepraefec-
tus, 137.
SKEKERMAN Dirich, civ. germ. 16.
SKONE (Skåne) v. Scania.
SKOTTLAND v. Scotia.
SLESVICUM (Slesswijk Stleswich) Slesvicensis,
211; *etiam passim in tit. reg.*
SMÅLANND, 14, 17.
SMOLENSCUM (Smolenscho, Smolenscia), 50,
116-7; *etiam passim in tit. reg.*
SOBIESKI v. Ioannes III rex Pol.
SÖDERMANLAND v. Sudermania.
SOPHIA AMALIA regina Daniae, 265.
SOPHIENSIS, v. Haszanus.
SORA, coenobium, 2.
SPANIEN v. Hispania.
SPARRE Beate, 83.
— Ellsabet, 83,
— Erik Larsson canc. Sigism. III, 18, 20, 25,
83,
— Gabriel Jakobsen till Swanssholm, 40, 83,
— Gustaf Eriksson, 83,
— Jahan Eriksson, 83,

— Jahan Larsson, 83,
— Sigismundus Jahansson, 83.
SPRINGII fratres, 151.
SPRINGIUS (Spiering), 152,
— Abraham, 152,
— Arend, 152,
— Isak, 152,
— Theodor, 152.
STÄHLE Ståffan, 78, 82.
STAMBERGER Georgius, civ. Gedan., 159, 162,
166.
STAMPEEL H. dr., 256.
STEINBURGUM (Stenburgum), 84-5.
STEINHALEN Ioannes, 12.
« STELLA », navis, 146.
STEMBERGK v. Kostka.
STENBOCK Carolus Gustavsson, locumtenens, 14,
17.
STEPHANUS rex Pol., 1-9.
STETTIN (Stetin) Stetinensis, 14, 17, 18, 22, 23,
25, 27, 85.
STOCKHOLM (Holmia), Stockholmiensis, 15, 16,
139, 178.
STORA SUNDBY, 20, 83.
STORMARIA (Stormar) *passim in tit. reg.*
STORMER Martinus v. Marez.
STRADOMSKI Martinus, nob., reg. Pol. cubic., 1.
STRALENDORFF P.H., 127.
STRALSUNDENSIS, 244.
STRANG Ioannes, Scotus, 15.
STRIGONIUM, 259-263.
STUMA, 139.
STUMDORFFIUM, 139.
STYRIA, 127.
SUDERMANIA (Södermanland, Sudermanieland),
16, 56, 73; *etiam passim in tit. ducis.*
SUECIA (Schweden, Suerge, Swerig), Suecicus
(Schwedisch, Suenske), 10, 13-18, 20-3, 25-33,
35, 37-8, 40-2, 45-6, 49, 50, 53-4, 56-61, 63,
66, 68-9, 71, 73, 75-80, 82-93, 96, 103-4, 109-11,
116, 118-21, 124-41, 143-7, 149, 151-2, 156-9,
161-6, 168-72, 174-8, 181-7, 192-4, 197, 199-213,
215-23, 225, 227-9, 244, 254-7; *etiam passim*
in tit. reg.
SUENSKE v. Suecia.
SUNDBY v. Stora Sundby.
SUNDED v. Oresund.
SURCK (Sorgke) Samuel von, 184, 193-4, 196-7.
SWANSSHOLM v. Sparre Gabriel.
« SWARTE ÖRNEN » (navis) v. Aquila Nigra.
SWERIG v. Suecia.
[SZCZECIN] v. Stettin.

T

TARNÓW v. Zamoyski.
TARTARI (Tatteren), 77, 87, 199, 208, 239, 248,
258.
TAURICA, 245.
TENCZYN v. Ossoliński.
TERPAGER L., praepositus, 180, 195.
THEODORUS PETRI, civ. Gedan., 144.
THEUTONICUS v. Germania.
THÖKELY (Thökölilus) Emericus, princeps
Hung., 263.
THORUNTUM (Thorn, Toronium), Thorunensis,
89, 120, 135-7, 217-20.

THOTT (Totten) Tage (Taggon), Christiani IV legatus, 149, 189.
THYDSCHÉ v. Germania.
TOLKMITHO, 139.
TOTTEN Taggon, v. Thott Tage.
TRANSILVANIA (Transylvania, Siebenbürgen) Transylvanus, 86, 208-10; *etiam passim in tit. reg.*
TRELUND, Find Nielsen, civ. Haf., 97.
TREMBOVLLIA, 245.
TROLLE Britta, 83,
— Elisabetha (Lisebet), 40, 83.
TURCIA, Turcae (Turcken), Turcicus (Ottomanicus), 3, 66, 68-9, 77, 79, 86-7, 118, 239, 245, 254, 258-62.
TYRAS fluvius, 239, 245.
TYROL (Tiroll), 127, 189.
TYSLANDH v. Germania.

U

UBBINGK (Eibing, Ubbing) Hermannus, civ. Ged., 55, 62, 65, 108.
UCRAINA (Ukraina), 239, 245.
UDALRICUS dux Megapolensium et Rostochiensium, 6.
ULDERICA ELEONORA, soror Christiani V, 255-6.
ULEFELD Hilarius, legatus Christiani IV, 183.
ULEFELDIANI successores, 183.
ULFELDT Cornificius, hereditarius in Eggeschouff, regni Daniae senator primarius, 166.
ULFRÅSA (Ulfwåse) v. Bielke Svante.
UNGARIA v. Hungaria.
URNE, 57,
— Siwert, locumtenens Dan. in Malmø, 96-7.
« UVA », navis, 146.
UYVARINUM, 263.

V

VALACHIA, 258.
VALDEK, generalis Brandeburgicus, 201.
VALDEMARUS (Woldemar) Christianus comes, filius Christiani IV, 168, 176, 179, 181.
VALKENDORF Kristoffer, thesaurarius Dan., 15.
VALROT, 201.
VANDALI (Wenden, Wändes) *passim in tit. reg.*
VARBERG, 31-2.
VÄRMLAND (Wermeland), 16, 17, 26, 29.
VARSAVIA (Varsovia, Varsou, Warssovia, Warsaw, Warschau, Warskou) Varsaviensis, 4, 7-8, 14-21, 23-8, 31-6, 38-9, 48, 51, 53-69, 71-4, 77-84, 87-8, 90-1, 93-7, 103-8, 111-4, 119-123, 125, 129-34, 140, 143-55, 157-67, 175, 177-8, 180-95, 198, 212-3, 216, 221-3, 225, 227-31, 236-43, 255, 257, 265-6.
« VENATOR », navis, 146.
VENDENSIS castell. v. Korff.
VIBE MICHAËL (Wibe Michell), civ. Hafn., 38.
VIBERSZ Caspar, 66.
VIENNA, 127, 258-60, 262.
VILHELMUS v. Guillelmus.

VILNA (Willen, Wilden), Vilmensis, 7, 40, 49, 52, 113, 142, 169-74, 202, 257.
VISBIENSIS praefectus, 58.
VISCOVIA (Wiskowa), 226, 235.
VISMARIANA expeditio v. Wismaria.
VITZTHUM (Vitzthumb) ab Eckstaedt, Ioannes, 170.
VLADISLAUS SIGISMUNDUS princeps Pol., *deinde* VLADISLAUS IV rex Pol., 98-122, 124-47, 149-189, 192-4.
VLADISLAVIENSIS v. Lipski.
VOLHYNIA (Volhinen) *passim in tit. reg.*
VOLSAMIUS Andreson v. Wolsamius.

W

WALDERODE Ioannes, 127.
WALDOK Bernhardus a, 156.
WALSBUŁ (Walsbull), 63-4.
WARNEMUNDENSIS portus, 6.
WÄTZKIPETIN *passim in tit. reg.*
WENDEN (Wenndes, Wändes) v. Vandali.
WERMELAND v. Värmland.
WESTERGÖTTILAND v. Westro-Gothia.
WESTERSJÖN (mare septentrionale), 16.
WESTRO-GOTHIA, Westergöttlannd, 18.
WEYHER Ioannes, pal. Mariaeburgensis, 56-7.
WIBE v. Vibe.
WIBURGENSIS, 7.
WIESS Caspar, 3.
WILDEN (Willen) v. Vilna.
WILLEMSON v. Rosenwinge.
WINDIUS, Iver, secretarius, nob. Dan., 153.
WIRTEMBERGA, 127.
WIRTZ (Würtz, Würz) Paul, dux exerc. reg. Pol., 208.
WISCH (Wische) von der, Ida, 21.
— Moritz, 21.
WISKOWA v. Viscovia.
WISMARIA, Vismariana expeditio, 147, 244.
WISNICZ v. Lubomirski.
WIŚNIEWIECKI (Wisniowecensis dux) Ianussius, praefectus Kremenecensis, 111.
WOLDEMAR v. Valdemarus.
WOLFFENBUETTEL, 88.
WOLFFPERTSON Wilhelmus, factor regis Pol., 124.
WOLHINIENN v. Volhynia.
WOLSAMIUS (Volsannius) Andreson, subditus regis Dan., 128.
WOLSON Iacobus, col. reg. Pol., 140.
WÜRTZ (Würz) v. Wirtz.

Z

ZADZIK (Zadzick) Iacobus, ep. Culmensis, nomin. Cracoviensis, Regni cancell., 61, 139.
ZAMOYSKI (Zamoisky) Thomas, « comes a Tarnow », vicecanc. Regni, praef. gen. Cracoviensis, 112.
[ZAPOROŻE], Zaporoviensis v. Cosaci.
ZATORIENSIS v. Lubomirski.
ZBRUCZ fluvius, 245.
ZYGWULTENSIS v. Korffius.

INDEX CHRONOLOGICUS
(Linea — indicat defectum dati)

Dat.	Nr.	Dat.	Nr.	Dat.	Nr.
1577, VII.8	1	1616, XI.23	53	1632, IX.15	105
» X.5	2	1617, II.13	54	» XI.14	106
1578, VI.14	3	» IX.15	55	» » 25	107
1581, II.24	4	1618, II.1	56	1633, I.7	108
1582, III.26	5	» III.14	57	» III.17	109
» IV.24	6	» VII.18	58	» » 22	110
» XII.6	7	» VIII.14	59	» V.7	111
1583, III.14	8	1619, I.20	60	» » »	112
» IX.14	9	» » 23	61	» » »	113
1587, X.17	10	» IX.15	62	» » »	114
1589, I.26	11	» » 23	63	» IX.26	115
1593, IX.9	12	1620, III.25	64	» XI.9	116
1595, IV.30	13	» IX.30	65	1634, II.7	117
1597, I.16	14	1621, IX.7	66	» VI.28	118
» VI.19	15	» » 24	67	» VIII.2	120
» » 27	16	» XII.7	68	» » 20	121
» » »	17	» » 13	69	» » —	119
1598, IV.12	18	» » 20	70	» IX.10	122
» » 20	19	1622, IV.25	71	» » 13	123
» V.2	20	» X.30	72	» XI.4	124
» » 16	21	1623, I.26	73	» » 24	125
» VIII.9	22	» V.1	74	» XII.9	126
1599, II.17	23	» VI.1	75	» » 20	127
» VI.27	24	» VII.12	76	» » 29	128
» VIII.10	25	» XII.10	98	1635, III.7	129
» » 12	26	1624, III.30	77	» » 15	130
» » 15	27	» V.8	78	» IV.15	131
» IX.2	28	[» » 11]	79	» » »	132
» » »	29	» VII.5	80	» » 18	133
» X.12	30	» XI.20	81	» » »	134
1600, I.30	31	» » 22	82	» VI.20	135
» III.20	32	1625, IV.14	83	» » 24	136
» » 30	33	» » 25	84	» VII.28	137
» IV.7	34	» VI.3	85	» VIII.12	138
» » 19	35	» XI.18	86	» IX.14	139
» VII.22	36	1626, IV.17	87	» XII.24	140
» IX.30	37	» V.20	88	1636, I.28	141
1601, II.20	38	» XI.28	89	» III.3	190
» III.18	39	1628, II.24	90	» VII.10	191
» IX.11	40	» VI.24	91	» IX.30	142
1603, II.28	41	1629, VIII.9	92	1637, II.25	143
» III.16	42	» XII.5	93	» IV.15	144
» » 17	43	» » 13	94	» » 25	145
» VI.28	44	1630, I.30	99	» V.6	146
1604, I.27	45	» VII.15	100	» » 30	147
» II.24	46	» IX.5	101	» VI.27	148
» IX.30	47	» XII.1	102	» IX.17	149
1606, V.30	48	1631, IV.11	95	» » 22	189
1609, VIII.17	49	» VI.22	96	» X.15	150
1611, II.26	50	1632, III.20	97	» XII.27	151
1612, II.6	51	» V.16	103	» » 29	152
» VIII.31	52	» VI.16	104	1638, VIII.4	153

DAT.	Nr.	DAT.	Nr.	DAT.	Nr.
1639, VII.29	154	1648, VII.30	193	1662, I.12	235
1641, I.20	155	» » »	194	» VII.26	227
» X.19	156	» XI.25	195	1667, V.12	228
» XII.6	157	1649, II.12	196	» VI.7	229
1642, III.26	158	1650, X.24	197	1668, IX.27	230
» IV.25	159	1652, III.7	198	[» » »]	231
» VII.23	160	1656, III.2	199	1669, VII.10	236
» » 25	161	» IX.10	200	1670, I.15	237
» » 30	162	» X.14	201	1671, V.6	238
» XII.20	163	» XI.29	202	1672, III.25	239
1643, III.28	164	» XII.13	203	1673, XII.4	240
» IV.14	165	» » 29	204	1674, II.12	241
» VI.28	166	1657, II.8	205	» V.23	242
» VIII.4	167	» » 9	206	» VI.8	243
» X.18	168	» III.17	207	1675, X.29	244
» XII.10	169	» V.29	232	» XI.7	245
» » »	170	» VIII.27	209	1676, II.5	246
» » 20	171	» » —	208	» VI.25	247
1644, I.27	172	» IX.4	210	» VII.25	248
» III.26	173	» » 10	211	1677, IX.7	249
» » 29	174	» X.16	212	» XI.20	250
» V.5	175	» » »	213	1678, I.3	252
» VIII.9	176	» XI.7	214	» IX.20	253
» XI.14	177	» » 17	215	1680, VI.27	255
1645, II.17	178	1658, III.21	216	» VIII.26	256
» V.12	179	» X.11	217	1682, XI.13	257
» IX.25	180	» » » post	218	1683, IX.13	258
» XI.15	181	» XI.—	219	» X.9	261
1646, XII.20	182	» XII.31	220	[» » » post]	263
» » 21	183	1659, VIII.9	221	» » 10	259
1647, V.29	184	» X.3	222	» » 11	260
» VI.18	185	» » »	223	» » 28	262
» » »	186	» XII.14	233	1684, IV.21	264
» VIII.11	187	1660, V.3	234	1685, III.30	265
» XII.1	188	» » 4	224	1696, I.16	266
1648, VII.20	192	» VII.12	225	— — —	251
		1662, I.12	226	— — —	254

R E G E S T A

N. 1.

In castris ad Gedanum, 8 Iulii 1577.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae,
quem de incursione, in litore Pucensi facta, obiurgat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 2.

Mariaeburgi, 5 Octobris 1577.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae;
adversus novas maioresque incursiones indignatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 3.

Leopoli, 14 Iunii 1578.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae;
amicitiam suam Friderico protestatur eique equum dono mittit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 4.

Varsaviae, 24 Februarii 1581.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae;
rogat, ut Georgio Farensbeck, militem ad bellum Moscoviticum conducenti,
tutum liberumque iter concedatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 5.

Rigae, 26 Martii 1582.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae;
Ioannem a Garonne, Gallum, per ditiones Danicas iturum, commendat.*

(Orig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 6.

Rigae, 24 Aprilis 1582.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae
de negotio navis Mauricii Scheueke.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 7.

Varsaviae, 6 Decembris 1582.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae
de causa Severini Hegelundt et Iacobi Schreiber cum Leonardo Kithlicz.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 8.

Niepolomiciis, 14 Martii 1583.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae
quattuor equos dono mittit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 9.

Cracoviae, 14 Septembris 1583.

*Stephanus rex Poloniae
ad Fridericum II regem Daniae;
de causa Christophori Bosch, regis Daniae subditi, a iudicibus Gedanensibus acta.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 10.

Gedani, 17 Octobris 1587.

*Sigismundus III rex Poloniae
a Friderico II rege Daniae
petit, ut archiducem Maximilianum moneat, ne Regnum Poloniae turbare
pergat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 11.

Iczynki, 26 Ianuarii 1589.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de libera transportatione vini Rhenani.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 12.

Gedani, 9 Septembris 1593.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV Regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 13.

Cracoviae, 30 Aprilis 1595.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
Ioannem Nykirke, servum olim suum patrisque sui, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 14.

Varsaviae, 16 Ianuarii 1597.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro responso accepto per missos suos gratias agit; causam Henrici Ramel
in Comitibus se adiuturum pollicetur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 15.

Varsaviae, 19 Iunii 1597.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Andreae Keith, ad navem « Auream Columbam » dictam iura sua vindicanti, fautorem se protestatur.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

N. 16.

Varsaviae, 27 Iunii 1597.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
duarum navium Suecicarum in freto Oresundico detentionem requirit;
similiter rogat, ut duae aliae naves, a duce Carolo olim constructae,
in freto Oresundico detineantur.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

N. 17.

Varsaviae, 27 Iunii 1597.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rumores se audivisse nuntiat de quorundam servitorum suorum Suecicorum in Daniam projectione; notitias expetit de litterarum commercio inter regem Daniae et ducem Carolum.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

N. 18.

Varsaviae, 12 Aprilis 1598.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
requirit frumenti detentionem, quod ex Westro-Gothia in Daniam importatum erat vel importabitur; item exigit, ut homines nominati detineantur.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

N. 19.

Varsaviae, 20 Aprilis 1598.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
consiliarios quosdam se misisse significat, qui cum Daniae oratore de causa
Henrici Ramel agerent.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 20.

Varsaviae, 2 Maii 1598.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
responsum Christiani IV se recepisse nuntiat, quo liber transitus per di-
tiones Danicas terra marique permittitur; petit saluum conductum
in itinere versus Sueciam.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 21.

Varsaviae, 16 Maii 1598.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut Christianus virginem Idam von der Wisch ita adiuuet, ut bonis
suis hereditariis uti possit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 22.

Calmariae, 9 Augusti 1598.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
adventum suum in arcem Calmar in Suecia nuntiat; rogat, ut subditi re-
belles, si in Daniam venerint, detineantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 23.

Varsaviae, 17 Februarii 1599.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
cunctanter respondet ad Christiani IV promptitudinem mediationis inter
ipsum et Carolum. Nullum ablegatum in Sueciam mittere potest.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 24.

Varsaviae, 27 Iunii 1599.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
permissionem expetit captivorum cum Carolo in oppido Rönneby permu-
tandorum rogatque, ut ablegato suo salvus conductus concedatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 25.

Varsaviae, 10 Augusti 1599.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
petit, ut mercatoribus Danicis mercatura cum Suecis prohibeatur exte-
riusque admoneantur, ne in Sueciam navigent.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 26.

Varsaviae, 12 Augusti 1599.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rumores a Carolo propagatos refellit, iuxta quos ipse malo animo in Da-
niam esse creditur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 27.

Varsaviae, 15 Augusti 1599.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
liberum transitum rogat pro Ioanne Gyllenstierna, qui cum octo navibus
bellicis contra Caroli classem proficiscitur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 28.

Fridericiburgi, 2 Septembris 1599.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
certiorem eum facit captivorum permutationem in oppido Rønneby se per-
mittere nequire; quam nonnisi in confiniis effici posse.*

(Concept.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 29.

Fridericiburgi, 2 Septembris 1599.

*Christianus IV rex Daniae
universis;
litterae salvi conductus a Christiano IV Petro von Höesen sociisque eius
concessae.*

(Concept.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 30.

Hafniae, 12 Octobris 1599.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
Ioanni Gyllenstierna classique eius liberum transitum concedit, pacifice se
gerentibus in navigatores Danicos; a terra tamen prohibentur.*

(Concept. vel exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 31.

Varsaviae, 30 Ianuarii 1600.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
tormentorum ex navi submersa « Aquila Nigra » detentorum, navis « Io-
nas » dictae duorumque eius praefectorum restitutionem expostulat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 32.

Hafniae, 20 Martii 1600.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
accusationes contra praefectos reicit, navim liberat, tormenta Ioanni Gyl-
lenstierna tradidit pro 1.500 talerorum summa.*

(Exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 33.

Varsaviae, 30 Martii 1600.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut Christianus IV Svante Bielke protegat, a Carolo desertionis e
Suecia accusatum, cum Calmaria a Carolo oppugnabatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 34.

Varsaviae, 7 Aprilis 1600.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
causam Erici Bielke ad se referendam esse asserit, si iste a Carolo in ius
de desertione vocabitur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 35.

Varsaviae, 19 Aprilis 1600.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut debitores Henrici Leiel, magistri equitum, inducantur ad aes
alienum solvendum.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 36.

Varsaviae, 22 Julii 1600.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 37.

Radomiae, 30 Septembris 1600.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
expetit protectionem pro Nicolao Jonsson et Ioanne Bröms aliisque e Sue-
cia profugis; monet ne nimia fides tribuatur Caroli accusationibus.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 38.

Varsaviae, 20 Februarii 1601.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
remunerationem ex portoriis Gedanensibus (« Pfundzollkammer ») pro-
mittit Michaëli Vibe et Iverio Poulsen, quorum bona a piratis suis
direpta sunt; rogat, ne mercatura cum Suecis exerceatur neque foedera
ulla cum Carolo ineantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 39.

Varsaviae, 18 Martii 1601.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de legatis regis Daniae a se acceptis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 40.

Vilnae, 11 Septembris 1601.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Elisabetham Trolle, mulierem Suecicam, Gabrielis Sparre viduam, com-
mendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 41.

Cracoviae, 28 Februarii 1603.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
postulat detentionem Andreae v. Berneck simulatoris, qui baronem Aus-
triacum se esse asserebat; nunc in Dania profugus commoratur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 42.

Cracoviae, 16 Martii 1603.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de legatis regis Daniae a se acceptis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 43.

Cracoviae, 17 Martii 1603.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
unum ex optimis equis suis dono mittit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 44.

Cracoviae, 28 Iunii 1603.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro aulico suo Ivar Bertilson Grön intercedit, ut bona hereditaria in Da-
nia recuperare possit atque adversus Carolum protegatur.*

(Orig., sig. vest.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 45.

Cracoviae, 27 Ianuarii 1604.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro securitate profugis Suecicis in Dania concessa gratias agit; monet, ne
dicti profugi Carolo extradantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 46.

Haderslebiae, 24 Februarii 1604.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
postulationi Sigismundi regis, ut profugi Suecici in ditionibus suis a Ca-
rolo accusari nequeant, nullatenus satisfacere potest.*

(Exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 47.

Cracoviae, 30 Septembris 1604.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 48.

Varsaviae, 30 Maii 1606.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 49.

Vilnae, 17 Augusti 1609.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de cive quodam Danico, subsidium bellicum offerente, a se excepto et
remisso.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 50.

In castris ad Smolenscum, 26 Februarii 1611.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut Christianus odium suum in Suecos retineat; sperat, bello Mosco-
vitico confecto, Sueciam se recuperaturum.*

(Orig., sig. vest.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 51.

Varsaviae, 6 Februarii 1612.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 52.

Vilnae, 31 Augusti 1612.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 53.

Varsaviae, 23 Novembris 1616.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut servitor Gustavi Adolphi, Bent Arvedsson, a Christiano prohibeatur,
quominus fundo suo hereditario illegitime potiatur, qui quibusdam
Nils et Lindorm Posse donatus erat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 54.

Varsaviae, 13 Februarii 1617.

*Sigismundus rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut duo Noldiorum caedis complices debite puniantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 55.

Varsaviae, 15 Septembris 1617.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 56.

Varsaviae, 1 Februarii 1618.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de Gustavo Adolfo, regnum Sueciae illegitime occupante.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 57.

Varsaviae, 14 Martii 1618.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 58.

Varsaviae, 18 Iulii 1618.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de libera transportatione lapidum e Gothlandia.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 59.

Varsaviae, 14 Augusti 1618.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de saxis structilibus ex Dania coëmendis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 60.

Varsaviae, 20 Ianuarii 1619.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de lapidibus marmoreis ex Belgio transvehendis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 61.

Varsaviae, 23 Ianuarii 1619.

*Sigismundus III rex Poloniae
universis
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 62.

Varsaviae, 15 Septembris 1619.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vini Rhenani transitu, antea impedito.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 63.

Walsbul, 23 Septembris 1619.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
nuntiat se adiuturum Nils et Lindorm Posse in negotio fundi hereditarii.*

(Exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 64.

Varsaviae, 25 Martii 1620.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
gratias agit pro auxilio in causa civium Posse promisso, litis concitatores
puniendos suggerit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 65.

Varsaviae, 30 Septembris 1620.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 66.

Varsaviae, 7 Septembris 1621.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
expetit restitutionem armorum in sinu Danico detentorum.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 67.

Varsaviae, 24 Septembris 1621.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 68.

Varsaviae, 7 Decembris 1621.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de milite a rege Angliae in Poloniam misso et a rege Daniae intercluso.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 69.

Varsaviae, 13 Decembris 1621.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de novis insidiis Gustavi Adolphi et de invasione Rigae.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 70.

Hafniae, 20 Decembris 1621.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
nuntiat duabus navibus Polonis, lapides structiles e Gotlandia et vina pro
mensa regia transvehentibus, liberum transitum libenter se concedisse.*

(Orig., vest. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 71.

Varsaviae, 25 Aprilis 1622.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
civem Gedanensem, qui cum cive Helsingorensi causam habet, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 72.

Varsaviae, 30 Octobris 1622.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 73.

Varsaviae, 26 Ianuarii 1623.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de transitu militis, a rege Angliae in Poloniam missi, a rege Daniae im-
pedito.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 74.

Varsaviae, 1 Maii 1623.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
denuo commendat Henricum Iacobson, civem Gedanensem, ut lis de tes-
tamento Helsingorensi quam citissime finiatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 75.

Mevae, 1 Iunii 1623

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
subditos suos, ad negotia exequenda in Daniam missos, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 76.

Gedani, 12 Iulii 1623.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de lapidibus structilibus ex Dania libere evehendis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 77.

Varsaviae, 30 Martii 1624.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Christianum admonet, ne Gustavum Adolphum vel milites eius per ditiones
Danicas transire permittat, sed econtra liberum transitum expostulat
pro navibus hominibusque suis.*

(Orig., sig. vest.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 78.

Varsaviae, 8 Maii 1624.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
responsum petit ad praevias litteras; rogat, ut mediatores designentur in
causa inter filios Ioannis Røper, novissime demortui, eorumque ad-
versarios. Restitutionem quoque postulat eorum, quae ex redditibus
servitoris sui Anders Andersson, capitis damnati, remanserunt.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 79.

(Hafniae, 11 Maii 1624).

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
de litteris Sigismundi, quibus nondum responsum est, omnino ignorat;
sperat Sigismundum aquas Danicas nullatenus esse violaturum; una
cum consiliariis suis statuit fretum Oresundicum navibus bellicis
prorsus praecludere.*

(Concept. primum et alterum)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 80.

Varsaviae, 5 Iulii 1624.

*Sigismundus III rex Poloniae
universis
notificat transumptum authenticum decreti a Sigismundo Augusto Polo-
niae rege Lublini lati 17.V.1569, in lite inter Ioannem Kostka, thesau-
rarium Prussiae, et Ioannem Kostka, advocatum Mariaeburgensem.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 81.

Varsaviae, 20 Novembris 1624.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 82.

Haderslebiae, 22 Novembris 1624.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
causas Ioannis Røper et Anders Andersson fusius refert.*

(Concept.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 83.

Varsaviae, 14 Aprilis 1625.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
petit, ut militum praefectus Gustavus Sparre adiuvetur in lite sua de fundo
Knabstrup post mortem Elisabethae Trolle excitata.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 84.

Varsaviae, 25 Aprilis 1625.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro Friderico Ludvigson, subdito Danico, servitore suo, in Dania in car-
cerem misso, intercedit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 85.

Stenburgi, 3 Iunii 1625.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
respondet ad litteras praecedentes.*

(Exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 86.

Gemierniciis, 18 Novembris 1625.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Georgium Guilelmum electorem Brandenburgensem,
quem de matrimonio, cum principissa Transilvaniae sine scitu et assensu
suo contracto, obiurgat.*

(Exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 87.

Varsaviae, 17 Aprilis 1626.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de consilio suo Comitiorumque nuntiat bellum adversus Gustavum Adol-
fum gerendi liberumque transitum expetit navibus suis.
(Orig., sig. vest.)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

N. 88.

Wolffenbuettel, 20 Maii 1626.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
inimicitiam inter Poloniam ac Sueciam deplorat; praesens bellum pergi
posse putat sine navium instructione portuumque Danicorum visita-
tione.
(Concept. primum et alterum)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

N. 89.

Torunii, 28 Novembris 1626.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
expetit, ut telonea a civibus Polonis illegitime extorta, restituantur.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

N. 90.

Varsaviae, 24 Februarii 1628.

*Sigismundus III rex Poloniae
universis;
omnes per mare Balticum navigantes monet, ne in civitates a Gustavo
Adolfo occupatas sese conferant.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

N. 91.

Varsaviae, 24 Iunii 1628.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
postulat, ut quidam servitor suus, a se in Daniam missus et ibi iniuste in
carceres coniectus, quam primum liberetur ac secure in Poloniam re-
mittatur.
(Orig., sig.)
T.K.U.A. Polen A.I.2.*

N. 92.

Hafniae, 9 Augusti 1629.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae
de mediatione a Britanniae rege [Carolo I] oblata in bello [Suetico] componendo.*

(Conceptum? Exemplar?)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 93.

Varsaviae, 5 Decembris 1629.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
responsio de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 94.

Varsaviae, 13 Decembris 1629.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 95.

Varsaviae, 11 Aprilis 1631.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
postulat, ut navem suam « Phoenix » dictam, prope Falsterbo naufragium
passam, servare sibi liceat.*

(Orig., sig. vest)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 96.

Hafniae, 22 Iunii 1631.

*Christianus IV rex Daniae
ad Sigismundum III regem Poloniae;
nuntiat ordinem se dedisse legato suo in Malmö, ut navis « Phoenix » nuncupata, una cum sarcinis servatis, restituatur.*

(Exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 97.

Varsaviae, 20 Martii 1632.

*Sigismundus III rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro sarcinis restitutis, ex nave «Phoenix» servatis, gratias agit, quattuor
sarcinarum aenearum, ex eadem navi servatarum, restitutionem exigit,
quae illegitime Find Nielsen, civi Hafniensi, venditae erant.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 98.

Grodnae, 10 Decembris 1623.

*Vladislaus Sigismundus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 99.

Mericiae, 30 Ianuarii 1630.

*Vladislaus Sigismundus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 100.

Varsaviae, 15 Iulii 1630.

*Vladislaus Sigismundus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Eliam Arciszowski, regis Daniae capitaneum, iudiciis in Polonia detentum,
excusat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 101.

Okunioviae, 5 Septembris 1630.

*Vladislaus Sigismundus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
sex equas Christiano dono mittit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 102.

Knyszynii, 1 Decembris 1630.

*Vladislaus Sigismundus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Eliam Arciszowski in Daniam proficiscentem iterum de mora excusat ac
commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.2.

N. 103.

Varsaviae, 16 Maii 1632.

*Vladislaus [Sigismundus] princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
mortem patris sui, Sigismundi III, nuntiat firmamque amicitiam expetit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 104.

Varsaviae, 16 Iunii 1632.

*Vladislaus [Sigismundus] princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut sibi permissio renovetur arma ex nave «Phoenix», naufragium
passa, recuperandi.*

(Orig., sig. vest)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 105.

Varsaviae, 15 Septembris 1632.

*Vladislaus [Sigismundus] princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut ratione peristromatum et picturarum Antverpiae coëmptarum
nullum teloneum exigatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 106.

Varsaviae, 14 Novembris 1632.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Gerardum Denhoff, quem de electione sua nuntiatum mittit, commendat.*

(Orig., vest. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 107.

Varsaviae, 25 Novembris 1632.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut ratione picturarum et aulaeorum, Antverpiae coëmptorum, nulla
vectigalia exigantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 108.

Varsaviae, 7 Ianuarii 1633.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 109.

Cracoviae, 17 Martii 1633.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Eliam Arciszowski, pannos comparaturum, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 110.

Cracoviae, 22 Martii 1633.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
libertates pro mercatoribus Gedanensibus in Dania expostulat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 111.

Varsaviae, 7 Maii 1633.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut Ianussio Wiśniowiecki, arma in Hollandia coëmpturo, liber per
Daniam transitus concedatur.*

(Orig., sig. Sequitur documentum identicum, item a rege subscriptum).

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 112.

Varsaviae, 7 Maii 1633.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut Thomae Zamoyski idem concedatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 113.

Varsaviae, 7 Maii 1633.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut Stanislae Lubomirski idem concedatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 114.

Varsaviae, 7 Maii 1633.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut Georgio Ossoliński idem concedatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 115.

Grodnae, 26 Septembris 1633.

*Vladislaus IV rex Poloniae
[ad Christianum IV regem Daniae]
litterae commendaticiae pro legato regio Henrico a Denhoff ad quoddam
negotium secretum obeundum misso.*

(Orig., autogr., sine sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 116.

In castris ultra Smolenscum, 9 Novembris 1633.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro libero transitu armis per fretum Oresundicum transvehendis concesso
gratias agit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 117.

In castris ultra Smolenscum, 7 Februarii 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 118.

Vilnae, 28 Iunii 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
successuum suorum in bello Moscovitico Christianum participem facit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 119.

Varsaviae, Augusti 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de nave quadam Gedanensi ab officialibus Danicis detenta conqueritur.*

*(Orig., sig.) *)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 120.

Varsaviae, 2 Augusti 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut navis Hafniae detenta, cum omnibus mercibus quam primum
restituatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 121.

Varsaviae, 20 Augusti 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Ioannem Low, in Daniam ad tormenta bellica recuperanda se conferentem,
commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 122.

Varsaviae, 10 Septembris 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 123.

Varsaviae, 13 Septembris 1634.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

*(Orig., sig. Hoc documentum nunc translatum est post documentum,
quod hic numero 189 signatur.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 124.

Lublina, 4 Novembris 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut negotiatori suo arma in Hollandia comparanti, in Dania detento,
liber transitus concedatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 125.

Varsaviae, 24 Novembris 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de morte fratris sui Alexandri nuntiat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 126.

Gambini (?), 9 Decembris 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
filium Nicolai Korffii commendat.*

(Orig., sig.; litterae semidestructae).

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 127.

Gedani, 20 Decembris 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de studio suo pacis restaurandae.*

*(Orig., sig. cum exemplaribus duarum epistolarum imperatoris, data-
rum 9 et 11 Aprilis 1633.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 128.

Gedani, 29 Decembris 1634.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de facultate ligna in Polonia coëmendi factori Danico, Nicolao Kock, con-
cedenda aliisque similibus.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 129.

Varsaviae, 7 Martii 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
libertates negotiatoribus Danicis in Polonia libenter concedit et in com-
pensum postulat, ut cives Poloni in Dania similibus gaudeant liber-
tatibus.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 130.

Varsaviae, 15 Martii 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Ioannem Bremer in Daniam proficiscentem commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 131.

Varsaviae, 15 Aprilis 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Ioannem Law, suum in aula Danica agentem, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 132.

Varsaviae, 15 Aprilis 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Ioannem Hamilton, militem in Poloniam ex Anglia traiecturum, com-
mendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 133.

Varsaviae, 18 Aprilis 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
armis iura sua in Suecia vindicare intendit, movendi libertatem exercitui
Polono in Dania expostulat.*

*(Orig., vest. sig. Exemplar harum litterarum originali adiunctum in
eodem archivo conservatur.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 134.

Varsaviae, 18 Aprilis 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut civibus Danicis pyratice societatis classi Polonae se adiungere
liceat.*

*(Orig., sig. Exemplar harum litterarum in archivo hoc documentum
sequitur.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 135.

Thorunii, 20 Iunii 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
admonet, ne cives Danici in ditiones a hoste occupatas navigent.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 136.

Thorunii, 24 Iunii 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
gratias agit pro securo receptu navibus Polonis in portibus Danicis
concesso.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 137.

Thorunii, 28 Iulii 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut naves Poloniae in portibus Danicis tutam stationem obtineant.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 138.

In Castris ad Ossam fluvium, 12 Augusti 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de navi Suetica in fretu Danico retinenda.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 139.

In Castris ultra Quidzinum ^{a)}, 14 Septembris 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de indutiis cum Suecis constitutis.*

*(Orig., sig. cum allato exemplari textus indutiarum actarum Stumdorfii
12 Sept. 1635.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 140.

Varsaviae, 24 Decembris 1635.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de appellatione causae Michaëlis Andreae ad iudicium regium devoluta.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 141.

Gedani, 28 Ianuarii 1636.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
libenter consentit, ut et Christianus indutiis accedat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 142.

Vilnae, 30 Septembris 1636.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 143.

Varsaviae, 25 Februarii 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro principe Christiano Guilelmo, marchione Brandeburgico, intercedit.*

(Orig., stg.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 144.

Varsaviae, 15 Aprilis 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
universis;
rogat, ut navi suae in Hispaniam missae liber transitus concedatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 145.

Varsaviae, 25 Aprilis 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de matrimonio suo cum Renata Caecilia ineundo nuntiat atque ad nuptias
invitat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 146.

Varsaviae, 6 Maii 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
conqueritur a navibus Polonis teloneum extortum esse. Additur specifi-
catio navium regiarum litteras passus habentium.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 147.

Varsaviae, 30 Maii 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
iterum conqueritur, quod naves Gedanenses duplicati telonei solutione
gravatae sint.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 148.

Varsaviae, 27 Iunii 1637.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
conqueritur, quod vinum per fretum Danicum transvectum vectigalium
exactione oneratum sit.*

*(Orig., sig. Hoc documentum nunc translatum est post documentum,
quod numero 191 signatur.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 149.

Varsaviae, 17 Septembris 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro legato ad nuptias suas misso gratias agit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 150.

Varsaviae, 15 Octobris 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 151.

Varsaviae, 27 Decembris 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
vehementer conqueritur, quod duae naves suae vim in Dania passae sunt.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 152.

Varsaviae, 29 Decembris 1637.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de eadem re.*

(Orig., sig. cum allato exemplari epistolae Nicolai Kock.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 153.

Varsaviae, 4 Augusti 1638.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 154.

Varsaviae, 29 Iulii 1639.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., vest. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 155.

Varsaviae, 20 Ianuarii 1641.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 156.

Popowo, 19 Octobris 1641.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de [Maria Eleonora], vidua Gustavi Adolphi et electoris Brandenburgici
amita, omnibus fortunis et mediis destituta.*

*(Orig., sig., cum exemplari epistolae ad electorem Brandenburgensem
addito.)*

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 157.

Varsaviae, 6 Decembris 1641.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de eadem re.

(Orig., sig. Sequitur in archivo exemplar eiusdem epistolae.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 158.

Varsaviae, 26 Martii 1642.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de eadem re.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 159.

Varsaviae, 25 Aprilis 1642.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro quibusdam civibus Gedanensibus, quorum merces in fretu Oresundico
fisco applicatae sunt, intercedit.

(Orig., vest. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 160.

Varsaviae, 23 Iulii 1642.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Wolfgangum Baudissin cubicularium suum, generalem exercituum, com-
mendat.

(Orig., autogr., sine sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 161.

Varsaviae, 25 Iulii 1642.

Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
per [Wolfgangum] Baudissin, cubicularium suum in Daniam proficiscen-
tem, salutationes transmittit, aliquot equis dono adiunctis.

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 162.

Varsaviae, 30 Iulii 1642.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut quibusdam civibus Gedanensibus merces restituantur damnaque
sarciantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 163.

Varsaviae, 20 Decembris 1642.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
desiderat, ut Germaniae pax restituatur; de regno suo hereditario [Sueciae]
cum Christiano IV conferre cupit.*

(Orig., autogr., anulo obsignatum.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 164.

Varsaviae, 28 Martii 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
universis;
de congressu cum Christiano IV in Polonia instituendo; de libero in Po-
loniam accessu regi eiusque comitatui praestito.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 165.

Varsaviae, 14 Aprilis 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
Danielem Schleyer, equitum magistrum, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 166.

Varsaviae, 28 Iunii 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Cornificium Ulfeldt, regni Daniae senatorem;
de restitutione mercium civium Gedanensium, quae in Dania fisco appli-
catae erant.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 167.

Varsaviae, 4 Augusti 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de conventu inter reges ad commodius tempus differendo.*

(Orig., autogr. vestig. sig., anulo obsignati.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 168.

Nowydwór, 18 Octobris 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
litteras securi passus filio Christiani IV, Valdemaro Christiano, concedit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 169.

Vilnae, 10 Decembris 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
regis Daniae studium in stabilienda pace collaudat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 170.

Vilnae, 10 Decembris 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
auxilium suum Ioanni Vitzthum ab Eckstaedt pollicetur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 171.

Vilnae, 20 Decembris 1643.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro mercatoribus Elbingensibus intercedit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 172.

Vilnae, 27 Ianuarii 1644.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
ad natalem filii invitat atque compatris officium Christiano defert.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 173.

Vilnae, 26 Martii 1644.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
mortem uxoris infantisque nuntiat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 174.

Vilnae, 29 Martii 1644.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
iterum de morte et funere uxoris suae.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 175.

Varsaviae, 5 Maii 1644.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de colloquio cum Nicolao Koch, regis Daniae legato ex Moscovia re-
vertente.*

(Orig., vest. sig. anulo obsignati).

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 176.

Cracoviae, 9 Augusti 1644.

*Vladislaus IV rex Poloniae
Christianum IV regem Daniae
de studiis suis ad filium eius, comitem Valdemarum Christianum, Mosco-
via liberandum certiore reddit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 177.

Varsaviae, 14 Novembris 1644.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de legato Christiani IV libenter excepto.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 178.

Varsaviae, 17 Februarii 1645.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de negotio Martini Kochler, civis Gedanensis, quem regi Daniae com-
mendat.*

(Orig., sig., cum folio annexo.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 179.

Hafniae, 12 Maii 1645.

*Christianus IV rex Daniae
ad Vladislaum IV regem Poloniae;
de Valdemaro Christiano, Christiani IV filio, legatisque Danicis in Mos-
covia retentis.*

(Exemplar.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 180.

Varsaviae, 25 Septembris 1645.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 181.

Varsaviae, 15 Novembris 1645.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de filio Christiani IV, ex Moscovia reduce, paterne suscepto domumque
remisso.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 182.

Varsaviae, 20 Decembris 1646.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de principe Philippo, comite palatino Rheni, a Christiano IV commendato.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 183.

Varsaviae, 21 Decembris 1646.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de pecunia civibus Gedanensibus a quibusdam debitoribus Danicis restituenda.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 184.

Varsaviae, 29 Maii 1647.

*Vladislaus IV rex Poloniae
Christianum IV regem Daniae
rogat, ut praestita pecunia Samueli von Surck persolvatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 185.

Varsaviae, 18 Iunii 1647.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
rogat, ut merces e navi naufragium passa litterarum suarum exhibitoribus restituantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 186.

Varsaviae, 18 Iunii 1647.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad consiliarium regis Daniae ac generalem navis praefectum, Ove Gjedde,
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 187.

Varsaviae, 11 Augusti 1647.

*Vladislaus IV rex Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
regi Daniae ob mortem filii compatitur, simulque proprii filii obitum
deplorat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 188.

Fridericiburgi, 1 Decembris 1647.

*Christianus [IV rex Daniae]
ad [Vladislaum IV] regem Poloniae;
ad litteras Vladislai IV respondet atque affirmat merces ex navi servatas
in salvatores expensas esse.*

(Concept. Cfr. N.N. 185, 186.)

N. 189.

Varsaviae, 22 Septembris 1637.

*Caecilia Renata regina Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
pro legato et congratulationibus ad nuptias suas missis gratias agit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 190.

Varsaviae, 3 Martii 1636.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
[ad Christianum IV regem Daniae];
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 191.

Varsaviae, 10 Iulii 1636.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
ad Christianum IV regem Daniae;
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 192.

Varsaviae, 20 Iulii 1648.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de morte Vladislai IV.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 193.

Varsaviae, 30 Iulii 1648.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
rogat, ut summa 50.000 talerorum a Vladislao IV Christiano IV praestita,
Samueli von Surck, casum suum referenti, persolvatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 194.

Varsaviae, 30 Iulii 1648.

*Ioannes Casimirus princeps Poloniae
ad consiliarios regni Daniae;
a membris Consilii Status petit, ut eiusdem causae curam habeant.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 195.

Varsaviae, 25 Novembris 1648.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de vinis Rhenanis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 196.

Cracoviae, 12 Februarii 1649.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
rogat, ut Samueli von Surck summa 50.000 talerorum persolvatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 197.

Pieczyska, 24 Octobris 1650.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
Samuelem von Surck (Sorgke) et Joannem Schmeissen, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 198.

Varsaviae, 7 Martii 1652.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
Fridericum III regem Daniae
rogat, ut Martino Köhler, civi Gedanensi, cuius duae naves a praedonibus
Danicis bello praecedenti raptae sunt, damna sarciantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 199.

Leopoli, 2 Martii 1656.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
auxilia Danica ad Gedanum contra Suecos defendendum expostulat.*

(Orig., sig. Sequitur identica epistola orig. cum sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 200.

Lublina, 10 Septembris 1656.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
conqueritur Suecos omnia mediationis tentamina semper reiecisse.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 201.

In castris ad villam Sędziny, 14 Octobris 1656.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de successibus in bello Suecico nuper reportatis; de legatis ad invicem
mittendis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 202.

Gedani, 29 Novembris 1656.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de oppidis expugnatis atque de Gedanum ingressu; de secretis regis Daniae
conatibus cum Suecis pertractandi.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 203.

Gedani, 13 Decembris 1656.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de regis Daniae plenipotentiaro recepto et audito.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 204.

Gedani, 29 Decembris 1656.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de regis Daniae misso excepto; de Cracovia a Regni marescalco oppu-
gnata.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 205.

Gedani, 8 Februarii 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
Guilelmum Paterson, vicecolonellum suum, commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 206.

Gedani, 9 Februarii 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de suo pacis desiderio et de Suecorum perfidia.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 207.

In Claro Monte Czestochoviensi, 17 Martii 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de internuntio suo extraordinario in Daniam misso.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 208.

In castris prope Cracoviam, mense Augusti 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
Fridericum III regem Daniae
adversus Sueciam et Galliam monet; promittit nulla se pacta cum Suecis
initurum, nisi prius Fridericum III certiozem redderet.*

(Orig., anulo obsignatum.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 209.

Cracoviae, 27 Augusti 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae
de Stephano Czarniecki Danis contra Suecos in auxilium misso.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 210.

Cracoviae, 4 Septembris 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de transactione ab internuntio suo Tobia Morsztyn in Dania conclusa,
de Cracovia ex hoste recepta.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 211.

In civitate Ottoniensi, 10 Septembris 1657.

*Fridericus III rex Daniae
ad Ioannem Casimirum regem Poloniae;
urget, ut sibi contra Suecos ex Polonia auxilia mittantur.*

(Exemplar.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 212.

Varsaviae, 16 Octobris 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de pace cum electore Brandeburgico et de auxiliis mittendis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 213.

Varsaviae, 16 Octobris 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
universis;
vini Rhenani quantitatem pro hoc anno sufficientem se recepisse testatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 214.

Bydgosciae, 7 Novembris 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de pace ac foedere cum electore Brandeburgico inito.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 215.

Posnaniae, 17 Novembris 1657.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de palatino Russiae [Stephano Czarniecki] in Pomeraniam misso aliisque
exercituum translationibus.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 216.

Varsaviae, 21 Martii 1658.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad [Fridericum III regem Daniae]
de hostis in Dania successibus ac de difficultatibus in mittendis auxiliis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 217.

In castris ad Thorunium, 11 Octobris 1658.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de cladibus hosti in Dania illatis et de auxiliis [sub Czarniecki] missis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 218.

In castris ad Thorunium, post 11 Octobris 1658.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de regio Daniae deputato, de successibus Danicis ex hoste reportatis.*

(Orig. sig. In archivo adiunctum est exemplar.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 219.

In castris ad Thorunium, s.d., Novembris 1658.

*Nicolaus Prażmowski, supremus cancellarius Regni,
ad Fridericum III regem Daniae;
notificat regem Poloniae numquam cum Suecis pacem separatam conclu-
surum.*

(Exemplar.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 220.

In castris ad Thorunium, 31 Decembris 1658.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
regi Daniae sibi que gratulatur ob hostium clades et notificat nulla se pacta
separata initurum.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 221.

Varsaviae, 9 Augusti 1659.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
laetatur, quod rex Daniae a separatatis tractatibus cum Suecis abhorreat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 222.

Varsaviae, 3 Octobris 1659.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de tractatibus cum Suecis et de internuntio extraordinario revocato.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 223.

Varsaviae, 3 Octobris 1659.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de tractatibus cum Suecis in Prussia*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 224.

Gedani, 4 Maii 1660.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Nicolaum de Bye, residentem Polonicum Hagae Comitum;
vehementer corripit eum contra iusiurandum egisse; ideo statim de-
cernere debet, cui servire velit: Poloniae regi, an Holsatiae duci.*

(Exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 225.

Varsaviae, 12 Iulii 1660.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae
de subditis Polonis libere e Dania dimittendis.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 226.

Viscoviae, 12 Ianuarii 1662.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae
rogat, ut bona reginae, ex nave naufragium passa recuperata, ad consulem
Gallicum Hamburgi transmittantur.*

(Orig., vestig. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 227.

Varsaviae, 26 Julii 1662.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
Annam Iustinam de Goldbach, viduam, in lite de testamento commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 228.

Varsaviae, 12 Martii 1667.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
de morte Ludovicae Mariae reginae, uxoris suae.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 229.

Varsaviae, 7 Iunii 1667.

*Ioannes Casimirus rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
iterum de morte et funeribus reginae Ludovicae Mariae.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 230.

Varsaviae, 27 Septembris 1668.

*Nicolaus Prażmowski, archiepiscopus Gnesnensis, primas Poloniae, nomine
Senatus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae,
ad Fridericum III regem Daniae;
de Ioannis Casimiri regis Poloniae abdicatione.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 231.

[Varsaviae, 27 Septembris 1668]

*[Ordines Regni Poloniae]
universis
abdicationem Ioannis Casimiri significant.*

(Exemplar.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 232.

Dankoviae, 29 Maii 1657.

*Ludovica Maria regina Poloniae
ad magistrum curiae Regni Daniae;
de negotiatione quadam ad « debitum finem » promovenda.*

(Orig., vest. sig. anulo obsignati.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 233.

Hafniae, 14 Decembris 1659.

*[Fridericus III rex Daniae]
[ad Ludovicam Mariam reginam Poloniae]
viduam praefecti militum, Pretorii, commendat.*

(Exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 234.

Gedani, 3 Maii 1660.

*Ludovica Maria regina Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae
de regis Daniae quibusdam negotiis.*

(Orig., anulo obsignatum.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 235.

Viscoviae, 12 Januarii 1662.

*Ludovica Maria regina Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
rogat, ut bona sua, ex navi naufragium passa recuperata, consuli Gallico
Hamburgi transmittantur.*

(Orig., anulo obsignatum)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 236.

Varsaviae, 10 Iulii 1669.

*Michaël rex Poloniae
ad Fridericum III regem Danie;
electionem suam in regem Poloniae per legatum notificat.*

(Orig., sig. In archivo sequitur exemplar eiusdem epistolae).

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 237.

Varsaviae, 15 Januarii 1670.

*Michaël rex Poloniae
ad Fridericum III regem Daniae;
regem Daniae de matrimonio suo cum Eleonora archiducissa Austriae cer-
torem facit.*

(Orig., sig. exsectum)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 238.

Varsaviae, 6 Maii 1671.

*Michaël rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
musicum suum, Franciscum Franck, ad certam summam ex thesauro Da-
nico obtinendam commendat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 239.

Varsaviae, 25 Martii 1672.

*Michaël rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
subsidium ad bellum contra Turcas gerendum petit.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 240.

Varsaviae, 4 Decembris 1673.

*Eleonora regina Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
mortem coniugis sui, regis Michaëlis, nuntiat.*

*(Orig. anulo obsignatum. In archivo sequuntur exemplar et litterae
eiusdem tenoris ad reginam Carolinam Amaliam eadem die datae)*

T.K.U.A. Polen. A.I.3.

N. 241.

Varsaviae, 12 Februarii 1674.

*Eleonora regina Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
pro consolationibus post mortem coniugis, regis Michaëlis, gratias agit.*

(Orig., anulo obsignatum. In archivo sequitur exemplar).

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 242.

Varsaviae, 23 Maii 1674.

*Eleonora regina Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
litteras Christiani V se exceperisse nuntiat.*

(Orig., vest. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 243.

Varsaviae, 8 Iunii 1674.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
electionem suam in regem Poloniae significat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 244.

In castris ad fluvium Seret, 29 Octobris 1675.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de controversia quadam inter regis Sueciae in Polonia legatum atque Da-
nicos Belgicosque commissarios exorta.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 245.

In castris ad fluvium Zbrucz, 7 Novembris 1675.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de victoria ex Turcis reportata et de futura coronatione sua.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 246.

Cracoviae, 5 Februarii 1676.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de peracta coronatione sua nuntiat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 247.

Iavoroviae, 25 Iunii 1676.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Georgium Guilelmum ducem Brunsvicensem et Luneburgensem securitatem infirmae coniugis suae ad Borbonicas aquas profecturae expetit.*

(Exemplar.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 248.

Iavoroviae, 25 Iulii ^{a)} 1676.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., vest. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 249.

Gedani, 7 Septembris 1677.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de aggressionem a quodam servitore suo, ex Gallia et Anglia revertente, passa ex parte navis militaris Danicae, conqueritur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 250.

Gedani, 20 Novembris 1677.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
rumores conjutat, iuxta quos Daniae hostibus facultas a se concessa sit militem in Polonia colligendi.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 251.

S.l., s.d.

*Christianus V rex Daniae
ad regem Poloniae [Ioannem III];
modulus litterarum commendaticiarum regi vel primati Poloniae per ablegatum extraordinarium tradendarum.*

(Concept.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 252.

Grodnae, 3 Ianuarii 1678.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de libero per Daniam transitu mercium ex Gallia in Poloniam.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 253.

Iavoroviae, 20 Septembris 1678.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
exigit, ut res suae in Gallia comparatae, Gluckstadii iniuste retentae, libere
dimittantur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 254.

S.l., s.d.

*[Christianus V, rex Daniae]
ad [Ioannem III] regem Poloniae
de rumoribus, iuxta quos rex Poloniae armis Daniae hostes adiuvat.*

(Concept.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 255.

Varsaviae, 27 Iunii 1680.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de pace cum Suecis inita et de matrimonio Uldericae Eleonorae, sororis
eius, ei gratulatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 256.

Iavoroviae, 26 Augusti 1680.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae
de eadem re.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 257.

Varsaviae, 13 Novembris 1682.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
ad mediationis oblationem inter Poloniam et Sueciam cunctanter respon-*
det; de vindicationibus [heredum] Henrici Ramel.

(Translatio germanica ex orig. lat. Literae latinae desunt)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 258.

In castris Turcicis ad Viennam, 13 Septembris 1683.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae
victoriam Viennensem nuntiat.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 259.

[Parkany,] 10 Octobris 1683.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae
de victoria Parcanensi.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 260.

[Parkany,] 11 Octobris 1683.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Fridericum Wilhelmum electorem Brandenburgensem
de victoria Parcanensi.*

(Exempl. Cfr. N. praecedentem.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 261.

[Parkany,] 9 Octobris 1683.

*Ioannes III rex Poloniae
ad nuncium pontificium Pallavicini
de victoria Parcanensi.*

(Exemplar)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 262.

In arce Strigonii, 28 Octobris 1683.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
de victoria Parcanensi nuntiat et ad ulteriorem cooperationem in bello
adversus Turcas exhortatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 263.

S.l., s.d. [post diem 9 Octobris 1683]

*Supremus Vesirus [Kara Mustafa]
ad principem Emericum Thökely
de ultionis necessitate post cladem ad Parcanum passa.*

(Versio latina.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 264.

Iavoroviae, 21 Aprilis 1684.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae
de quodam regis Daniae ablegato, qui in suo in Poloniam adventu in obscu-
ris rerum adiunctis evanuit.*

(Orig. vest. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 265.

Varsaviae, 30 Martii 1685.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae
de matris morte eum consolatur.*

(Orig., vest. sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

N. 266.

Varsaviae, 16 Ianuarii 1696.

*Ioannes III rex Poloniae
ad Christianum V regem Daniae;
matrimonium filii eius Friderici gratulatur.*

(Orig., sig.)

T.K.U.A. Polen A.I.3.

T A B U L A E

Ioannes III DCS q̄daria Rex Polonia Magnus Dux Lithuania
 Russia Prussia Masouia Samagitia Livonia Lyouca Polyma
 Podolia Podlachia Smolenscia Senevia Zemhoruaz. Polonni Principi
 Domino Christiano V. Damae Sueuicia, Mandatum totorumque Regi
 Duci Suesuicia, Hibernia Siermama, et Diemarsia Comiti in Oldenburg
 et Delnenhof. Patris et Matris Vni Charis saluam et contrarium fe-
 licitatis incrementum. Polonni Princeps Pater et Pueri Nostri
 Chalme. Postquam DCS Auspice, virtute, et fortitudine sociali Nobis
 Cesariani atq̄ Federatorum Principum Exercitus, reprobos Orientis Erres
 buntis felicissimis, nos in secula memorandis ad Pennam et Berkanum gratius
 (de quibus cum per priores Vias Mram Nam certarem reddidimus, et ad opo-
 luculentius de numero casorum ultimi conflictu hostium ex annexa Copia
 literarum Cesarij constabit) sudimus, atq̄ ex campis populimus, desiciente in
 apertis hoste, ad inclusum maris, et aribus reliquum bellicarum operationum
 tempus conuertimus: Ne minori DCS gratia, quibus successibus fortuna
 Post viduam etenim Prigoni oppugnationem, hostis qui iam tot casibus
 nil nisi timere et fugere didicit, susceptis delectis conditioribus, reuerti-
 mam Hungaria Regni Primatiam Sedem, et Cathedrali Archiepiscopo-
 rum, praecipuum Danubij portum, sexaginta tormentis maioribus, anno-
 na, res tormentaria sufficienter prouidum, rursu, situ, et natura loci munitum
 longisumi temporis dominis, carminibusq̄ Mahometanis euacuatum, ac
 restituit Domino: Deuotus suis altaria reddita templis. Delectis in
 his omnibus summam exercituum Domini orga res Christianas bonita-
 tem, ac simul eidem confus, audemus non dubia spe afferre propioribus
 praesentis anni contra Turcas successus certissima fore caeteri Mahome-
 tani Imperij praedia, si vires Christianas rem bene, feliciter, ac for-
 titer capiam communibus armis, vel benignissimis impetibus prosequi au-
 titantur. Suscipiat itaq̄ Mra Vni seriam opportuni tempore, et
 circumstantiarum meditationem, maturas praehabeat deliberatione
 quantum commodi pro Christianitate, pro se immortali nominis,
 quantum deniq̄ terra, pelagis poterit parare hoc, quem cognata inter,
 dum hauriunt sanguine dextra. Incendat Mra Vni suum, caris

rerum Principum Christianorum animum, eo, quo gratia Domini multo
 in nomine eiusdem habitura triumphos provocant, et tunc successibus exci-
 tant. Nobis porro dum ingravescentis autumnum rationes, ulterius
 belli prosecutionem adstringunt, vel ad prosequendum, continuo ad Altem
 pulsaturi vota, quemadmodum primo vere, Christianorum armorum societatis,
 Victiarum, et gloriis suscipiat communionem. Cui de reliquis optimam
 valetudinem, et prosperos rerum successus ex animo precamur. Dabatur
 in Aede S. Prigony Die xxviii Mensis Octobris Anno Domini
 MDC LXXXIII Regni vero Nri X. Anno.
 Majestatis Vestrae

Iohannes frater et vicarius
 Joannes.

FINITO DI STAMPARE CON I TIPI DELLA
TIP. EDIGRAF - ROMA TEL. 8271694
IL 7 GIUGNO 1969

INSTITUTUM HISTORICUM POLONICUM ROMAE
VIA DEGLI SCIPIONI 284 - ROMA

ELEMENTA AD FONTIUM EDITIONES

- Vol. I — *Polonica ex Libris Obligationum et Solutionum Camerae Apostolicae*. Collegit J. LISOWSKI, pp. XV+292, 704 doc. (A.D. 1373-1565) Ind. nom. propr. 1960. (Archivum Secretum Vaticanum).
- Vol. II — « *Liber Disparata Antiqua Continens* » Praes. E. WINKLER, pp. XVIII+190, 281 doc. (ante a. 1424) 19 facs. Ind. nom. propr. 1960. (Archivum Capituli Trident.).
- Vol. III — *Repertorium Rerum Polonicarum ex Archivo Orsini in Archivo Capitolino*, I pars. Coll. W. WYHOWSKA-DE ANDREIS, XVIII+162, 1144 doc. (A.D. 1565-1787) 29 tab. Ind. nom. propr. ind. chron. 1961.
- Vol. IV — *Res Polonicae Elisabetha I Angliae Regnante Conscriptae ex Archivis Publicis Londoniarum*. Ed. C. H. TALBOT, pp. XVI+311, 166 doc. (A.D. 1578-1603) 9 tab., Ind. nom. propr., ind. chron. glossarum verb. ang. ant. 1961.
- Vol. V — *Repertorium Rerum Polonicarum ex Archivo Dragonetti de Torres in Civitate Aquilana*. Ed. P. COLLURA, pp. XI+86, 483 doc. (A.D. 1568-1682) 4 tab. 1962.
- Vol. VI — *Res Polonicae Iacobo I Angliae Regnante Conscriptae ex Archivis Publicis Londoniarum*. Ed. C. H. TALBOT, pp. XI+396, 281 doc. (A.D. 1603-1629) 8 tab. Ind. nom. propr., ind. chron. glossarium verb. ang. ant. 1962.
- Vol. VII — *Repertorium Rerum Polonicarum ex Archivo Orsini in Archivo Capitolino*, II pars. Coll. W. WYHOWSKA-DE ANDREIS, pp. XIV+250, 1205 doc. (A.D. 1641-1676) 11 tab. Ind. nom. propr., ind. chron. 1962.
- Vol. VIII — *Documenta Polonica ex Archivo Generali Hispaniae in Simancas*, I pars. Ed. V. MEYSZTOWICZ, pp. X+214, 157 doc. (A.D. 1514-1576, 1720-1791) 7 tab. Ind. nom. propr., ind. chron. 1963.
- Vol. IX — *Res Polonicae ex Archivo Regni Daniae*, I pars. Coll. L. KOCZY, pp. XII+184, 98 doc. (A.D. 1526-1572) 8 tab. Ind. nom. propr. 1964.
- Vol. X — *Repertorium Rerum Polonicarum ex Archivo Orsini in Archivo Capitolino*, III pars. Coll. W. WYHOWSKA-DE ANDREIS, pp. XVI+343, 1399 doc. (A.D. 1568-1676) 12 tab. Ind. nom. propr., ind. chron. 1964.
- Vol. XI — *Documenta Polonica ex Archivo Generali Hispaniae in Simancas*, II pars. Ed. V. MEYSZTOWICZ, pp. VIII+287, 214 doc. (A.D. 1567-1578) 7 tab. Ind. nom. propr., ind. chron. 1964.
- Vol. XII — *Documenta Polonica ex Archivo Generali Hispaniae in Simancas*, III pars. Ed. V. MEYSZTOWICZ, pp. V+291, 163 doc. (A.D. 1571-1576), 5 tab. Ind. nom. propr., ind. chron., 1964.

INSTITUTUM HISTORICUM POLONICUM ROMAE
VIA DEGLI SCIPIONI, 284 - ROMA

- Vol. XIII — *Res Polonicae ex Archivo Musei Britannici*, I pars. Ed. C. H. TALBOT, pp. XVI+175 (A.D. 1598), 2 tab. Ind. nom. propr. 1965.
- Vol. XIV — *Collectanea ex rebus Polonicis Archivi Orsini in Archivo Capitolino Romae*, I pars. Ed. W. WYHOWSKA-DE ANDREIS, pp. VI+234, 177 doc. (A.D. 1575-1668), 4 tab. Ind. nom. propr. 1965.
- Vol. XV — *Documenta Polonica ex Archivo Generali Hispaniae in Simancas*, IV pars. Ed. V. MEYSZTOWICZ, pp. VI+340, 211 doc. (A.D. 1576-1586), 5 tab. Ind. nom. propr., ind. chron. 1966.
- Vol. XVI — *Documenta Polonica ex Archivo Generali Hispaniae in Simancas*, V pars. Ed. V. MEYSZTOWICZ, pp. VII+336, 227 doc. (A.D. 1587-1589), 5 tab. Ind. nom. propr., ind. chron. 1966.
- Vol. XVII — *Res Polonicae ex Archivo Musei Britannici*, II pars. Ed. C. H. TALBOT, pp. VII+311, 169 doc. (A.D. 1411-1616), 2 tab. Ind. nom. propr., ind. chron. 1967.
- Vol. XVIII — *Collectanea ex rebus Polonicis Archivi Orsini in Archivo Capitolino*, II pars. Ed. W. WYHOWSKA-DE ANDREIS, pp. VIII+256, 140 doc. (A.D. 1669-1676), 4 tab. Ind. nom. propr. 1968.
- Vol. XIX — *Documenta Polonica ex Archivo Generali Hispaniae in Simancas*, VI pars. Ed. V. MEYSZTOWICZ, pp. VIII+429, 121 doc. (A.D. 1556-1620), 4 tab. Ind. nom. propr., ind. chron. 1968.
- Vol. XX — *Res Polonicae ex Archivo Regni Daniae*, II pars. Ed. C. LANCKOROŃSKA et J. STEEN - JENSEN, 266 doc. (A.D. 1577-1696) 4 tab. Ind. nom. propr., ind. chron. 1969.
- Vol. XXI — *Documenta Polonica ex Archivo Generali Hispaniae in Simancas*, VII pars. Ed. V. MEYSZTOWICZ (in typis).
- *Res Polonicae ex Archivo Parmensi*. Ed. V. MEYSZTOWICZ (in praeparatione).
- *Res Polonicae ex Archivo Regni Daniae*, III pars. Ed. K. LANCKOROŃSKA et G. STEEN - JENSEN (in praeparatione).

DEPOSITARII:

« International Book Distributors » LIBRERIA
117-120, piazza Montecitorio - 00186 ROMA

Institutum Historicum
Polonicum Romae
284, Via degli Scipioni
00192 ROMA

Pretium: Lire 5.500, \$ 9.50, £ 4.0.0.